

การบังคับโทษจำคุกศึกษากรณีทัณฑสถานเปิด

มณทิรา แสงสว่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2556

Penalty Law : A Case Study on Open Prison

Monthira Saengsawang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การบังคับโทษจำคุกศึกษากรณีทัณฑสถานเปิด เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ และท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ทุกท่านที่กล่าวนามมานี้ได้ให้ความเมตตาตลอดเวลา อันมีค่า ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาชี้แนะ ตลอดจนทำการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์นันทิ จิตสว่าง ที่ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่วิทยานิพนธ์เล่มนี้

นอกจากนี้แล้วในการดำเนินการศึกษา ผู้เขียนยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ที่มิใช่พระคุณอีกหลายท่าน ดังนี้คุณสุรทิน เถาว์ทิพย์ ผู้อำนวยการทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง คุณมาโนช พลเชื้อ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาทัณฑสถานห้วยโป่ง คุณสิทธิพร ศรีลัมภ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถกล่าวรายนามเป็นรายบุคคลได้ทั้งหมด และต้องขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นักศึกษาร่วมรุ่นทุกท่าน โดยเฉพาะคุณรุ่งทิวา แซ่ลิ้ม คุณอุทุมพร จุณพิฐวงษ์ ที่ช่วยแปลเอกสารต่างประเทศและตรวจความเรียบร้อยของรูปเล่ม ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่คอยสนับสนุน ส่งเสริม และเป็นกำลังใจที่สำคัญ จนเป็นผลให้การศึกษาในระดับมหาบัณฑิตของผู้เขียนสำเร็จลุล่วงไปได้ในที่สุด

มณฑิรา แสงสว่าง

สารบัญ

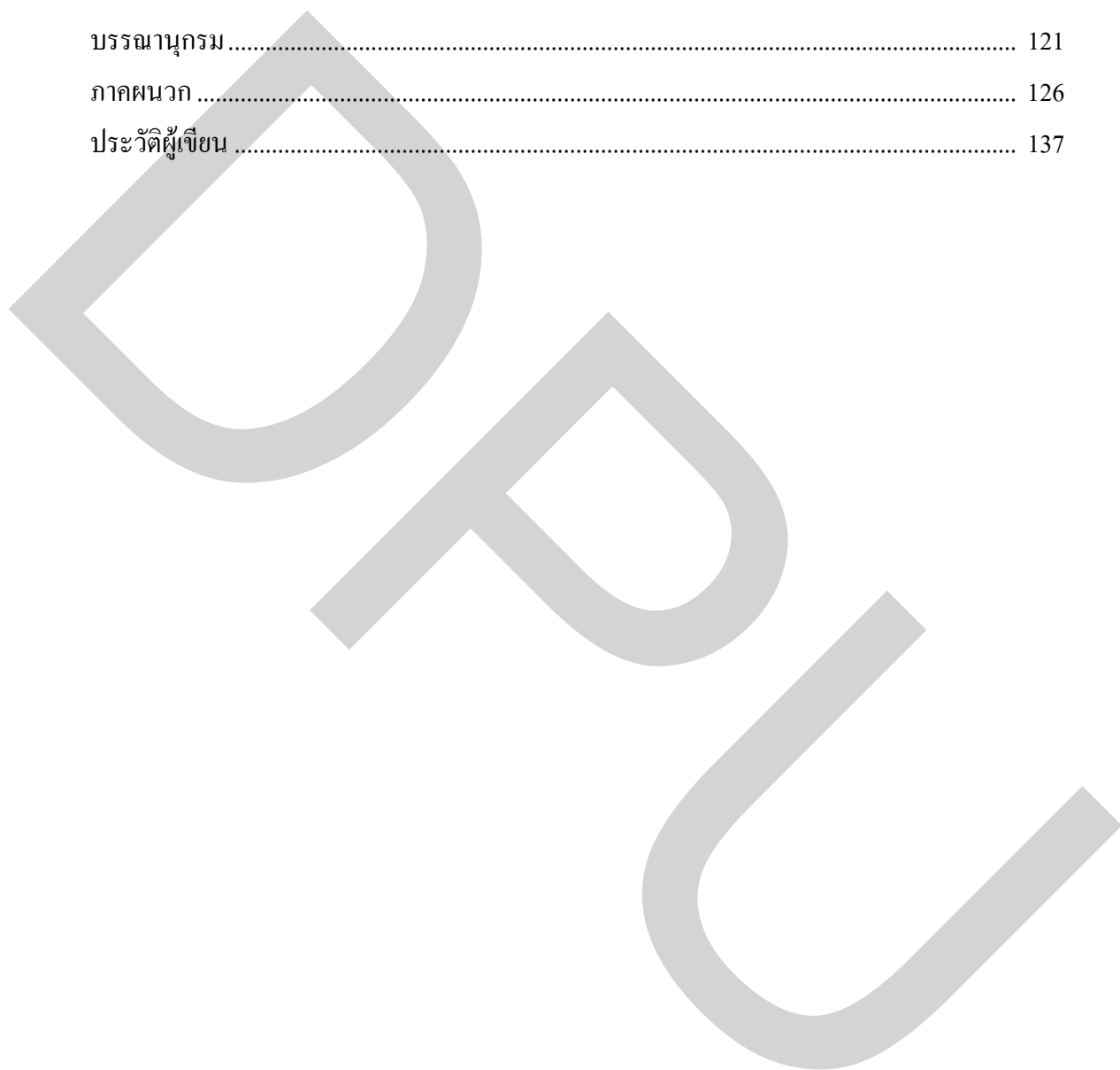
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง	๘
สารบัญภาพ	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.7 นิยามศัพท์.....	10
2. แนวความคิด ที่มา กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ และทัณฑสถานเปิด.....	11
2.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญกับการบังคับโทษ	11
2.2 หลักพื้นฐานกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	16
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษ	19
2.3.1 ความหมายของบังคับโทษ.....	20
2.3.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ	21
2.3.3 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก	30
2.4 แนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสากลของทัณฑสถานเปิด.....	33
2.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ	34
2.4.2 มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษแห่งสหประชาชาติ	37
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับทัณฑสถานเปิด	52
2.5.1 ความเป็นมาของทัณฑสถานเปิด.....	54
2.5.2 วัตถุประสงค์ของทัณฑสถานเปิด	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.5.3 คุณลักษณะของทัศนสถานเปิด.....	57
2.5.4 ประโยชน์ของทัศนสถานเปิด.....	58
3. การบังคับโทษจำคุกในทัศนสถานเปิดของต่างประเทศ และประเทศไทย.....	60
3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	60
3.1.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	60
3.1.2 การบังคับโทษในทัศนสถานเปิดในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	66
3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	73
3.2.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป.....	74
3.2.2 การบังคับโทษจำคุกในทัศนสถานเปิดในประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	77
3.3 ประเทศไทย.....	85
3.3.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป.....	86
3.3.2 การบังคับโทษจำคุกในทัศนสถานเปิด.....	87
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายบังคับโทษจำคุกในทัศนสถานเปิด.....	96
4.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญกับการบังคับโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย.....	96
4.2 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย.....	97
4.3 กฎหมายบังคับโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย.....	99
4.4 กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย.....	100
4.5 การบังคับโทษจำคุกในทัศนสถานเปิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย.....	105
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	117
5.1 บทสรุป.....	117
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	126
ประวัติผู้เขียน	137

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ผู้ต้องหาที่ได้รับโทษในคุกเปิด ในปี 1999 (2001): เปรียบเทียบกับรัฐ โดยขึ้นอยู่กับกำหนดเวลาวันสุดท้ายที่ถูกเลือกมา รวมทั้งขึ้นอยู่กับวิธีในการนับ	79
3.2 นักโทษที่อยู่ในเรื่องจำแบบเปิด เปรียบเทียบกับรัฐเก่าในปี 1979 และปี 2001 (จำนวนแต่ละจำนวนในวันที่ 31 ธันวาคม)	82
3.3 สถิติผู้ต้องขังที่ถูกคัดเลือกเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิด ปี พ.ศ. 2552-2554.....	91
3.4 สถิติผู้ต้องขังที่ถูกคัดเลือกเข้าไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวปี พ.ศ. 2552-2554.....	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนผังกระบวนการงานราชทัณฑ์.....	3
2.1 พัฒนาการด้านความคิด และการปฏิบัติของการบังคับโทษที่มีการเปลี่ยนแปลง ไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน	32

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การบังคับโทษจำคุกศึกษากรณีทัณฑสถานเปิด
ชื่อผู้เขียน	มณฑิรา แสงสว่าง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยกำลังประสบปัญหาต่างๆ มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เรามีเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวนประมาณ 144 แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พิจารณาได้จากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 224,864 คน เป็นชาย 192,054 คน หญิง 32,810 คน ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศมีอยู่เพียง 109,430 คน พบว่ามีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุอยู่จำนวน 115,434 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขังเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ รวมทั้งการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และยังนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมายตามมาอีก ทั้งความแออัด งบประมาณ บุคลากร การบริหารงานเรือนจำและในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เช่น เรื่องสถานที่นอน อาหาร สุขภาพอนามัย การทะเลาะวิวาทระหว่างนักโทษ

ดังนั้น โดยอาศัยแนวคิดหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ที่เน้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้กระทำความผิด พัฒนาฟื้นฟูจิตใจให้เป็นคนดีโดยมาตรการที่กรมราชทัณฑ์นำมาใช้นั้น ต้องมีลักษณะผ่อนคลายเป็นพิเศษและให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีอุตสาหกรรมอยู่ในกฏระเบียบวินัยของเรือนจำและต้องไม่ใช่ผู้ต้องขังที่มีอุปนิสัยเป็นอาชญากรให้ออกไปสู่ภายนอกเรือนจำได้ภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์แต่ละมาตรการเหล่านั้น เช่น การพักการลงโทษโดยการคุมประพฤติ การลดวันต้องโทษจำคุก เรือนจำชั่วคราว และทัณฑสถานเปิด เป็นต้น

ลักษณะเด่นของทัณฑสถานเปิด คือ ไม่มีวัตถุหรือเครื่องป้องกันการหลบหนี เช่น กำแพง คุงูแฉก ลูกกรงเหล็ก อาวุธหรือสิ่งกีดขวาง ที่มั่นคงเป็นพิเศษอื่นๆ ระบบนี้ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รู้จักใช้เสรีภาพที่มอบให้ โดยไม่เอาไปใช้ในทางที่ผิด เรือนจำเปิดทำให้ผู้ต้องขังปรับตัวได้ง่ายกว่า และขณะเดียวกัน สุขภาพทางกายและจิตของผู้ต้องขังก็สมบูรณ์กว่า

ทัศนสถานเปิดเป็นทัศนสถานที่มุ่งเน้นเตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ และจะกลับเข้าสู่สังคมและใช้ชีวิตให้อยู่ในสังคมหลังการพ้นโทษให้เหมือนเดิมปกติก่อนที่จะได้รับโทษโดยที่ผู้ต้องขังจะไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคนในสังคมก็ต้องให้โอกาสกับผู้ต้องขังเหล่านี้ ดังนั้นในทัศนสถานเปิดจึงแตกต่างจากเรือนจำปิดซึ่งกิจกรรมในทัศนสถานเปิดจะมุ่งเน้นการแก้ไขอบรมผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมมีขอบเขตกว้างขวาง นับตั้งแต่การให้การอบรมการศึกษา การให้สวัสดิการช่วยเหลือ การสังคมสงเคราะห์ การใช้เทคนิคทางด้านทันตวิทยา และที่สำคัญคือการฝึกฝนอาชีพให้สามารถมีความรู้ ความชำนาญในการทำงาน คิดตัวออกไปประกอบอาชีพในสังคมภายหลังพ้นโทษได้ การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังเพื่อให้มีวิชาชีพติดตัวไปหลังพ้นโทษจำเป็นต้องให้การศึกษาด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงงานที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความเหมาะสมกับผู้ต้องขังที่มาจากพื้นที่แตกต่างกัน ออกไปโดยผู้ต้องขังได้นำความรู้ความชำนาญงานไปหาเลี้ยงชีพหลังพ้นโทษได้ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถที่จะยึดช่วยช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวในโอกาสข้างหน้า ซึ่งเป็นการลดโอกาสของการกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทางทัศนสถานเปิดส่วนใหญ่จึงได้นำเอาผู้ที่มีความรอบรู้เฉพาะด้าน มาประยุกต์โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อทัศนสถานเปิดและผู้ต้องขังโดยจะยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะเน้นในภาคของเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า เช่น ฝึกให้ผู้ต้องขังทำสวนสมุนไพร การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพื่อที่ผู้ต้องขังสามารถนำความรู้ต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้

Thesis Title Penalty Law : A Case Study on Open Prison
Author Monthira Saengsawang
Thesis Advisor Assistance professor Dr. Thani Woraphat
Department Law
Academic Year 2012

ABSTRACT

Now a day found that Thailand is faced up to many of the problems such as social-economic, political, cultural and environment which cause increasing a criminal problems while there are only the prison/detention across our country 144 places that it is not enough to serve many prisoners who are increasing rapidly. Comparison from a recent number of the prisoner are under control about 224,864 person, as a male 192,054 and a female 32,810, while a standard capacity of a prison/detention across the country is only 109,430 person found that there are the access prisoners about 115,434 person and continue has a trend increasingly. The quantity of such prisoners that increase has effected directly to a budget and the efficiency of the administration of the Corrections Department, including the supervision and a prisoner's behavior development. Then lead to many problems that later occur such as crowded, budget, personnel, a prison administration and the prisoner's human right as bedding, food, health and to quarrel between the prison.

By using the concept of a modern penology which emphasize to change the offender's behavior, developing to restore their mind to be a good people and the measure using of Correction Department shall has approach of relaxation and given a chance to the prison has a good behavior, diligence, under control of the regulation and has no a prisoner who has a criminal behavior go outside a prison. Under conditions and rules of such measures such as to suspend punishment by a behavior control, reduce a day of a prison sentence, temporary prison and open detention etc.

The feature of the open detention is has no preventive material or tool for escape attempt such as wall, key, iron cage, weapon or any obstructs, a special other stable of this system is to promote a prisoner to know how to use a given freedom and not use it in a wrong way. The

open detention also let a prisoner easy to adaptive and in the same time has more fully a prisoner's health, mental and physical.

The open detention intend to prepare to release a prisoner who nearly pass a punishment and will return into a society and live in a social after pass a punishment as same as before to get a punishment by a prison has no re-offence again, but even so the people in a social will give a chance to a such prisoner, then in open detention is differ from a close prison which open detention emphasizes widely scope to resolve and training to a prisoner to return to a society, including educational training, given a social welfare, using a penology technique and most important is given a vocational training to has a skill and knowledge of working which can earn a living as occupation in a social after pass a punishment. The vocational training to a prison to become his occupation after pass a punishment, it is necessary to give him both theoretical and practical education, all this must consider to agree with a required working or suitable to a prison who came from a difference place, but a prison can get a knowledge and skill of working to earn a living after pass a punishment. By a prison can stand firm to help himself and his family in the future which can reduce a chance of re-offence again, most of the open detention brings a specialists in many profession to apply by using a exist resource to has the best benefit to both open detention and a prisoner by keep a sufficient economic to emphasize in agricultural section that not destroy environment, but use a resource which has in a community to be worthwhile such as let a prisoner build a herbal garden, making a bio-fertilize, and making an integrated agriculture etc. Such activities must use specialists to training a prisoner and he can bring such knowledge to earn a living as an occupation after pass a punishment.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยของไทยปัจจุบันประกอบไปด้วยกฎหมายหลักๆ ที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกันคือ¹ ลำดับแรกกฎหมายอาญาสารบัญญัติ จะเป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม มีภารกิจในการปราบปรามและป้องกันการกระทำความผิด รวมถึงการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและในการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาบทมาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งเป็นกฎหมายที่คนในสังคมต้องปฏิบัติตามหากมีการกระทำที่เป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติว่ามีความผิดก็จะต้องรับโทษ ลำดับที่สองกฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะพิสูจน์ค้นหาความจริง และทำให้กฎหมายอาญามีผลบังคับได้อย่างจริงจัง ซึ่งได้แก่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลำดับที่สามกฎหมายบังคับโทษ มีภารกิจในการบังคับโทษผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ โดยมุ่งที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วของบุคคลและคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภารกิจของกฎหมายทั้งสามส่วนนี้ต้องทำงานอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ความมีประสิทธิภาพของภารกิจของกฎหมายอาญาก็จะเกิดขึ้นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เช่นกัน กล่าวคือ คนกระทำความผิดจริงต้องถูกบังคับโทษ คนบริสุทธิ์ได้รับอิสรภาพแต่ถ้าหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีหรือขาดกระบวนการบังคับโทษจำคุกที่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาก็จะมีกระบวนการในการค้นหาความจริงว่าบุคคลที่เป็นจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือเป็นอาชญากรการที่นำบุคคลที่เป็นจำเลยมาจำคุกตามกฎหมายบังคับโทษไว้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดซึ่งการที่ลงโทษจำคุกเช่นนี้ก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าเมื่อบุคคลผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษออกมาจากเรือนจำแล้วจะไม่กระทำความผิดอีก และในขณะเดียวกันการอยู่ร่วมกันของผู้กระทำความผิดในหลายๆ ลักษณะของการกระทำความผิดอยู่ในเรือนจำเดียวกันโดยไม่แบ่งแยก และไม่

¹ ธาณี วรภัทร์ ก (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. หน้า 85.

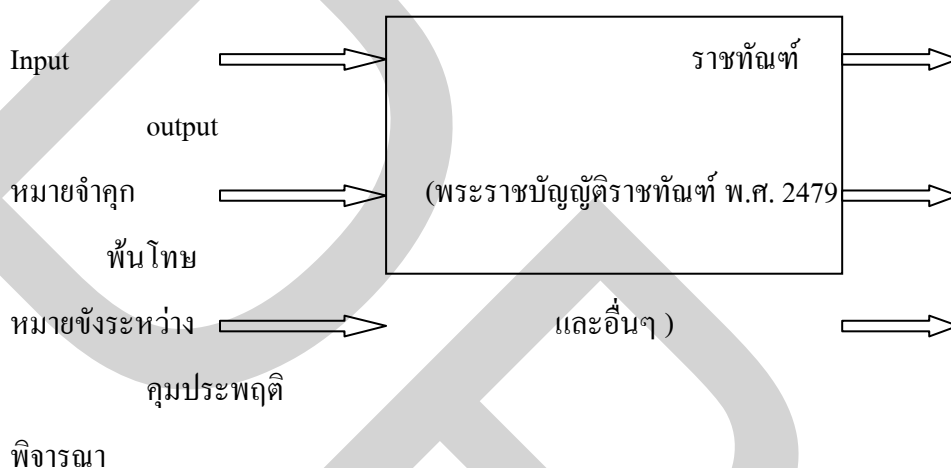
ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามหลักการการบังคับโทษจำคุกซึ่งการที่คนมาอยู่รวมกันนานๆ ก็จะเกิดการซึมซับและเรียนรู้พฤติกรรมซึ่งกันและกันทำให้เรือนจำกลายเป็นมหาวิทยาลัยที่สร้างอาชญากรออกสู่สังคม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างมากมาย ทั้งจะยังทำให้กระบวนการยุติธรรมในส่วนอื่นๆ เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ต้องมาทำงานซ้ำๆ กับบุคคลเดิมๆ ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา คนล้นคุกเป็นปัญหาอย่างมากกับระบบงานราชทัณฑ์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรือนใน ปัจจุบันมีจำนวนนักโทษเกินกว่าที่เรือนจำจะรับได้ทำให้ระบบเรือนจำของประเทศไทยไม่มีการแบ่งแยกนักโทษ

ระบบงานราชทัณฑ์เป็นองค์กรสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการแทนรัฐในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลตามวิถีทางแห่งความยุติธรรม ซึ่งมีภารกิจหลักสำคัญในการควบคุมดูแลพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษเด็ดขาด ที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุก และควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ต้องกักขังและผู้ต้องกักกัน โดยมุ่งเน้นการควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีออกไปสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้กับสังคมและประชาชนผู้สุจริต ตลอดจนการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ ทั้งนี้ในการที่จะควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษให้มีประสิทธิภาพนั้น จะบรรลุผลดังกล่าวได้นั้นมีปัจจัยหลักอันเป็นตัวแปรสำคัญคือ ปริมาณผู้ต้องขังที่อยู่ในความควบคุมจะต้องสัมพันธ์กับจำนวนเรือนจำ/ทัณฑสถาน และสัมพันธ์กับจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและสามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานได้² ระบบเรือนจำได้ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการในการลงโทษแทนผู้เสียหาย โดยใช้สถานที่สำหรับควบคุมผู้กระทำความผิดให้แยกอยู่ต่างหากจากสังคม ในอดีตได้มีแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดจากที่เน้นไปที่การการแก้ไข ทัศนคติการข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิดและการแก้ไขฟื้นฟู เน้นการแก้ไขให้สาสมที่ผู้นั้นได้กระทำต่อเหยื่อ ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูจะได้รับความสนใจน้อยเพราะมีความเชื่อว่าไม่น่าจะทำได้ ต่อมาจนกระทั่งจนถึงปัจจุบันได้มีแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดไปสู่การแก้ไขอบรมฟื้นฟูจิตใจเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ภารกิจของงานราชทัณฑ์พัฒนาไปสู่การควบคุมผู้กระทำความผิดควบคู่ไปกับการแก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี และไม่กลับไปก่อความเดือดร้อนด้วยการกระทำความผิดซ้ำอีก การแก้ไขอบรมผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมเป็นสิ่งจำเป็น เพราะผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เมื่อพ้นโทษแล้วจะกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอีก ดังนั้นถ้าผู้กระทำความผิดมิได้รับ โอกาสที่จะพัฒนาบุคลิกภาพและ

² ธานี วรภัทร์ ข (2554). วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า 13.

ความสามารถส่วนตัว ตลอดจนโอกาสในทางสังคมและการทำมาหากินต่างๆ เจกเช่นบุคคลส่วนใหญ่ของสังคม ย่อมจะมีหนทางที่จะกลับไปกระทำความผิดและนำความเดือดร้อนให้แก่สังคมได้อีก³

งานราชทัณฑ์เป็นกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ในการจำกัคดีสภาพ เพื่อการลงโทษ การอบรมฟื้นฟูจิตใจแก้ไข เพื่อคุ้มครองคนส่วนใหญ่ ดังปรากฏตามแผนผังต่อไปนี้⁴

ภาพที่ 1.1 แผนผังกระบวนการงานราชทัณฑ์

จากแผนภาพทำให้เราเข้าใจเห็นภาพขาเข้าและขาออกของผู้ต้องโทษจำคุก จุดที่สำคัญคือ ขาเข้า ก่อนเข้าสู่เรือนจำจะต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษามาก่อน ทำหน้าที่คัดกรองบุคคลผู้กระทำความผิดที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้โทษจำคุกกับบุคคลนั้นด้วยเหตุการณ์บังคับโทษจำคุกที่เป็นภาวะวิสัย ดังนั้นข้อมูลและการตัดสินใจใช้โทษจำคุกกับบุคคลใดๆ จึงมาจากกระบวนการยุติธรรมต้นทางทั้งสิ้นงานราชทัณฑ์ไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจใดๆ ในส่วนแรกนี้สำหรับในส่วนขาออก งานราชทัณฑ์มีส่วนพิจารณาในการปล่อยตัวด้วยมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ด้วย เช่น การพักโทษ การลดวันต้องโทษ ตลอดทั้งมีส่วนร่วมในการขอพระราชทานอภัยโทษกรณีต่างๆ ฯลฯ

³ กิรวัดน์ นนทะโชติ. *ทัณฑสถานเปิดกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. หน้า 1.

⁴ ธานี วรภัทร์ ข เล่มเดิม. หน้า 65-66.

ตารางที่ 1.1 สถิติผู้ต้องหาราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

สถิติผู้ต้องหาราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สำรวจ ณ วันที่ 1 มกราคม 2555

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1. นักโทษเด็ดขาด	142,101	24,545	166,646	74.115
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	48,322	8,065	56,387	25.08
2.1 อุทธรณ์ - ฎีกา	25,735	3,663	29,398	13.07
2.2 ใต้สวน - พิจารณา	8,615	1,638	10,251	4.56
2.3 สออสวน	13,972	2,766	16,738	7.44
3. เยาวชนที่ฝากขัง	506	75	581	0.26
4. ผู้ถูกกักกัน	13	0	13	0.01
5. ผู้ต้องกักขัง	1,112	125	1,237	0.55
รวมผู้ต้องหาราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	192,054	32,810	224,864	100

แต่ในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยกำลังประสบปัญหาต่างๆ มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เรามีเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวนประมาณ 144⁵ แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พิจารณาได้จากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 224,864 คน⁶ เป็นชาย 192,054 คน หญิง 32,810 คน⁷ ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศมีอยู่เพียง 109,430 คน⁸ พบว่ามีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุอยู่จำนวน 115,434 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขังเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ รวมทั้งการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และยังนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมายตามมาอีก ทั้งความแออัด งบประมาณ บุคลากร การบริหารงานเรือนจำและในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เช่นเรื่องสถานที่นอน อาหาร สุขภาพอนามัย การทะเลาะวิวาทระหว่างนักโทษ⁹

⁵ กรมราชทัณฑ์. (2553). รายงานภารกิจประจำปี. หน้า 3.

⁶ กองแผนงานกรมราชทัณฑ์. (2555).

⁷ ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2555.

⁸ ส่วนมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง สำนักทัณฑวิทยา ข้อมูล ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2552.

⁹ ธานี วรภัทร์ ข เล่มเดิม. หน้า 18.

นานาอารยประเทศได้ยึดหลักปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผู้ต้องขังไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีความเชื่อว่าการดำเนินการดังกล่าวจะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมและจัดสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานไปในทางส่งเสริมจิตใจผู้ต้องขังให้เกิดความรู้สึกว่ายังเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคมอยู่ จึงประกอบด้วยหลักการใหญ่ๆ 3 ประการคือ¹⁰

- 1) เพื่อเน้นการป้องกันสังคม โดยการนำตัวผู้ต้องขังมาคุมขังไว้มิให้หลบหนีหรือไปก่อความสงบสุขของสังคมชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเป็นการลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย
- 2) เพื่อการแก้ไขปรับปรุงจิตใจของผู้ต้องขัง โดยการให้การศึกษากว้างขวาง การฝึกอาชีพ การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เพื่อให้เกิดความสว่างทางจิตใจหรืออื่นๆ ที่เหมาะสม ตามหลักปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล
- 3) เพื่อบรรลุดัตถุประสงค์ดังกล่าว ระบบการปกครองและการควบคุมผู้ต้องขังตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ภายในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ควรจัดให้มีความแตกต่างกับชีวิตความเป็นอยู่นอกเรือนจำหรือทัณฑสถานให้น้อยที่สุด เพื่อมิให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกว่าเป็นผู้ที่ถูกตัดขาดและถูกลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยสิ้นเชิง

งานราชทัณฑ์ในประเทศไทยก็ได้มีวิวัฒนาการจากการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ มาสู่ระบบงานราชทัณฑ์ที่ก้าวหน้าเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ คือนำกระบวนการแก้ไขมาผสมผสานกับการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เหมาะสม ปัจจุบันงานราชทัณฑ์ในประเทศไทยได้ดำเนินงานตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ของงานราชทัณฑ์ไทย โดยให้สอดคล้องกับกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษของสหประชาชาติ ซึ่งโดยทั่วไปการดำเนินงานราชทัณฑ์มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

- 1) ควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ให้เพื่อสังคมปลอดภัย
- 2) ให้การศึกษอบรมเพื่อแก้ไขจิตใจผู้ต้องขัง
- 3) ให้การฝึกวิชาชีพเพื่อผู้ต้องขังสามารถประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษและกลับคืนสู่สังคมในบานะพลเมืองดี

ทั้งนี้ในการดำเนินงานให้บรรลุดัตถุประสงค์ได้นั้น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะต้องใช้มาตรการหลายๆ ด้านประกอบกันไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การอบรม การฝึกวิชาชีพ และการจัดสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้ต้องขังตามความเหมาะสม ในการนี้สภาพเรือนจำจะต้องเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้วย แต่สภาพเรือนจำในปัจจุบันพบว่าเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เรือนจำต้อง

¹⁰ แก้วตา ทรงสัจย์. (2530). *การวิเคราะห์การดำเนินงานทัณฑสถานเปิด*. หน้า 1.

รับภาระในการควบคุมผู้ต้องขังไว้เกินกว่าขนาดความจุปกติของเรือนจำ ซึ่งปัญหานี้กรมราชทัณฑ์ก็ได้พิจารณาหาแนวทางเพื่อที่จะระบายความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำแต่ทั้งนี้ก็ประสบกับปัญหาในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจของไทยไม่เอื้ออำนวยที่จะจัดสร้างเรือนจำขึ้นมาใหม่เพิ่มเติม จำนวนเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่เพียงพอต่อผู้ต้องขังซึ่งตามกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำได้ระบุไว้ว่าผู้คุมหนึ่งคนต่อผู้ต้องขังห้าคนแต่ในเรือนจำของประเทศไทยผู้คุมหนึ่งคนต่อผู้ต้องขังประมาณสิบแปดคนซึ่งเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้มากเหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นโดยอาศัยแนวคิดหลักทฤษฎีทฤษฎีใหม่ที่เน้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้กระทำความผิด พัฒนาฟื้นฟูจิตใจให้เป็นคนดีโดยมาตรการที่กรมราชทัณฑ์นำมาใช้นั้นต้องมีลักษณะผ่อนคลายและให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีอุตสาหกรรมอยู่ในกฎระเบียบวินัยของเรือนจำและต้องไม่ใช่ผู้ต้องขังที่มีอุปนิสัยเป็นอาชญากรให้ออกไปสู่ภายนอกเรือนจำได้ ภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์แต่ละมาตรการเหล่านั้น เช่น การพักการลงโทษโดยการคุมประพฤติ การลดวันต้องโทษจำคุก เรือนจำชั่วคราว และทัณฑสถานเปิดเป็นต้น

ทัณฑสถานเปิด เป็นมาตรการหนึ่งที่กรมราชทัณฑ์ได้พิจารณานำมาใช้ในประเทศไทย ทั้งนี้โดยอาศัยหลักการขององค์การสหประชาชาติที่ได้เสนอแนะให้กับประเทศสมาชิก และตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ ทัณฑสถานเปิดมีลักษณะแตกต่างจากเรือนจำทั่วไปดังนี้คือ¹¹

- 1) ทัณฑสถานเปิดเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงต่ำ ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือเครื่องป้องกันการหลบหนี เช่น กรงเหล็ก กำแพง ป้อมยามที่รักษาความปลอดภัยในการควบคุม
- 2) ระบบการควบคุมไม่มีการใช้อาวุธ หรือเครื่องพันธนาการใดๆ ในการปกครองหรือควบคุมผู้ต้องขัง
- 3) ใช้ระบบการปกครองเพื่อพัฒนาให้ผู้ต้องขังรักษาระเบียบวินัยด้วยตนเอง และมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหมู่คณะ

ลักษณะเด่นของทัณฑสถานเปิด คือ ไม่มีวัตถุหรือเครื่องป้องกันการหลบหนี เช่น กำแพง คุกกรงเหล็ก อาวุธหรือสิ่งกีดขวาง ที่มั่นคงเป็นพิเศษอื่นๆ ระบบนี้ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รู้จักใช้เสรีภาพที่มอบให้ โดยไม่เอาไปใช้ในทางที่ผิด แม้นเรือนจำเปิดจะเป็นงานที่เสี่ยงต่อการหลบหนีของผู้ต้องขัง และความเสียหายที่เกิดจากผู้ต้องขังติดต่อกับโลกภายนอกมากกว่าเรือนจำรูปแบบอื่น ข้อเสียหายนี้อาจกล่าวก็ไม่พอจะลบล้างคุณประโยชน์ที่เกิดจากเรือนจำเปิด อันมีอยู่ในระดับเหนือกว่า เรือนจำรูปแบบอื่น เรือนจำเปิดทำให้ผู้ต้องขังปรับตัวได้ง่ายกว่า และขณะเดียวกัน สุขภาพทางกายและจิตของผู้ต้องขังก็สมบูรณ์กว่า กฎข้อบังคับที่ยืดหยุ่นได้ในระบบเรือนจำเปิด แสดงให้เห็นความมีอิสระเสรี ภายในกรอบระเบียบข้อบังคับความตึงเครียดของชีวิต

¹¹ ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทัณฑวิทยา*. หน้า 503.

เรือนจาจะเบาบาง และระเบียบวินัยก็ดีขึ้น เมื่อสิ่งกีดกันร่างกายหายไปจากสายตาและความสัมพันธ์ที่กอร์ปด้วยความไว้วางใจอย่างยิ่งระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าพนักงาน ได้น้อมให้ผู้ต้องขังเกิดความปรารถนาอย่างจริงใจที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไปความเป็นไปในเรือนจาเปิด มีสภาพละม้ายคล้ายการดำรงชีวิตปกติมาก เช่น มีโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ง่าย การปฏิบัติงานดังกล่าวในเรือนจาเปิด ย่อมสิ้นค่าใช้จ่ายน้อยกว่าทัณฑสถานแบบอื่น โดยเฉพาะค่าปลูกสร้างอาคารก็ถูกกว่า เชื่อแน่ว่าระบบเรือนจาเปิดจะมีส่วนลดความเสียหายหรือผลเสียของโทษจาคุกระยะสั้น¹²

ทัณฑสถานเปิดเป็นทัณฑสถานที่มีมุ่งเน้นเตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ และจะกลับเข้าสู่สังคมและใช้ชีวิตให้อยู่ในสังคมหลังการพ้นโทษให้เหมือนเดิมปกติก่อนที่จะได้รับโทษโดยที่ผู้ต้องขังจะไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคนในสังคมก็จะต้องให้โอกาสกับผู้ต้องขังเหล่านี้ ดังนั้นในทัณฑสถานเปิดจึงแตกต่างจากเรือนจาปิดซึ่งกิจกรรมในทัณฑสถานเปิดจะมุ่งเน้นการแก้ไขอบรมผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมมีขอบเขตกว้างขวาง นับตั้งแต่การให้การอบรมการศึกษา การให้สวัสดิการช่วยเหลือ การสังคมสงเคราะห์ การใช้เทคนิคทางด้านทันตวิทยา และที่สำคัญคือการฝึกฝนอาชีพให้สามารถมีความรู้ ความชำนาญในการทำงาน คิดตัวออกไปประกอบอาชีพในสังคมภายหลังพ้นโทษได้¹³ การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังเพื่อให้มีวิชาชีพติดตัวไปหลังพ้นโทษจำเป็นต้องให้การศึกษาด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงงานที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความเหมาะสมกับผู้ต้องขังที่มาจากพื้นที่แตกต่างกันออกไปโดยผู้ต้องขังได้นำความรู้ความชำนาญงานไปหาเลี้ยงชีพหลังพ้นโทษได้ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถที่จะยึดช่วยตัวเองและครอบครัวในโอกาสข้างหน้า ซึ่งเป็นการลดโอกาสของการกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทางทัณฑสถานเปิดส่วนใหญ่จึงได้นำเอาผู้ที่มีความรอบรู้เฉพาะด้านมาประยุกต์โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อทัณฑสถานเปิดและผู้ต้องขังโดยจะยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยจะเน้นในภาคของเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า เช่น ฝึกให้ผู้ต้องขังทำสวนสมุนไพร การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพื่อที่ผู้ต้องขังสามารถนำความรู้ต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้

งานราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่รองรับผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาหรือนักโทษเด็ดขาดก็ตาม ดังนี้ เมื่อพบกับวิกฤตของปัญหาในระบบทำงานอย่างเป็นกระบวนการเช่นนี้ ก็จะต้องตรวจสอบ

¹² กรมราชทัณฑ์จังหวัดระยอง. (ม.ป.ป.). บรรยายสรุปกิจการทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งห้วยโป่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2554, จาก www.correct.go.th/odchoyp

¹³ นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *หลักทันตวิทยา*. หน้า 1-9.

กระบวนการหรือระบบเพื่อหาจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดที่แท้จริงอันจะนำไปสู่การแก้ไข วิกฤต ซึ่งอาจจะต้องดำเนินการเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกันคือ ส่วนแรก การปัญหาภายในหน่วยงาน นั้นเอง เช่นการใช้มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นราชทัณฑ์ ได้แก่ การลด-การพักการ ลงโทษ การอภัยโทษ ฯลฯ ใช้มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังเพื่อลดการกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้การแก้ไขในทางกายภาพอาจได้แก่ การสร้างเรือนจำ/ทัณฑสถานเพิ่ม เพิ่มงบประมาณ เพิ่มบุคลากร ฯลฯ ส่วนที่สอง คือการทบทวนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในส่วนต่างๆ ก่อนที่จะมาถึงงานราชทัณฑ์ พิจารณาในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน ต่างๆ เหล่านั้น ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ตลอดจนการนำมามาตรการพิเศษต่างๆ มาใช้ เช่น มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก การผันคดี เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าในขณะนี้ประเทศไทยได้มีการคัดเลือกผู้ต้องขังเด็ดขาดเพื่อที่เตรียมพร้อมการปล่อยออกไปสู่สังคมไม่มีเพียงแต่การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิด เท่านั้นแต่ยังมีการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการคัดเลือก ผู้ต้องขังเข้าอยู่พบว่ามีการใช้หลักเกณฑ์เดียวกันจะแตกต่างกันก็อยู่ที่ทัณฑสถานเปิดมีความเป็น เอกเทศไม่ขึ้นตรงกับใครสามารถกำกับดูแลด้วยตัวเองจะต่างจากเรือนจำชั่วคราวที่ยังต้องขึ้นตรงกับเรือนจำแม่ไม่สามารถแยกออกมาเพื่อดำเนินการเองได้ และหากจะผลักดันเรือนจำชั่วคราวให้ ขึ้นไปเป็นทัณฑสถานเปิดก็จะไปขัดกับคณะกรรมการปฏิรูปงานราชการ(คปร.) ที่กำหนดไว้ว่าไม่ให้เพิ่มหน่วยงานราชการทำให้เป็นปัญหาสำคัญในการที่จะผลักดันเรือนจำชั่วคราวขึ้นเป็น ทัณฑสถานเปิดได้ ช่องว่างตรงนี้นี่เองจึงทำให้เป็นปัญหาสำคัญในการที่จะเตรียมความพร้อมของ ผู้ต้องขังก่อนได้รับการปลดปล่อย

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ ใช้สำหรับการบังคับโทษอย่างแท้จริง มีเพียงแต่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ 2479 ซึ่งในเรื่องของทัณฑสถานเปิดก็ไม่ได้มีบทบัญญัติ ไว้อย่างแจ่มชัด เป็นผลโดยตรงทำให้เรือนจำไม่สามารถทำหน้าที่คุ้มครองสังคมได้ตามภารกิจงาน ราชทัณฑ์ไม่สามารถประเมินหรือรับรองพฤติกรรมของคนที่พ้นโทษจำคุกออกมาสู่สังคมได้ ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขความบกพร่องอย่างจริงจัง เพียงแต่มุ่งเน้นการขังไว้ ตามระยะเวลาที่คำพิพากษากำหนด เมื่อครบแล้วปล่อยตัวออกสู่สังคม จึงเป็นความน่ากลัวมากที่สุด เพราะนั่นคือการปล่อยอาชญากรออกมาอยู่ร่วมกับคนปกติทั่วไปในสังคมซึ่งประเทศไทยขาด มาตรการทางกฎหมายที่จะมาดูแลในเรื่องนี้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแตกต่างจากหลายๆ ประเทศที่มี กฎหมายบังคับโทษที่ชัดเจนในการประเมินผู้ต้องขัง เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี¹⁴

¹⁴ ธานี วรภัทร์ ก เล่มเดิม. หน้า 19.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดตลอดทั้งวัตถุประสงค์และการบังคับโทษในทัณฑสถานเปิด
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายและการบังคับใช้ของทัณฑสถานเปิดในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายในทัณฑสถานเปิดของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยเราพบว่าอยู่ในสภาวะวิกฤติปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำสถานที่รองรับผู้กระทำผิดไม่เพียงพอตลอดจนถึงจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและ พบว่าเรือนจำปิดส่วนใหญ่ไม่มีการแบ่งแยกผู้ต้องขังที่กระทำความผิดร้ายแรงมาปะปนกับผู้ต้องขังกระทำผิดเล็กน้อยทำให้เกิดการหล่อหลอมพฤติกรรมแบบผิดๆ ทำให้เกิดเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีของอาชญากรมืออาชีพกับผู้กระทำความผิดครั้งแรก การนำทัณฑสถานเปิดมาใช้จะช่วยในการแบ่งแยกผู้ต้องขังที่กระทำความผิดครั้งแรกและเป็นผู้ต้องขังชั้นดีซึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้หากแยกมาอยู่ในทัณฑสถานเปิดซึ่งจะได้ฝึกอาชีพเพื่อที่จะได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมหลังการพ้นโทษอย่างปกติโดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกซึ่งข้อดีของการมีทัณฑสถานเปิดนั้น สอดรับกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาถึงแนวความคิด วัตถุประสงค์การดำเนินงานของทัณฑสถานเปิด ซึ่งจะศึกษาดังแต่หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกผู้ต้องขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้แก่ มาตรการควบคุม การอบรมและการฝึกอาชีพ บริการและสวัสดิการที่จัดให้แก่ผู้ต้องขัง และหลักเกณฑ์การพ้นโทษของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะศึกษาจากทัณฑสถานเปิดทั้ง 6 แห่งในประเทศไทยอันได้แก่ ทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ทัณฑสถานเปิดอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ทัณฑสถานเปิดบ้านนาวง จังหวัดพัทลุง ทัณฑสถานเปิดโคกตาบัน จังหวัดสุรินทร์ ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุน จังหวัดนครสวรรค์ และทัณฑสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี ตลอดจนรวมถึงทัณฑสถานอุตสาหกรรมเขาพริก จังหวัดนครราชสีมา

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต และเอกสารต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากรายงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
2. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์
3. ศึกษาโดยการเข้าศึกษาดูงานเรือนจำดังต่อไปนี้ ทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด วัตถุประสงค์ของทัณฑสถานเปิด
2. ถึงปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายและการบังคับใช้ของทัณฑสถานเปิดในประเทศไทย
3. กฎหมายในทัณฑสถานเปิดของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1.7 นิยามศัพท์

ทัณฑสถานเปิด หมายถึง ทัณฑสถานที่ไม่มีกำแพงหรือป้อมยาม มีเพียงรั้วลวดหนามธรรมดา และเป็นสถานที่เตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ โดยมีการฝึกวิชาชีพต่างๆ ให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพหลังการพ้นโทษได้¹⁵

หลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในการดำรงชีวิต โดยไม่ปฏิเสธการมีอยู่ของระบบทุนนิยม แต่ต้องดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองให้มีเหตุผล และมีความยั่งยืน¹⁶

¹⁵ กิรวัดน์ นนทะ โชติ. (2553). ทัณฑสถานเปิดกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. หน้า 3.

¹⁶ แหล่งเดิม.

บทที่ 2

แนวความคิด ที่มา กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ และทัณฑสถานเปิด

การกระทำผิดกฎหมายอาญา ซึ่งบุคคลเหล่านี้ควรจะต้องถูกควบคุมหรือลงโทษคดีใช้ การกระทำของตนให้สาสมกับการกระทำผิด เพื่อต้องการให้เกิดความหลาบจำมิให้กระทำผิดอีก ต่อไป บางครั้งจึงต้องมีการลงโทษ เช่น การประหารชีวิต การบังคับโทษจำคุก เป็นต้น เพื่อให้ สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยและมีให้ผู้อื่นเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ซึ่งความคิดดังกล่าวถือว่าไม่ผิด แต่ก็ไม่ต้องทั้งหมด กฎหมายบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่มีส่วนสัมพันธ์และ เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อความสงบเรียบร้อย ของสังคมโดยรวม เพื่อให้เข้าใจถึงแนวความคิด และวัตถุประสงค์ของการดำเนินกระบวนการ พิจารณาทางอาญาทั้งระบบ และสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการใน การบังคับโทษทางอาญาได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามความ มุ่งหมายของรัฐในการสร้างหรือบัญญัติกฎหมายอาญามาบังคับใช้

2.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญกับการบังคับโทษ¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการ บังคับโทษจำคุกไว้ดังนี้²

1) ประชาชนชาวไทยต้องได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน³ เป็นหลักที่ รับรองความเท่าเทียมกันของประชาชนในรัฐ ไม่ว่าจะเป็ต้องโทษจำคุกหรือเป็นบุคคลทั่วไปก็ตาม และรัฐธรรมนูญยังกำหนดต่อไปอีกว่า⁴ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความ คุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น ธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกาย

¹ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. (2554). รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 3 โครงการ ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนา รูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย. หน้า 27-31.

² กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

³ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 4 และมาตรา 5.

⁴ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 30.

หรือสุขภาพสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

ดังนั้น มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิ และเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

2) การรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของ บุคคล เป็นการรับรองหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในรัฐ ซึ่งรวมทั้ง ผู้ที่ต้องรับโทษจำคุกด้วย ดังนั้น กฎหมายราชทัณฑ์และการบริหารงานราชทัณฑ์ต้องเป็นไปตาม หลักการที่สำคัญในรัฐธรรมนูญ

3) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วิถีและ เสรีภาพ บทบัญญัตินี้เป็นการตอกย้ำให้ลึกซึ้งลงไปอีกว่า องค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นรวมถึงงานราชทัณฑ์ด้วย กรมราชทัณฑ์ หน่วยงาน ต่างๆ เรือนจำในสังกัดกรมราชทัณฑ์ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

4) การคุ้มครองการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล⁷ หมายความว่า บุคคลซึ่ง ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้ สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ สิทธิอันนี้ก็ต้องชัดเจนและได้รับการอำนวยความสะดวก สะดวกกับผู้ต้องขังในทัณฑสถานด้วย

5) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย⁸ เรื่องนี้เป็นบทบัญญัติที่สำคัญกับ งานบังคับโทษจำคุกมาก ดังข้อความต่อไปนี้

“ มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการ ลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุ อย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

⁵ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 4.

⁶ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 26.

⁷ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 28.

⁸ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 32.

จากบทบัญญัติมาตรา 32 จะเห็นได้ว่า บทบาทของงานราชทัณฑ์โดยเฉพาะการลงโทษจำคุก ต้องปรับเปลี่ยนตามรัฐธรรมนูญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กฎหมายต่างๆ และแนวการปฏิบัติต่างๆ ที่เดิมเคยทำมา การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าพนักงานเรือนจำที่ขัดหรือแย้งกับบทมาตรานี้ จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มิฉะนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ

6) การคุ้มครองเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่⁹ บุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย และสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ กรณีของการบังคับโทษจำคุกนั้นถือเป็นข้อยกเว้นที่สามารถบังคับโทษได้ แต่ก็เป็นที่น่าสงสัยว่าถ้าผู้ต้องขังขอย้ายไปอยู่เรือนจำในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง จะสามารถทำได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น นาย ก ติดคุกที่บางขวาง แต่มีภูมิลำเนาที่จังหวัดตรัง ญาติพี่น้อง บิดามารดาไม่สามารถเดินทางมาเยี่ยมได้ นาย ก จะสามารถขอย้ายไปติดคุกที่เรือนจำจังหวัดตรังได้หรือไม่

7) การคุ้มครองเสรีภาพในการสื่อสาร¹⁰ ในเรื่องนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 36 ความว่า “มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ตามบทบัญญัตินี้เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์ในการลงโทษจำคุก เสรีภาพในการสื่อสารตามรัฐธรรมนูญนั้นคุ้มครองบุคคลทุกคนในประเทศ การที่กฎหมายหรือข้อบังคับอื่นๆ เกี่ยวกับงานราชทัณฑ์จะออกมาเป็นข้อยกเว้นนั้น ต้องยกเว้นเฉพาะเท่าที่จำเป็นในเงื่อนไขเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น การออกกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นๆ ของกรมราชทัณฑ์จึงต้องคำนึงถึงรัฐธรรมนูญมาตรานี้เช่นกัน

8) การคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา¹¹ ในเรื่องนี้บุคคลทั่วไปและบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ต้องขัง ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างเท่าเทียมกัน ในการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิคมของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา รวมทั้งมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

⁹ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 34.

¹⁰ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 36.

¹¹ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 37.

การใช้เสรีภาพดังกล่าวนี้ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อที่แตกต่างจากบุคคลอื่น

บทบาทของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะในเรื่องจำต้องส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาอย่างมาก เพราะนอกจากจะปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแล้วยังเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้พฤติกรรมที่ได้ผลค่อนข้างมาก

9) การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน¹² ในเรื่องนี้ รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพในเรื่องนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

สำหรับเรื่องนี้ บทบาทของกฎหมายราชทัณฑ์ก็ต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรานี้ด้วย ในการที่ผู้ต้องขังต้องมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน ฯลฯ ในขณะเดียวกัน ผู้ต้องขังก็ยังคงได้รับความคุ้มครองตามข้อกเว้นของบทบัญญัตินี้ด้วย

10) การคุ้มครองเสรีภาพในทางวิชาการ¹³ การศึกษา¹⁴ ในรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ใน มาตรา 50 และ 49 ซึ่งคุ้มครองผู้ต้องขังด้วย กล่าวคือ

“มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษอาบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่ รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอาบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอาบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของ

¹² กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 45.

¹³ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 50.

¹⁴ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 49.

ประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ”

ในเรื่องนี้ จึงเป็นภารกิจที่งานราชทัณฑ์ต้องจัดให้กับผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ขั้นพื้นฐานกรณีที่ผู้ต้องขังคนใดยังไม่ได้ผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้การศึกษายอบรมต่างๆ ในด้านวิชาการ หรือในการประกอบอาชีพต่างๆ

11) การคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพ¹⁵ คนที่ต้องกักขังก็ควรได้รับการคุ้มครองด้วยเช่นกัน การทำงานของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ ก็ต้องอยู่ภายใต้ รัฐธรรมนูญเช่นกัน

12) การคุ้มครองความเสมอภาคกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน¹⁶ ในเรื่องนี้ผู้ต้องขังก็ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ที่จะมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทาง สาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริการสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้อง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่กระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและ ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในหัวข้อนี้เป็นสาระสำคัญที่กฎหมายราชทัณฑ์หรือกฎหมายบังคับโทษต้องบัญญัติให้ สอดคล้องกัน และให้ได้มาตรฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างเท่า เทียมกันทุกเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ

13) การคุ้มครองการบริโภคของบุคคล¹⁷ ซึ่งรวมทั้งผู้ต้องขังด้วยในการคุ้มครองการ บริโภคที่มีมาตรฐานในด้านงานอุตสาหกรรม อาจกล่าวได้ว่าการบริโภคของผู้ต้องขังในเรือนจำปัจจุบัน ดีขึ้นมากเมื่อเทียบกับในอดีต แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็กล่าวถึงเพื่อคุ้มครองและต้องการยกระดับ ด้านการบริโภคให้ดีขึ้น

14) สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์¹⁸ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลา อันสมควร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในเรื่องนี้การที่ผู้ต้องขังมีสิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้ เป็นสิ่งที่ดีและยกระดับมาตรฐานเรือนจำไทยได้อย่างมาก ทั้งเป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตาม

¹⁵ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 43.

¹⁶ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 51.

¹⁷ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 61.

¹⁸ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 59.

รัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่ในเรือนจำและทัณฑสถานต้องมีวิธีปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรือนจำ จึงเป็นเรื่องที่ต้องบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีแนวทางที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาก ในขณะที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับได้บัญญัติขึ้นมาก่อนหน้าและมีมาเป็นเวลานานแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดกรอบอันเป็นสาระสำคัญไว้หลายประการ ดังนั้นในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทยโดยเฉพาะพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 จำเป็นต้องนำกฎหมายรัฐธรรมนูญมาพิจารณาเป็นเบื้องต้นด้วย โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ต้องขังก็เป็นบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนคนทั่วไป สิทธิต่างๆ ที่คนในประเทศจะได้รับผู้ต้องขังก็จะได้รับสิทธิและเสรีภาพนั้นด้วยเช่นเดียวกัน เช่น การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา ฯลฯ การพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจึงต้องอยู่ในกรอบแนวทางของบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มิฉะนั้นบทบัญญัตินั้นๆ ย่อมตกเป็นโมฆะ คือนำมาบังคับใช้ไม่ได้

2.2 หลักพื้นฐานกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า “อาชญากรรม” เกิดมีมานานพร้อมกับมีสังคมมนุษย์ ตราบใดที่มีคนมาอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะด้วยความแตกต่างทางความคิด ความต้องการ และด้วยสัญชาตญาณ โดยธรรมชาติของคน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกัน มีการเอาเปรียบรังแกกัน ปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆ ทั้งหลาย เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมแบบธรรมดาสามัญ ไม่สามารถจะกำจัดปราบปรามให้หมดสิ้นไปได้ แม้ประเทศที่เจริญพัฒนาแล้วก็มีใช้ว่าจะปราบปรามคนชั่วได้ ตรงกันข้ามในสังคมที่เจริญมนุษย์ยิ่งกระทำความผิดกันมาก การคอร์รัปชัน การก่อคดีร้ายแรงนานาประการ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมเติบโตขยายมากขึ้นมีคนจำนวนมาก แต่ละกลุ่มแต่ละชาติพันธุ์มีปัญหาแตกต่างกัน การอยู่รวมกันจึงขัดแย้งกันมากขึ้น การมีกฎหมายควบคุมพฤติกรรมของคนก็ไม่สามารถจะห้ามการกระทำความผิดของคนได้¹⁹ และเนื่องจากความผิดเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคม²⁰ ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการที่ควบคุมความประพฤติของสมาชิกในชุมชน โดยการมีกฎหมายมาใช้บังคับแก่สมาชิกในสังคมนั้นและเมื่อมีการละเมิด

¹⁹ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2531). *การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ*. หน้า 17.

²⁰ จิตติ ดิงส์กัทย์. (2515). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1*. หน้า 6.

กฎหมายซึ่งถือเป็นความผิดก็จะต้องมีการลงโทษ การลงโทษจึงเป็นเครื่องส่งเสริมประสิทธิภาพของกฎหมายอย่างหนึ่ง และเป็นการใช้อำนาจบังคับ (Sanction) โดยรัฐเป็นผู้กระทำตอบโต้ผู้กระทำผิดกฎหมาย²¹

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ถูกรัฐตราขึ้นมาเพื่อให้มีผลใช้บังคับแก่ประชาชนทุกคนในรัฐ โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีในการที่จะให้ประชาชนในรัฐอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข ในการตรากฎหมายอาญานั้น รัฐจะต้องกำหนดการกระทำของบุคคลที่รัฐเห็นว่าก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในสังคมให้เป็นความผิดไว้อย่างชัดเจน และจะต้องกำหนดโทษที่บุคคลผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดอันเป็นกฎหมายที่รัฐบัญญัติไว้จะต้องได้รับสำหรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีอยู่เพียง 5 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน²²

สำหรับในส่วนของการดำเนินการเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดอาญามาลงโทษนั้นระบบกฎหมายของทุกๆ ประเทศจะกำหนดองค์การตามกระบวนการยุติธรรม (Process of justice) เอาไว้ซึ่งโดยทั่วไปประกอบด้วย องค์การตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) องค์การอัยการ (สำนักงานอัยการสูงสุด) องค์การยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ ตามลำดับ แต่ในการศึกษาการดำเนินกระบวนการพิจารณา ผู้ศึกษามักจะศึกษาขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การตำรวจ อัยการ ศาล เท่านั้น ซึ่งขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะเสร็จสิ้นลงเมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด อันเป็นการเสร็จสิ้นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งมิได้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามหลักการและปรัชญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง

คดีอาญาโดยปกติจะเริ่มเมื่อมีการกล่าวหาว่าได้มีการกระทำความผิดอาญา ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาอาจเป็นเอกชนทั่วไปหรือเจ้าพนักงานก็ได้ ในกรณีเอกชนกล่าวหาเอกชนอาจกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานอันได้แก่ การร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ หรืออาจกล่าวหาต่อศาลโดยตรงเลยทีเดียว โดยไม่ผ่านเจ้าพนักงานเลยก็ได้ อันได้แก่ การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน การเริ่มคดีอาญาโดยเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นการเริ่มตามคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือเริ่มเองโดยพลการ มีการดำเนินการเป็นขั้นๆ เริ่มต้นด้วยการดำเนินการของเจ้าพนักงานสอบสวนและต่อด้วยการดำเนินการของอัยการ กล่าวคือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเราในปัจจุบันแบ่งแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน แต่ในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศภาคพื้นยุโรป

²¹ การดร ภคพัฒน์. (2521). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อการลงโทษ*. หน้า 3.

²² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 18.

ไม่มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบเช่นนั้น แต่การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการฝ่ายเดียว

ที่ว่าการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการฝ่ายเดียวนั้น มิได้หมายความว่าอัยการจะเป็นผู้สอบสวนคดีเองทุกคดี แต่หมายความว่าพนักงานอัยการสามารถที่จะเข้าไปควบคุมดูแลได้ทุกคดีในกรณีจำเป็น กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือตำรวจทำการสอบสวนคดีตามความจำเป็นในเบื้องต้นไปแล้ว จะต้องรายงานผลการดำเนินการให้พนักงานอัยการทราบในทันทีเพื่อพนักงานอัยการจะได้มีโอกาสพิจารณาว่าจะสมควรเข้าไปกำกับดูแลหรือเข้าไปดำเนินการต่อไปด้วยตนเองหรือไม่

การดำเนินการสอบสวนคดีด้วยตนเองของพนักงานอัยการนั้น ตามปกติพนักงานอัยการจะกระทำเฉพาะคดีที่ยุ้งยากซับซ้อนหรือคดีสำคัญๆ เท่านั้น ส่วนคดีอาญาทั่วไป (General crime) ตามปกติพนักงานอัยการจะปล่อยให้พนักงานสอบสวนหรือตำรวจดำเนินการ คดีที่พนักงานอัยการสอบสวนจึงเป็นคดีอาญาพิเศษ (Special crime)

การดำเนินกระบวนการพิจารณาอาญาแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี และการดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี จุดเชื่อมโยงการดำเนินคดีอาญาทั้งสองขั้นตอนดังกล่าวให้ต่อเนื่องกันคือ คำพิพากษาถึงที่สุดของศาล²³

(1) การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี

การดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานเป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา ซึ่งถ้าฟังได้โดยปกติเจ้าพนักงานก็จะฟ้องศาลพิจารณาพิพากษาต่อไป และเมื่อได้มีการยื่นฟ้องแล้วการดำเนินการทั้งหลายในศาลในคดีที่เจ้าพนักงานได้ฟ้องแล้วนั้น รวมทั้งคดีที่ผู้เสียหายฟ้อง ก็เป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหาเช่นเดียวกับการกระทำในชั้นเจ้าพนักงาน และถ้าฟังได้ว่ามีการกระทำ ความผิดจริง ศาลก็จะกำหนดสภาพบังคับ (โทษ และ/หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย) สำหรับคดีนั้น ฉะนั้นการดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานนอกศาลและในศาล รวมทั้งการดำเนินการทั้งหลายของศาลจนกระทั่งถึงพิพากษาคดีนั้น จึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาที่เรียกว่า “การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี”

(2) การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี

เมื่อศาลได้กำหนดสภาพบังคับในคดีใดและคดีถึงที่สุดแล้ว ก็จะต้องมีการจัดการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น เว้นแต่ได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษ หรืออภัยโทษ การดำเนินการหลังจากกำหนดสภาพบังคับในชั้นกำหนดโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเรียกว่า “การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี”

²³ คณิต ณ นคร ก (2552). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 224.

จะเห็นได้ว่าปฏิบัติการต่างๆ เหล่านี้ต่างก็ดำเนินต่อเนื่องกันเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่ในชั้นตำรวจอัยการ ศาล และราชทัณฑ์ เป็นการดำเนินการเพื่อที่จะทำการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากร เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษ

ในสังคมมนุษย์มีสิ่งหนึ่งซึ่งคล้ายคลึงกันสิ่งนั้นก็คือมาตรการการควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข และมาตรการดังกล่าวก็คือกฎเกณฑ์ข้อบังคับ หรือกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้มีการกระทำที่ถือว่าการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้น และเมื่อมีการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้นผู้ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎหมายก็จะได้รับการลงโทษ โทษจึงเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการข่มขู่เพื่อมิให้บุคคลกระทำการละเมิดต่อกฎหมาย

ทางอาชญวิทยา²⁴ ได้กล่าวถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดตลอดจนวิธีป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นและวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดดังนี้

1. กระทำผิดอาญาในฐานะเป็นปรากฏการณ์เฉพาะบุคคลเป็นการพิจารณาในทางชีววิทยาหรือมานุษยวิทยากล่าวคือ ลักษณะพิเศษในทางร่างกายของผู้กระทำผิด และลักษณะพิเศษทางจิตใจของผู้กระทำผิด

2. การกระทำผิดอาญาในฐานะเป็นปรากฏการณ์ในทางสังคม เช่น พิจารณาว่าสิ่งแวดล้อมเป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิดอย่างไร

ตามความหมายที่ใช้กันโดยทั่วไป การลงโทษได้แก่ การปฏิบัติอย่างใดที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องประสบกับผลร้าย เช่น บิดา มารดา ลงโทษบุตร ครูลงโทษนักเรียน หรือสโมสรลงโทษสมาชิกที่ปฏิบัติผิดกฎระเบียบ เป็นต้น ความสำคัญของการลงโทษจึงอยู่ที่การทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดประสบผลร้ายเนื่องมาจากการที่ผู้หนึ่งได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติ²⁵ ดังนั้นผู้ที่ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติตามมาตรฐานความประพฤติที่มีบทบัญญัติเป็นกฎหมายและมีที่มาจากอำนาจสูงสุดในสังคมย่อมจะได้รับผลร้ายจากการลงโทษเป็นการตอบแทน

การลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ก่อความเดือดร้อนและบ่อนทำลายความสงบสุขแก่บุคคลอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่ได้ดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน จะมีแตกต่างกันก็เพียงรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดที่สังคมแต่ละยุคแต่ละแห่งจะเห็นว่าเหมาะสมหรือสอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคมนั้นๆ ส่วนการที่มนุษย์ได้นำเอา

²⁴ หยุด แสงอุทัย. (2520). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. หน้า 387-389

²⁵ อุทิศ แสงโกสติก. (2515). *หลักกฎหมายอาญา การลงโทษ*. หน้า 1

การลงโทษมาใช้กับมนุษย์ด้วยกัน กล่าวกันว่าโดยทั่วไปแล้วเป็นเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) จะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ต้องอยู่รวมๆ กัน²⁶

2.3.1 ความหมายของบังคับโทษ

การบังคับโทษ ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Penalty” มีการให้นิยามความหมายตาม Black’s Law Dictionary²⁷ ไว้ว่า “การบังคับโทษ” เป็นการลงโทษที่มีการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดโทษจำคุกในเรือนจำหรือการปรับและวิธีอื่นๆ รวมถึงการลงโทษเป็นจำนวนเงินที่พิจารณาตามความเสียหายของแต่ละความผิดที่ได้กระทำกับรัฐหรือพลเรือนเป็นเรื่องของการทดแทนชดเชยให้กับคู่กรณีฝ่ายที่รับความเสียหายและสูญเสีย จากการกระทำอาชญากรรมเกิดขึ้น

“การบังคับโทษ” เป็นมาตรการในการดำเนินการที่เกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล²⁸ การบังคับโทษจะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ (Strafvollzugsrecht หรือ Penalty Law หรือ Prison Law) กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของประเทศไทยที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎกระทรวงซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้²⁹

บุคคลที่ต้องถูกบังคับโทษจำคุก คือ ผู้ต้องขัง ที่มีสถานะเป็นนักโทษเด็ดขาด ได้แก่ บุคคลที่ถูกขังตามหมายจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดและบุคคลซึ่งถูกกักขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ³⁰

ในการบังคับโทษจำคุกต้องช่วยทำให้ผู้ต้องขังนั้นสามารถที่จะดำเนินชีวิตของตนในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำผิดอาญาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งการบังคับโทษจะต้องตอบสนองการคุ้มครองสาธารณะต่อการกระทำผิดใดๆ ต่อๆ ไปด้วย

²⁶ ไชยเจริญ สันติศิริ. (2506). *คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาค 2*. หน้า 6.

²⁷ Bryan A Garner. (2004). *Black’s Law Dictionary*. p. 1168. อ้างถึงในธานี วรรภัทร์. (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. หน้า 17.

²⁸ Claus Roxin. (1995). *Strafverfahrensrecht*, 24. Auflage. p. 430-431. อ้างในคณิต ณ นคร ข (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 46

²⁹ คณิต ณ นคร ข (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 46

³⁰ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แก้ไขตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 4.

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

แต่เดิมในสมัยโบราณการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์หลายประการ ตั้งแต่การลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดความโกรธแค้นต่อสังคมในการที่มีผู้กระทำความผิดที่จะเป็นการละเมิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ฉะนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นการไถ่โทษให้แก่คนอื่นๆ ในสังคม ต่อมาความมุ่งหมายในการลงโทษก็เป็นการกระทำเพื่อแก้แค้นทดแทน ซึ่งเป็นการแก้แค้นทดแทนทั้งในการส่วนตัวและแก้แค้นในทางสังคมด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ความมั่นคงหรือความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมถูกระทบกระเทือน ต่อมาความมุ่งหมายในการลงโทษก็คือ เพื่อให้เกิดความหลายจำสำหรับผู้กระทำความผิดและให้คนอื่นๆ หวาดหวั่นไม่กล้ากระทำความผิดส่วนในสมัยปัจจุบันการลงโทษมีความมุ่งหมายให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึกในจิตใจและเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ ฉะนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเพื่อจะให้ได้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย ผู้ถูกลงโทษได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมมากขึ้น ความเป็นอยู่ตลอดจนอาหารดีขึ้น ได้รับทั้งการเอาใจใส่ดูแลรักษาพยาบาลและการสั่งสอนอบรมทั้งในด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ และในด้านการศาสนา ด้านสังคม เพื่อจะช่วยให้เขาสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมคือสังคมภายนอกได้ง่ายขึ้น³¹ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษจึงมีวิวัฒนาการทางแนวความคิดในแต่ละยุคแตกต่างกัน ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษมีที่มาจากสำนักอาชญาวิทยาที่สำคัญๆ ในยุคต่างๆ นั่นเอง

ในการศึกษาเรื่องการทำผิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดซึ่งมีการถกเถียงกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนพัฒนามาเป็นแนวความคิดทางอาชญาวิทยาหลายสำนัก แต่สำนักแนวความคิดที่มีความสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษพอสรุปได้ดังนี้

1) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาแบบดั้งเดิม (Classical School)

สำนักคลาสสิกได้พัฒนาขึ้นในราวปลายคริสต์วรรษที่ 18 ซึ่งในระบอบเวลานั้นในยุโรปมีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง ศาลได้ใช้โทษประหารชีวิตในความผิดฐานต่างๆ มากมาย การลงโทษเป็นไปตามอำเภอใจและทารุณโหดร้ายของผู้ตัดสินจึงได้รับสมญานามว่าเป็น “กฎหมายเลือด” เพราะมีบทบัญญัติในการลงโทษที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ ความผิดบางประเภท เช่น การตัดต้นไม้บนถนน การเผาไร่ข้าวโพด การเข้าร่วมการจลาจล แม้แต่การยิงกระต่ายก็มีบทลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต³² การลงโทษก็เป็นไปอย่างทารุณโหดร้าย

³¹ ชาย เสวีกุล. (2511). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. หน้า 227-228.

³² ประธาน วัฒนาวาณิชย์ ก (2521). *กฎหมายอาญา 1*. หน้า 94.

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้เกิดสำนักคลาสสิกขึ้น โดยมีพื้นฐานมาจาก “สัญญาประชาคม” ของ Jean Jacques Rousseau นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนเกิดมามีความเสมอภาคกัน” ก่อให้เกิดแนวคิดในการลงโทษอย่างเป็นธรรมนั่นเองคือ ต้องเป็นการลงโทษที่เสมอภาคเช่นกัน³³

นักคิดที่สำคัญของสำนักคลาสสิกนี้ก็คือ ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ชาวอิตาลี เบคคาเรียมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษว่า การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรมหมายความว่า ความหนัก –เบาของการลงโทษจะต้องกำหนดเอาตามความร้ายแรงแห่งอันตรายของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และอันตรายนี้วัดได้จากขอบเขตแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดและมีผลให้ประชาชนทั้งหลายเกิดความเกรงกลัว³⁴

ผู้นำแนวความคิดของสำนักคลาสสิกอีกคนหนึ่งก็คือ เจอริมี เบนธัม (Jeremy Bentham) นักกฎหมายและนักปรัชญาชาวอังกฤษ เบนธัมมีแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษโดยการตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล มีจิตสำนึกที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่ตนพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้นการลงโทษกฎหมายจึงควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดหรือมากกว่า ความพอใจของผู้กระทำความผิดได้รับการกระทำความผิด เพื่อที่จะได้ไม่กล้าประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก นอกจากนี้ยังมีนักคิดอีกคนหนึ่งคือ คานท์ (Immanuel Kant) ชาวเยอรมัน ซึ่งมีแนวคิดของสำนักนี้โดยอาจสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(1) สำนักคลาสสิกให้คำจำกัดความของคำว่า “อาชญากรรม (Crime)” ในแง่ของกฎหมายโดยเคร่งครัด โดยถือว่าไม่มีอาชญากรรมถ้าปราศจากกฎหมาย (no crime without a law) กฎหมายควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิด (Punishment to fit the law) และจะต้องใช้บังคับต่อประชาชนอย่างเสมอภาคกันด้วย³⁵

(2) สำนักคลาสสิกนี้มีแนวความคิดแบบเจตจำนงอิสระ (Free will) ซึ่งหมายความว่า มนุษย์มีเจตจำนงอิสระที่จะกระทำสิ่งใดๆ ก็ได้ที่ตนเห็นสมควรอันเป็นไปตามความพอใจของตนเอง โดยเหตุนี้มนุษย์จึงมีทางเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดและเมื่อมีทางเลือกมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ผู้ประกอบอาชญากรรมจึงสมควรที่จะได้รับผลตอบแทนจากการกระทำซึ่งตนได้เลือกปฏิบัติแล้วนั้น ฉะนั้นอาชญากรรมจึงจำเป็นต้องได้รับการลงโทษเป็นสัดส่วนกับความผิดที่ได้ก่อขึ้น

³³ Abadinaky H. (1998). *Crime and Justice illinois* : Nelson – Hall Publishers. p. 78.

³⁴ วิจิตร ลุลิตานนท์. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1*. หน้า 25.

³⁵ Edwin H. Sutherland and Konald R. Cressey. (1974). *Criminology.n.p.:J.B.Lippincott*. p. 301. อ้างถึงใน นรินทร์ ไทรพิท. (2528). การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุจรรยาในคดีอาญา. หน้า 13.

(3) สำนักคลาสสิกมีแนวความคิดว่า การลงโทษความผิดจะมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก เบนซัมแสดงความคิดเห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นก็เพื่อมุ่งหมายยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และเพื่อให้คนทั้งหลายเกรงไม่กล้าประกอบอาชญากรรม ดังนั้นกฎหมายควรจะกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไว้ให้ได้สัดส่วนกับความผิดที่เขากระทำ³⁶

ความประสงค์ของการลงโทษตามสำนักคลาสสิกนี้ได้แยกออกเป็น 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการลงโทษให้สาสม (Retributive Theory) ซึ่งเห็นว่าการลงโทษควรจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการลงโทษให้สาสมแก่ความผิด หรือลบล้างความชั่ว ดังนั้นจึงต้องลงโทษผู้กระทำความผิดให้เท่าเทียมกันกับความผิดที่เขาได้กระทำขึ้น และทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกัน (Preventive Theory) ซึ่งเห็นว่าการลงโทษควรมีความประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลทั่วไปกระทำความผิดเหมือนผู้ถูกลงโทษหรือป้องกันเฉพาะไม่ให้ผู้กระทำความผิดคิดจะกระทำความผิดซ้ำเพราะกลัวโทษ³⁷

ผลจากความคิดของสำนักคลาสสิก ทำให้มีการลงโทษรุนแรงน้อยกว่าสมัยเดิมและลงโทษอย่างเสมอภาคและยุติธรรม สำนักคลาสสิกยึดถือความคิดทางปรัชญาของลัทธิเจตจำนงเสรีโดยเห็นว่าบุคคลมีเจตจำนงเสรีที่จะกระทำสิ่งใดๆ ก็ได้ที่ตนเห็นสมควรและถูกต้อง เป็นไปตามความพอใจของตนเอง โดยเหตุนี้มนุษย์จึงมีทางเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด และเมื่อมนุษย์มีทางเลือกมนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ถ้าหากว่าคนเลือกกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย ลัทธิเจตจำนงเสรีเป็นพื้นฐานสำคัญของสำนักคลาสสิก

2) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

สำนักปฏิฐานนิยม เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ได้มีการตื่นตัวทางการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า "วิธีการแบบ Empirical method" ซึ่งถูกนำมาใช้ในการศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยได้ศึกษาถึงผู้กระทำผิดแต่ละบุคคล แล้วเก็บข้อมูลเพื่อนำไปสู่การศึกษาว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้มนุษย์เลิกกระทำความผิดเพื่อสังคมจะได้ปลอดภัย ซึ่งมีนักคิดที่สำคัญของสำนักปฏิฐานนิยมคือ ลอมโบรโซ (Lombroso) กาโรฟาโล (Garofalo) และเฟอรรี (Ferri) ทั้งสามคนนี้เป็นชาวอิตาลี

ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลสำคัญคนแรกที่สนใจศึกษาถึงสาเหตุธรรมชาติของการประกอบอาชญากรรม โดยเสนอว่า อาชญากร (Criminal) เป็นบุคคลซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ไม่ใช่อาชญากร (Non - criminal) โดยการแสดงออกอย่างชัดเจนทาง

³⁶ Ibid. p. 61.

³⁷ เบ็ญจะ เพ็งดิษฐ์. (2532). การควบคุมผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. หน้า 9.

ร่างกาย ซึ่งได้รับมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ³⁸ และได้ค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรมในตัวผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาในทางร่างกายและจิตใจ และได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยเชื่อว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขในเรือนจำมีน้อย และจำนวนมากกลับเลวร้ายลงไปอีกเมื่อได้รับโทษจำคุก ดังนั้น ลอม โบร โซ จึงสนับสนุนให้ใช้การลงโทษที่มีกำหนดเวลาไม่แน่นอนจนตายตัว และสังคมไม่ควรลงโทษผู้กระทำ ความผิดรุนแรงเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำที่มีผลต่อสังคมของบุคคลนั้น³⁹

ราฟาเอล การ์ฟาโล (Rafaelle Garcfalo) เขาปฏิเสธรัชฎาเกือบทั้งหมดของสำนักคลาสสิก เขาอธิบายว่าความผิดปกติของอาชญากรเป็นเรื่องทางจิตใจและใช้คำว่า “ความเสื่อมทรามทางศีลธรรม” เขายอมรับปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชญากรรมบางประเภท

เอนริโก เฟอร์ (Enrico Feri) เป็นผู้ที่น่าหลักการป้องกันสังคมเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา เขาได้แบ่งแยกประเภทของอาชญากรโดยให้ความสนใจแก่สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สำนักนี้มีความเห็นคัดค้านการลงโทษเพื่อการตอบแทน แก้แค้น หรือเพื่อยับยั้งการประกอบอาชญากรรมนั้นควรใช้วิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ โดยศึกษาค้นคว้าเฉพาะอาชญากรเป็นรายๆ ไปถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรม มิใช่เป็นการศึกษาในด้านปรัชญากฎหมาย หรือขบวนการพิจารณาคดีแล้วหาเหตุผลต่างๆ ไปแต่อย่างเดียวดังนั้นวัตถุประสงค์ในการลงโทษจึงไม่ควรที่จะลงโทษให้สาสม เนื่องจากว่าการลงโทษแบบเดิมจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และไม่เห็นด้วยกับการลงโทษสูงตามทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องกันกระทำความผิดซ้ำ และในบางประเทศซึ่งได้เพิ่มโทษให้สูงขึ้นก็ไม่ปรากฏว่าอาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด ดังนั้นความประสงค์ของสำนักปฏิฐานนิยมจึงเห็นว่าควรลงโทษเพื่อตัดแปลงแก้ไขไม่ให้ผู้กระทำผิดมากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก⁴⁰

นอกจากนั้นในด้านทัณฑวิทยาก็ได้เสนอว่าระบบการดำเนินงานของเรือนจำหรือทัณฑสถาน และการลงโทษควรจะปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของบุคคลว่าการลงโทษเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด และดัดแปลงผู้กระทำความผิดอย่างไรเพื่อไม่ให้บุคคลผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกทฤษฎีของสำนักปฏิฐานนิยมนี้จึงอาจเรียกได้ว่า “ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitative Theory)”

³⁸ Hermaan Mannheim. (1960). *Pioneers in Criminology*. p. 182. อ้างถึงใน ชีระ เมฆกมล. (2523). *การพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขังในประเทศไทย*. หน้า 17.

³⁹ ประธาน วัฒนาวณิชย์. เล่มเดิม. หน้า 104.

⁴⁰ เบ็ญจะ เพ็งคิชู้. เล่มเดิม. หน้า 12-13.

ผลจากการศึกษาของสำนักปฏิฐานนิยม ทำให้มีการพิจารณาถึงตัวผู้กระทำผิดกันมากขึ้น โดยให้มีการลงโทษเหมาะสมกับตัวอาชญากร ไม่ใช่เหมาะสมกับความผิด (Punishment to fit the criminal not the crime) นอกจากนี้ยังมีการคิดค้นวิธีการลงโทษซึ่งทำให้สามารถแก้ไขตัวผู้กระทำ ความผิดมาใช้ ดังเช่นแนวความคิดในเรื่องการลงโทษที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลา (Indeterminate) หรือการคุมประพฤติ (Probation) มาใช้ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงแก้ไขระบบเรือนจำและระบบ การลงโทษให้เหมาะสมกับนักโทษมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่าประวัติความคิดเกี่ยวกับความประสงค์ของการลงโทษได้ วิวัฒนาการไปเรื่อยๆ ตามประวัติศาสตร์ นักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาจึงพยายามศึกษาค้นคว้า ดำเนินงานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษให้ก้าวหน้าขึ้นจนกระทั่งในปัจจุบันนี้วิวัฒนาการทาง อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาจึงเป็นที่ยืนยันว่าประสิทธิภาพของการลงโทษที่จะอำนวยผลให้สังคม ปลอดภัยมากขึ้นนั้น หลักการลงโทษจะต้องเน้นด้วยการปรุงแต่งจิตใจผู้กระทำผิด โดยได้เน้นถึง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่กระทำผิดขึ้นอีก

การลงโทษ คือ การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับ ผลร้ายเนื่องจากการที่ผู้นั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม ตามบทบัญญัติของกฎหมาย อาญาและบทบัญญัติตามกฎหมายได้กำหนดโทษไว้ในขณะกระทำนั้นว่าเป็นความผิด โดยที่รัฐจะ เป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้นๆ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ได้รับโทษรู้สำนึก ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำผิดเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้เกิด เหตุการณ์เช่นนั้น และเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นเสีย ในทางทฤษฎีหรือปรัชญาการลงโทษได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญมีดังนี้⁴¹

2.3.2.1 การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน⁴²

การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน (Retribution) กล่าวคือตามวัตถุประสงค์ของการ ลงโทษนี้ ผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องรับโทษเป็นการทดแทน หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งคือ การกระทำความผิดเป็นกรรมชั่ว เมื่อผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องชดใช้กรรมของตนโดยการรับ โทษ นักปรัชญาชาวเยอรมัน Immanuel Kant ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดตามทฤษฎีนี้ และยังมี ความคิดว่าถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับสังคมรับรองการกระทำของเขา และด้วย เหตุอันนี้ก็เหมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด และท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือ

⁴¹ อุทิศ แส่น โกศิก. (2515). *หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ*. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ). หน้า 1.

⁴² Clemens Bartollas. (2002). *Invitation to Correction*. pp. 71-72.

Philosophy of Law ว่า “จะใช้การลงโทษเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ลงโทษเองหรือแก่สังคมเป็นส่วนรวมก็ตามการลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะเป็นการไม่บังควรที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่ง เพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น ทุกคนมีสิทธิในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในอันจะไม่ถูกปฏิบัติเช่นนั้น” ความผิดที่ได้กระทำและโทษที่ได้รับจะต้องเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมกัน ซึ่งก็มีแนวคิดเป็น 2 ทางคือ

แนวทางแรก เป็นแนวคิดในสมัยดั้งเดิมว่า ถ้าความผิดที่กระทำลงก่อให้เกิดผลร้ายแรงเพียงใด โทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับก็จะรุนแรงเพียงนั้นดังเช่น Lex Talionis หรือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน เช่นที่ Kant กล่าวว่าผู้ที่ฆ่าคนตายจะต้องถูกประหารชีวิตนั้นเป็นผลของหลักทดแทน ซึ่งเป็นหลักเหตุผลที่ไม่อาจโต้แย้งได้และไม่มีข้อยกเว้น

แนวทางที่สอง มีแนวคิดที่ละเอียดอ่อนขึ้น โดยเน้นหนักไปในทางศีลธรรม ไม่ได้มองผลของความผิดอย่างแนวทางแรกแต่มุ่งดูสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดมากกว่าดูผลของความผิดพิจารณาจากหลักศีลธรรมที่ว่าทุกคนจะต้องได้รับผลที่ตนพึงได้ ผู้ที่ทำดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำชั่วจะต้องได้รับการประณามและโทษ

อย่างไรก็ดียังมีปัญหาอยู่ว่าทำไมสังคมต้องเข้าไปลงโทษผู้กระทำความผิด การที่รัฐเข้ามาปรับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการทดแทนเพื่อป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเอง ทำให้สังคมวุ่นวายเพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่สิ้นสุดซึ่งแสดงถึงความรู้ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความเป็นธรรมด้วย โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้รับผลร้ายที่สาสมและทดแทนกันอย่างยุติธรรม วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชน แม้ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่ลดความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุ หรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดเข้ามาประกอบ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็มีจุดอ่อนหลายประการคือ⁴³

1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาถึงว่าการลงโทษนั้นจะมีผลในการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ การลงโทษเพื่อการทดแทนมิได้ทำให้เกิดผลอะไรกลับคืนมา

2) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำความผิดตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้งๆ ที่ยังเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่ หรือเช่นกรณีการตัดมือผู้กระทำความผิด

⁴³ นัทธี จิตสว่าง. *หลักทัณฑ์วิทยา*. หน้า 24-25.

ฐานหลักทรัพย์สังคมจะไม่ได้อะไรจากการลงโทษดังกล่าวนอกจากคนพิการที่ให้สังคมจะต้องเป็นภาระเลี้ยงดูต่อไป

3) เป็นการยากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษกับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ เพราะในสภาพความเป็นจริงสังคมยังไม่สามารถมีมาตรการใดๆ ที่จะลงโทษให้ได้ สัมพันธ์กับความผิดอย่างแท้จริงได้ เช่น กรณีการลักทรัพย์ลงโทษอย่างไรจึงจะสาสม หากจะใช้โทษจำคุกจะต้องจำคุกกี่ปีจึงจะทดแทนกันได้เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งสิ้นยังไม่มีมาตรฐานใดๆ ที่จะวัดได้ว่าทดแทนกันได้ ปัญหาจึงเกิดว่าผู้กระทำผิดถูกลงโทษอย่างยุติธรรมหรือผู้เสียหายได้รับการตอบแทนที่ยุติธรรมหรือไม่

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ เป็นผลทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนลดความสำคัญลงในปัจจุบันแต่ก็ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เพราะยังสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษเพื่อทดแทนให้สาสมกัน

2.3.2.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence) กล่าวคือ การลงโทษจะคำนึงถึงแต่เพียงผลของการลงโทษต่อตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้นไม่ได้ แต่ยังคงคำนึงถึงผลต่อประชาชนทั่วไปด้วยวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อให้มีผลต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษมีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

ประการที่สอง เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เพื่อคนทั่วไปจะได้ทราบจะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นบ้าง

อย่างไรก็ดีความกลัวที่จะถูกลงโทษนอกจากจะทำให้หลายคนไม่กล้ากระทำความผิดแล้วยังมีผลทำให้คนทั่วไปคิดว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและพึงหลีกเลี่ยงอันจะยังผลให้บุคคลไม่กล้าที่จะกระทำความผิด แต่สำหรับการที่จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขู่และยับยั้งนั้นเรย์เจฟเฟอร์รี่ กล่าวไว้ว่าจะต้องทำให้การลงโทษมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม

2.3.2.3 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข

การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือ การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขนั้นมีแนวคิดว่าการลงโทษตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขประสงค์เพียงเพื่อจะป้องกันไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้วเกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งทฤษฎีนี้เกิดขึ้นภายหลังทฤษฎีที่ 1 และที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว แนวคิดทฤษฎีนี้เห็นว่าการทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายด้วยการลงโทษไม่น่าจะทำให้คนประพฤติดุเดือดขึ้น ประกอบกับการลงโทษเพื่อการ

ข่มขู่ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วกลับใจไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ไม่ได้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีความสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้ดีเลย ซึ่งในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในข้อนี้จะไปสัมพันธ์หรือไปขยายผลในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในหัวข้อต่อไป

2.3.2.4 การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิดได้อีก

การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิดได้อีก (Incapacitation) กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่มุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอีกโดยทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกระทำความผิดได้อย่างดีที่สุด วิธีการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดซ้ำอีก อาจได้แก่การจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต การประหารชีวิต เป็นต้น โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวร อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัยจากการกำจัดต้นเหตุแห่งภัยตั้งแต่เริ่มแรกจะทำให้ประชาชนไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้นๆ อีกต่อไป

จากการที่ได้ศึกษาในเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่กล่าวมาตอนต้น ทำให้เราได้รับทราบถึงบทสรุปในเรื่องวัตถุประสงค์ในการลงโทษในปัจจุบันว่ามีข้อสังเกตอยู่ 4 ประการ คือ

1. ความคิดในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดยังคงเป็นการลงโทษอยู่แม้ในปัจจุบัน ถึงแม้ทฤษฎีที่ใช้เป็นเหตุอ้างในการลงโทษเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะของการลงโทษเปลี่ยนแปลงไป วิธีการทรมานโหดร้ายหมดไป แต่ลักษณะสำคัญยังคงอยู่ คือโดยสภาพยังเป็นการทำโทษ (คือทำให้ได้รับความยากลำบาก) อยู่นั่นเอง วัตถุประสงค์ในการที่จะลงโทษยังมีอิทธิพลอยู่ทั้งในตัวของกฎหมายและทั้งการใช้กฎหมายอาญาบังคับจนเรียกได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

2. แม้ว่าการลงโทษจะเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของกฎหมายอาญาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าการลงโทษจะมีวัตถุประสงค์อย่างไรแน่ ทฤษฎีที่ว่าควรลงโทษควรมีลักษณะเป็นการทดแทนแก้แค้นก็ได้เสื่อมความนิยมไปแล้ว โดยมีความคิดที่ว่าควรลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแทนที่ แต่ถึงกระนั้นลักษณะของการแก้แค้นยังมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติผู้กระทำความผิด และยังคงค้ำค้ำถึงอยู่ในการที่ร่างกฎหมายอาญา จึงกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดยังมีลักษณะรวมๆ ระหว่างการมองย้อนหลังไปในอดีตเป็นการแก้แค้นทดแทนและการมุ่งถึงผลในอนาคตเป็นการป้องกันการกระทำความผิด แต่ไม่ว่าวัตถุประสงค์ที่มุ่งถึงผลในอนาคตจะรุนแรงเพียงใด การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน ก็ยังมีลักษณะเป็นการได้รับความลำบากต่อตนทุกซ์ทรมาณ เพื่อให้มีผลแก้จิตใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นการลงโทษนั่นเอง

3. ผู้ที่มีความคิดว่า การลงโทษควรมีลักษณะเป็นการมองไปในอนาคตเพื่อให้เกิดผล เป็นการป้องกันการกระทำผิด ก็ยังมีความแตกต่างกันออกไปว่าควรจะดำเนินการลงโทษอย่างไร จึงจะบรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าว พวกหนึ่งมีความเห็นว่า การลงโทษควรมีลักษณะเป็นการข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีกและเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นให้เกรงกลัว ไม่กล้ากระทำผิดขึ้นบ้างเพราะเห็นตัวอย่างแล้วว่าเมื่อกระทำผิดขึ้นก็ต้องถูกลงโทษ อีกพวกหนึ่งมีความเห็นว่า การลงโทษเพื่อข่มขู่ไม่มีผลเป็นการป้องกันการกระทำผิดอย่างแท้จริง ควรจะเลิกการลงโทษเสียโดยจัดให้มีการปฏิบัติแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดีไม่กระทำผิดอีกต่อไปขึ้นใช้แทนการลงโทษ โดยวิธีนี้จะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไม่กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกและยังมีอีกพวกหนึ่งเห็นว่าถ้าจะลงโทษมีผลเป็นการป้องกันการกระทำผิดอย่างแท้จริง ต้องตัดไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีกโดยประหารชีวิตหรือควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เห็นว่าไม่มีการแก้ไขให้คืนดีได้ตลอดชีวิต และควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีทางแก้ไขได้ไว้จนกว่าจะเห็นว่าไม่เป็นภัยต่อสังคมอีกต่อไปแล้ว การใช้วิธีการลงโทษตามความคิดต่างๆ เหล่านี้บางครั้งขัดกันคือหากจะลงโทษตามความคิดอย่างหนึ่ง อาจไม่มีผลดีตามความคิดอีกอย่างหนึ่งเช่น หากจะลงโทษเพื่อข่มขู่อย่างแท้จริงก็ควรทำให้ผู้ต้องโทษได้รับความยากลำบากจะได้เข็ดหลาบ แต่การทำเช่นนั้นจะเป็นผลร้ายแก่การปรับปรุงแก้ไข เพราะจะทำให้ผู้ต้องโทษเกิดความขมขื่น ไม่คิดกลับตัว แต่บางครั้งก็เข้ากันได้ เช่น วิธีการลงโทษที่ไม่กำหนดแน่นอน แม้จะเป็นวิธีการตามความคิดที่ว่าควรลงโทษควรมีการตัดไม่ให้ผู้ต้องโทษมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีก แต่ถ้าหากได้มีการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับตัวในระหว่างต้องโทษอยู่ด้วย ผลในการป้องกันการกระทำผิดก็จะมามากขึ้น โดยเฉพาะในการใช้กฎหมายอาญานั้น ความคิดในทางแก้แค้นทดแทนยังมีอิทธิพลอยู่มาก ส่วนความคิดในการปรับปรุงแก้ไข และในการตัดไม่ให้มีโอกาสกระทำผิดนั้น ก็มีบัญญัติอยู่ในกฎหมายเช่นกัน ฉะนั้น ในกฎหมายอาญาจึงมีอิทธิพลของความคิดต่างๆ ผสมกันอยู่ซึ่งบางกรณีก็สอดคล้องต้องกัน แต่บางกรณีก็ขัดกัน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการสมัยใหม่ได้ทำการแยกวัตถุประสงค์ของการลงโทษออกเป็น 2 ประการใหญ่ๆ

1. การป้องกันทั่วไป (General Prevention)⁴⁴ เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในทางกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นการใช้โทษเพื่อการข่มขู่ผู้อื่นมิให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกันนั้น หรือเพื่อมิให้เป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจบุคคลทั่วไปที่จะคิดกระทำความผิดอย่างเดียวกันในห้วงเวลาดังกล่าวเสีย

⁴⁴ คณิต ฒ นกร. (2551). *กฎหมายอาญาทั่วไป*. หน้า 377.

2. การป้องกันพิเศษ (Special Prevention) ก็เป็นวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของกฎหมายอาญาที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำในลักษณะเดียวกันนั้นซ้ำอีก ทั้งนี้โดยการลงโทษผู้นั้นหรือการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้น

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก⁴⁵

วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกหรือจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาแนวคิดในอดีตในการลงโทษเข้ามาสู่ยุคใหม่ที่มีแนวคิดเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาก มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนบำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่างๆ เป็นเหตุให้กระทำผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุงแก้ไข ยกเว้นความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้นๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

2.3.3.1 เพื่อให้ผู้ต้องขังมีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม⁴⁶

กล่าวคือ วัตถุประสงค์ในข้อนี้มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคต โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษในทัณฑสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้น ในหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ เป็นต้น ต่างก็มีกฎหมายและหรือแนวนโยบายในการลงโทษจำคุก ที่จะต้องหลีกเลี่ยงผลเสียหายในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ อยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษตามหลักความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ นักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคม

อย่างไรก็ดี การลงโทษอย่างมีเหตุผลย่อมไม่ลงโทษเพียงเนื่องจากว่าได้มีการกระทำความผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจแก้ไขให้กลับเป็นดังเดิมได้แต่เขาขอมลงโทษ

⁴⁵ ธานี วรภัทร์ ก เล่มเดิม. หน้า 37.

⁴⁶ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, มาตรา 2.

โดยคำนึงถึงอนาคต เพื่อให้ทั้งผู้ที่กระทำผิดเองและผู้ที่รู้เห็นว่าผู้กระทำผิดถูกลงโทษ ไม่กระทำความผิดเกิดขึ้นอีก⁴⁷

2.3.3.2 เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม⁴⁸

กล่าวคือ การคุ้มครองสังคมเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา เมื่อเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขชนิดต่างๆ ตามระยะเวลาที่สมควร โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษคนนั้นให้เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ เมื่อบำบัดรักษาเป็นปกติแล้วจึงปล่อยบุคคลนั้นกลับเข้าสู่สังคม วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการคุ้มครองสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งภารกิจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือการเอาคนผิดกฎหมายเข้าคุก แต่ภารกิจของกฎหมายบังคับโทษแก้ไขพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาให้เป็นคนดีของสังคม

2.3.3.3 ปรับปรุงแก้ไข บำบัด พฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย⁴⁹

กล่าวคือ การยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำความผิดให้ขึ้นมาสู่ระดับปกติโดยมีหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติสัมพันธ์ที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยและพฤติกรรมได้จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าในตัวบุคคล ส่งเสริมความสามารถของบุคคลต้องแสดงผลลัพธ์ของความคิดและการกระทำ รวมทั้งผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจสำหรับความเป็นไปได้ที่จะสามารถหาเลี้ยงชีพ เพื่อชดเชยจุดอ่อนหรือสิ่งบกพร่องของแต่ละคน ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้นักโทษแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ต้องมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นรายๆ ไปอันจะยังผลสุดท้ายให้เกิดคือเมื่อนักโทษพ้นโทษแล้วไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

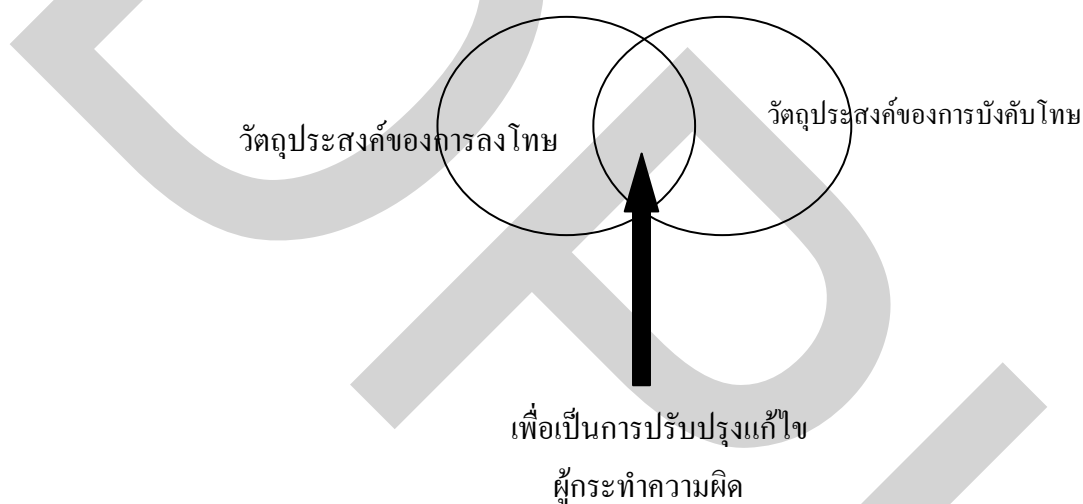
จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของวัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษนั้น แต่เดิมการลงโทษจำคุกมุ่งเน้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เน้นการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิด และการแก้ไขฟื้นฟู เน้นหนักการแก้แค้นให้

⁴⁷ Clemens Bartollas. (2002). *Invitation to Corrections*. Boston: USA. Allyn & Bacon. p. 335. อ้างถึงในธานี วรภัทร์. (2553). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. หน้า 39.

⁴⁸ John Petersilia. (2003). *When Prisoners Come Home*. p. 168. อ้างถึงในธานี วรภัทร์. (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. หน้า 39.

⁴⁹ Clemens Bartollas. (2002). *Invitation to Corrections*. Boston: USA. Allyn & Bacon. p. 335. อ้างถึงในรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 3 โครงการศึกษาด้านการแก้ปัญหาและพัฒนาารูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย.

ศาสตราจารย์ผู้นั้นได้กระทำต่อเหยื่อ ต่างจากวัตถุในการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเดิมเป็นวัตถุประสงค์สูงสุดท้ายของการลงโทษ ได้รับความสนใจและมีการคิดต่อ หรือศึกษาผลที่ได้ในหลายประเทศซึ่งที่ศึกษาได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษและเวลล์ ทำให้ได้ผลว่าจริงๆ แล้ว การแก้ไขฟื้นฟูปรับแก้พฤติกรรมนิสัยจะต้องเป็นเรื่องหลักในการนำมาใช้ก่อนวัตถุประสงค์ข้ออื่น จะทำให้เกิดศักยภาพที่เป็นผลได้จริงเป็นไปตามภารกิจของกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบังคับโทษกล่าวคือ การปกป้องคุ้มครองสังคมและสร้างความสงบให้กับสังคมอย่างแท้จริงได้⁵⁰ ปราบปรามตามตารางแสดงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ การบังคับโทษ⁵¹

ภาพที่ 2.1 พัฒนาการด้านความคิด และการปฏิบัติของการบังคับโทษที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน

จากภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านความคิด และการปฏิบัติของการบังคับโทษที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจะเป็นหลักประกันให้กับสังคมได้ว่า เพื่อให้ผู้ที่มีการพิสูจน์ความจริงแล้วว่ากระทำผิดจริง มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการคุ้มครองสังคม ปรับปรุงแก้ไข บำบัดพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายโดยบุคคลที่เป็นผู้ต้องขังจะได้รับหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน

⁵⁰ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ นมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2554). รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 3 โครงการศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนา รูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย. หน้า 45.

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 45-46.

ทางกฎหมายมากขึ้นได้รับความคุ้มครองในเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้ปรากฏเป็นรูปธรรมในมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก ของสหประชาชาติ กฎหมายบังคับโทษจำคุกของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เป็นเป้าหมายของการบังคับโทษในยุคใหม่

จากที่กล่าวมานี้ มิได้หมายความว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษจะเสียไป หากเป็นเช่นนั้นไม่ หากแต่เป้าหมายของการบังคับโทษจำคุกมีความเคารพสิทธิของบุคคลมากขึ้น เป้าหมายที่มุ่งเน้นจึงเปลี่ยนแปลงไป ความเหมาะสมของการกระทำและโทษที่จะได้รับก็ยังคงต้องให้ดูเหมาะสม สมดุลกันเช่นกัน ยังคงต้องมีความสมน้ำสมเนื้อในการชดเชยการกระทำชั่ว หรือการให้สาสมในระดับที่เหยื่อหรือญาติของเหยื่อและสังคมพึงพอใจ การตัดสินใจยังคงต้องใช้หลักตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษเหล่านี้ด้วย

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นเรื่องที่ต้องนำมาใช้ร่วมกันหากแต่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ ที่ผู้ปฏิบัติต้องนำมาใช้สำหรับการบังคับโทษ จำคุกภารกิจของงานราชทัณฑ์ต้องยึดถือวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษไว้เป็นหลักการสำคัญ และการตรากฎหมายมาใช้บังคับก็ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างชัดเจนด้วย

อย่างไรก็ดี เป้าหมายสุดท้ายของการบังคับโทษจำคุก คือ สามารถเปลี่ยนอาชญากรให้ปรับเปลี่ยนเป็นคนปกติมากที่สุดก่อนปล่อยผู้นั้นออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำ และไม่มีมีการกระทำ ความผิดซ้ำอีก เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับโทษจำคุกที่สำคัญ อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.4 แนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสากลของทัณฑสถานเปิด⁵²

การแก้ไขบำบัด (Treatment) ผู้ต้องขังเป็นหัวข้อที่ได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เช่นกฎหมายในสหรัฐฯ อ้างว่าผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการแก้ไขบำบัดจากรัฐ โดยเฉพาะผู้ต้องโทษที่วิกลจริตและเด็กหรือเยาวชนในสถานกักกัน นักทัณฑวิทยาได้ค้นพบความล้มเหลวในการแก้ไขบำบัด นักจริยธรรมค้นพบว่า การแก้ไขบำบัดใช้ได้ผล แม้ว่าบางกรณีจะไม่ได้ผลดี

แนวความคิดที่แตกต่างกันดังนี้ อย่างน้อยก็มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และอย่างน้อยมีชีวิตอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ในสังคมได้ บางครั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ไขบำบัดอาจมีเพียงทำให้ผู้ต้องขังกลับกลาย

⁵² ประธาน วัฒนวานิชย์ ข (2526). สิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 41-42.

มาเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย บางครั้งจุดมุ่งหมายนี้ก็ก้าวไกลไปถึงการทำให้ผู้ต้องขังกลับกลายมาเป็นคนดี เป็นบิดามารดาที่ดีของบุตร เป็นลูกจ้างที่ดีของนายจ้าง และในบางกรณีสำหรับผู้ต้องขังโรคจิตหรือโรคประสาทอื่นๆ การแก้ไขบำบัดจะเป็นการเยียวยารักษา และทำให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น หรือมีความสุขการแก้ไขบำบัดนี้ไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์อย่างไร อย่างน้อยจะต้องมีผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังและมีผลในระยะยาวมิใช่เฉพาะในระหว่างการแก้ไขบำบัดในเรือนจำเท่านั้น

2.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ⁵³

สิทธิมนุษยชน (Human rights) ในคริสต์วรรษที่ 20 มีการนำคำนี้มาใช้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนปี ค.ศ.1948 เรื่องสิทธิมนุษยชนได้มีการพัฒนาในแต่ละยุคสมัยต่อเนื่องมาและมีการรับรองสิทธิของบุคคลในบุคคลกลุ่มต่างๆ ยังไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันตามกฎหมายหรือตามมาตรฐานสากลที่ยอมรับกันทั่วไป

ในอดีตจะเห็นว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหรือนัยหนึ่งคือการลงโทษผู้กระทำผิดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยับยั้งการกระทำผิด มิให้เอาเยี่ยงอย่างและกระทำผิดซ้ำ ด้วยแนวความคิดการลงโทษเพื่อการแก้แค้นให้สาสมกับความผิด แม้ในปัจจุบันก็ยังมีลักษณะเช่นนี้ เช่น โทษประหารชีวิต หรือการเพิ่มโทษให้สูงขึ้นตั้งนี้เป็นต้น สำหรับสังคมเราในอดีตก็มีการทำทารุณกรรมต่างๆ ที่เรียกว่าจารีตนครบาล

สำหรับสิทธิของผู้ต้องขังนั้นมาจากแสวงหาพยานหลักเกณฑ์พื้นฐานของความเป็นปัจเจกชน (Individual Basis) สมัยก่อนซึ่งได้เริ่มจากการให้ความช่วยเหลือ ต่อมาสิทธิของปัจเจกชนได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นเครื่องป้องกันที่ประชาชนมีต่อการใช้อำนาจรัฐจากการที่ต้องถูกแยกตัวออกไปจากสังคมปกติซึ่งผู้ต้องขังจะถูกจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความถูกต้องชอบธรรม ความพอดีในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ความทุกข์ทรมานของผู้ต้องขังที่ได้รับจากการถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมายต่างๆ สิ่งเหล่านี้ได้มีการนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิของผู้ต้องขังอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Basis human right) รวมทั้งการเรียกร้องให้มีการรับรองสิทธิตามกฎหมายอันพึงมีของบุคคลเหล่านั้นด้วย ดังนั้น ที่มาของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังนี้ จึงเกิดจากแนวคิดที่ว่าผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษได้สูญเสียสิทธิบางส่วนจากการที่ได้รับโทษ แต่บุคคลเหล่านี้ยังมีสิทธิที่ยังเหลืออยู่อีก

⁵³ คณะสงฆ์สงเคราะห์ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2520). รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง อาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ว่าด้วยการนำระบบคุมประพฤติมาใช้ในประเทศไทย. หน้า 90-91.

จากการถูกลงโทษมิได้หมายความว่าผู้กระทำผิดที่ถูกขังนั้นจะเสียสิทธิความเป็นมนุษย์กันไปเสียทั้งหมดแต่อย่างใด

ด้วยอิทธิพลของแนวความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ดี อิทธิพลทางด้านแนวความคิดของนักวิชาการสาขาต่างๆ ก็ดี ทำให้เกิดการตื่นตัวในด้านศักดิ์ศรี และสิทธิของความเป็นคน ตลอดจนการพัฒนาและวิวัฒนาการของการลงโทษ ทำให้แนวนโยบายในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้ยอมรับวิชาการสาขาต่างๆ เข้ามาช่วยดำเนินการแก้ไข (Correction) ผู้กระทำผิดโดยมุ่งหมายที่จะให้เขากลับคนเป็นคนดีและกลับสู่ชุมชนได้อย่างปกติและมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการแก้ไขและป้องกันสังคมให้ปลอดจากอาชญากรรม

สิทธิของผู้ต้องขังเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และต่อมาได้มีการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังไว้ในหลักเกณฑ์รับรองสิทธิระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่นกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นอกจากนั้นในภูมิภาคยุโรปได้มีการจัดทำสาส์นโดยสภายุโรป เรียกว่าอนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom 1950) ในภูมิภาคอเมริกามีการรับรองสิทธิผู้ต้องขังไว้ในหลักเกณฑ์สำคัญคือ ปฏิญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของบุคคล (American Declaration of the Rights and Duties of Man 1948)

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติได้รับรองสิทธิของบุคคลรวมทั้งผู้ต้องโทษไว้ว่าบุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้และทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิหน้าที่ที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว

นอกจากนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติยังได้รับรองสิทธิของบุคคลและผู้ต้องโทษที่ได้รับชดใช้หากได้รับการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย ดังบทบัญญัติที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดหลักมูลฐาน ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย”

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1966 ได้รับรองสิทธิของบุคคลและผู้ต้องโทษไว้สอดคล้องกันกับบทบัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ดังนี้

(1) สิทธิของผู้ต้องหาและผู้ต้องโทษ ที่จะได้รับการชดใช้ความเสียหายที่เกิดจาก ถูกจับหรือควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ขัดต่อความยุติธรรม

(2) สิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกพิจารณาพิพากษาและลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดกรรมเดียวกัน

(3) สิทธิของผู้ต้องโทษที่จะไม่ถูกลงโทษอย่างโหดร้ายผิดมนุษยธรรมและพึงได้รับการคุ้มครองจากระบบราชทัณฑ์ที่มุ่งให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม และพึงมีการจำแนกผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ใหญ่และได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย

(4) สิทธิของบุคคลที่จะไม่ต้องถูกจำคุกเพราะเหตุว่าไม่อาจชำระหนี้ตามสัญญาได้

(5) การคุ้มครองบุคคลที่กระทำความผิดให้ต้องรับโทษประหารชีวิต เฉพาะผู้กระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด

(6) ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตมีสิทธิในการขออภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษจากคำพิพากษาให้ประหารชีวิตในทุกกรณี

ในทางสังคมสงเคราะห์นั้นเราเคารพศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแห่งความเป็นคน และเชื่อว่าคนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้เมื่อยอมรับใน Human Dignity เราจึงมีหลักการและวิธีการที่ปฏิบัติ (Treat) ต่อบุคคลอย่างมีศักดิ์ศรี อย่างมีคุณค่า คงไม่มีใครปฏิเสธว่ามนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด ในบางประเทศมีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีศักดิ์ศรีมากและได้รับผลดี การกระทำผิดซ้ำ (Recevidist) มีน้อยมาก อีกทั้งอัตราการประกอบอาชญากรรมยังมีแนวโน้มลดลงอีกด้วย เช่น ประเทศญี่ปุ่นนับว่าเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่มีแนวโน้มนโยบายและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จอย่างน่าพอใจ

องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนความคิดดังกล่าวจากความในมาตรา 5 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน “บุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณ โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือซ้ำซ้ำไม่ได้”

นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้กำหนดเป็นข้อมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (Standard Minimum Rules For The Treatment of Prisoners) เพื่อให้ประเทศต่างๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อาทิเช่น การแยกประเภทของผู้กระทำความผิดที่อยู่ภายในเรือนจำ ฯลฯ และตอนหนึ่งยังระบุถึงการติดต่อกับโลกภายนอก (ภายนอกเรือนจำ) ผู้ต้องขังสามารถได้รับอนุญาตเท่าที่จำเป็นและอยู่ภายใต้การดูแลที่ติดต่อกับครอบครัว เพื่อนฝูง ทั้งในการติดต่อทางจดหมาย และได้รับการเยี่ยมเยียนเป็นปกติด้วย

สำหรับประเทศไทยก็ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติเช่นกัน โดยเฉพาะกรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

2.4.2 มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษแห่งสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติได้จัดทำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษ ซึ่งดำเนินการโดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติของประเทศต่างๆ ให้ผู้ต้องโทษได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าวได้รับรองสิทธิของผู้ต้องโทษในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) เรื่องการจับขังของเจ้าหน้าที่เรือนจำ

(1) เรือนจำทุกแห่งต้องมีสมุดจดทะเบียนบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ต้องขัง วัน และเวลาที่รับตัวและปล่อยตัว

(2) การรับตัวผู้ต้องขังต้องมีคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย รายละเอียดคำสั่งบันทึกไว้ในทะเบียน

2) เรื่องการจัดงานให้ผู้ต้องโทษทำ

(1) งานที่จัดให้ผู้ต้องขังทำนั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการทรมานให้หลบจำ

(2) จำนวนชั่วโมงทำงานควรกำหนดอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาให้ใกล้เคียงกับงานอิสระภายนอกและมีวันหยุดหนึ่งสัปดาห์ละ 1 วัน

(3) ใ้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรมเรือนจำเก็บไว้เป็นส่วนหนึ่งสะสมไว้ให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ

3) เรื่องการปฏิบัติต่อผู้ขัง

(1) การย้ายผู้ต้องขังเข้าออกเรือนจำ พึงระมัดระวังให้อยู่ในสายตาประชาชนน้อยที่สุดมิให้ผู้ต้องขังได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยามเป็นตัวประหลาด และไม่เปิดเผยต่อผู้พบเห็น

(2) หากรำเลียงผู้ต้องขังให้อากาศถ่ายเท ไม่มีดทับ หรือทรมานร่างกายโดยไม่จำเป็น

(3) แยกผู้ต้องขังพวกที่มีอาชญากรรมหรือชั่วร้ายออกจากผู้ต้องขังอื่น เพื่อความสะดวกในการแก้ไขปรับปรุง

4) เรื่องการปล่อยและพักการลงโทษ

(1) ก่อนครบกำหนดโทษควรดำเนินการเป็นขั้นตอนให้ผู้ต้องขังค่อยๆ เคยชินกับชีวิตในสังคมภายนอกด้วยการใช้วิธีการปล่อยแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway house) การทดลองปล่อยโดยมีเงื่อนไขหรือการพักการลงโทษและคุมความประพฤติโดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งมิใช่ตำรวจ

- (2) ควรส่งเสริมให้มีมาตรการพักการลงโทษให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้
- 5) เรื่องการลงโทษฐานกระทำผิดวินัย

(1) การลงโทษต่อร่างกาย เช่น เหมียน ชังห้องมืด และการลงโทษที่ห้ามโหดทารุณ ไร้มนุษยธรรมหรือด่าซ้ำแก่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยจะกระทำมิได้

(2) การลงโทษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือทางจิต หรือการขังเดี่ยวในห้องเล็กหรือลดอาหารเป็นสิ่งไม่พึงปฏิบัติ

(3) ห้ามมิให้มอบหมายให้ผู้ต้องขังทำงานใดในหน้าที่ของพนักงานเรือนจำและงานเกี่ยวกับการรักษาวินัย

(4) ความประพฤติที่ผิดวินัย วิธีการและระยะเวลาลงโทษและผู้มีอำนาจลงโทษต้องตราเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับ

- 6) เรื่องการร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง

(1) นับแต่วันแรกที่รับตัวผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังควรรับคู่มือว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้รับการรักษาวินัยในเรือนจำ วิธียื่นคำขอ ร้องทุกข์และเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นเพื่อได้ศึกษาให้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของเขา

(2) ผู้ต้องขังมีโอกาสร้องขอ หรือร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการเรือนจำและผู้แทนสัปดาห์ละครั้ง

(3) ผู้ต้องขังที่ร้องขอหรือร้องทุกข์แก่ผู้ตรวจเรือนจำพึงมีโอกาสดำเนินคดีกับผู้ตรวจเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่โดยไม่มีผู้บัญชาการเรือนจำอยู่ด้วย

จากข้อกำหนดของมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติตัวต่อนักโทษแห่งสหประชาชาตินั้น ในทัศนสถานเปิดเองก็ต้องนำมาปฏิบัติใช้อย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดบันทึกของเจ้าหน้าที่ในด้านข้อมูลต่างๆ ของผู้ต้องขัง เรื่องระยะเวลาในการทำงานของผู้ต้องขังที่เข้าไปอยู่ในทัศนสถานเปิด สืบเนื่องจากทัศนสถานเปิดจะมีความแตกต่างจากเรือนจำปิดไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ของการใช้สอยของตัวผู้ต้องขังเรือนจำปิดจะเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงที่สูงมากแต่ในทัศนสถานเปิดจะเป็นรูปแบบเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงที่ต่ำมากไม่มีรั้วกั้นหนาแน่น

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องมีอยู่ทั้งสิ้น 95 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น

ข้อสังเกตเบื้องต้น ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 1-5 โดยแบ่งออกเป็นข้อกำหนด 2 ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดทั่วไป ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 6-55

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดที่ใช้กับผู้ต้องขังประเภทพิเศษ ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 56-95 โดยแยกนำเสนอเป็น 5 หัวข้อ

- (1) ผู้ต้องขังที่ถูกพิพากษาให้จำคุก
- (2) ผู้ต้องขังที่วิกลจริตและจิตไม่ปกติ
- (3) ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนและรอการพิจารณา
- (4) ผู้ต้องขังคดีแพ่ง

บุคคลที่ถูกจับกุมหรือคุมขังโดยไม่ผ่านกระบวนการพิพากษาคดีของศาล

สำหรับเนื้อหาสาระของมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ จะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ภาคที่หนึ่ง กฎทั่วไป มีหลักการดังนี้ คือ

หลักการเบื้องต้น กล่าวคือ กฎมาตรฐานทุกข้อต้องใช้อย่างเสมอภาคปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นๆ ชาติกำเนิดหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สินกำเนิดหรืออื่นใด ห้ามทั้งสิ้น และต้องให้การเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของนักโทษ⁵⁴

1) การลงทะเบียนกล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งควรจัดให้มีสมุดบันทึกทะเบียน บันทึกข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละคนเกี่ยวกับ ลักษณะเฉพาะของนักโทษรายนั้นๆ เหตุที่ต้องโทษ และศาลพิพากษา วันเวลาที่รับเข้าเรือนจำและกำหนดการปล่อย เรือนจำจะรับตัวบุคคลใดเข้าจำคุกมิได้⁵⁵ หากยังไม่มีการลงบันทึกข้อมูลรายละเอียดของคำสั่งจำคุกที่ถูกต้องเท่านั้น

2) การจำแนกประเภทนักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องกำหนดให้ต้องจำแนกตามเพศ ชาย หญิง โดยแยกเรือนจำหรือแยกแดน อายุ ประวัติการกระทำความผิด เหตุผลในการต้องโทษ และความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ผู้คุมขังระหว่างคดีต้องแยกจากนักโทษเด็ดขาด นักโทษคดีแพ่งต้องแยกกับนักโทษคดีอาญา นักโทษเยาวชนต้องแยกจากนักโทษผู้ใหญ่⁵⁶

3) ที่พักอาศัยของนักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องกำหนดให้⁵⁷ กรณีแรกควรเป็นห้องนอนเดี่ยว เว้นแต่เหตุพิเศษโดยทั่วไปไม่ควรให้นอน 2 คนในห้องเดียวกัน กรณีที่สองห้องพักรวม ต้องคัดสรรนักโทษที่มีความเหมาะสมที่จะมาพักร่วมกัน ต้องมีการดูแลตรวจตราตลอดเวลา กลางคืน โดยคำนึงถึงสภาพของเรือนจำ ทุกสถานที่พักอาศัยและทำงานต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

⁵⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 6.

⁵⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 7.

⁵⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 8.

⁵⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 9-13

(1) มีหน้าต่างที่กว้างพอจะให้นักโทษได้รับแสงสว่างสำหรับอ่านหนังสือหรือทำงาน ควรออกแบบให้มีอากาศที่สดชื่นถ่ายเทเข้าไปได้

(2) มีไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างพอเพียงไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพตาในการอ่านหนังสือหรือทำงาน

สำหรับห้องนอนนั้นต้องคำนึงถึงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะปริมาณของอากาศ ขนาดขั้นต่ำของพื้นที่ห้องนอน แสงสว่าง ระดับความอบอุ่น และการถ่ายเทของอากาศควรจัดสุขภัณฑ์อย่างเพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็นในสภาพที่สะอาดและถูกสัญลักษณ์ จัดให้มีห้องน้ำสะอาดและอุปกรณ์ในห้องน้ำที่จำเป็นต่อการชำระล้างร่างกายนักโทษเพื่อสุขอนามัย ในอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่สภาพอากาศฤดูกาล และสภาพภูมิประเทศ อย่างน้อยที่สุดควรให้นักโทษมีโอกาสได้อบน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในสภาพอากาศที่เหมาะสม ที่สำหรับอาบน้ำควรมีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพอากาศที่เหมาะสม

4) สุขอนามัยส่วนตัว กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องควรให้การดูแลนักโทษในเรื่องของความสะอาดของเนื้อตัวร่างกาย ผม หนวดเครา เพื่อให้นักโทษสามารถปรากฏตัวในสภาพที่ดีต้องมีน้ำสะอาดใช้ในห้องน้ำอย่างเพียงพอแก่ความจำเป็น⁵⁸

5) เสื้อผ้าและที่นอน กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องจัดเสื้อผ้าที่เหมาะสมแก่สภาพอากาศ โดยคำนึงถึงสุขอนามัยของนักโทษ มีสภาพดีและสะอาด ชุดชั้นในต้องมีการเปลี่ยนซักอยู่เสมอตามความจำเป็นในการรักษาสุขอนามัย ไม่มีลักษณะที่เป็นการเหยียดหยามหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ เรือนจำจะต้องทำการตรวจสอบเสื้อผ้าที่อนุญาตให้นักโทษจัดหาเองให้มีสภาพที่เหมาะสมและสะอาด กรณีนักโทษได้รับอนุญาตให้ออกไปนอกเรือนจำพึงได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าที่จัดหาเองหรือเสื้อผ้าอื่นที่ไม่ใช่ชุดนักโทษได้⁵⁹

ต้องจัดให้นักโทษนอนในที่ที่ เป็นสัดส่วนเฉพาะตนอย่างพอเพียง สะอาด มีการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดีและมีการทำความสะอาดเป็นประจำ⁶⁰

6) อาหาร กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งอาหารต้องมีสารอาหารที่เพียงพอและตามกำหนดเวลาปกติ เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพพลานามัย มีคุณภาพ มีการจัดเตรียมและเก็บรักษาที่ดี เรือนจำต้องจัดเตรียมน้ำดื่มที่เพียงพอต่อความต้องการของนักโทษทุกคน⁶¹

⁵⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 15,16.

⁵⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 17,18.

⁶⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 19.

⁶¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 20.

7) การออกกำลังกายและกีฬา กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งนักโทษทุกคนต้องได้รับโอกาสในการออกกำลังกายกลางแจ้ง อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง เมื่ออากาศเอื้ออำนวยนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษอื่นที่อยู่ในวัยและสภาพร่างกายที่เหมาะสม พึงมีสิทธิได้รับโอกาสในการฝึกฝนการเล่นกีฬาและสันทนาการ ในชั่วโมงของการออกกัณฑ์กาย เรือนจำต้องจัดให้มีสถานที่และอุปกรณ์ตามสมควร⁶²

8) บริการด้านการแพทย์ กีฬา กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องมีแพทย์อย่างน้อย 1 คน มีความรู้ด้านจิตบำบัด การบริการควรต้องประสานกับโรงพยาบาลหรือศูนย์สาธารณสุขของชุมชนหรือประเทศรวมถึงศูนย์จิตบำบัด⁶³ กรณีโรคต้องการบำบัดรักษาเฉพาะด้านควรส่งตัวไปยังสถานบำบัดรักษานั้น โดยเฉพาะหรือโรงพยาบาลนอกเรือนจำ กรณีที่ในเรือนจำมีสถานพยาบาลเองจะต้องมีอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาและยาที่พอแก่การเจ็บป่วย มีเจ้าหน้าที่การแพทย์ประจำ⁶⁴ เรือนจำต้องให้บริการทันตกรรมโดยเจ้าหน้าที่ทันตกรรมแก่นักโทษทุกคน⁶⁵

นอกจากนี้ เรือนจำต้องมีตรวจสุขภาพนักโทษทุกคนตั้งแต่แรกรับและหลังจากนั้นอีกตามความจำเป็น⁶⁶ ต้องดูแลสุขภาพกายสุขภาพจิตของนักโทษ⁶⁷ และต้องรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำเมื่อพบว่านักโทษรายใดควรส่งตัวไปบำบัด รักษาภายนอกเรือนจำ⁶⁸ นอกจากนั้นต้องตรวจตราและเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเรือนจำอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับ⁶⁹

- (1) ปริมาณและคุณภาพด้านอาหารในเรือนจำ
- (2) สุขลักษณะและความสะอาดของเรือนจำและนักโทษ
- (3) ความสะอาด ความร้อน แสงสว่าง และการระบายอากาศภายในเรือนจำ
- (4) ความเหมาะสมและความสะอาดของที่นอนและเสื้อผ้าของนักโทษ
- (5) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬาในเรือนจำกรณีไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ

โดยเฉพาะ

⁶² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 21.

⁶³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 22 (1).

⁶⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 22 (2).

⁶⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 22 (3).

⁶⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 24.

⁶⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 25 (1).

⁶⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 25 (2).

⁶⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 26 (1).

สำหรับผู้บัญชาการเรือนจำนั้นจะต้องพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับรายงานและคำแนะนำของเจ้าหน้าที่การแพทย์ในทันที และหากมีเรื่องที่อยู่นอกวิสัยที่จะจัดการได้ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงกว่าเพื่อพิจารณาทันที⁷⁰

9) วินัยและการลงโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องการรักษาระเบียบวินัยเป็นเรื่องสำคัญโดยต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในเรือนจำ⁷¹ ต้องไม่ใช่วิธีให้นักโทษด้วยกันเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินการทางวินัยกับนักโทษคนอื่น หลักเกณฑ์นี้ไม่กระทบต่อระบบการให้นักโทษมีโอกาสฝึกฝนการดูแลตนเองภายในกิจกรรมสังคม การศึกษาหรือกีฬาที่จัดในเรือนจำซึ่งนักโทษนั้นอยู่ในกลุ่มกิจกรรมดังกล่าวอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบำบัดฟื้นฟูนักโทษ⁷² ในการที่จะกำหนดว่ากรณีใดเป็นความผิดทางวินัยนั้น ต้องพิจารณาไปตามบทบัญญัติกฎหมายหรือข้อบังคับของหน่วยงานราชทัณฑ์เสมอ⁷³

10) การให้ข้อมูลแก่นักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งนักโทษทุกคนจะต้องได้รับข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับข้อบังคับเรือนจำ ระเบียบวินัยของเรือนจำ วิธีการแสวงหาข้อมูลและวิธีการร้องทุกข์ ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น ให้นักโทษเข้าถึงสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งข้อแนะนำวิธีการปรับตัวในการใช้ชีวิตในเรือนจำ ในกรณีที่นักโทษอ่านหนังสือไม่ออกทางเรือนจำต้องอธิบายข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวด้วยวาจาให้นักโทษได้เข้าใจ⁷⁴

11) การร้องทุกข์ของนักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งนักโทษทุกคนพึงมีโอกาสในแต่ละวันที่ทำการที่จะทำคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ต่อ⁷⁵

(1) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทน

(2) ผู้ตรวจราชการราชทัณฑ์ ในเวลาที่มาตรวจเรือนจำพึงมีโอกาสที่จะพูดคุยกับผู้ตรวจการราชทัณฑ์หรือเจ้าหน้าที่ตรวจการอื่นๆ เป็นการส่วนตัวโดยไม่มีผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่อื่นของเรือนจำอยู่ในที่นั้นด้วย

(3) หน่วยงานราชทัณฑ์ของต่างประเทศ ศาล หรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจโดยชอบ ทั้งนี้ โดยปราศจากการคัดทอนในเนื้อหาแต่จะต้องอยู่ในรูปแบบและช่องทางที่กำหนด

⁷⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 26 (2).

⁷¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 27.

⁷² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 28.

⁷³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 29.

⁷⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 35.

⁷⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 34.

อนึ่ง สำหรับคำร้องขอหรือคำร้องทุกข์ทุกฉบับจะต้องมีการพิจารณาและวินิจฉัย โดยไม่ชักช้า เว้นแต่กรณี คำร้องขอหรือคำร้องทุกข์นั้นเป็นเรื่องไร้สาระหรือไร้เหตุผล

12) การติดต่อกับโลกภายนอก กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งนักโทษพึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับครอบครัวของตนเองและเพื่อนที่เชื่อถือได้ โดยจดหมายและการเยี่ยมตามเวลาที่เรือนจำกำหนดภายใต้การควบคุมที่จำเป็น กรณีนักโทษที่เป็นคนต่างด้าวพึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับผู้แทนสถานทูตหรือกงสุลของประเทศของนักโทษผู้นั้น หากไม่มีสถานทูตหรือสถานกงสุลจะติดต่อกับสถานทูตหรือองค์กระตบประเทศอื่นใด ที่ทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของบุคคลนั้นได้⁷⁶

อย่างไรก็ดี นักโทษสามารถได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สำคัญได้ทาง อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จุลสารพิเศษของทางเรือนจำ วิทยุ การบรรยายหรือสื่ออื่นๆ ในทำนองเดียวกันเป็นต้น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การอนุญาตหรือการควบคุมของเรือนจำนั้นๆ⁷⁷

13) หนังสือ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งต้องจัดให้มีห้องสมุดสำหรับนักโทษทุกประเภทอย่างเพียงพอ ทั้งประเภทมีสาระกับหนังสืออ่านเล่น นักโทษพึงได้รับการสนับสนุนให้ได้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างเต็มที่ด้วย⁷⁸

14) การนับถือศาสนา กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งนักโทษทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นในเรือนจำรวมทั้งมีสิทธิที่จะมีไว้ซึ่งหนังสือธรรมะหรือคู่มือพิธีกรรมของศาสนานั้นๆ ด้วย⁷⁹ และเรือนจำควรดำเนินการดังนี้⁸⁰

(1) ถ้ามีจำนวนนักโทษที่นับถือศาสนาเดียวกันมากพอสมควร ทางเรือนจำควรแต่งตั้งหรือเห็นชอบให้อนุศาสนาจารย์ของศาสนานั้นๆ มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในเรือนจำ

(2) อนุศาสนาจารย์ดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในเรือนจำนั้นเป็นประจำรวมทั้งเยี่ยมเยียนนักโทษที่นับถือศาสนานั้นๆ ตามเวลาอันควร

(3) สิทธิของนักโทษที่จะติดต่อกับอนุศาสนาจารย์ของตนนั้น จะต้องไม่ถูกปฏิเสธจากทางเรือนจำ ในทางกลับกันหากนักโทษคนใดปฏิเสธที่จะพบอนุศาสนาจารย์ของตนก็เป็นสิทธิโดยชอบของนักโทษผู้นั้น

⁷⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 37-38.

⁷⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 39.

⁷⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 40.

⁷⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 42

⁸⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 41.

15) การเก็บรักษาทรัพย์สินของนักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งเงินและของมีค่า เสื้อผ้าและทรัพย์สินต่างๆ ของนักโทษซึ่งตามระเบียบของเรือนจำไม่อนุญาตให้นักโทษเก็บรักษาไว้เองอาจฝากของไว้ทางเรือนจำจัดเก็บรักษาไว้ให้ในที่ซึ่งปลอดภัย โดยจัดให้นักโทษลงชื่อในบัญชีรายการสิ่งของไว้เป็นหลักบาน ต่อมาเมื่อนักโทษได้รับการปล่อยตัวจะต้องจัดส่งคืนทรัพย์สินแก่นักโทษ เว้นแต่กรณีนักโทษที่ได้รับอนุญาตให้จ่ายเงินหรือจำหน่ายทรัพย์สินเหล่านั้นจนหมดสิ้นไปแล้ว หรือด้วยเหตุผลความจำเป็นทางด้านสุขภาพทำให้ต้องมีการทำลายทรัพย์สินเหล่านั้นจนหมดสิ้นไป หรือต้องทำลายสิ่งของเสื้อผ้าดังกล่าวไปก่อน ในกรณีมีการนายรักษาโรคหรือยาใดๆ ติดตัวมาด้วย ให้เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของเรือนจำเป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร บรรดาทรัพย์สินหรือเงินที่นักโทษได้รับจากภายนอกเรือนจำ ให้ทางเรือนจำปฏิบัติเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้ว⁸¹

16) การแจ้งข่าวเกี่ยวกับการตาย ความเจ็บป่วย หรือการย้ายไปจำคุกที่เรือนจำอื่นเป็นต้น⁸² กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งกรณีที่นักโทษตาย หรือเจ็บป่วยหนัก หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถูกย้ายไปยังสถานที่อื่นเพื่อบำบัดรักษาทางจิต ผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องแจ้งเรื่องดังกล่าวให้คู่สมรสของนักโทษผู้นั้นหากมีหรือญาติสนิทของนักโทษผู้นั้น หรือบุคคลที่นักโทษผู้นั้นเคยระบุไว้ว่าเป็นคนที่ตนไว้วางใจได้ทราบ นักโทษพึงได้รับแจ้งข่าวกรณีญาติสนิทที่ตายหรือเจ็บป่วยหนักอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต นักโทษพึงควรได้รับอนุญาตตามควรแก่เหตุแห่งพฤติการณ์ได้ไปเยี่ยมใช้ดูแลญาติสนิทของตนโดยพียงหรือภายใต้การติดตามควบคุมของเจ้าหน้าที่ นักโทษทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแจ้งข่าวให้แก่ครอบครัวของตนได้ทราบถึงการที่ตนถูกจำคุกหรือการที่ตนถูกย้ายไปจำคุกที่เรือนจำอื่น

17) การขนย้ายนักโทษ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งทุกกรณีจะขนย้ายนักโทษคนใดมาจากหรือไปยังเรือนจำอื่น จะต้องทำโดยปกปิดข่าวจากสาธารณชนเกี่ยวกับการขนย้ายนักโทษเท่าที่จะทำได้ต้องมีมาตรการคุ้มครองป้องกันนักโทษให้ปลอดภัยจากการดูหมิ่นดูแคลน การสอดรู้ และการประจานไม่ว่าในรูปแบบใดจากบุคคลอื่นหรือสาธารณชน พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องไม่อับทึบจนให้ได้รับความทรมานทางร่างกายจนเกินควร⁸³

18) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งในกรคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หน่วยงานราชทัณฑ์ต้องใส่ใจในการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นเจ้าหน้าที่ในทุกๆ ระดับโดยคำนึงถึงความซื่อสัตย์สุจริตความเป็นผู้มีมนุษยธรรม ความสามารถเชิงวิชาชีพและความเหมาะสม

⁸¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 43.

⁸² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 44.

⁸³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 45.

กับงานราชทัณฑ์ต้องมีการปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ตลอดทั้งทัศนคติของสาธารณชนว่างานราชทัณฑ์เป็นบริการทางสังคมที่มีความสำคัญมากโดยอาจใช้ทุกวิธีการที่เหมาะสมในการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน⁸⁴ สำหรับผู้ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์แล้วพึงได้รับภาระงานเต็มเวลาอย่างเจ้าหน้าที่ประจำในงานราชทัณฑ์และได้รับการส่งเสริมให้เป็นวิชาชีพโดยมีหลักประกันในเรื่องระยะเวลาการจ้างงาน ให้ความสำคัญการปฏิบัติงานที่ดีมีประสิทธิภาพการทำงานและความพร้อมด้านสุขภาพ เงินเดือน ต้องมากพอที่จะทำให้หน่วยงานสามารถมีและรักษาบุคลากรที่เหมาะสมทั้งชายและหญิงไว้ได้ ต้องจัดการให้ผลประโยชน์ตอบแทนและเงื่อนไขของหน่วยงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับสภาพที่แท้จริงของงาน⁸⁵

สำหรับภารกิจผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องมีมาตรฐานสติปัญญาและการศึกษาอบรมที่เพียงพอ ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรทั้งในเรื่องหน้าที่ทั่วไปและหน้าที่ด้านและจะต้องผ่านการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในระหว่างที่อยู่ในวิชาชีพของงานราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ที่พึงฝึกฝนและเพิ่มพูนความรู้และความสามารถในวิชาชีพโดยเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องตามที่หน่วยงานราชทัณฑ์ได้จัดขึ้น⁸⁶ พึงดำรงตนและปฏิบัติหน้าที่ในทางที่จะเป็นการจูงใจให้นักโทษได้เห็นแบบอย่างความประพฤติที่ดีและเกิดความเชื่อถืออยู่เสมอ⁸⁷

อย่างไรก็ดี บุคลากรของงานราชทัณฑ์ควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิเช่น นักจิตบำบัด นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครูและนักฝึกอาชีพรวมอยู่ด้วยเป็นจำนวนมากพอเท่าที่จะเป็นไปได้การปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ ครูและนักฝึกอาชีพดังกล่าวควรมีหลักประกันให้เป็นงานที่มั่นคงแต่ก็ไม่ห้ามกรณีที่จะมีการว่าจ้างผู้ทำงานเพียงบางเวลาหรืออาสาสมัครช่วยงาน⁸⁸

19) ผู้บัญชาการเรือนจำ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ทักษะการบริหารและเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมและประสบการณ์พอสมควร พึงเป็นผู้ที่อุทิศตนให้กับงานหน้าที่อย่างเต็มเวลาและไม่ควรได้รับแต่งตั้งในลักษณะให้ปฏิบัติหน้าที่แบบไม่เต็มเวลา พึงพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของเรือนจำนั้นหรือในสถานที่ที่ใกล้จะพอจะทำให้สามารถมายังเรือนจำได้ในทันที กรณีที่เรือนจำสองแห่งอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลของผู้บัญชาการคนเดียว พึงไปตรวจเยี่ยมแต่ละแห่งอย่าง

⁸⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 46 (1), (2).

⁸⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 46 (3).

⁸⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 47.

⁸⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 48.

⁸⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 49.

สมัคร⁸⁹ ผู้บัญชาการเรือนจำและผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ส่วนใหญ่ในเรือนจำ ควรเป็นผู้ที่สามารถพูดภาษาที่นักโทษส่วนใหญ่ของเรือนจำนั้นเข้าใจ หรือใช้ภาษาพูด เมื่อมีความจำเป็นจะต้องจัดให้ล่ามช่วยเหลือในการสื่อสาร⁹⁰

21) เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งในเรือนจำที่มีขนาดใหญ่จะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ที่ทำงานเต็มเวลาเป็นประจำคนหนึ่งหรือหลายคน โดยอย่างน้อยที่สุดหนึ่งในจำนวนนั้นพึงพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของเรือนจำนั้น หรือในสถานที่ที่สามารถมายังเรือนจำได้ในทันทีในเรือนจำอื่นๆ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เข้าไปในเรือนจำทุกวัน ควรมีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์พักอาศัยอยู่ใกล้พอที่จะสามารถติดตามตัวเข้าไปตรวจรักษานักโทษได้ในทันทีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน⁹¹

20) การตรวจสอบดูแล กล่าวคือ เรือนจำทุกแห่งจะต้องมีผู้ตรวจการเรือนจำซึ่งหน่วยงานราชทัณฑ์ของประเทศได้แต่งตั้งจากผู้ที่มิคุณสมบัติและประสบการณ์ ซึ่งการตรวจสอบนั้นเพื่อให้เกิดหลักประกันว่าเรือนจำนั้นมีการจัดการที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ อีกทั้งเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานราชทัณฑ์และกิจกรรมเรือนจำ⁹²

ภาคที่สอง กฎที่ใช้เฉพาะกับกรณีพิเศษ

นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

1) คำแนะนำเบื้องต้น กล่าวคือ มีความประสงค์เพื่อจะแสดงถึงเจตนารมณ์ของการบริหารจัดการเรือนจำ และสิ่งที่ควรจะเป็น⁹³ ดังนี้ คือ

(1) พึงเป็นที่ตระหนักว่าโทษจำคุกและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นโทษที่หนักอยู่แล้วในแง่ที่ว่าเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกแยกออกจากสังคมภายนอก โดยเป็นการจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพของผู้นั้น ดังนั้นระบบราชทัณฑ์จึงไม่ควรจะไปเพิ่มความทุกข์ให้แก่นักโทษในเรือนจำหนักขึ้นไปกว่าโดยสภาพของโทษจำคุกนั้นอีก เว้นแต่ในกรณีของการคัดแยกประเภทของนักโทษโดยชอบธรรมหรือเพื่อรักษาระเบียบวินัย⁹⁴

⁸⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 50.

⁹⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 51.

⁹¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 52.

⁹² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 55.

⁹³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 56.

⁹⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 57.

(2) วัตถุประสงค์และความความชอบธรรมของโทษจำคุกหรือมาตรการลงโทษอื่นคือเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะบรรลุผลได้ต่อเมื่อโทษจำคุกนั้นสามารถจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการฟื้นฟูทัศนคติใหม่มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและสามารถที่จะดำรงชีวิตในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง และช่วยเหลือตนเองได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว⁹⁵

(3) เรือนจำพึ้งนำเอาการดำเนินการและรูปแบบของการช่วยเหลือทุกอย่างที่เหมาะสม ทั้งในด้านการแก้ไขเยียวยา การศึกษา การอบรมทางคุณธรรมและทางจิตวิญญาณมาใช้ตลอดจนจัดให้มีการช่วยเหลือเชิงแก้ไขเยียวยานักโทษให้เหมาะสมกับความต้องการของนักโทษรายบุคคลด้วย⁹⁶

(4) ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำต้องเป็นไป เพื่อลดความแตกต่างระหว่างชีวิตในเรือนจำกับชีวิตที่เป็นอิสระนั้น หากความแตกต่างนั้นเป็นผลลบต่อความรับผิดชอบของนักโทษหรือลดทอนความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ⁹⁷

(5) ก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาพ้นโทษทางเรือนจำต้องจัดมาตรการที่จำเป็นรองรับเพื่อให้นักโทษนั้นได้กลับคืนสู่สังคมจะต้องมีกระบวนการก่อนปล่อยตัวที่จัดในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังอื่นที่เหมาะสม หรือการปล่อยตัวไปภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งการควบคุมดูแลนี้ไม่ควรที่จะมอบหมายให้ตำรวจเข้ามาจัดการ หากแต่พึ่งอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคม⁹⁸

(6) การบำบัดแก้ไขนักโทษจะต้องไม่เป็นการตัดขาดนักโทษออกจากชุมชน หากแต่ต้องให้นักโทษได้มีความสัมพันธ์กับชุมชน ทางเรือนจำควรมีข้อมูลรายชื่อของหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานบำบัดฟื้นฟูแก้ไขไว้เพื่อช่วยเหลือในการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษต่อไป มีการประสานงานกับทุกองค์กรที่มีผู้ทำงานด้านสังคมเกี่ยวกับการกำกับดูแลและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ีระหว่างนักโทษ ครอบครัวของนักโทษ หน่วยงานที่บำเพ็ญประโยชน์ทางสังคมทุกชั้นตอนควรมีมาตรการดูแลเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย กำหนดตามคำพิพากษาลิทธิประโยชน์ สวัสดิภาพทางสังคม และประโยชน์ทางสังคมอื่นๆ ของนักโทษให้มากที่สุด⁹⁹

⁹⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 58.

⁹⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 59.

⁹⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 60 (1).

⁹⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 60 (2).

⁹⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 61.

(7) การบริการด้านการแพทย์พึงเป็นไปได้ในลักษณะของการตรวจและบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยของนักโทษทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ หรือความบกพร่องอื่นที่อาจกระทบต่อการบำบัดฟื้นฟูนักโทษ การเยียวยา การผ่าตัดและการบำบัดทางจิตที่จำเป็น¹⁰⁰

(8) กรณีเพื่อผลของการรักษา จำเป็นที่จะต้องแยกรักษานักโทษเป็นรายบุคคล และในกรณีที่มิเช่นนั้นนักโทษที่ป่วยเป็นโรคร่วมกันหลายคน และจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะด้านก็ควรที่เรือนจำจะคัดแยกให้ไปอยู่ที่สถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านนั้นต่อไป มาตรการในการรักษาความปลอดภัยของสถานบำบัดเฉพาะแต่ละประเภทอาจจะมีระดับความเข้มงวดแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น กรณีเรือนจำเปิด ซึ่งจัดไว้ให้นักโทษชั้นดีที่ไม่มีเหตุผลจะต้องหลบหนีนั้น อาจมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการฝึกฝนวินัยของตนเองมากกว่าการป้องกันการหลบหนี โดยอาจจัดสภาพแวดล้อมที่แน่นหนากว่าไปกับการบำบัดแก้ไขมากขึ้นสำหรับนักโทษประเภทนี้ โดยเฉพาะ เป็นต้น¹⁰¹

(9) จำนวนนักโทษในเรือนจำปิดแต่ละแห่งจะต้องมีไม่มากจนเกินไปเพราะอาจทำให้การบำบัดแก้ไขนักโทษในรายบุคคลไม่ได้ผล โดยทั่วไปแล้วเรือนจำปิดแต่ละแห่งควรมีนักโทษไม่เกิน 500 คน และสำหรับเรือนจำเปิดควรมีนักโทษน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹⁰² ในทางกลับกัน การมีเรือนจำขนาดเล็กมากแต่กลับไม่มีสาธารณูปการที่เพียงพอย่อมไม่เป็นลักษณะที่พึงประสงค์¹⁰³

(10) การบำบัดแก้ไขนักโทษนั้นไม่สิ้นสุดลงเมื่อนักโทษได้รับการปล่อยตัว หากแต่หน่วยงานทั้งของทางราชการและเอกชนควรติดตามดูแลนักโทษอย่างมีประสิทธิภาพหลังการพ้นโทษนั้นด้วย เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่นักโทษและเพื่อประโยชน์ในการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษนั้น¹⁰⁴

2) การบำบัดแก้ไขนักโทษ กล่าวคือ การบำบัดแก้ไขนักโทษต้องดำเนินต่อระยะเวลา มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักโทษเคารพต่อกฎหมาย และสามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพ้นโทษ ได้พัฒนาจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความนับถือในตนเองของนักโทษ¹⁰⁵ เรือนจำต้องใช้มาตรการทุกอย่างรวมทั้งการอบรมทางศาสนาตามที่จัดให้ได้ ให้การศึกษา การแนะแนวและฝึกอบรมด้านอาชีพ กิจกรรมสังคม การฝึกฝนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี การกีฬา เพื่อให้เหมาะสม

¹⁰⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 62.

¹⁰¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 60 (1) (2).

¹⁰² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 63 (3).

¹⁰³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 64 (4).

¹⁰⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 64.

¹⁰⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 65.

กับนักโทษรายบุคคล โดยคำนึงถึงประวัติทางสังคมและประวัติการกระทำผิด ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทัศนคติ อารมณ์ กำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้นภายหลังการปล่อยตัว¹⁰⁶

สำหรับนักโทษที่มีกำหนดโทษจำคุกมีระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร ผู้บัญชาการเรือนจำนั้นจะต้องมีข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละคน เกี่ยวกับประวัติทางสังคมและประวัติการกระทำผิดของนักโทษ ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทัศนคติและลักษณะทางอารมณ์ของนักโทษตลอดจนกำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้น ภายหลังการพ้นโทษ อีกทั้งจะต้องมีรายงานการตรวจของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจของนักโทษผู้นั้นกับรายงานการบำบัดทางจิตหากมี เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย¹⁰⁷

อย่างไรก็ดี รายงานและเอกสารที่ข้องเกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดดังกล่าว จะต้องจัดเก็บอยู่ในแฟ้มแยกเป็นรายบุคคลซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยเสมอ และจะต้องมีการจัดแยกประเภทของแฟ้ม เพื่อสะดวกแก่การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดแก้ไขนักโทษนั้น¹⁰⁸

3) การจำแนกประเภทของนักโทษและการคัดแยกนักโทษรายบุคคล กล่าวคือวัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภทนักโทษคือ¹⁰⁹

(1) เพื่อคัดแยกนักโทษออกจากบรรดานักโทษอื่นที่มีประวัติอาชญากรรมและความประพฤติที่ไม่ดีซึ่งอาจชักนำไปในทางที่เลวร้ายนั้น

(2) เพื่อประโยชน์ในการจัดมาตรการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษ จึงต้องมีการคัดแยกประเภทของนักโทษหลายประเภท

จะเห็นได้ว่า การจัดให้มีเรือนจำหลายประเภทและการจัดให้มีแดนต่างๆ ของเรือนจำแยกเป็นหลายแดนตามประเภทของนักโทษเป็นเรื่องที่ควรดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การบำบัดแก้ไขนักโทษให้เหมาะสมแก่ลักษณะของนักโทษนั้น¹¹⁰ ในทันทีที่รับนักโทษผู้นั้นเข้าสู่เรือนจำและได้ศึกษาบุคลิกภาพของนักโทษผู้นั้นแล้วการจัดรายการฝึกอบรมและการแก้ไขบำบัดแก้ไขนักโทษ

¹⁰⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 66 (1).

¹⁰⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 66 (2).

¹⁰⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 66 (3).

¹⁰⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 67.

¹¹⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 68.

ผู้นั้น ให้อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะสำหรับนักโทษผู้นั้น ตลอดจนความสามารถและ
แนวโน้มของนักโทษผู้นั้นเป็นฐานในการพิจารณา¹¹¹

สำหรับผลประโยชน์ที่นักโทษจะพึงได้รับจากการทำงานในเรือนจำนั้น จะต้องถือเป็น
เรื่องที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการที่เรือนจำจะแสวงหาผลกำไรจากโรงงานอุตสาหกรรมใน
เรือนจำนั้น¹¹²

(1) งานที่ให้นักโทษทำต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไป

(2) นักโทษที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดมีหน้าที่จะต้องทำงานในเรือนจำนั้น งานที่ต้อง
จัดให้เหมาะสมกับความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นไปตามความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่
ทางการแพทย์

(3) งานที่จะให้นักโทษทำเป็นหลักนั้นควรอยู่ในระหว่างเวลาของวันทำงานปกติ

(4) ส่งเสริมให้นักโทษได้เพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพโดยสุจริตเมื่อพ้นโทษ

(5) จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพที่เป็นประโยชน์กับนักโทษ โดยเฉพาะนักโทษที่อยู่ใน
วัยทำงาน

(6) ภายใต้งบประมาณที่จะสามารถจัดให้ได้และภายใต้ข้อกำหนดทางการปกครองและ
ระเบียบวินัยของเรือนจำ นักโทษพึงมีสิทธิเลือกชนิดของงานที่ทางเรือนจำจัดให้ มีนั้นตามที่นักโทษ
ผู้นั้นประสงค์จะทำ

อนึ่ง อุตสาหกรรมและกิจการที่จัดให้มีภายในอาณาบริเวณของเรือนจำนั้น ควรอยู่
ภายใต้การจัดการโดยตรงของเรือนจำโดยมิใช่การให้บริษัทเอกชนมาจัดการแสวงหากำไรในกรณี
ของงานที่ให้นักโทษทำจัดโดยสถานที่อื่นที่ไม่อยู่ในควบคุมของเรือนจำนั้น การทำงานของนักโทษ
ในกรณีนี้จะต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ด้วย ซึ่งหากงานดังกล่าวไม่ใช่เพื่อ
ประโยชน์ของหน่วยราชการแล้วผู้ที่ได้ประโยชน์จากการทำงานของนักโทษดังกล่าว จะต้องจ่าย
ค่าจ้างเต็มจำนวนตามอัตราค่าจ้างปกติ แก่หน่วยงานราชทัณฑ์ด้วย¹¹³

อย่างไรก็ดี ทางเรือนจำมีหน้าที่จะต้องจัดมาตรการเพื่อคุ้มครองรักษาความปลอดภัย
และสุขภาพ ให้แก่นักโทษที่ทำงานในเรือนจำในระดับเดียวกันกับมาตรการเพื่อคุ้มครองรักษาความ
ปลอดภัยและสุขภาพของคนงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้าง มีกฎข้อบังคับว่าด้วยการจ่าย
ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นักโทษในฐานะคนงานในเรือนจำ กรณีที่เกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย

¹¹¹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 69.

¹¹² ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 72.

¹¹³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 73.

ด้วยเหตุที่เกิดจากการทำงานในเรือนจำนั้นในอัตราไม่น้อยกว่าอัตราค่าสินไหมทดแทนที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับคนงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้าง¹¹⁴

สำหรับจำนวนชั่วโมงสูงสุดของการทำงานรายวันและรายสัปดาห์ของนักโทษ จะต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายหรือกฎข้อบังคับของหน่วยงานราชทัณฑ์ โดยจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และธรรมเนียมปฏิบัติในเรื่องเดียวกันนี้ ที่มีสำหรับคนงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้างนั้น จะต้องกำหนดให้มีวันหยุดอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งวัน กับจะต้องมีการกำหนดจำนวนชั่วโมงที่แน่นอนเพื่อให้เป็นเวลาที่เพียงพอต่อการศึกษอบรมของนักโทษหรือกิจกรรมอื่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบำบัดแก่นักโทษนั้น¹¹⁵ และจะต้องมีระบบการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมให้แก่ักโทษ อย่างน้อยที่สุดนักโทษพึงได้รับอนุญาตให้ใช้จ่ายเงินบางส่วนของค่าจ้างที่ได้รับเพื่อซื้อหาของใช้ส่วนตัวที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเงินรายได้ส่วนที่เหลือนั้นบางส่วนไปให้แก่ครอบครัวของตนเอง เรือนจำพึงมีระบบการเก็บเงินรายได้ส่วนที่เหลือของนักโทษผู้นั้น เป็นเงินออมไว้ให้และส่งคืนแก่นักโทษผู้นั้นในเวลาว่างที่พ้นโทษ¹¹⁶

4) การศึกษาและสันตนาการ กล่าวคือ เรือนจำจะต้องส่งเสริมการศึกษาต่อนักโทษที่ยังสามารถศึกษาต่อได้ จัดการให้มีการศึกษาทางศาสนาให้นักโทษด้วย โดยเฉพาะนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษที่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งการศึกษาต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาของประเทศ เพื่อว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะสามารถศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่นๆ ได้โดยต่อเนื่องไม่เป็นอุปสรรค ต้องมีการจัดการให้มีกิจกรรมเชิงสันตนาการและเชิงวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์แก่สุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษ¹¹⁷

5) ความสัมพันธ์ทางสังคมและการดูแลหลังพ้นโทษ กล่าวคือ เรือนจำต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการส่งเสริมให้นักโทษและครอบครัว ให้มีการรักษาพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อประโยชน์ของนักโทษและครอบครัว¹¹⁸ สำหรับ สิ่งที่จะต้องเตรียมไว้ตั้งแต่แรกรับนักโทษเข้าสู่เรือนจำ คือ อนาคตของนักโทษหลังการพ้นโทษ ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักโทษยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและองค์กรภายนอกเรือนจำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างดีที่สุดสำหรับครอบครัวของนักโทษและต่อการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษเองด้วย¹¹⁹

¹¹⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 74.

¹¹⁵ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 75.

¹¹⁶ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 76.

¹¹⁷ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 77-78.

¹¹⁸ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 79.

¹¹⁹ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 80.

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของเรือนจำ หน่วยงานราชทัณฑ์ ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือนักโทษที่พ้นโทษต้องจัดเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ให้แก่นักโทษที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้นักโทษผู้นั้นสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ใหม่ โดยสิ่งที่จำเป็นและนักโทษควรได้รับการจัดเตรียมไว้ให้ได้แก่เอกสารสำคัญและเอกสารประจำตัว ที่พักอาศัยและงานที่จะรองรับนักโทษผู้นั้น เสื้อผ้าในจำนวนที่พอเพียงและเอกสารประจำตัว ที่พักอาศัยและงานที่จะรองรับนักโทษผู้นั้น เสื้อผ้าในจำนวนที่พอเพียงและเหมาะสมตามสภาพอากาศและฤดูกาล ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เพื่อให้ให้นักโทษสามารถดูแลตนเองและกลับถึงภูมิลำเนาของตนได้ทันที ภายหลังที่ได้รับการปล่อยตัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือนักโทษที่พ้นโทษดังกล่าวพึงได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเรือนจำและพบกับนักโทษตามความจำเป็น และควรมีโอกาสได้คำปรึกษาแนะนำแก่นักโทษเกี่ยวกับอนาคตหลังการพ้นโทษของนักโทษนั้น ตั้งแต่แรกที่นักโทษผู้นั้นถูกจำคุก¹²⁰

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนสถานเปิด

ระบบเรือนจำและทัศนสถาน ได้ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีคำพิพากษาเด็ดขาดให้รับโทษจำคุก ในระยะเริ่มแรกเรือนจำและทัศนสถานเป็นเพียงสถานที่สำหรับกักขังนักโทษเพื่อกักตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมและลงโทษผู้กระทำความผิดแทนผู้เสียหาย โดยมีความเชื่อว่าการลงโทษอย่างทรมาณต่อผู้กระทำความผิดจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดหลาบจำและสามารถประพฤติปฏิบัติตัวเป็นคนดีหลังจากที่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วแต่การปฏิบัติเช่นนั้นกลับไม่เกิดผลดีต่อผู้กระทำความผิดและสังคมเท่าที่ควรแต่ในทางกลับกัน การลงโทษที่เป็นการทารุณ โหดร้ายกลับทำให้จิตใจของผู้กระทำความผิดกระด้างและหันมากระทำความผิดหนักขึ้นไปอีกโดยไม่มีการเกรงกลัวว่าผลที่จะได้รับจะเป็นอย่างไรเพราะลักษณะของการลงโทษผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดกล่าวคือ กระทำความผิดมาเช่นไรก็ต้องได้รับโทษกลับคืนมาเช่นนั้น

ในระยะเวลาต่อมาได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์โดยแรกแต่เดิมที่จะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนอย่างเดียวกันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟู และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะสามารถกลับคืนเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข นักทัณฑวิทยาหลายท่านได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลง และได้พยายามที่จะนำมาตราการอื่นๆ มาทดแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดรวมทั้งการให้และจัดบริการทางสังคมอันจำเป็นให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิรูปเรือนจำและทัศนสถานจากระบบยึดมั่นในหลักการควบคุมแบบ

¹²⁰ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ข้อ 81.

ดั้งเดิมไปสู่การจัดเรือนจำและทัณฑสถานในระบบที่แตกต่างกันในทางปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลและจัดเรือนจำระบบปกครองตนเอง¹²¹ และสิ่งสำคัญที่สังคมต้องยอมรับว่าผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานนั้นย่อมจะต้องได้รับการปล่อยและพ้นโทษไปในที่สุด ดังนั้นกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยระบบเรือนจำและทัณฑสถานจึงจะต้องดำเนินการไปโดยประสานระหว่างความปลอดภัยของสังคมไปพร้อมกับการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้เป็นไปอย่างสอดคล้อง ซึ่งต่อมาระบบงานราชทัณฑ์ในประเทศต่างๆ ได้หันมาให้ความสนใจในเรื่องของการแก้ไขปรับปรุงระบบเรือนจำและทัณฑสถานเป็นอันมาก หากมีประเทศหนึ่งประเทศใดได้ค้นพบวิธีที่เชื่อว่าจะแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้และได้ทดลองปฏิบัติในกรณีที่ประสบความสำเร็จ ประเทศอื่นๆ ที่ให้ความสนใจก็จะดำเนินการตามแบบอย่าง

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบทัณฑสถานเปิดเป็นสิ่งที่นานาประเทศให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากทัณฑสถานเปิดมีคุณสมบัติเฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแนวใหม่ กล่าวคือ¹²²

1) กำแพงเรือนจำนั้นได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นสิ่งกีดขวางผู้ต้องขังให้ตัดขาดจากโลกภายนอก ซึ่งเป็นการติดต่อโดยปกติวิสัยโดยสิ้นเชิงและการกีดขวางนี้ส่งเสริมให้มีการแหกหักเรือนจำและระบบกาฝากของสังคม ทัณฑสถานเปิดจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาแก้ไขข้อวิจารณ์ดังกล่าว

2) ทัณฑสถานเปิดมีลักษณะปราศจากกำแพงล้อมรอบ ใช้การควบคุมทางจิตวิทยาแทนการใช้เครื่องกีดขวางทางกายภาพ เจ้าหน้าที่ควรพยายามสร้างสภาพความเป็นอยู่ภายในทัณฑสถานให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับชีวิตอิสระภายนอกทัณฑสถานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้เคลื่อนไหวได้ตามสบาย งานที่มอบหมายให้ทำก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานทั่วๆ ไปนอกทัณฑสถาน มีการสนับสนุนให้มีการติดต่อและเชื่อมโยงจากครอบครัวเป็นพิเศษ

3) ทัณฑสถานเปิดส่วนมากตั้งอยู่ในที่โล่งแจ้ง เพื่อที่จะสามารถอนุญาตให้ผู้ต้องขังได้เคลื่อนไหวได้โดยสะดวกตามสมควร ความมีอิสระนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสนิทสนมระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีจำนวนน้อยๆ การคัดเลือกผู้ต้องขังได้เน้นหนักในด้านคุณภาพทางจิตใจ โดยมีลักษณะปกครองตนเองได้

นักทัณฑวิทยาได้ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่า ทัณฑสถานเปิดได้สร้างขึ้นมาแทนเรือนจำปิด เรือนจำปิดยังคงเป็นแหล่งคัดเลือกผู้ต้องขังให้แก่ทัณฑสถานเปิด อีกทั้งยังคอยรอรับผู้ต้องขัง

¹²¹ ประเสริฐ เมฆมณี. เล่มเดิม. หน้า 202.

¹²² Elmer Hubert Johnson. (1964). *Crime, Correction, and Society*. p.634

กลับคืนผู้ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและไม่สามารถปกครองตนเองได้ การส่งตัวผู้ต้องขังกลับไปยังเรือนจำเดิมนี้ จะเป็นการช่วยแก้ไขไม่ให้เกิดผลเสียหายแก่ทัณฑสถานเปิด¹²³

2.5.1 ความเป็นมาของทัณฑสถานเปิด

ทัณฑสถานเปิดนั้นได้ก่อกำเนิดมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการไว้วางใจผู้ต้องขังโดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งได้เริ่มต้นในทัณฑสถานแห่งหนึ่งที่มลรัฐคอนเนตทิคัต เมื่อปี ค.ศ. 1835 โดยปรากฏว่าได้มีผู้ปกครองทัณฑสถานแห่งหนึ่งชื่อ Amos Pillsbury ได้คัดเลือกผู้ต้องขังที่ไว้วางใจได้ให้ไปทำงานที่เมืองโกล์เคียง ซึ่งระบบนี้ได้กลายมาเป็น “ระบบไว้วางใจ” หรือ “ระบบเกียรติยศ” (Homer System)¹²⁴ ระบบเกียรติยศนี้มอบความรับผิดชอบให้แก่ผู้ต้องขังที่ได้รับเกียรติสัญญากับตัวเองว่าจะไม่หลบหนีจึงได้มีการให้ออกนอกกแนวบริเวณทัณฑสถานเป็นครั้งคราวและได้รับการผ่อนคลายการควบคุมให้น้อยกว่าปกติ

ทัณฑสถานซึ่งเกือบถือได้ว่าเป็นทัณฑสถานเปิดแห่งแรกก็คือ เรือนจำ Witzwil ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1891 แต่เรือนจำนี้ก็ยังมีเรือนจำที่มีระบบความมั่นคงต่ำ เนื่องจากยังมีบางพื้นที่บางส่วนของทัณฑสถานที่มีลักษณะเป็นเรือนจำแบบปิดอยู่ ประเทศอื่นๆ ได้พยายามพัฒนาเรือนจำให้มีลักษณะการควบคุมให้น้อยที่สุด

แนวความคิดเกี่ยวกับทัณฑสถานเปิดยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง จนกระทั่งในราวทศวรรษที่ 1930 ในประเทศอังกฤษ Sir Alexander Patterson (สมาชิกของคณะกรรมการเรือนจำอังกฤษระหว่างปี ค.ศ. 1922-1947) ได้เสนอเหตุผลทางปรัชญาที่จะให้มีทัณฑสถานเปิดว่า “ท่านไม่สามารถที่จะฝึกมนุษย์ให้มีอิสรภาพได้ภายใต้การจองจำ” (You cannot train a man for freedom under conditions of Captivity)¹²⁵ Sir Alexander Patterson นี้ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการก่อตั้งทัณฑสถานเปิดแห่งแรกในประเทศอังกฤษ ชื่อ New Hall Camp ว่า “ที่นี่มีกำแพงและจริงๆ แล้วไม่มีแม้แต่เขตแดนด้วยซ้ำไป นักโทษนอนในกระท่อมไม้ และเขตแดนถ้าจะมีอยู่บ้างก็โดยการทาสีขาวตามต้นไม้”¹²⁶

ทัณฑสถานเปิดแห่งอื่นๆ ในประเทศอังกฤษได้เปิดดำเนินการติดตามมา เช่น เรือนจำ Leyhill ใน Gloucestershire และ Aldington ใกล้ Mein stone ประมาณปี ค.ศ. 1975 มีทัณฑสถานเปิดในประเทศอังกฤษประมาณ 13 แห่ง

¹²³ Ibid. p. 635.

¹²⁴ Harry Elmer Barns Negley K. Teeters. (1959). *New Horizons in Criminology*. p. 496.

¹²⁵ Howard Jones and others. (1977). *Open prison*. p. 5.

¹²⁶ Ibid. p. 5.

ประเทศอเมริกาได้เริ่มในช่วงเวลาใกล้เคียงกับประเทศอังกฤษ คือ ในราวทศวรรษ 1940 ทักษสถานเปิดที่มีชื่อเสียงที่สุดของอเมริกา คือ ทักษสถานเปิดสำหรับนักโทษชายที่ Chino ในมลรัฐ South California และทัณฑสถานของรัฐชื่อ Seagoville ในมลรัฐ Texas ที่ Seagoville นี้ไม่มีกำแพงล้อมรอบมีเพียงรั้วลวดหนามเท่านั้น รูปแบบของ Seagoville เป็นรูปแบบของการพัฒนาเรือนจำที่ได้นำหลักมนุษยธรรมมาใช้กับผู้ต้องขัง¹²⁷

ในปี ค.ศ. 1962 ได้มีการเปิดสถานฝึกอบรมแก้ไขความประพฤติขึ้นใหม่แบบทัณฑสถานเปิดที่ Fox lake ในมลรัฐวิสคอนซิน ซึ่งเป็นตัวอย่างทัณฑสถานเปิดที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ลักษณะของทัณฑสถานเปิดแห่งนี้ศาสตราจารย์เอ็ดลัมเมอร์ ฮิวเบอร์รี่ จอห์นสัน ได้พรรณนาไว้อย่างละเอียดดังต่อไปนี้ มีลวดหนามสูง 8 เมตร ตามสถาปัตยกรรมการตกแต่งสถานที่มีการใช้กุชช้อบังค้ำน้อยที่สุด และปล่อยให้ผู้ต้องขังมีอิสระมากยิ่งขึ้นนับเป็นแบบอย่างของทัณฑสถานเปิด ความมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งก็คือ สร้างบรรยากาศในการรักษาเกียรติภูมิส่วนบุคคลและเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยในทางที่ดีมีมานะดีต่างๆ และห็นประดับเพื่อสร้างเสริมปรุงแต่งผนังสูงชันประมาณ 3 ฟุตจากผนังแทนที่ซึ่งลูกกรงเหล็กซึ่งใช้สำหรับกันแดด ผู้ต้องขังทั้ง 600 คน มีห้องส่วนตัวซึ่งมีหน้าต่างและประตูตามปกติทุกคนมีกุญแจห้องของตัวเอง แต่ละซีกของเรือนพักมีห้องโถงสำหรับใช้สอยเวลากลางวันเป็นสัดส่วน มีห้องสนทนาการใหญ่ประจำเรือนพักแต่ละหลัง เนื่องจากไม่มีกฎการปิดไฟทุกคนสามารถเลือกเวลานอนตามใจชอบในเวลาอันสมควรมีอิสระที่จะไปรับประทานอาหารในเวลาใดก็ได้ภายในกำหนดเวลาอาหารที่กำหนดไว้ มีโรงเรียนเทคนิค “เลควิว” อยู่ในทัณฑสถานเปิดแห่งนี้ โดยให้การศึกษาวชิชาชีพสามัญ ศิลปะ ช่างและวิชาชีพและมีห้องสมุดตรงการสนทนาการก็อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชำนาญพิเศษ 2 คน โดยเฉพาะมีกีฬาฟุตบอล บาสเก็ตบอล วอลเลย์บอล รักบี้ ห่วงยกน้ำหนัก และกีฬาในร่มประเภทต่างๆ อีกมีอนุศาสนาจารย์ให้บริการทางศาสนา ห้องรับแขกภายในมีลักษณะกว้างขวางและได้รับการตกแต่งด้วยวัสดุชั้นสูง ห้องรับแขกภายนอกมีลักษณะคล้ายสวนสนุกซึ่งมีร่มสีต่างๆ และ โต๊ะกินเลี้ยงตั้งอยู่เรียงรายเป็นจำนวนมาก¹²⁸

นอกเหนือจากประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วมีอีกหลายประเทศที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับรูปแบบทัณฑสถานเปิด ในปี ค.ศ. 1899 ประเทศเดนมาร์กได้สร้างขึ้นที่ “Gedhus” ในลักษณะของทัณฑนิคม ประเทศสวีเดนได้นำระบบทัณฑสถานเปิดมาใช้ควบคู่ไปกับหลักการผ่อนผันในด้านที่ฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี ชาวสวีเดนนิยมระบบการฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ ผู้ต้องขังจึงได้รับอนุญาตให้ไปทำงานคล้ายพลเรือน

¹²⁷ Ibid. p. 6.

¹²⁸ Elmer Hubert Johnson. (1964). *Crime, Correction, and Society*. pp. 635-638.

เอกทัณฑสถานเป็นครั้งคราวตามความถนัดและความไว้วางใจในตัวผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษจะมีสิทธิได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวเช่นเดียวกันเพื่อป้องกันมิให้เกิดสภาพสับสนเมื่อได้รับการปล่อยตัว ส่วนผู้ต้องขังที่แท้จริงจะถูกส่งตัวกลับทัณฑสถานปิดที่ Langholmen ในกรุง Stockholm อย่างไรก็ดี ปรากฏว่าผู้ต้องขังจากทัณฑสถานเปิดรวม 20 แห่งได้รับอนุญาตให้ออกไปทำงานด้านเกษตรกรรมและการป่าไม้นอกทัณฑสถานได้โดยไม่ต้องมีผู้ควบคุม

2.5.2 วัตถุประสงค์ของทัณฑสถานเปิด

รูปแบบทัณฑสถานเปิดมีวัตถุประสงค์ที่จะนำหลักการลงโทษเป็นรายบุคคลเพื่อปรับคนให้เข้ากับสังคม โดยเชื่อว่าระบบนี้จะช่วยลดความเสียหายหรือผลเสียของการลงโทษจำคุกในลักษณะต่างๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการกลับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกภายหลังการปล่อยตัว อุปสรรคดังกล่าวอาจจะพิจารณาได้ดังนี้¹²⁹

1) โทษจำคุกก่อให้เกิดรอยมลทิน (Stigma) ในตัวผู้ถูกจองจำเนื่องจากสังคมส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ที่เคยต้องโทษจำคุก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้พ้นโทษในการกลับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกหลังได้รับการปลดปล่อย

2) สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ถูกจองจำ อาจทำให้ทัศนคตินิสัยและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางลบได้หากถูกจองจำเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดความเคยชินต่อเรือนจำ (Prisonization) และไม่เกรงกลัวอีกต่อไป

3) เรือนจำเป็นที่รวบรวมผู้กระทำความผิดประเภทต่างๆ ดังนั้น โอกาสที่จะมีการถ่ายทอดเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมตลอดจนนิสัยและทัศนคติต่อการกระทำผิดในระหว่างผู้ต้องขังก็อาจมีขึ้นได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขผู้กระทำความผิดประเภทที่ได้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาดหรือไม่มีสำนึกเป็นผู้ร้ายได้

นอกจากนั้นทัณฑสถานเปิดยังมีวัตถุประสงค์ที่จะอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอาชีพด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ภายใต้การควบคุมโดยเคร่งครัดจากระบบเรือนจำปีคนั้น ไม่สามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังได้เต็มที่ เนื่องจากผู้ต้องขังไม่รู้สึกรู้ว่ามีอิสระภาพและไม่มีความรู้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อหมู่คณะ ขาดความริเริ่มและความตั้งใจที่จะรับการฝึกอบรมวัตถุประสงค์อันสำคัญของทัณฑสถานเปิดก็เพื่ออุดช่องโหว่ของกระบวนการราชทัณฑ์ในด้านการฝึกอบรมให้

¹²⁹ นัทธี จิตสว่าง. (2524, มกราคม – กุมภาพันธ์, 2524). “แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ.” *วารสารราชทัณฑ์* 29, หน้า 17-18.

ผู้ต้องขังเป็นคนดีพอที่จะสามารถกลับออกมาดำเนินชีวิตอิสระในสังคมและเป็นบุคคลที่สังคมปรารถนาต่อไป

2.5.3 คุณลักษณะของทัณฑสถานเปิด

ลักษณะของทัณฑสถานเปิดที่จะแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1) ลักษณะเฉพาะ ทัณฑสถานเปิดจะมีลักษณะความมั่นคงต่ำสุดจนถึงปานกลาง ไม่มีสิ่งกีดขวาง ไม่มีลูกกรงเหล็ก ไม่มีเสาไฟฟ้าแรงสูง ไม่มียามถืออาวุธหรือมาตรการในการป้องกันการหลบหนีทางกายภาพได้เลย แต่จะใช้มาตรการทาง “จิตวิทยา” ควบคุมดูแลอบรมปรับสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้มีการสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันต่อหมู่คณะ

2) สถานที่ตั้ง ทัณฑสถานเปิดที่อยู่ในชนบทไม่ควรจะอยู่โดดเดี่ยวห่างไกลชุมชนเกินไปเพราะอาจเป็นอุปสรรคขัดขวางวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งทัณฑสถานเปิดหรือเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานขาดความสะดวกในการดำรงชีวิตมากเกินไป ทัณฑสถานเปิดควรตั้งอยู่ในบริเวณที่กว้างขวางพอสมควร เพื่อสะดวกแก่การฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังและเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ต้องขังมีอิสระภายในทัณฑสถาน

3) ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ในการจัดรูปงานในทัณฑสถานเปิดมีลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระหรือแยกเป็นหน่วยงานส่วนหนึ่งของเรือนจำแบบอื่นก็ได้

4) เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในทัณฑสถานเปิดควรจะคัดเลือกเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะเหมาะสมกับหลักปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล (Individualization of Treatment) ไปประจำอยู่ในทัณฑสถานเปิดเพื่อว่าเจ้าหน้าที่จะได้ใช้ความสามารถชักจูงผู้ต้องขังให้มีคุณธรรมที่ดี

5) ผู้ต้องขัง จำนวนผู้ต้องขังในทัณฑสถานเปิดจะต้องไม่มากเกินไปจนเกินความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่จะทำความรู้จักสนิทสนมได้อย่างทั่วถึง โดยปกติจำนวนผู้ต้องขังควรจะอยู่ในระหว่าง 60-150 คน ทั้งนี้หลักการสำคัญของทัณฑสถานเปิดได้แก่ การสร้างความสำคัญและความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง

6) วิธีการคัดเลือกผู้ต้องขัง การคัดเลือกผู้ต้องขังไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดควรจะคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ว่างใจได้ ขยันขันแข็งตั้งใจจะรับการฝึกอบรมจริงๆ และในการคัดเลือกดังกล่าวควรมีวิธีการตรวจสอบทางร่างกาย จิตใจ และประวัติทางสังคมประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบราชทัณฑ์ที่ก้าวหน้าได้ใช้กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพิจารณาคัดเลือก

7) การควบคุม การควบคุมในทัศนสถานเปิดจะผ่อนคลายลงมาในระดับต่ำกว่า เรือนจำปิดทั่วไป ใช้ระบบไว้วางใจ ระบบเกียรติยศหรือปกครองตนเอง โดยมีผู้ควบคุมคอยเป็น พี่เลี้ยงตักเตือน

8) การฝึกวิชาชีพ การฝึกวิชาชีพในทัศนสถานเปิดพึงเน้นในด้านเกษตรกรรมและ อาจประกอบด้วยการอุตสาหกรรมเบาควบคู่กันไป

2.5.4 ประโยชน์ของทัศนสถานเปิด

แม้ว่าทัศนสถานเปิดจะเป็นงานที่เสี่ยงต่อการหลบหนีของผู้ต้องขังและความเสียหาย ที่เกิดจากผู้ต้องขังติดต่อกับโลกภายนอกได้มากกว่าเรือนจำแบบอื่น ข้อเสียดังกล่าวก็ไม่ เพียงพอที่จะลบล้างคุณประโยชน์ของทัศนสถานเปิดที่จะกล่าวถึงดังนี้

1) เรือนจำเปิดทำให้ผู้ต้องขังปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่ายกว่า และในขณะเดียวกัน สุขภาพทางกายและทางจิตใจของผู้ต้องขังก็สมบูรณ์กว่า

2) กฎข้อบังคับที่ยืดหยุ่นได้ในระบบเรือนจำเปิดแสดงให้เห็นความมีอิสระเสรีภายใน กรอบระเบียบข้อบังคับ ความตึงเครียดของชีวิตเรือนจำจะเบาบางและระเบียบวินัยก็ดีขึ้นและ นอกจากนั้นเมื่อสิ่งกีดกันทางร่างกายหายไปจากสายตารวมทั้งความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วย ความ ไว้วางใจอย่างยิ่งระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าพนักงาน ย่อมโน้มน้าให้ผู้ต้องขังเกิดความปรารถนา อย่างจริงใจที่จะกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป

3) ความเป็นไปในเรือนจำเปิด มีสภาพละม้ายการดำรงชีวิตปกติมาก เช่น มีโอกาส ติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ง่ายและผู้ต้องขังตระหนักแก่ใจดีว่าเขามีได้ถูกเข้มงวดกวดขันในการ ติดต่อกับสังคมประการใด ในบางกรณีอาจจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ เช่น เดินเล่นเป็นหมู่คณะ แข่งขัน กีฬา กับบุคคลภายนอก แม้กระทั่งลาไปบ้านได้ตามลำพังโดยเฉพาะเพื่อผูกเกลียวสัมพันธ์กับ ครอบครัวให้กระชับไว้

4) การปฏิบัติดังกล่าวในเรือนจำเปิด ย่อมสิ้นค่าใช้จ่ายน้อยกว่าทัศนสถานแบบอื่น โดยเฉพาะค่าปลูกสร้างอาคารก็ถูกกว่า และในกรณีดำเนินการกสิกรรมด้วยก็ยังมีรายได้สูง ถ้าจัดการเพาะปลูกให้ถูกหลักวิชาและชอบด้วยเหตุผล

ซึ่งหากเรามองจะพบว่าหน้าที่หลักอันแท้จริงของเรือนจำ/ทัศนสถานไม่ว่าจะเป็นแบบ เปิดหรือเป็นแบบปิดต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่ออบรมแก้ไขขัดเกลาอุปนิสัยของนักโทษให้เป็น คนดี ซึ่งเป็นความเข้าใจทางวิชาการสมัยใหม่ การคุมขังนักโทษก็ต้องเป็นการสัมพันธ์กับทฤษฎี ความประพฤติของนักโทษ ตามทฤษฎีนี้ถือว่าพฤติกรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ทั่วไป กับอาการทางจิตและท่าที่ทางกาย¹³⁰ แต่ในส่วนของทัศนสถานเปิดจะแตกต่างจากระบบของ เรือนจำปิดในแง่ที่ว่า ทัศนสถานเปิดมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอบรมขัดเกลาผู้ต้องขังและเป็นการ เตรียมความพร้อมก่อนที่จะได้รับการปลดปล่อย มีโอกาสปรับตัวเข้าสู่ชุมชนตั้งคมก่อนพ้นโทษ และฝึกความรับผิดชอบต่อการควบคุมตนเองและปรับสภาพของตนเองให้พร้อมกลับเข้าสู่สังคม นอกจากนี้ทัศนสถานเปิดยังมีประโยชน์ด้านการระบายความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยอีก วิธีหนึ่ง

¹³⁰ บุญมา โกมลเปลิน. (2509). หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ มล. วรพจน์ ทัศนาวรรุฒิ และม.ร.ว. หญิงแสงอาภรณ์ ชัยทิพย์ (วรุฒิ). หน้า 13.

บทที่ 3

การบังคับโทษจำคุกในทัณฑสถานเปิดของต่างประเทศ และประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้กำหนดหลักการและเกณฑ์ที่จะกำหนดปัจจัยในการลงโทษมาจากหลักการเดียวกันโดยอาจจะมีรูปแบบและแนวทางในการกำหนดที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้โดยดูจากความรุนแรงของการกระทำผิด จากตัวผู้กระทำผิด หรือดูจากตัวผู้เสียหายเป็นหลักเหมือนกัน ซึ่งจะแตกต่างกันในเรื่องของรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นระบบ COMMON LAW และในระบบ CIVIL LAW โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ใช่เป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเหมือนดังในอดีต

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศในระบบคอมมอนลอว์ การดำเนินคดีอาญาจะเป็นระบบการค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี หรือระบบคู่ปรปักษ์ (Adversary System or Fight Theory) กล่าวคือ คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเท่าเทียมกันในศาล การจะได้ความจริงต้องอาศัยการโต้แย้งของคู่ความในคดีเพื่อโน้มน้าวจิตใจของคณะลูกขุนซึ่งเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงให้คล้อยตามโดยผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้ควบคุมให้มีการต่อสู้ในเชิงคดีอย่างยุติธรรม¹

3.1.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศในระบบคอมมอนลอว์โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (Bifurcation) แต่ละส่วนจะมีกลไกอิสระอยู่ในตัวเอง โดยส่วนแรกได้แก่การพิจารณาชั้นวินิจฉัยความผิด และส่วนที่สองได้แก่การพิจารณาชั้นกำหนดโทษ²

1) การพิจารณาชั้นวินิจฉัยความผิด (Guilty Stage)

กระบวนการพิจารณาในชั้นนี้เป็นเรื่องการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดโดยจะพิสูจน์ถึงการกระทำ (Actus Reus) และเจตนาชั่ว (Mens rea) ของจำเลยว่ามีเพียงพอตามที่กฎหมาย

¹ อภิรัตน์ เพชรศิริ. (2521). “การพิจารณาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา: ระบบพิจารณาแบบไบเฟอร์เคชัน.” *วารสารนิติศาสตร์*. หน้า 10.

² เกียรติภูมิ แสงสลิธร. (2523). *กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา*. หน้า 7.

บัญญัติไว้หรือไม่ โดยปกติผู้พิพากษาจะทำหน้าที่วินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาของจำเลยในความผิดที่ไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) แต่สำหรับความผิดร้ายแรง (Felony) หน้าที่ตั้งกล่าวมักเป็นของลูกขุน

2) การพิจารณาชั้นกำหนดโทษ (Sentencing Stage)

จำเลยที่จะเข้ามาสู่ขั้นตอนนี้จะต้องผ่านขั้นตอนการวินิจฉัยความผิด (Guilty stage) มาแล้ว โดยมีการตัดสินชี้ขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด (Conviction) ซึ่งอาจเกิดจากการตัดสินข้อเท็จจริงในคดีโดยผู้พิพากษา หรือลูกขุนหรือเกิดจากจำเลยให้การรับสารภาพผิด (Guilty plea) โดยปกติขั้นตอนการกำหนดโทษจะเป็นการพิจารณาถึงประวัติภูมิหลังของจำเลย ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลช่วยให้การกำหนดโทษจำเลยเป็นไปอย่างเหมาะสม และถือว่ามีวาระละเอียดย่อนยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าขั้นตอนการวินิจฉัยความผิดซึ่งเป็นเรื่องของตัวบทกฎหมายและการกระทำของจำเลยซึ่งง่ายต่อการพิจารณา

จากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (United States)³ ทำให้รัฐแต่ละรัฐ มีอำนาจบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้ภายในรัฐของตนโดยอิสระตราบท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นเหตุให้กฎหมายขาดความเป็นเอกภาพ ทั้งยังส่งให้กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาของรัฐแต่ละรัฐแตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตามกระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาเป็นการอธิบายถึงกระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาในรูปของภาพรวม (Concept) ซึ่งสามารถยึดถือเป็นหลักเกณฑ์ (Standard) ของรัฐทุกรัฐได้

ประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศหลักในกลุ่มกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีกระบวนการกำหนดโทษที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว กล่าวคือ การกำหนดโทษจำเลยมิได้อยู่ในอำนาจของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ หากแต่การกำหนดโทษจำเลยจะดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจำเลย ไม่ว่าจะเป็นอัยการ ทนายความ ผู้เสียหาย หรือการที่ยอมให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องการกำหนดโทษจำเลยโดยทางอ้อม เช่น การที่คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) ใช้อำนาจที่จะไม่ดำเนินคดีกับบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือการที่ตำรวจไม่ดำเนินคดีกับผู้ซึ่งกระทำความผิดไม่ร้ายแรง เช่น ผู้กระทำเกี่ยวกับการขบขันยานพาหนะ เป็นต้น

การเข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษจำเลยของบุคคลดังกล่าวไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมทำให้กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในประเทศสหพันธรัฐอเมริกามีความสลับซับซ้อนอยู่มาก อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบหลักอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา (Sentencing Process) ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ประกอบด้วยผู้บัญญัติกฎหมาย ศาล

³ เกียรติภูมิ แสงศิริธร. เล่มเดิม. หน้า 12.

และคณะกรรมการพักการลงโทษ โดยผู้บัญญัติกฎหมายเป็นตัวกำหนดโทษสำหรับความผิดหนึ่งๆ ศาลคือผู้ทำหน้าที่กำหนดอัตราโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ สำหรับคณะกรรมการพักการลงโทษเป็นผู้พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดซึ่งต้องคำพิพากษาลงโทษสมควรจะได้กลับสู่สังคมเมื่อใด ภายหลังจากที่ถูกลงโทษมาเป็นระยะเวลาพอสมควร กลไกต่างๆ เหล่านี้ ต่างมีขั้นตอนความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ กล่าวคือกระบวนการกำหนดโทษจำเลยของประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะกระจายอำนาจ โดยให้บุคคลและหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจำเลยโดยปกติผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดโทษจำเลยโดยตรง คือ ผู้พิพากษา อย่างไรก็ตามในอดีตในหลายๆ รัฐ เคยอนุญาตให้ลูกขุนเข้ามามีอำนาจกำหนดโทษจำเลยได้ แต่ในปัจจุบันแนวโน้มที่จะให้ลูกขุนเป็นผู้ทำหน้าที่กำหนดโทษจำเลยเริ่มลดน้อยลง เนื่องจากประสบปัญหาบางประการ เช่น ลูกขุนนำข้อเท็จจริงการวินิจฉัยความผิดมาปนกับการกำหนดโทษโดยลงโทษจำเลยสถานเบาซึ่งมิใช่เกิดจากเหตุอันควรปรานี แต่เกิดจากการสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่⁴ หรือปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษรุนแรงเกินปกติเมื่อเปรียบเทียบกับผู้กระทำผิดรายอื่นๆ ซึ่งกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันเนื่องจากลูกขุนซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความรับผิดชอบเอาทัศนคติที่ไม่ดีมาเป็นปัจจัยในการกำหนดโทษหรือกรณีการกำหนดโทษไม่ต่อเนื่องจากลูกขุนขาดประสบการณ์⁵ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงมีการยกเลิกกฎหมายที่ให้อำนาจลูกขุนเป็นผู้กำหนดโทษ และให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ทำหน้าที่แทน

ในส่วนอำนาจของศาลหรือผู้พิพากษา ในการดำเนินกระบวนการกำหนดโทษนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ศาลตัดสินว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (Conviction) โดยศาลจะต้องดำเนินการกำหนดโทษจำเลยภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่ศาลกำหนด หรือภายในเวลาสมควร โดยปกติหากความผิดนั้นเป็นความผิดไม่ร้ายแรง หรือเป็นความผิดเล็กน้อย⁶ การกำหนดโทษจะทำ

⁴ Chaffin V. Stynchcombe, 412 U.S.17 (1973).

⁵ American Bar Association Project on Minimum Standards for Criminal Justice, Standards Relating to Sentencing Alternative and Procedures, Tentative Draft (December 1967). p. 44.

⁶ ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา บทที่ 18: ความผิดอาญา และวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3559 ได้แบ่งระดับความหนักเบาของความผิดอาญาออกเป็น 9 ระดับ ดังนี้

- (1) ความผิดร้ายแรงระดับ A ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือความผิดที่มีโทษประหารชีวิต
- (2) ความผิดร้ายแรงระดับ B ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป
- (3) ความผิดร้ายแรงระดับ C ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีแต่ไม่เกินยี่สิบปี
- (4) ความผิดร้ายแรงระดับ D ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีแต่ไม่เกินสิบปี
- (5) ความผิดร้ายแรงระดับ E ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีแต่ไม่เกินห้าปี
- (6) ความผิดไม่ร้ายแรงระดับ A ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหนึ่งปี

ไปพร้อมกับการพิพากษาคดี แต่สำหรับความผิดร้ายแรงหรือกรณีเพื่อความเหมาะสมบางประการ เช่น กรณีศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย หรือกรณี คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์ที่จะเสนอข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติม ในกรณีดังกล่าว การกำหนด โทษจะทำได้ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

การดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นกำหนดโทษจะกระทำภายหลังศาลตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดไปประมาณ 2-3 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้โจทก์และจำเลย พนักงานคุมประพฤติหรือผู้เกี่ยวข้องได้มีเวลาเตรียมพร้อมหาข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการกำหนดโทษและเมื่อถึงกำหนดนัด อัยการ พนักงานคุมประพฤติและจำเลย จะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล กระบวนการพิจารณาจะเริ่มขึ้นทันทีที่ผู้พิพากษาได้อธิบายถึงรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพิจารณา ชั้นกำหนดโทษให้ จำเลยทราบ หลังจากนั้นอัยการหรือพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน โดย พยานเหล่านั้นจะเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพและประวัติภูมิหลังของจำเลย ซึ่งส่วนใหญ่มีอยู่ในรายงานก่อนพิพากษา ได้แก่ ประวัติการกระทำความผิด ประวัติครอบครัว ประวัติการประกอบ อาชีพ นิสัยและความประพฤติ เป็นต้น สำหรับพยานที่มีเอกสารสิทธิ์เกี่ยวกับการให้ข้อมูล เช่น ความลับของนายความและลูกความ แพทย์และคนไข้ จะไม่นำมาเปิดเผย ในระหว่างการสืบพยาน ถ้าจำเลยคัดค้านความถูกต้อง เช่น คำนว่ตนไม่เคยกระทำความผิด หรือไม่มีพฤติการณ์ตามที่กล่าวอ้าง อัยการ หรือพนักงานควบคุมประพฤตินั้นหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของจำเลย

เมื่อศาลตัดสินใจว่าจะลงโทษจำเลยสถานใด หรือใช้มาตรการใดต่อจำเลย ก็จะมีการอ่านคำพิพากษาลงโทษให้จำเลยทราบ โดยไม่ต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงตัดสินลงโทษเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม หากการกำหนดโทษต้องด้วยข้อยกเว้น 3 ประการ ดังต่อไปนี้ ในคำพิพากษาต้องระบุเหตุผลในการลงโทษด้วย

3) แม้ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยภายในขอบเขตที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนดหากปรากฏว่าโทษจำคุกที่จำเลยได้รับนั้นเกินกว่า 24 เดือน ศาลต้องให้เหตุผลในการลงโทษจำคุกดังกล่าวด้วย

4) ถ้าศาลลงโทษจำคุกจำเลยในสถานหนัก และเกินอัตราที่บัญญัติระดับอัตราโทษกำหนดไว้ ศาลจะต้องให้เหตุผลโดยละเอียดว่า เหตุใดจึงลงโทษจะเลยเช่นนั้น

(7) ความผิดไม่ร้ายแรงระดับ B ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สามสิบวันแต่ไม่เกินหกเดือน

(8) ความผิดไม่ร้ายแรงระดับ C ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าวันแต่ไม่เกินสามสิบวัน

(9) ความผิดเล็กน้อย ได้แก่ ความผิดที่โทษจำคุกไม่เกินห้าวัน."

5) คดีที่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากจำเลยแต่ปรากฏว่าศาลมิได้กำหนดค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือศาลมีคำสั่งให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายแต่เพียงบางส่วน ศาลต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาดูด้วยว่าทำไมจึงตัดสินเช่นนั้น⁷

ในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาให้รับโทษในเรือนจำ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดเรือนจำทั้งในความควบคุมดูแลโดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ และในความดูแลของเอกชนภายใต้สัญญากับรัฐ โดยเรือนจำในทั้งหมดแบ่งแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ เรือนจำที่ใช้ควบคุมเบ็ดเสร็จ (Confinement) และเรือนจำที่ควบคุมโดยใช้การปฏิบัติในชุมชน (Community-Based) และในเรือนจำทั้งหมดมีการแบ่งแยกประเภทเรือนจำตามระดับความมั่นคงของเรือนจำออกเป็น 3 ระดับ⁸ คือเรือนจำความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เรือนจำความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) และเรือนจำความมั่นคงต่ำ (Low Security Prison) ในจำนวนทั้งหมดนี้เรือนจำรัฐบาลกลาง มีทั้งสิ้น 84 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นเรือนจำความมั่นคงสูง 11 แห่ง เรือนจำความมั่นคงปานกลาง 29 แห่ง เรือนจำความมั่นคงต่ำ 44 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำทั้ง 3 ประเภทรวม 32,700 คน ถ้าพิจารณาโดยแยกเป็นเรือนจำที่ใช้ควบคุมเบ็ดเสร็จ (Confinement) และเรือนจำที่ควบคุมโดยใช้การปฏิบัติในชุมชน (Community-Based) พบว่าในทั้งหมด 1,320 เรือนจำระดับมลรัฐมีเรือนจำที่ใช้ควบคุมเบ็ดเสร็จ (Confinement) จำนวน 1,023 แห่ง และเรือนจำที่ควบคุมโดยใช้การปฏิบัติในชุมชน จำนวน 297 แห่ง และในจำนวน 1,320 แห่งนี้ ประกอบด้วยเรือนจำความมั่นคงสูง 317 แห่ง เรือนจำความมั่นคงปานกลาง 428 แห่ง และเรือนจำความมั่นคงต่ำ 575 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำทั้ง 3 ประเภท รวม 372,976 คน ขณะที่เรือนจำที่ดำเนินการโดยเอกชน มีจำนวนทั้งสิ้น 264 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นเรือนจำที่ใช้ควบคุมเบ็ดเสร็จ 101 แห่ง และเรือนจำที่ควบคุมโดยใช้การปฏิบัติในชุมชน จำนวน 163 แห่ง หรือแยกเป็น

⁷ เกียรติภูมิ แสงศศิธร. เล่มเดิม. หน้า 49.

⁸ ระดับความมั่นคงของเรือนจำ แบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. เรือนจำความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เรือนจำประเภทนี้เป็นเรือนจำที่มีความปลอดภัยสูงสุด มีกำแพงล้อมรอบหรือมีรั้ว 2 ชั้น เรือนนอนเป็นห้องขังเดี่ยวหรือคอก มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

2. เรือนจำความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) เรือนจำประเภทนี้จะมีการกั้นอาณาเขตอย่างแข็งแรง มักจะมีรั้วกัน 2 ชั้น มีการติดตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการป้องกัน ห้องขังมีลักษณะเป็นห้องเดี่ยว และคอก การฝึกอาชีพมีความหลากหลาย

3. เรือนจำความมั่นคงต่ำ (Low Security Prison) เรือนจำประเภทนี้จะมีรั้วกันอาณาเขต 2 ชั้น มีเรือนนอนเป็นห้องขังรวม เน้นกิจกรรมใช้แรงงานผู้ต้องขัง.

เรือนจำความมั่นคงสูง 4 แห่ง เรือนจำความมั่นคงปานกลาง 65 แห่ง และเรือนจำความมั่นคงต่ำ 195 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำทั้ง 3 ประเภทรวม 24,357 คน⁹

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักโทษ พบว่าได้มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชาวอเมริกันที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วนั้น เราจะพบว่ามีการกำหนดสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างค่อนข้างครอบคลุมเกือบทุกด้าน โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพตามพัฒนาการของรัฐ และเงื่อนไขในการรวมกันเป็นสหพันธรัฐตามช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไปนอกจาก Bill of Rights ทั้ง 10 มาตราแล้ว กฎหมายรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกายังมีการกำหนดว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ในมาตราอื่นๆ ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งต่อๆ มา¹⁰

สิทธิและเสรีภาพทางกระบวนการยุติธรรมและการศาลนั้น มีอยู่หลายบทหลายมาตราที่กำหนดไว้ โดยมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) ผู้พิจารณาคดีที่ต้องโทษประหารชีวิตหรือคดีอาญา โดยคณะลูกขุนมีกำหนดไว้อยู่ในหมวดการแก้ไข มาตรา 5 ที่กำหนดไว้ว่า “บุคคลใดจะถูกพิจารณาในคดีที่มีโทษถึงประหารชีวิตหรือคดีอาญา อันไม่พึงปรารถนาอื่นใดไม่ได้ นอกจากคณะลูกขุนใหญ่จะได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรหรือชี้ขาดเป็นลายลักษณ์อักษรให้พิจารณาคดีนั้นแล้ว...” เห็นได้ว่า การพิจารณาคดีอาญาในสหรัฐอเมริกานั้นต้องพิจารณาคดีด้วยคณะลูกขุนเท่านั้น โดยมีข้อยกเว้นไว้แต่เพียงว่า คณะลูกขุนจะได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้นและยังมีข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งก็คือ คดีที่เกิดขึ้นในกองทัพบก หรือกองทัพเรือ หรือในกองกำลังพลเรือนอาสาสมัครที่เข้าประจำการในยามที่มีสงครามหรือมีความไม่สงบเกิดขึ้น

(2) บุคคลจะถูกพิพากษาหรือลงโทษในความผิดเดียวกันซ้ำอีกไม่ได้ หลักการนี้เป็นหลักการทั่วไปที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกใช้กับความผิดทางอาญาแก่พลเมืองของประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อเป็นการให้หลักประกันและความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ในการกระทำความผิดครั้งเดียวก็จะได้รับโทษทางกฎหมายครั้งเดียวเท่านั้น โดยกฎหมายระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “...บุคคลใดจะถูกพิพากษาหรือลงโทษในความผิดอันเดียวกันซ้ำอีกไม่ได้”

⁹ คณะทำงานศึกษาด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑสถานปฏิบัติ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. (2552). *สารานุกรม การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ*. หน้า 501-502.

¹⁰ มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย (เสนอต่อคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547). *กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ*. หน้า 61-62.

(3) จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาในคดีอาญาอย่างรวดเร็วและเปิดเผยเป็นการกำหนดให้รัฐต้องพิจารณาคดี โดยเฉพาะในคดีอาญาอย่างรวดเร็วและเปิดเผย นอกจากนี้ยังมีหลักการว่าด้วยความยุติธรรมแก่จำเลยในคดีอาญาอีกคือ คณะลูกขุนผู้พิจารณาคดีต้องไม่มีอคติต่อความผิดที่เกิดขึ้น และต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยอย่างชัดเจน มีวิธีการสืบพยานโจทก์ต่อหน้าจำเลย และมีอำนาจในการบังคับให้พยานฝ่ายจำเลยมาเบิกความและมีทนายความแก้ต่างคดีให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 6 หมวดแก้ไขเพิ่มเติม

(4) ข้อเท็จจริงที่คณะลูกขุนพิจารณาเสร็จแล้ว ห้ามศาลใดๆ แห่งสหรัฐพิจารณาใหม่เป็นอย่างอื่นผิดไปจากกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายจารีตประเพณีทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้มีการนำคดีที่เคยพิจารณาไปแล้วกลับมาพิจารณาคดีใหม่เพื่อเป็นการกลั่นแกล้งจำเลย หรือลิดรอนสิทธิของจำเลย เว้นแต่การพิจารณาคดีใหม่นั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือจารีตประเพณีที่มีอยู่เดิมแล้ว หลักการนี้ได้รับการรับรองไว้ในมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญ หมวดแก้ไขเพิ่มเติม

(5) ค่าประกันตัวจะกำหนดไว้เกินควรหรือปรับเกินควรแก่เหตุไม่ได้หลักการนี้ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหมวดแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 8

(6) การลงโทษที่โหดร้ายทารุณ หรือผิดปรกติวิสัยจะกระทำมิได้หลักการนี้ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหมวดแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 8 เช่นเดียวกับหลักการข้างต้น

3.1.2 การบังคับโทษในทัณฑสถานเปิดในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้แบ่งเรือนจำเปิดคือเรือนจำที่มีความมั่นคงต่ำ ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นเรือน กระต้อม นิคมกลีกรรม หรือแบบค่ายพัก ซึ่งไม่มีกำแพงหรือรั้วล้อมเพื่อป้องกันการหลบหนี การทำงานของนักโทษจะทำกันภายนอกอาคาร หรือภายในอาคารที่ไม่มีกุญแจขังไว้ ไม่มีผู้คุมหรืออาวุธปืนคอยควบคุม เรือนจำประเภทนี้จะเป็นเรือนจำเพื่อป่าไม้และกลีกรรมอันเป็นงานที่ต่อเนื่องกับเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงสูง¹¹ จากการศึกษาพบว่าในประเทศสหพันธรัฐอเมริกามีการสร้างเรือนจำเปิดโดยรับผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ออกเป็น 3 ระยะคือ

1) เรือนจำเปิดสำหรับผู้ต้องขังที่อยู่มาเป็นระยะยาว¹² จะไม่มีการแบ่งเขตพื้นที่ของเรือนจำ ผลลัพธ์พลอยได้ คือ ทักษะวิสัย และผลกระทบเชิงจิตวิทยาของตราการด้านการรักษาความปลอดภัยที่จำเป็น มีการผ่อนคลายลงไปบ้าง รอบเรือนจำไม่มีรั้วมิดชิด ไร้เพียงต้นไม้เป็นเครื่องกำหนดอาณาเขตมีทั้งไม้พุ่มกับลดหนามชั้นเดียวเป็นส่วนใหญ่ แม้แต่ประตูทางเข้าก็มีได้มีบานใหญ่ๆ แข็งแรง ส่วนที่เป็นกำแพงหินก็มีช่องมองรอดได้ บนถนนก็มีเพียงเครื่องหมายคำว่า “หยุด”

¹¹ บุญมา โกมลเปลิน. (2509). *หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ มล. วรพจน์ ทัศนาวรรุฒิ และ ม.ร.ว.หญิงแสงอาภรณ์ ชัยทิพย์ (วรุฒิ)*. หน้า 23-24.

¹² H.J&P.C.&R.S. (n.d). *Open prisons: Their origin and aims*. pp. 60-70

บนลานกว้างก่อนเข้าสู่บริเวณด้านใน อันนี้ก็มิได้หมายความว่า ปล่อยหย่อนยานเรื่องอาณาเขตรอบ เรือนจำโดยมิได้มีการซ่อมบำรุง คนที่อยู่ในคุกนี้ทราบดีว่าพวกเขาคือใครทำอะไรกัน และคาดหวัง ว่าพวกเขาถูกรักษาให้อยู่ในเรือนจำ ปัจจัยอื่น

ซึ่งจะแตกต่างกับเรือนจำเป็ระยะสั้นจึงมีลักษณะที่ส่งเสริมกันมากที่สุดในด้านความ ใกล้เคียง ในทางตรงข้าม แรงกดดันจากการปฏิบัติงานประจำวันตามหน้าที่ เป็นสิ่งผูกพันให้ต้อง ขยายเรือนจำเป็ระยะสั้นมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยเป็นหน่วยงานที่มีคนจองกันเข้า-ออกอยู่ตลอดเวลา และเนื่องจากพวกเขามิได้อยู่กันเป็นระยะนานเพียงพอจึงไม่คุ้นกับสภาพบังคับเบื้องต้น ที่นำมา บังคับใช้จนกระทั่งเรือนจำรู้จักคนเหล่านั้นดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้รับการยกขึ้น

เรือนจำที่มีผู้ต้องขังระยะยาวมีข้อได้เปรียบอยู่หลายอย่าง แล้วก็เป็นที่เด่นชัดว่า เรือนจำ ปิดที่กักขังระยะยาว ในปัจจุบันได้เป็นสถานที่เปิดไปแล้ว ซึ่งเรือนจำกักขังระยะยาวได้รับอนุญาต ให้บริหารจัดการรับผิดชอบคอร์คต่างๆ แล้วนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับ ไปสู่การปฏิบัติภายใน เรือนจำว่าพวกเขาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ อะไรกันบ้าง ในแนวทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องนี้เป็น ความจริงของเรือนจำ ที่ดำเนินการตามโปรแกรมด้วยตนเอง โอกาสต่างๆ ของการทำงานในเรือนจำ ที่คุมขังระยะสั้นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรอย่างต่อเนื่องอยู่เรื่อยๆ มีแนวโน้มที่จะขาด ทักษะและการเรียนรู้ที่จะทำตามอย่าง จึงเป็นไปอย่างเรื่อยเฉื่อยน่าเบื่อหน่าย เมื่อให้เวลามากยิ่งขึ้น บรรดานักโทษจึงสามารถได้รับการฝึกอบรมและโน้มนำให้ทำงานที่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีความสนใจในแบบสร้างสรรค์กันมากยิ่งขึ้น

ข้อได้เปรียบในด้านนี้ที่เกิดขึ้นภายหลัง แม้จะมีสัดส่วนอย่างใดก็ตามก็ยังคงดูเหมือนว่าจะ มิได้ตระหนักถึงกันนัก ในเชิงการศึกษาทางวิชาการ ได้มีกลุ่มที่อภิปรายเรื่องนี้หลายกลุ่ม โดยให้ ความรู้ด้านศิลปะ ช่างปั้นหม้อเครื่องดินเผา และงานหัตถกรรมขนาดเล็ก (Light handicraft groups) งานไม้ ห้างภาพ และด้าน โปรแกรมที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกด้านพลศึกษาอันเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่อาจต้องใช้เนื้อที่อยู่มากสักหน่อย ยังมีโปรแกรมที่จัดห้องเรียนภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ระดับพื้นฐาน ตลอดจนชั้นเรียน A-level (เป็นระดับชั้น ม.5 และ ม.6 เมื่อเทียบกับของไทย) เพื่อใช้ สำหรับการเรียนในระดับชั้นสูงมากยิ่งขึ้น แผนกการศึกษาของเรือนจำยังได้มีการดำเนินงานสอน ช่างเชื่อมโลหะ และคอร์คฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาเกี่ยวกับงานทาสีและการประดับตกแต่ง ทั้งหมด นี้ยังเป็นการยากที่จะสรุปหลีกเลี่ยงการทบทวนสิ่งที่จัดสรรหาซึ่งเป็นไปโดยความตั้งใจที่จะ จัดให้มีรางวัลมอบให้ อันเป็นวิธีที่จะช่วยให้พวกเขาทั้งหลายได้ประโยชน์จากเวลาที่หมดไป ทางเรือนจำต้องการให้ได้ช่วยพวกเขาเมื่ออยู่ในคุก ตรงนี้นับเป็นเรื่องเล็กน้อยซึ่งอาจจัดไว้อธิบาย ในกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งดำเนินการต่อเนื่องอยู่แล้ว ในอันที่จะทำให้มนุษย์ ปรับตัวเป็นส่วนหนึ่งดำเนินการต่อเนื่องอยู่แล้ว ในอันที่จะทำให้มนุษย์ปรับตัวเข้าสู่สังคม ได้ดีขึ้น

ในที่สุด ดังที่ได้เห็นผลสำเร็จชัดเจน จากการที่ได้มีผู้เปลี่ยนชนิดของอาชีพ หรือ เข้าสู่ระดับความรู้ใหม่หรือมีกิจกรรมด้านการศึกษาที่แตกต่างออกไป

ธรรมเนียมปฏิบัติด้านการรักษาความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำถึงแม้ยังมีอาณาเขตกันอยู่ก็ดูเหมือนว่าไม่มีอะไรเป็นกำแพงตามปกติตามที่เห็น ได้มีการออกแบบให้มีพื้นที่เปิดกว้างและยังมีรูปแบบเป็นเรือนจำ คือผู้ต้องขังต้องเดินอย่างเงิบและการกระทำอื่นๆ ดังเรือนจำที่ปฏิบัติกันอยู่เท่าที่เป็นได้ คนที่ทำงานในส่วนต้องได้รับการตรวจหลักฐานเบื้องต้นให้เรียบร้อยเพราะว่าพวกเขาทำงานในส่วนที่อยู่ห่างไกลออกไปจากศูนย์ที่ทำการกิจกรรมอื่นในเรือนจำ ชีวิตโดยทั่วไปของผู้ต้องขังในเรือนจำรู้สึกได้ว่าไม่เป็นทางการ ทุกคนไปในที่ต่างๆ รอบๆ ได้ (ตัวอย่างเช่น ออกไปทำงาน) โดยปราศจากผู้ติดตามดูแลหรืออาจจะมีคนักโทษด้วยกันดูแลกันเอง และผู้ที่มิได้เกี่ยวข้องกับเรือนจำที่มาเยี่ยมเยือนต้องติดป้าย “Visitor” ในบริเวณพื้นที่ ผู้ว่าการเรือนจำเองก็ไม่ทำสิ่งไม่ดีต่อนักโทษแม้เพียงเล็กน้อย จึงไม่ต้องใช้ห้องกักขังเพื่อลงโทษกักกัน แต่ก็มีใช้ว่าจะไม่เคยมีปัญหาท่ามกลางบรรดาผู้ต้องขัง ผู้ว่าการจึงต้องส่งพวกหัวคือเข้าไปอยู่ในเรือนจำปิด แทนที่จะยอมให้อยู่ในบรรยากาศเปิดกว้าง

สิ่งที่ชัดเจนในจุดสุดท้ายนี้ก็คือ ทั้งๆ ที่เป็นเรือนจำเปิดกว้างก็ยังคงมีสภาพของเรือนจำซึ่งมีอยู่ในส่วนปฏิบัติงานต่างๆ ดังที่ปฏิบัติกันในเรือนจำแห่งอื่นๆ การลงโทษต่างๆ กระทำโดยไม่มีผู้ใดได้รับสิทธิพิเศษ หรือในกรณีที่เลวร้ายมากก็จะถูกย้ายออกไป อย่างไรก็ตามผู้ว่าการเรือนจำได้เริ่มทำสิ่งที่น่าประหลาด ซึ่งไม่เหมือนเรือนจำอื่นส่วนใหญ่คือเรื่องการจัดระบบ โดยได้มีการอนุญาตให้เลือกผู้เข้ามาสู่เรือนจำกันได้เอง ดังนั้นเขาจึงสามารถจัดนักโทษที่รู้สึกว่าจะไม่มีความคงเส้นคงวาหรือพวกที่หมดหนทางแก้ไขได้ไม่ให้เข้าสู่ระบบระเบียบ เนื่องจากเสี่ยงต่อการพยายามก่อเหตุร้ายแรงเพื่อหลบหนี อีกประการหนึ่ง ทั้งๆ ที่มีผู้ได้บังคับบัญชาบางคนดำนิว่าเขานุ่มนวลมากเกินไปและมีคอยได้ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของทีมงาน เขาก็ยังคงปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เขาทราบดีว่าต้องการที่จะทำอะไรให้สัมฤทธิ์ผล และเขาก็เรียกร้องไม่ให้กระทำการโดยประมาณทั้งฝ่ายที่เป็นผู้คุมและผู้ต้องขังทั้งหลาย

ระบบปกครองที่ใช้นี้มีข้อได้เปรียบมากมายที่ช่วยให้เหล่านักโทษสามารถกระจายตัวกันอยู่พื้นที่ได้มากขึ้น ความแออัดนำไปสู่ปัญหาเชิงการบริหารจัดการและก่อให้เกิดการเสียดสีกระทบกระทั่งกันได้เป็นทวีคูณ การมีพื้นที่ว่างมิใช่เพราะมีที่ดินมากเหลือใช้ หากเกิดจากมีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากรผู้ต้องขังที่มีกันไม่มาก ในเรือนจำแห่งนี้ยังมีสโมสรขนาดใหญ่ และพื้นที่สนทนาการกว้างขวางอีกด้วย รวมทั้งมีห้องคูที่ขนาดใหญ่ 2 ห้อง ห้องตีปิงปองและบิลเลียด มีห้องขนาดใหญ่สำหรับงานอย่างเป็นทางการ (Formal) มากกว่านั้น แต่ไม่ต้องมีผู้คุมดูแล เช่น ใช้เป็นที่ฝึกซ้อม-เล่นดนตรีตามอัธยาศัย และค่อนข้างมีนักโทษมากกว่าพอสมควรที่เข้าไปใช้

ยังมีอาคารอีกหลังหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ต้องขัง คุณภาพย่นตร์ และละคร แต่หากไม่มีการแสดงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จะเปิดโล่งเพื่อใช้เป็นโรงยิมได้อย่างดีมาก

มีห้องครัวและโรงอาหารให้ผู้ต้องขังรับประทานร่วมกัน และผู้ที่ทำงานในโรงครัวได้รับอนุญาตให้พักผ่อน 2 ชั่วโมงในช่วงครึ่งวัน มิได้หมายความว่าเป็นการลดเวลาทำงานให้น้อยลง แต่มีความหมายว่าได้ขยายชั่วโมงทำงานออกไปให้แตกต่างจากนักโทษอื่นๆ บ้างเล็กน้อย ทุกคนในเรือนจำนั่งรวมกันเป็นกลุ่มโต๊ะละ 4 คน ทำให้ผู้คนที่รู้สึกว่ามีธรรมดา ทำให้ช่วงเวลารับประทานอาหารเกิดความรู้สึกว่าร่าเริงขึ้น

เรือนจำเปิดแห่งอื่นๆ ที่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีเรือนนอนรวมแบ่งช่วงโดยฉากกั้นทำด้วยไม้ (Wooden partitions) เป็นสี่เหลี่ยมมีผ้าม่านกั้นจนถึงด้านหน้า ผู้ต้องขังที่ตีเพียงไม้ก็กั้นได้นอนห้องเดียว ซึ่งตามปกติเป็นผู้ที่ต้องคำพิพากษายาวนานกว่า และพวกเขาประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจ จึงค่อนข้างผ่อนคลายในบรรยากาศเรือนจำ โดยยอมให้พวกเขามีห้องจัดไว้คล้ายบรรยากาศอยู่บ้านจริงๆ นอกจากนี้เตียงแล้วยังมีโต๊ะเล็กหัวเตียงและตู้ชั้นเก็บเสื้อผ้ามีน้ำอุ่นน้ำเย็นใช้ในแต่ละห้อง ตลอดจนปลั๊กไฟให้เสียบฟังวิทยุ มีผ้าคลุมเตียง พรหมเช็ดเท้า ไม้กระถาง รูปภาพและรูปติดผนังแผ่นใหญ่ก็มีด้วย ถ้าพวกเขาต้องการก็ให้มีสัตว์เลี้ยงไว้เป็นเพื่อนได้ มีจำนวนผู้ต้องขังไม่น้อยที่เลี้ยงดูแมวพลัดหลง บ้างก็มีกรงเลี้ยงนกแขวนไว้ บ้างก็มีตู้เลี้ยงปลาสวยงาม ส่วนเรือนนอนทั่วไปมีทุกอย่างที่อำนวยความสะดวกให้พอๆ กัน ยกเว้นไม่ให้มีสัตว์เลี้ยง ส่วนใหญ่ทุกเตียงมีหูฟังที่เลิกใช้งานแล้วจากโรงพยาบาลกองทัพจึงไม่ต้องฟังจากวิทยุก็ได้ ผู้ต้องขังหลายคนก็ตกแต่งห้องด้วยโน้ตบุ้คที่ทำขึ้นอย่างประณีตติดผนังแทนที่จะติดรูปของตนหรือภาพแผ่นใหญ่ ส่วนมากจะบริหารจัดการให้นำวัสดุเหลือใช้ที่เป็นชิ้นเศษๆ มาทำเป็นผ้าม่านหรือผ้าปูโต๊ะ ตามหน้าต่าง ส่วนมากไม่ถูกปล่อยให้ว่างเปล่า ยกเว้นห้องสโตร์ใหญ่และห้องเจ้าหน้าที่เก็บเงิน นอกนั้นจะมีงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ทั้งนั้น

มีห้องสมุดของเรือนจำตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ด้านการศึกษา โดยแบ่งครึ่งเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งเก็บหนังสือและอีกส่วนเป็นที่นั่งอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นที่สงบห้ามใช้เสียงดัง อีกทั้งเปิดให้ใช้ส่วนนี้นั่งอ่านหนังสือพิมพ์รายวันหรือนั่งเขียนจดหมายก็ได้ ห้องสมุดหลักแห่งนี้ดำเนินการโดยผู้ต้องขัง 2 คน เจ้าหน้าที่ 1 คน และสังเกตพบว่ามีหนังสือเก่าแก่อยู่จำนวนมาก แต่ก็มีจำนวนไม่มากนักที่ยืมมาจากกรรมการห้องสมุดเขตปกครอง “Country Council Library” เป็นช่วงระยะสั้นๆ เมื่อห้องสมุดประกาศปิดในระหว่างวัน ก็ใช้เป็นสำนักงานของหนังสือพิมพ์เรือนจำ (Office of the prison newspaper) และมีผู้ต้องขัง 1 คนทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการใช้ห้องสมุดทำงาน

นักโทษชายที่ได้อยู่ห้องส่วนตัวก็ให้มีกุญแจของตนซึ่งสามารถปิดห้องเองได้ มันทำให้มีความเป็นส่วนตัวอยู่ ขณะที่เจ้าหน้าที่บริหารจัดการเป็นห่วงกังวลกันเหลือเกิน จึงทำกุญแจสำรอง

เก็บไว้สิ่งที่รุนแรงที่สุด คือรูปแบบการเซ็นเซอร์ (Censorship) ต่อจดหมายยังคงให้มีไว้และทำให้มีประสิทธิภาพที่สุด เคยจับได้ว่ามีกรณีหนึ่งซึ่งนักโทษถูกจับได้ว่ามีการวางแผนลักลอบนำสิ่งต้องห้ามเข้ามา ผ่านทางผู้เยี่ยมที่ทางเรือนจำเปิดให้เป็นวันเยี่ยมผู้ต้องขังได้

การปกครองของเรือนจำเป็นผลจากกระบวนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนของคณะกรรมการ 3 ชุดที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ควบคุมระดับบริหารเป็นผู้อาวุโสที่อยู่ในการดูแลของผู้ว่าการเรือนจำในฐานะประธานเมื่อประชุม อย่างไรก็ตามยังมีกรรมการที่ผู้ควบคุมทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งที่ผู้คุมอื่นๆ สามารถนำเสนอมุมมองและข้อบังคับข้อใจผ่านไปยังผู้ว่าการเรือนจำได้ทราบ ถึงกระนั้นวิธีนี้เป็นเพียงการทำงานติดต่อกันแบบทางการระหว่างระดับผู้ว่าการกับผู้คุมในเครื่องแบบ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นดีด้วยกับการที่ผู้ว่าการเข้าถึงได้ดีมาก และบางครั้งก็ใช้เวลา 2-3 ชั่วโมง มาคุยสนุกกันกับพวกเขาในสโมสรเจ้าหน้าที่

อีกส่วนหนึ่งคือกรรมการสภาเรือนจำ (Prison Council) ประกอบด้วยตัวแทนที่มาจากเรือนนอนต่างๆ และชมรมต่างๆ ของผู้ต้องขังให้เข้ามาประชุมร่วมในคณะกรรมการต่างๆ ให้เข้าคุมการเงินที่ไม่ประจำตำแหน่ง ซึ่งนำไปใช้จ่ายในชมรมต่างๆ โดยไม่มีอำนาจตัดสินใจ ทว่ามีวงกว้างและต้องทำรายงานเข้าสู่ที่ประชุมผู้บริหารงาน

ประธานสภาคือนักโทษคนหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกเข้าร่วมประชุมผู้บริหาร สามารถพูดคุยนโยบายสำคัญในเรือนจำกับผู้บริหารอาวุโสได้ เมื่อเจ้าหน้าที่มีเรื่องที่ไม่ธรรมดาให้เข้าประชุมสภาเพื่อร้องเรียนได้ หรือเมื่อมีเรื่องที่เป็นข้อกังวลของผู้ต้องขังบางประการก็ให้เข้าเสนอเรื่องในสภาได้

2) เรือนจำเปิดสำหรับผู้ต้องขังระยะสั้น¹³ มีความแตกต่างกัน 2 แบบในทางกายภาพ ดังคำอธิบายต่อไปนี้ ประการแรก มีขนาดพื้นที่เล็กกว่า เรือนจำแบบนี้มีรั้วแข็งแรงเป็นสิ่งสำคัญ ช่วงว่างระหว่างรั้วมีลวดหนามกั้น ทางเข้าประตูใหญ่มีผู้รักษาความปลอดภัยตั้งอยู่หลังเครื่องกั้นโลหะ ขณะที่ทางเข้าบ้านพักมีผู้คุมไม่มีประตูรั้วแม้แต่เน้อย เห็นด้วยว่าการทำอาณาเขตเครื่องกั้นเป็นสภาพบังคับที่เข้มงวดจริงๆ

เรือนจำนี้ให้เป็นเรือนจำเปิดพิเศษในท้องถิ่น มิใช่แค่เพียงให้เป็นสถานที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังที่จะได้ส่งเข้าไปรับ โอกาสฝึกฝนอบรม แต่ว่าเป็นการรับนักโทษจากเรือนจำปิดที่แออัดจนล้น อันจะมีความหมายที่ดีกับบางคนที่ถูกส่งมาที่นี่ แม้จะมีได้ใช้วิธีปฏิบัติด้านการรักษาความปลอดภัยพวกเขาจะดูแลตัวเองได้ เมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัยจากการมีปฏิสัมพันธ์กันในเรือนนอนที่อยู่ในเรือนจำเปิด ภายใต้สถานการณ์ดังนั้นก็ย่อมจะหลบหนีเพื่อจะได้ย้าย ซึ่งแน่นอนว่าเป็นเรื่องยากลำบากภายใต้สภาวะเปิดที่อาจทำให้บางคนที่จะระเบิดอารมณ์อันมีส่วนเชื่อมโยงกับขนาดที่เล็ก

¹³ Ibid. pp.70-77.

ของเรือนจำที่นับเป็นความจำเป็น ถ้าอยู่ในเรือนจำผู้ต้องขังระยะยาวคงจะหนีได้ง่ายกว่าเพื่อให้พ้นหน้าทีคนอื่น

เรือนนอนจะคล้ายกระท่อมแบ่งห้องเป็นส่วนๆ ลีเหลียมลูกบาศก์ให้นักโทษพักห้องละ 2 คน แต่มีบ้างที่พักเพียงคนเดียวเท่านั้น ห้องขังแบบนี้ไม่มีประตู ใช้เพียงผ้ามาทากั้นกระท่อมเรือนนอนมี 24 หน่วย อย่างไรก็ตามมีของใช้ส่วนตัวน้อยกว่ามีความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้ต้องขังระยะยาวในเรือนจำเปิด อันอาจมีเหตุผลส่วนหนึ่งมาจากผู้ต้องขังเข้าอยู่เพียงระยะสั้นนั่นเอง จึงไม่ได้รับโอกาสแบบเดียวกัน หรือไม่สนใจให้มีบรรยากาศที่เหมือนอยู่บ้านภายในห้องพัก

สิ่งอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ทั้งหลายคล้ายคลึงกับเรือนจำเปิดแห่งอื่นๆ ลักษณะตัวอาคารภายนอกก็คล้ายกัน ทำให้เข้าสู่รู้สึกถึงสภาวะชั่วคราวปรากฏให้เห็น ดูเหมือนเจ้าหน้าที่พึงพอใจกับสถานะต้องคอยซ่อมแซมเรื่อยๆ มากกว่าคำว่าเรือนจำเปิด พวกเขามีความร้อนรนและมีการวางแผนงานอย่างดี แต่มีความน่าห่วงบางประการเกี่ยวกับความใกล้ชิดของพวกเขาเจ้าหน้าที่บางรายกังวลเมื่อลูกๆ ของพวกเขาวิ่งเล่น และก็ยังไม่เคยมีใครเล่าว่าเกิดอะไรขึ้นจนน่าเป็นห่วง

พื้นที่ส่วนอื่นที่เหลือเป็นสนามขนาดใหญ่ และแปลงดอกไม้ที่ปลูกส่งขายสู่ตลาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมากเป็นผลจากประสบการณ์ของผู้ว่าราชการที่เคยทำงานในเรือนจำปิดมาก่อนทั้งหมดนี้อาจเป็นด้วยมาตรการและระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สร้างความเข้มงวดจนเป็นที่ยอมรับ แต่ว่ามีรายละเอียดอื่นๆ ภายในเรือนจำที่อาจจะไม่ค่อยลงตัวกับลักษณะของเรือนจำผู้ต้องขังระยะสั้นในเมื่อมีการหมุนเวียนของผู้ต้องขังจึงจำเป็นต้องมีระเบียบและความละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เรือนจำเปิดสำหรับผู้ต้องขังระยะสั้น โดยทั่วไปมีลักษณะการออกแบบตกแต่งคล้ายกันหมดทุกแห่งอาจเป็นเหตุผลเดียวกัน คือทุกส่วนหาความสะดวกและมีระเบียบเรียบร้อยได้ยากมาก ซึ่งก็เหมาะสำหรับผู้ต้องขังสักคนที่ต้องมีสภาพชั่วคราวทางเข้าบริเวณเจ้าหน้าที่ต้องรับดูแลเหมือนจะเป็นบริเวณทันสมัยที่สุดในบรรดาเรือนจำทั้ง 6 แห่งที่เข้าไปทำการวิจัย และมีการจัดระบบให้ดำเนินการเสร็จทั้งหมด ณ จุดนั้น

ลักษณะของเรือนจำระยะสั้นมีผลลัพท์ดังที่สังเกต มีรายละเอียดบางประการที่เหมือนกับเรือนจำปิดหรือคาดหวังว่าเป็นเช่นนั้น ตลอดจนมีข้อสรุปว่าไม่มีสถานฝึกอาชีพ และอันที่จริงก็ไม่มีจัดอบรมด้านการศึกษาอย่างเจาะจง หลักๆ แล้วมีเพียงชั้นสอนทำงานอดิเรก

กรรมการผู้ต้องขังได้มีการสื่อสารอย่างเป็นทางการกับผู้ว่าเรือนจำและผู้ต้องขังทั้งหลาย คณะกรรมการประกอบด้วยประธานและสมาชิกอีก 7 คน ได้มาจากกลุ่มผู้ทำงานในเรือนจำกลุ่มต่างๆ พวกเขามีโอกาสพบพูดคุยกับผู้ว่าราชการในวันอาทิตย์ทุกสัปดาห์ ประธานมีหน้าที่

รายงานต่อที่ประชุมในเรื่องที่เป็นการดำเนินต่อว่า คำแนะนำต่างๆ และเรื่องดำเนินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่คุยกันจะรวมไปถึงอาหารมื้อต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นเรื่องการจะนำทีวีออกมาดู ทั้งที่เรื่องพวกนี้เป็นเพียงรายงานเพื่อปรับปรุงความเรียบร้อยราบรื่นในเรื่องจำนวนมากว่าการดำเนิน

3) เรือนจำเปิดสำหรับผู้ต้องขังระยะกลาง¹⁴ เรือนจำเปิดระยะกลางนี้อาศัยแบบที่มีแล้วของ RAF camp ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ขนาดใหญ่แต่ว่าเรือนจำจะใช้เนื้อที่ส่วนหนึ่งเท่านั้นซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่โตนักส่วนเกินที่เหลือก็อยู่นอกอาณาเขตรั้ว ซึ่งแปลงสภาพมาจากโรงเก็บเครื่องบินเก่าให้ห้องต่างๆ มีขนาดกว้างขวางและลมโกรกสบายซึ่งผู้ต้องขังสามารถใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดีมาก

จุดที่ต่างอีกอย่างหนึ่งคือมีรั้วสูงโดยรอบเรือนจำ มีช่องโหว่เพียงแคบบริเวณใกล้ประตูใหญ่ซึ่งมีการรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดีในเวลากลางวันและปิดอย่างแน่นหนาในช่วงเวรกลางคืน ถึงจะมีประตูและรั้วสูงมากป้องกันการหลบหนีแต่ก็ยังคงมีความเป็นเรือนจำเปิดอยู่ แต่ก็ยังมีบางสิ่งที่ไม่พอใจสำหรับผู้ที่ยึดหลบหนีซึ่งทำให้หวงคิดถึงสิ่งที่เรือนจำเปิดแห่งอื่นๆ ขาดไปคือรั้วกันอาณาบริเวณอย่างเป็นทางการ การมีรั้วสูงใหญ่เป็นสัญลักษณ์ว่าอาจมีความปลอดภัยต่อผู้ที่อาศัยใกล้เคียงซึ่งได้เคยต่อต้านแนวความคิดต่อต้านเรือนจำเปิดที่นั่น

เรือนนอนทั้งหลายมีการแบ่งส่วนๆ ที่เปิดโล่งและเป็นที่กันห้องสี่เหลี่ยมในแต่ละช่วงมีบริเวณซักล้างและห้องน้ำพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างไรก็ตามเรือนนอนเหล่านี้ค่อนข้างจะมีระเบียบวินัยเคร่งครัดเมื่อเทียบกับเรือนจำระยะยาวให้บางคนมีวิฤตพิงได้แต่กระนั้นพวกเขาได้รับอนุญาตให้หยุดงานเพื่อเข้าพักผ่อนที่เรือนนอนในช่วงเย็นได้เพื่อให้มีเวลาสงบเงียบบ้างหรือจะได้เขียนจดหมาย ฯลฯ ห้ามไม่ให้เล่นเกมสหรือมีวัสดุงานช่างฝีมือแต่อย่างใดเลย

ด้านการศึกษาที่จัดขึ้นภายในเรือนจำส่วนใหญ่เป็นงานอดิเรกมากกว่าทั้งที่มีการฝึกสอนภาษาอังกฤษพื้นฐานให้แก่ผู้สนใจแต่ก็ไม่ค่อยได้รับความนิยมนดูเหมือนว่าจะมีเหตุผล 2 ประการที่อธิบายเรื่องนี้ได้คือ รู้สึกเงินอายุเมื่อผู้ชายเข้าชั้นเรียน เช่น การเรียนหนังสือไม่เป็นรวมกระทั่งการเข้าชั้นเรียนภาษาต้องเสียเงินรายได้จากการทำงานใน โรงปฏิบัติงานระหว่างวันนั้น ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นกิจกรรมอื่นไม่ให้กระทบการศึกษาซึ่งในเรือนจำจัดองค์กรตามผังที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ ช้อยกเว้นอื่นในการทำงานฝีมืองานอดิเรกที่เป็น โปรแกรมให้การศึกษาที่จัดให้มีการทดสอบ วิชาทำสวน การทำบัญชี คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และมีเพียงไม่กี่คนสมัครเข้าคอร์ส การเขียนโต้ตอบเอกสาร คอร์ส การทำสวนก็ให้สัมพันธ์กับการใช้แรงงานทำสวนไปด้วยตาม โปรแกรมในวันนั้นที่พวกเขาทำงานกันภายในสวน นอกเหนือจากนี้ก็มีส่วนของโปรแกรมที่เป็นการฝึกอาชีพ โดยตรงดูเหมือนว่าเป็นชั้นเรียนวิชาอาบรรดาเพื่อนและครอบครัวที่เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังก็จะรวมกันมาในช่วงพักผ่อนส่วนมากเป็นสุดสัปดาห์มีบ้างที่มาระหว่างสัปดาห์

¹⁴ Ibid. p. 77.

ที่ปลายสุดของห้องมีร้านอาหาร WRVS เปิดอยู่ เจ้าหน้าที่เรือนจำได้รับมอบหมายให้ดูแลพื้นที่แตกต่างจากห้องอื่นเมื่อให้คำแนะนำแล้วก็จะวนกลับมาในแต่ละช่วงที่เปิดให้เยี่ยมผู้ต้องขัง ทำให้พวกเจ้าหน้าที่มีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้เยี่ยมเมื่อการพบเยี่ยมเสร็จ การเข้าเยี่ยมไม่เคร่งครัดตามเวลาที่กำหนดแต่สามารถยืดให้ได้ถึง 2 ชั่วโมง ถ้าหากผู้เยี่ยมมาถึงก่อนนานมากพอ

การทำงานมีการเน้นให้เป็นไปตาม โปรแกรมที่ฝึกอบรมไว้ในเรือนจำแห่งนี้มากกว่า การให้การศึกษาหรือสวัสดิการ โดยเน้นที่หน่วยงานอุตสาหกรรม เวลาทำงานและเลิกงานใช้เสียงไซเรนเป็นสัญญาณผู้จัดการงานอุตสาหกรรมในเรือนจำได้แชร์โปรแกรมกับเรือนจำปิดสำหรับผู้ต้องขังระยะกลางเป็นปกติธรรมดา การจ่ายเงินเพื่อจูงใจจึงเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดในผัง คือจ่ายตามผลงานที่ทำได้ตามมาตรฐานซึ่งกำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนจากบริษัทที่ปรึกษาให้คำแนะนำ การบริหารจัดการไว้ข้อยกเว้นมีเพียงแค่ออร์สฝึกอบรมการเรียงอิฐและการทาสีซึ่งเป็นออร์สฝึกอาชีพอย่างแท้จริง จึงมีกระบวนการออกแบบให้ตอบสนองแรงงานที่ทำการก่ออิฐและทาสีจึงมีการฝึกอบรมให้พวกเขาทำงานเพื่อส่งขายแล้วส่งส่วนที่เหลือให้ทำงานอื่นๆ ภายในเรือนจำ คนที่ปราศจากประสบการณ์ก็หน้าก็สามารถได้งานซ่อมแซมแผนก จึงยังสงสัยกันว่าเมื่อพวกนี้ออกไปจากเรือนจำแล้วจะมีฝีมือพอใช้หรือไม่จากที่ได้รับการอบรมพื้นฐานนิดหน่อย

3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเยอรมัน จะเป็นวิธีการพิจารณาระบบไต่สวน มากกว่าวิธีพิจารณาระบบกล่าวหา ซึ่งในระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวนผู้พิพากษาจะมีอำนาจในการสอบสวนอย่างไม่จำกัด โดยผู้พิพากษาจะมีอำนาจในการสอบสวนมากกว่าอัยการ และมากกว่าทนายความได้ว่า ผู้พิพากษาสามารถสอบสวนคดีได้เอง และมีอำนาจในการเข้าถึงเพื่อทราบข้อมูลการสอบสวนพยานได้ด้วยตนเอง นั่นหมายความว่าผู้พิพากษาในระบบไต่สวนนี้สามารถสอบสวนพยานเองได้ ในเยอรมันอัยการกับทนายความจึงมีบทบาทน้อยกว่าผู้พิพากษา เนื่องจากอำนาจการสอบสวนจะไปอยู่ที่ผู้พิพากษา อย่งไรก็ดี อัยการเยอรมันก็สามารถสอบสวนแต่อัยการจะไม่สามารถใช้ข้อมูลจากตำรวจได้ เพราะผู้พิพากษาจะเป็นผู้นำเอาข้อมูลจากตำรวจมาสืบสวนในศาลเอง นอกจากนี้หน้าที่ของอัยการก็จะไม่ได้เป็นผู้ศึกษาฟ้อง โดยหลักฐานส่วนใหญ่ของอัยการจะเกี่ยวกับงานเอกสารมากกว่า เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ศาลต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้มากที่สุด เนื่องจากประเทศเยอรมันไม่มีการทำรายงานก่อนพิพากษาเสนอต่อศาลเพื่อช่วยในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ

3.2.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

กระบวนการยุติธรรมจะเริ่มจากตำรวจทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและจับกุมเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงอันเป็นความจริงแท้เบื้องต้นแล้ว ก็จะจัดส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ อัยการจะดำเนินการค้นหาความจริงเพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงแห่งคดี และเพื่อเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอต่อการเสนอฟ้องคดีต่อศาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าน้ำหนักพยานหลักฐานพอสมควรแก่การดำเนินคดีแล้ว ก็จะมีอำนาจสั่งให้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

โดยอำนาจการพิจารณาคดีของศาลในเยอรมันแบ่งออกเป็น 4 ศาล คือ

1) ศาลท้องถิ่น จะมีอำนาจพิจารณาคดีทั้งปวง มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี มีผู้พิพากษารายเดียว มีอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อย และมีผู้พิพากษาสมทบ 2 นาย¹⁵ มีอำนาจพิจารณาคดีท้องถิ่นทั้งหมด

2) ศาลจังหวัด เป็นศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีอาญาทั้งปวง มีอัตราโทษจำคุก 4 ปีขึ้นไป และพิจารณาอุทธรณ์คำพิพากษาศาลท้องถิ่นด้วย

3) ศาลอุทธรณ์ มีอำนาจพิจารณาในความผิดต่อรัฐเฉพาะบางฐานความผิด และอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย จากคำพิพากษาของศาลท้องถิ่น องค์คณะในการพิจารณาในความผิดต่อรัฐเฉพาะในฐานความผิด ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 5 นาย องค์คณะในการพิจารณาอุทธรณ์ของศาลจังหวัด และศาลท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 3 นาย

4) ศาลสูงสุด มีอำนาจพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายจากคำพิพากษาของศาลจังหวัดและของศาลอุทธรณ์

การลงโทษจำคุกต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ในปัจจุบันจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษที่รุนแรงที่สุด และจะนำมาใช้ลงโทษเฉพาะจำเลยที่กระทำความผิดโทษ เช่น ในคดีฆ่าผู้อื่น ส่วนโทษจำคุกกรณีอื่น ศาลมีอำนาจลงโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 15 ปี และต่ำสุด 1 เดือน ส่วนโทษปรับโดยปกติศาลจะนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุก ในกรณีที่จำเลยผู้นั้นกระทำความผิดอาญาโทษปานกลาง เช่น กระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายในส่วนของ การกำหนดค่าปรับนั้นในทางปฏิบัติจะคำนวณตามความร้ายแรงของความผิดและรายได้ของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ และการปรับจะใช้วิธี “ปรับผู้กระทำความผิดเป็นรายวัน” โดยมีระยะเวลาปรับขั้นต่ำตั้งแต่ 5 วัน และสูงสุดไม่เกิน 360 วัน

¹⁵ Section 28 and 28 GVG.

นอกจากโทษจำคุกและปรับแล้ว ศาลสามารถนำเอาวิธีการคุมความประพฤติมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ศาลมีอำนาจคุมความประพฤติจำเลยซึ่งกระทำความผิดตั้งแต่ความผิดอาญาโทษปานกลางไปจนถึงความผิดอาญาโทษร้ายแรง

กรณีถ้าเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากหรือที่มีโทษปรับสถานเดียวนั้น อัยการอาจใช้วิธีการทางอาญาแบบเร่งรัด โดยจะไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ วิธีการนี้สามารถทำให้คดีอาญาที่เกิดขึ้นในสหพันธรัฐเยอรมนีระงับลงได้เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ กฎหมายให้อำนาจอัยการสามารถจะทำการร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งทางอาญาต่างๆ ได้โดยปราศจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาลตามขั้นตอนปกติได้ และผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางอาญาดังกล่าว ภายในกำหนดเวลา 2 สัปดาห์นับแต่วันผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่ง ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวจะมีผลเท่ากับเป็นคำพิพากษา อันจะนำไปสู่การบังคับคดีอาญาต่อไปได้ทันที อัยการสามารถใช้วิธีสอบถามด้วยปากเปล่าสำหรับความผิดอาญาที่มีอัตราโทษไม่ถึง 1 ปี กระบวนการนี้ไม่สามารถใช้ได้กับความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และกรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์ เว้นแต่เพื่อเป็นการปรับพฤติกรรมนิสัยของผู้เยาว์ในสถานพินิจ หรือเพื่อเป็นการป้องกันความปลอดภัยของสังคม โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดได้แก่ โทษปรับ หรือการกักขังในสถานกักกันของรัฐ (Custodial) แทนโทษจำคุกที่จะได้รับ

ในการลงโทษตามนโยบายการบริหารจัดการคดีอาญา มีหลักการของการบังคับโทษภายใต้หลักทั่วไปของกฎหมายอาญา จะมุ่งเน้นที่การใช้โทษปรับและโทษจำคุก (ใช้หรือไม่ใช้วิธีการรอกการลงโทษหรือการคุมประพฤติ) กฎหมายอนุญาตในการกำหนดโทษเพิ่มในการห้ามกระทำบางอย่าง เช่น การห้ามขับรถ ห้ามเข้าเขตกำหนด การให้ต้องรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานมีกำหนดระยะเวลา เป็นต้น ถ้าผู้ที่ถูกกล่าวหาถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกกำหนดโทษไม่เกิน 2 ปี การดำเนินการตามคำพิพากษาสามารถรอกการลงโทษและหรือให้ผู้ต้องโทษจำคุกเข้าสู่ระบบการคุมประพฤติได้ ระยะเวลาการคุมประพฤติและเงื่อนไขการคุมประพฤติต่างๆ จะกำหนดโดยศาลระบุในคำพิพากษาของผู้ต้องโทษแต่ละคน บุคคลที่ต้องคำพิพากษาต้องพิสูจน์จนเป็นที่พอใจต่อศาลว่าจะไม่กระทำความผิดอีกในอนาคตมาตรการการเลี้ยงโทษจำคุกทำให้บุคคลคนนั้นมีชีวิตที่ไม่ต้องรับโทษจำคุก มีงานทำยังมีชีวิตอยู่กับครอบครัวและมีสังคมอยู่ต่อไป แต่ถ้าผู้ต้องโทษจำคุกนั้นกระทำความผิดอาญาซ้ำอีก หรือกระทำผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในระหว่างคุมประพฤติ จะถูกเพิกถอนการพักการลงโทษจำคุกและบุคคลนั้นจะถูกนำตัวไปจำคุกต่อไป

สิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมันอาจมีรากฐานในการอธิบายถึงที่มาของ สิทธิและเสรีภาพแตกต่างกันออกไป แต่ที่มาที่สำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพนั้นมีที่มาจากกฎหมายธรรมชาติกฎเกณฑ์ที่สำคัญซึ่งยอมรับสิทธิที่

ติดตัวมนุษย์ อันเป็นสิทธิที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคลด้วยกัน และ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติ หลักการที่สำคัญๆ หลายหลักการเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติอย่าง แท้จริง โดยมีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพดังนี้¹⁶

1) บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยบัญญัติให้อำนาจรัฐต้องให้ความเคารพ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 1 วรรค 1 ของ รัฐธรรมนูญ) การบัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของรัฐธรรมนูญเยอรมันมีผลมาจากการ มาด้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวในช่วงการปกครองของนาซี ซึ่งทำให้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญของเยอรมันเห็นว่า เป็นข้อผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงเจตจำนงของรัฐเยอรมันในอนาคตว่ารัฐ เยอรมันจะให้ความเคารพและคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รัฐจึงต้องมีการรับรองคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้

2) สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ย่อมผูกพันโดยตรงต่ออำนาจนิติบัญญัติอำนาจ บริหารและอำนาจตุลาการ (มาตรา 1 วรรค 3 ของรัฐธรรมนูญ) ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาของรัฐธรรมนูญ มิได้มีผลผูกพันต่ออำนาจรัฐโดยตรง หากแต่องค์กรของรัฐกลับไปพิจารณาสิทธิของบุคคลตามรัฐ บัญญัติฐานระหว่างการผูกพันอำนาจรัฐ

3) บัญญัติหลักประกันในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิโดยวางหลักประกันในการ ตรากฎหมายจำกัดสิทธิไว้ดังนี้

(1) การจำกัดสิทธิอาจกระทำได้โดยกฎหมายและกฎหมายนั้นจะต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง อีกทั้งกฎหมายนั้นจะต้องระบุ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจดังกล่าวด้วย (มาตรา 19 วรรค 1 GG)¹⁷

¹⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย (เสนอต่อคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547). *กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ*. หน้า 127-128.

¹⁷ มาตรา 19 (การจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน).

(1) ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ สิทธิขั้นพื้นฐานอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยอาศัยอำนาจตาม กฎหมาย กฎหมายในกรณีนี้จะต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไป และจะใช้บังคับเพื่อกรณีใดกรณีหนึ่งมิได้ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องกล่าวอ้างถึงมาตราของสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นด้วย

(2) ไม่ว่ากรณีใดๆ การจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐาน นั้นมิได้

(3) สิทธิขั้นพื้นฐานนั้นให้นำมาใช้กับนิติบุคคลภายในประเทศด้วย เท่าที่สิทธิขั้นพื้นฐานนั้นสามารถ นำมาใช้กับนิติบุคคลได้

(2) ไม่ว่ากรณีใดๆ ไม่อาจจะกระทำให้กระทบบสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ มิได้ (มาตรา 19 วรรค 2 GG)

4) รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (Bundesverfassungsgericht) เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมตรวจสอบในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติให้บุคคลอาจร้องทุกข์ต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ได้ในกรณีถูกระทบบสิทธิโดยอำนาจมหาชน (มาตรา 193 (1) ข้อ 49)

3.2.2 การบังคับโทษจำคุกในทัณฑสถานเปิดในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี¹⁸

ตามมาตราที่ 10 วรรคย่อยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายอาญา นักโทษโดยพื้นฐานแล้ว ควรจะต้องถูกจองจำในเรือนจำแบบเปิด เมื่อพวกเขายินยอม ตกลง และ พวกเขาเพียงพอกับ “ข้อกำหนดขั้นพื้นฐานแบบพิเศษในเรือนจำแบบเปิดนั้น” ในทางกลับกันผู้ต้องขังในเรือนจำแบบ ปิดก็เช่นเดียวกันตามมาตรา 10 วรรคย่อยที่ 2 ได้กล่าวไว้ว่า จะให้ที่พักอาศัยหรือเข้าไปอยู่ได้ เมื่อคุณสมบัติของวรรคย่อยที่ 1 ไม่สามารถทำได้เท่านั้น

จุดมุ่งหมายของการเรือนจำแบบเปิดคือ รับประทานผู้ต้องขังเพียงแค่นั้นในประเภทที่มี ผลข้างเคียงของการกักขังปิดที่ร้ายแรงมากให้ได้เร็วที่สุด (เปรียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มาตราที่ 3 วรรคย่อยที่ 2 ตามประมวลกฎหมายอาญา) ที่ซึ่งเป็นนักโทษที่ปราศจากที่พักอาศัย ที่ปลอดภัยกว่า จนถึงในส่วนของนักโทษที่เป็นภัย หรือมีความเสี่ยงในเรื่องของความปลอดภัย ต่อสังคม ไม่ใช่ทั้งในเรื่องของรูปแบบในการกระทำความผิดทางกฎหมาย หรือการเคยต้องโทษ มาก่อน รวมไปถึงในเรื่องของอายุของนักโทษ หรือระยะเวลา และรูปแบบของบทลงโทษที่ได้ กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการนำนักโทษแยกออกไปขังในเรือนจำแบบเปิดนั้น จะต้องถูกกำหนดไว้ ล่วงหน้าแล้วส่วนตัวแล้วสำหรับนักโทษ ที่มีการคาดการณ์ที่ไม่เป็นที่น่าพอใจนั้น การเข้าไปอยู่ใน เรือนจำแบบเปิดสามารถพูดได้ว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุผล เมื่อมีการแนะนำมาจากพัสติผู้ดูแลนักโทษ เพราะว่าการคาดการณ์ว่าจะก่ออาชญากรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น ไม่ได้จำเป็นที่จะหมายถึงอันตราย ในการหลบหนีมากไปกว่านั้น บุคคลที่ซึ่งถูกจำกัดอิสรภาพนั้น สามารถที่จะประพฤติตัวดีใน ขอบเขตที่ค่อนข้างที่จะปลอดภัยในการจำคุกนั้นด้วย ก็ยังมีอีกหลายคนที่ได้รับการใช้ชีวิตที่ไม่ต้อง เข้มงวดในการจองจำ ก็ไม่ต้องการที่จะเสี่ยงอันตรายมีแต่ก็เพียงแค่นักโทษที่มีชื่อเสียงว่า อันตราย ต้องสงสัยว่าจะหลบหนี หรือไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ เช่นเดียวกับการต้องโทษที่ยาวนาน หรือแม้แต่การต้องโทษตลอดชีวิต ซึ่งต้องมีการรับโทษบางส่วนในเรือนจำ

(4) หากบุคคลใดถูกละเมิดสิทธิโดยอำนาจมหาชน บุคคลนั้นชอบที่จะใช้สิทธิทางศาลได้ในกรณีที่ ไม่มีศาลที่มีเขตอำนาจในเรื่องนั้น ให้ฟ้องยังศาลยุติธรรม.

¹⁸ Kaiser/Schöch. (2003). *Strafvollzug*. p. 269.

แบบปิดก่อน ในความหมายนี้มีกฎอยู่ไม่กี่กฎในมาตราที่ 10 วรรคย่อยที่ 1 ที่สามารถเติมเต็มให้สมบูรณ์ได้ เช่นตามตัวบทกฎหมายในมาตราที่ 10 ที่ทำให้เรื่องนี้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เงื่อนไขที่ถูกเรียกร่องในเงื่อนไขแบบเปิดนั้น ถือว่าเหมาะสม เพราะนักโทษ ที่อยู่ในเรือนจำเปิดนั้นต้องมีความรับผิดชอบมากกว่า สำหรับที่ต้องดูแล จัดการทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตัวเอง รวมทั้งความเห็นชอบของเขาต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลไว้ด้วย การมีส่วนร่วมของเขาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักความคิดที่มีเหตุผล แต่อย่างไรก็ตาม นักโทษไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกร่องในเรื่องของการพักอาศัย หรือการเข้าไปอยู่ในเรือนจำแบบเปิด จะเป็นไปได้เมื่อเงื่อนไขทั้งหมดรวมกันนั้นตรงตามบทบัญญัติ แต่อย่างใดที่สามารถทำได้คือการใช้งานในการตัดสินใจของตัวบทกฎหมายที่ไม่มีข้อผิดพลาด โดยที่บทบัญญัติในมาตราที่ 10 ตามประมวลกฎหมายอาญา เปิดช่องว่างให้กับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำเพียงแค่ออบเขตในการตัดสินใจที่แคบๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม บางครั้งนักโทษชอบที่จะมีความรู้สึกว่าเขาจะไม่สามารถเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้ เนื่องมาจากการอยู่ในเรือนจำเปิดของเขา จึงถือว่าเป็นงานของผู้คุมที่ต้องช่วยเหลือเขา เพื่อที่จะทำให้เขามีความกล้า และทำให้เห็นได้ว่า หลังจากที่เขาถูกปล่อยตัวออกไป และมีชีวิตที่เป็นอิสระ เขาจะมีความพยายามที่จะอยู่ได้ด้วยตัวเอง และเจริญก้าวหน้าได้ นอกเหนือจากนั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำนั้น จะไม่กลัว ในการที่นักโทษจะมีการหลบหนี หรือมีการก่ออาชญากรรมใหม่ขึ้นมาอีก เพราะในเรือนจำเปิดนั้นจะปล่อยให้การติดต่อสื่อสารกันนั้นเป็นไปโดยที่ไม่ต้องมีการควบคุม อย่างน้อยที่สุดต้องมีในเรื่องของการใช้ชีวิตที่ง่าย ๆ สบายๆ และอยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้

ในเรื่องที่ว่าถ้าเรือนจำแบบเปิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้จะมีการพิจารณาเป็นอันดับแรกๆ นั้นยังคงมีข้อถกเถียงกันอยู่ ในความเป็นจริงแล้วมันแน่นอนว่า กฎหมายยังมีการระบุไม่คอยแน่ชัดในเรื่องของเรือนจำแบบเปิดที่ออกมาในรูปแบบของกฎระเบียบ เหมือนกับที่มันถูกเรียกร่องในการอธิบายให้มีการปฏิรูปใหม่ และที่แน่นอนคือมันน่าจะเป็นสิ่งที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้น แต่ตามโครงสร้าง และเนื้อหาในมาตราที่ 10 ในเรื่องของลำดับความสำคัญของเรือนจำแบบเปิดนั้น ต้องถูกยกเลิกไป แต่แน่นอนว่าได้แค่คนที่เหมาะสมเท่านั้น ถ้าเป็นเรื่องนั้นจะถือได้ว่าเรือนจำแบบเปิดนั้นเป็นลำดับความสำคัญอันดับแรก เกิดคำถามว่า ไกลแค่ไหนที่ความเหมาะสมนั้นจะไปได้ ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงแค่ฝั่งเดียวของส่วนที่สนับสนุนในเรื่องของเรือนจำแบบเปิดในแสดกนดิเนเวียน เหมือนกับการสนับสนุนในเรื่องของเรือนจำแบบเปิดใน เบอร์ลิน เบอร์เมน แฮมเบิร์ก นีเดอร์ซัคเซ่น และนอร์คไอร์แลนด์ ยังมีอีกด้านหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในเรื่องของการส่งต่อไปยังเรือนจำแบบปิดที่สามารถพบได้ในแคว้นแต่ละแคว้นที่ได้กล่าวมาแล้ว ที่มีมากกว่า 1 ใน 4 ของผู้ต้องขังในวันที่ 30 มิถุนายน 1998 ในเรือนจำแบบเปิด ดังที่เห็นในแคว้นบาเยิร์น และในแคว้นใหม่ 7-10% ช่วงระหว่างเวลานั้น แน่แน่นอนว่าสามารถเป็นไปได้ที่ส่วนต่างๆ ของเกือบจะทั้งแคว้นของ

เยอรมนีนั้นเพิ่มจำนวนขึ้นได้ เหมือนกับที่ทั่วทุกแคว้นที่มีการเพิ่มจำนวนของผู้ต้องขังในจำนวน 12 212 เหมือนกับที่มีการคาดการณ์เอาไว้ว่าจะมีจำนวนนักโทษทั้งหมดในปี 2001 อยู่ประมาณ 20%

ตารางที่ 3.1 ผู้ต้องหาที่ได้รับโทษในคุกเปิด ในปี 1999 (2001)¹⁹: เปรียบเทียบกับรัฐ โดยขึ้นอยู่กับ กำหนดเวลาวันสุดท้ายที่ถูกเลือกมา รวมทั้งขึ้นอยู่กับวิธีในการนับ

เมือง	เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องหาที่ได้รับโทษในคุกเปิด			จำนวนแท้จริงของผู้ต้องหาที่ได้รับโทษในคุกเปิด		จำนวนแท้จริงของนักโทษที่ได้รับโทษในคุกปิด	
	ผู้ต้องหาทั้งหมดที่ได้รับโทษวันที่ 31.3. ²⁰	นักโทษทั้งหมดที่ทั้งหมดวันที่ 31.3. ²¹	นักโทษทั้งหมดที่ทั้งหมดวันที่ 31.12. ²²	วันที่ 31.3.	วันที่ 31.12	วันที่ 31.3.	วันที่ 31.12
เบอร์ลิน	31.9	25.0	23.5 (21.4)	1 273	1090 (1019)	3812 (3992)	3 577 (3744)
ฮัมบูร์ก	29.9	23.2	9.2 (9.2)	693	224 (227)	2294 (2215)	2206 (2231)
นอร์ดไรน์เวสต์ฟาเลิน	29.6	22.7	6.1 (8.2)	4292	2176 (1225)	14632 (14142)	14145 (13630)
นีเดอร์ซัคเซิน	24.7	19.8	10.5 (11.1)	1319	591 (663)	5330 (5386)	5057 (5315)
เฮสเซิน	23.5	17.8	4.0 (2.3)	1110	216 (128)	5124 (4536)	5205 (5352)
ซาร์ลันด์	19.0	14.4	0.8 (1.0)	136	6 (7)	811 (674)	761 (719)

¹⁹ อ้างอิงถึงเรือนจำแบบเปิด ในวันที่ 31 มีนาคม 2001 จาก สถิติของรัฐบาลกลาง ฉบับทางวิชาการที่ 10, การคุ้มครองสิทธิ.

²⁰ ผู้ต้องหาที่ได้รับโทษที่อยู่ในเรือนจำในวันที่ 31 มีนาคม สถิติรายเดือน ของกระทรวงยุติธรรม

²¹ นักโทษในวันที่ 31 มีนาคม:จำนวนทั้งหมดในวันที่ 31 มีนาคม 1999 สถิติรายเดือนของกระทรวงยุติธรรมค่าเปอร์เซ็นต์เป็นการคิดคำนวณด้วยตัวเอง.

²² ผู้ต้องโทษในวันที่ 31 ธันวาคม: จำนวนจริงมาจาก สถิติของรัฐบาลกลาง, สถิติของหน่วยงานภาครัฐ, ฉบับทางวิชาการที่ 10, การคุ้มครองสิทธิ.

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เมือง	เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องหาที่ได้รับโทษ ในคุกเปิด			จำนวนแท้จริงของผู้ต้องหาที่ได้รับโทษ ในคุกเปิด		จำนวนแท้จริงของ นักโทษที่ได้รับโทษ ในคุกปิด	
	ผู้ต้องหา ทั้งหมด ที่ได้รับโทษ วันที่ 31.3. ²³	นักโทษ ที่ทั้งหมด วันที่ 31.3. ²⁴	นักโทษ ทั้งหมด วันที่ 31.12. ²⁵	วันที่ 31.3.	วันที่ 31.12	วันที่ 31.3.	วันที่ 31.12
บาเดิน- เวือเท็มแบร์ค	17.3	12.6	6.0 (6.5)	1076	464 (498)	7490 (5891)	7314 (7110)
เบอร์เมน	15.1	12.4	5.7 (2.0)	75	30 (12)	530 (609)	494 (600)
ไรน์ลันด์ฟาซ	14.7	11.6	2.4 (2.0)	441	77 (67)	3358 (3205)	3121 (3302)
ซเลสวิค โฮลสไตน์	11.6	9.2	3.2 (4.0)	146	45 (55)	1443 (1271)	1347 (1337)
บาเยิร์น	5.6	4.2	1.5 (1.7)	545	165 (190)	12342 (8333)	10 768 (10 703)
ผลรวมของ แต่ละรัฐ	21.2	16.3	6.6 (7.0)	11 106	3836 (4091)	57 166 (50 254)	53 995 (54 043)

ที่פקอาศัยของเรือนจำแบบปิดนั้น จะแสดงให้เห็นได้ว่าพวกเขา "ไม่ต้องมีหรือมีเพียงแค่น้อยมากๆ" ในเรื่องของการตรวจสอบดูแล ในเรื่องของการหลบหนีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การดูแลตรวจสอบความปลอดภัยทั้งทางด้านการก่อสร้าง รวมทั้งเทคนิคต่างๆ กำแพงพิเศษ หน้าต่างที่มีลูกกรงเหล็ก และประตุนิรภัย ก็สามารถที่จะยกเลิกออกไปจากคุกเปิดนั้นได้เลย นอกจากนั้น ภายในเรือนจำไม่จำเป็นต้องมีกฎในการสอดส่องดูแล อย่างสม่ำเสมอ และทันทั่วทั้ง ในเรือนจำแห่ง

²³ ผู้ต้องหาที่ได้รับโทษที่อยู่ในเรือนจำในวันที่ 31 มีนาคม สถิติรายเดือน ของกระทรวงยุติธรรม

²⁴ นักโทษในวันที่ 31 มีนาคม:จำนวนทั้งหมดในวันที่ 31 มีนาคม 1999 สถิติรายเดือนของกระทรวงยุติธรรมค่าเปอร์เซ็นต์เป็นการคิดคำนวณด้วยตัวเอง.

²⁵ ผู้ต้องโทษในวันที่ 31 ธันวาคม: จำนวนจริงมาจาก สถิติของรัฐบาลกลาง, สถิติของหน่วยงานภาครัฐ, ฉบับทางวิชาการที่ 10, การคุ้มครองสิทธิ.

นี้นักโทษสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระ ในห้องพักของพวกเขาสามารถที่จะเปิดเอาไว้ได้ตลอด ยังรวมถึงประตูด้านหน้าของตึกที่ไม่ต้องปิดตายตลอดไป เพื่อที่จะทำให้นักโทษสามารถมีการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก รวมทั้งภายในเรือนจำได้อีกด้วย และยังรวมไปถึงยังสามารถได้เพิ่มการติดต่อกับโลกภายนอก และยังช่วยเปลี่ยนในเรื่องของการมีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อีกด้วย นอกเหนือจากการดูแลตรวจสอบความปลอดภัยที่มีน้อยมาก ยังต้องมีเรื่องของการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อตัวเองรวมเป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานที่ทำให้เป็นรูปร่างของเรือนจำแบบเปิด แต่อย่างไรก็ดีแล้วแต่ ไม่สามารถที่มองข้ามไปได้ในเรื่องของพฤติกรรมบังคับที่ต้องมี หรือต้องปฏิบัติเมื่ออยู่ในเรือนจำแบบเปิด และยังคงมีอยู่ในกรณีที่เขาถูกจำกัดอิสระเนื่องมาจากสาเหตุของความพยายามในการหลบหนีซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัวที่แน่นอนถ้าพูดถึงเรื่องเรือนจำแบบเปิด ในกรณีที่จะปล่อยให้ผู้ถูกตัดสินคดีโดยปราศจากการข่มขู่จากผลลัพธ์ไม่พึงประสงค์ให้เป็นอิสระถ้าเขาต้องการที่จะไปพักอาศัยที่อื่น

“เรือนจำแบบเปิด” เราสามารถเรียกได้ว่าสถานกักกัน เมื่อไม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการรักษาความปลอดภัยที่เกี่ยวกับทางร่างกาย ถ้าไม่มองถึงกำแพงกัน หรือเมื่อไม่มีประตูที่ปิดตายตัว และเจ้าหน้าที่คอยดูแลควบคุม “เรือนจำแบบกึ่งเปิด” หมายถึง ตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีการระบุนี้อเอาไว้ แต่ก็สามารถที่จะเรียกได้เหมือนกันว่าเป็น สถานกักกัน เมื่อมีการรักษาความปลอดภัยเพียงแค่บางส่วน นั่นหมายถึง มีการใช้เขตแดนชั่วคราวที่ไม่สูงมากนัก หรือมีรั้วลวดหนามเตี้ยกั้นเอาไว้²⁶ ในวันที่ 31 มีนาคม 2543 (2000) มีเรือนจำแบบเปิดในประเทศเยอรมนีทั้งหมด 24 เรือนจำ และแบบปิดทั้งหมด 198 เรือน ส่วนของนักโทษที่ถูกต้องโทษในเรื่องของอิสรภาพในเรือนจำแบบเปิดมีจำนวนทั้งหมด 29.2% ในรัฐเก่าของประเทศเยอรมนี และ 12.3% ในรัฐใหม่ของประเทศเยอรมนี

²⁶ Zur Abgrenzung Loos. (1970), 13 ff., m. N.

ตารางที่ 3.2 นักโทษที่อยู่ในเรือนจำแบบเปิด เปรียบเทียบกับรัฐเก่าในปี 1979 และปี 2001 (จำนวนแต่ละจำนวนในวันที่ 31 ธันวาคม)²⁷

เมือง	นักโทษในเรือนจำแบบปิด		นักโทษในเรือนจำแบบเปิด		ส่วนของเปอร์เซ็นต์ของนักโทษในเรือนจำแบบเปิดกับนักโทษทั้งหมดและผู้ที่ถูกกักขังไว้	
	2001	1979	2001	1979	2001	1979
เบอร์ลิน	3 744	3 005	1 019	253	21.4	7.8
นีเดอร์ซัคเซิน	5 315	4 155	663	541	11.1	11.5
แฮมเบิร์ก	2 231	1 457	227	516	9.2	22.4
นอร์ทไรน์ เวสต์ฟาเลน	13 630	12 089	1 225	2 176	8.2	15.3
บาเดิน เวร์เทมแบค	7 110	6 367	498	341	6.5	5.1
เบรเมน	1 337	752	55	114	4.0	13.2
เฮสเซน	5 352	4 362	128	28	2.3	0.6
ชเลสวิก โฮลชไตน์	600	1 457	12	49	2.0	3.3
ไรน์ลันด์ ฟัลซ์	3 302	2 683	67	110	2.0	3.9
บาเยิร์น	10 763	9 253	190	141	1.7	1.5
ซาลินด์	719	793	7	74	1.0	8.5
พื้นที่ของสหพันธรัฐเก่า	58 134	46 708	4 091	4 343	7.0	8.5

เรือนจำแบบเปิดจำแนกในเห็นความแตกต่างผ่านบทบัญญัติที่หายไป หรือทำให้น้อยลงกว่าเดิม ในเรื่องของการหลบหนี²⁸ ซึ่งแตกต่างจากในเรือนจำปิดไม่ได้รับการอนุญาตในการใช้อาวุธปืนเพื่อปกป้องในการหลบหนี

ในการอยู่ในเรือนจำแบบเปิดนักโทษจะได้รับความไว้วางใจ เพื่อที่จะให้เขามีความรับผิดชอบในตนเอง รวมทั้งฝึกฝนที่จะเผชิญกับสถานการณ์ในการที่ต้องใช้ความพยายามต่างๆ

²⁷ สถิติของรัฐบาลกลาง ปี 1979 ฉบับทางวิชาการที่ 10 การคุ้มครองสิทธิ, ปี 2001 ฉบับทางวิชาการที่ 10 การคุ้มครองสิทธิ.

²⁸ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976 มาตรา 10

ให้ผ่านไปได้อีก²⁹ ในทางปฏิบัตินั้น ระดับของภาวะต่อเนื่อง จาก การอยู่ในเรือนจำแบบปิด ไปยังการ อยู่ในเรือนจำแบบกึ่งเปิด และสุดท้ายจนถึงเรือนจำแบบเปิดรวมทั้งความไม่เข้มงวด ของการกักขัง และวันหยุดพักผ่อนก็มีได้ ตามมาตรา 11 และ 13 และเช่นเดียวกับความไม่เข้มงวดในการใช้ชีวิตใน สถานที่พักอาศัย (เช่น ในระหว่างการทำงาน และเวลาว่าง) ก็สามารถมีได้ในเรือนจำแบบปิด เช่นเดียวกัน เพื่อที่จะได้มีความแตกต่างที่ชัดเจนให้น้อยที่สุดหรือแทบจะไม่มีเลย ถึงแม้ว่า ถ้าดู ในส่วนของความหมายทางปฏิบัติตามมาตราที่ 10 ที่จะน้อยไปเสียหน่อยก็ตาม แต่ก็สามารถเห็นได้ ตั้งแต่การมองครั้งแรกว่า การอยู่ในเรือนจำแบบเปิดได้เสนอในเรื่องของสิ่งต้องการที่ดีที่สุด สำหรับการให้สิทธิในส่วนของความไม่เข้มงวดของจากการกักขัง และ ยังมีโครงสร้างที่สอดคล้อง กันในเรื่องของการใช้ชีวิตโดยรวมอีกด้วยมันมีผลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงที่โดนขังหา และจำเป็นต้องนำลูกของตนเองเข้ามาอาศัยด้วย หรือที่เรียกกันว่า ที่สำหรับแม่และ ลูก ที่สำคัญมาก คือ มีความเป็นไปได้สำหรับนักโทษที่ถูกปล่อยในช่วงกลางวัน ที่สามารถไปทำภารกิจของตนเอง ได้อย่างอิสระ

ในปี 2544 (2001) มีเรือนจำแบบเปิดอยู่ในประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีทั้งหมด 24 เรือน และ 198 เรือนสำหรับเรือนจำแบบปิด ประมาณ 20% ของผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำแบบเปิด แต่ยังมี สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดระหว่างในแต่ละรัฐ หลังจากการร่างกฎหมายของสมาชิกสภา ในวันที่ 31 สิงหาคม 2542 (1999) ได้กำหนดไว้ว่ากฎหมายนี้จะถูกบังคับใช้ในทุกๆ รัฐของเยอรมนี ในความพยายามของต้นแบบที่ถูกจำกัดขอบเขตเอาไว้เกี่ยวกับเรื่องเรือนจำที่มีการสอดส่องดูแลด้วย ระบบไฟฟ้า เป็นเหมือนกับรูปแบบของที่พักที่แยกออกมา นอกจากเรือนจำแบบเปิด และเรือนจำ แบบปิดนั้น กำลังอยู่ในขั้นทดลอง การใช้งานของเรือนจำแบบเปิด ซึ่งในภาพรวมนั้นยังม ีความลังเล และยังขัดแย้งในบทบัญญัติมาตราที่ 10 ซึ่งการใช้งานของเรือนจำแบบปิดนี้ นั้น ถูกให้ผลประโยชน์ผ่านบทบัญญัติที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงในมาตราที่ 201 หมายเลข 1 เช่นเดียวกับ ผ่านข้อสงสัยที่ถูกกระจายออกไปสู่สาธารณะชนที่เกี่ยวกับการไม่เห็นด้วยในเรื่องของเรือนจำเปิด ดังนั้นจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำให้ทุกคนได้รับรู้ รวมทั้งลองคิดดูอีกครั้งว่าเรือนจำแบบเปิดนั้นเป็น วิธีการที่ดีและสามารถช่วยลดต้นทุนที่จะนำไปสู่ การทำให้เป็นจริงในเรื่องของจุดมุ่งหมายของ เรือนจำ และตามหลักการโดยรวมของการจำคุกรวมทั้งยังให้ได้รับรู้ดีกว่า ต้นแบบในเรื่องของความ ไม่เข้มงวดในอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการเตรียมพร้อมในการปล่อยตัวที่ดีที่สุดในส่วนของเรือนจำ

²⁹ การติดตั้งอุปกรณ์ของเรือนจำแบบเปิดถูกปรับให้เหมาะสมในการที่นักโทษจะมีโอกาสที่มากขึ้น ในการมีสังคมหรือติดต่อกับคนอื่น ในขณะที่ มีผู้ที่ถูกติดอยู่ในเรือนจำจำนวนน้อยกว่า ที่แทบจะไม่มีโอกาส ในการทดลอง หรือรับรู้อันเนื่องจากการมีอิสรภาพ อ้างถึงใน Kaiser/Schöch. (2003). *Strafvollzug*. p. 143.

แบบกึ่งเปิด และเรือนจำแบบเปิด ที่ให้สิทธิในเรื่องของความไม่เข้มงวด และสามารถไปพักผ่อนนั้น ได้ถูกผสมผสานเข้าไปด้วยกัน

ตามมาตราที่ 10 ว่าด้วยการที่ผู้ต้องขังจะถูกนำเข้าไปพำนักอาศัย หรือในเขตแดนของ เรือนจำแบบเปิด นั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากตัวผู้ต้องขังนั้นๆ ก่อน เมื่อเขาได้รับความต้องการ ที่พิเศษทั้งหมดนั้นในเรือนจำแบบเปิด และไม่กลัวที่จะถูกถอนออกจากการจองจำนั้น หรือ ความเป็นไปได้ที่จะฝ่าฝืนหรือก่ออาชญากรรมในเรือนจำเปิดนั้นในอนาคต กฎหมายอนุญาตให้ใน เรื่องของ การส่งต่อตรงไปยังเรือนจำแบบเปิดได้อีกด้วย แต่ในกรณีนี้เกิดขึ้นจริงน้อยมาก

ที่ยังมีข้อถกเถียงกันอยู่คือ เจื่อนใจของการยินยอมพร้อมใจตามมาตราที่ 10 วรรคย่อยที่ 1 เพราะ เกิดการยับยั้งการยินยอมพร้อมใจที่บ่อยจนเกินไป โดยที่มาจากเหตุผลที่นอกประเด็น และ รัฐต้องมีการวางแผนในเรื่องของการแทรกแซงที่น่าจะเกิดขึ้นให้ได้น้อยที่สุด ในเรื่องสิทธิของ อิศรภาพ ต่ออุดมมุ่งหมายที่แท้จริงของการจองจำ ซึ่งสิ่งนั้นมีความหมายไม่ใช่ว่าในเรื่องของการชี้ขาด ในคดีอาญาของนักโทษ การคัดค้านนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจผิด และส่งผลต่อความเครียดที่อาจจะ เป็นเหมือนการขู่คุกคามที่เข้าไปอยู่ในห้องขังแบบเปิด

ทำให้ไม่สามารถแสดงได้ว่า เป็นเรื่องนอกประเด็น ยกตัวอย่างเช่น ถ้านักโทษคนหนึ่ง ปฏิเสธการตกลงใจที่จะเข้าไปอยู่ใกล้สถานที่พักของเจ้าหน้าที่ หรืออาจจะเนื่องมาจากสิทธิพิเศษ ของการมีห้องขังเดี่ยว หรือ มาจากความกลัวต่อสถานการณ์ในการทดลองในการอยู่เรือนจำแบบ เปิดนั่นเอง

เจื่อนใจในคำแถลงข้อเท็จจริงที่มีความคลุมเครือ จะถูกทำให้เป็นรูปธรรมผ่าน ด้วยบท กฎหมาย หมายเลข 2 ในมาตราที่ 10 ในความหมายของความไม่เหมาะสมสำหรับเรือนจำแบบเปิดนั้น ในกฎได้ระบุไว้ว่า เป็นผลกับ ผู้ที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการติดยาเสพติด เคยก่อคดีแหกคุกมาก่อน คนหนีออกไปจากคุกในกรณีที่ได้รับการอนุญาตให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ ผู้ต้องขังที่ยังมีคดี ติดตัวอยู่ หรือประเภทที่มีอิทธิพลที่จะเป็นอันตราย หรือทำร้ายให้ผู้ต้องขังคนอื่น หรือต่อผู้ต้องขัง คนอื่นได้ได้ ถึงแม้ว่าบรรทัดฐานนี้ โดยพื้นฐานแล้วจะมีความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามยังมีเรื่อง ของการใช้งานในรูปแบบนี้ ที่ยังมีอันตรายในเรื่องของการจำกัดขอบเขตของกฎหมายที่มากเกินไปอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ การกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางที่ยังคงหยุดนิ่งต่อผลลัพธ์ที่ผ่านไป แล้ว ดังนั้นไม่ควรที่จะละเลยในเรื่องของการทดสอบอย่างรอบคอบในเรื่องของคดี หรือเหตุการณ์ พิเศษ ในความหมายของบทบัญญัติหมายเลข 2 วรรคย่อยที่ 2 ด้วยวิธีที่พฤติกรรมโดยรวมใน เรือนจำ สามารถที่จะยกเลิกลักษณะในด้านลบของแต่ละบุคคลได้ โดยที่เรียกกันว่า การพิจารณาคดี การเคลื่อนย้ายนักโทษเข้าไปในเรือนจำนั้น ควรจะต้องเอาใจใส่ รวมทั้งพิจารณาในเรื่องของ

ระยะเวลาที่เหลือในการอยู่เรือนจำ เช่นเดียวกับลักษณะ และความเข้มข้นของการก่ออาชญากรรมนั้นด้วย

การแบ่งแยกทางข้อกฎหมายระหว่าง ข้อกำหนดของผู้ที่จะได้รับเลือกในทางที่บวก และอันตรายในการหลบหนี และอันตรายในการทำร้ายในการทำการใดที่ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถพบได้ในบทบัญญัติ ภายใต้ข้อกำหนดของผู้ที่ได้รับเลือกนั้นลงไปอยู่ในเกณฑ์ในการยกเว้นในบทบัญญัติ หมายเลข 2 ที่ถูกเรียกว่า “อันตรายที่จะหลบหนี”³³ และมีอิทธิพลในทางที่ไม่ดีต่อนักโทษคนอื่น” มีสิ่งที่น่าคิดคือ ในกรณีที่มีความไม่เหมาะสมเนื่องจาก การไม่มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ หรือ การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ถึงแม้ว่า จะมีขอบเขตในเรื่องของการตรวจสอบพิจารณาคดีของศาลในเรื่องของการวิเคราะห์ถึงการได้รับเลือก แต่อย่างไรก็ตาม การรับเลือกนั้นสามารถที่จะถูกยกเลิกด้วยคำสั่งของศาลได้ ในกรณีที่การยอมจำนนต่อความจริงที่ไม่เพียงพอ หรือหลักฐานที่ไม่เพียงพอ จะมีการพิจารณาแค่ในส่วนของเหตุผลเท่านั้น ที่ซึ่งมีน้ำหนักเหมือนกับอันตรายเรื่องของการหลบหนี และอันตรายในการทำการใดที่ไม่ถูกต้อง

เกณฑ์ในการยกเว้น (เช่น ผู้กระทำผิดกฎหมายต่อการคุ้มครองของรัฐ การคุมขังระหว่างรอพิจารณาคดี หลักบังคับคดีที่เกี่ยวกับการจองจำ) ที่ถูกเรียกอยู่ในบทบัญญัติหมายเลข 1 ประกอบไปด้วย กฎระเบียบในการพิจารณาที่เหมาะสม ที่ซึ่งด้วยกฎนี้ อย่างไรก็ตามจะไม่มี การอนุญาตให้ละเลยในเรื่องของการตรวจสอบในกรณีที่เป็นรูปธรรมภายใต้มุมมองของข้อยกเว้นนั้นๆ ที่เป็นไปได้³⁰

3.3 ประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของระบบกฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแล้ว เป็นที่ยอมรับว่ามีรูปแบบตามแนวของระบบประมา,กฎหมายหรือระบบซีวิลลอว์ ทั้งนี้ เพราะมีบทบัญญัติของกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้โดยจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ มีข้อความอ้างอิงกันได้ แต่สำหรับเรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดโทษนั้น หากพิจารณาทั้งจากประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วจะเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติโดยตรงถึงเรื่องหลักเกณฑ์ในการพิจารณา กำหนดโทษจำเลยว่่าพึงต้องคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

³⁰ Kaiser/Schöch. (2003). *Strafvollzug*. pp.143-145.

3.3.1 การบังคับโทษจำคุกทั่วไป

การกำหนดโทษจึงเป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาล³¹ กล่าวคือ ศาลมีความอิสระที่จะลงโทษจำเลย เท่าที่ไม่เกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ซึ่งในทางปฏิบัติการกำหนดโทษจำเลยจะพิจารณาจากบัญชีระดับอัตราโทษ

เดิมประเทศไทยมีการดำเนินคดีในระบบไต่สวน กล่าวคือ องค์กรซึ่งทำหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้องและองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีมิได้แยกออกจากกัน และฐานะของผู้ถูกกล่าวหาเป็นเพียงกรรมคดี แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เช่น กฎหมายจารีตนครบาล และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดีทำให้การดำเนินคดีอาญาของไทยกลายมาเป็นระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ³²

ในประเทศไทยบุคคลที่จะต้องบังคับโทษจำคุกตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ คือ ผู้ต้องขังซึ่งหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1) นักโทษเด็ดขาด ได้แก่บุคคลที่ถูกขังตามหมายจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดและบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ³³ คำว่าคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ หมายถึง ในกรณีคนฝากควบคุมในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 4 (5)

2) คนต้องขัง หมายถึงบุคคลที่ถูกขังตามหมายขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3) คนฝาก หมายถึง บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ในเรือนจำโดยไม่มีหมายอาญา แต่คุมขังไว้ด้วยเหตุผลอื่น เช่น วิกลจริต แต่การจะนำบุคคลนั้นๆ เข้ากักขังจะต้องมีเอกสารคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 8 นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มีบทบัญญัติว่า นักโทษพิเศษ ซึ่งก็คือนักโทษที่ส่งไปอยู่ทัณฑนิคมตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์³⁴ มาตรา 47 ถึง 57

งานราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมที่มีภารกิจหลักในการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก รวมทั้งการควบคุมผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ต้องกักขังและผู้ต้องกักกันโดยภารกิจนั้นจะต้องมุ่งเน้นการควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีออกไปสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้กับสังคมและประชาชนผู้สุจริต ตลอดจนการพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีหลังจากที่ได้รับการ

³¹ จิตติ ดิงศักดิ์. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2. หน้า 1005.

³² คณิต ฌ นคร ข. เล่มเดิม. หน้า 6-7.

³³ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522, มาตรา 3.

³⁴ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522, มาตรา 4 (6).

ปล่อยตัวออกจากเรือนจำ ทั้งนี้ ในการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษให้มีประสิทธิภาพ นั้นมีปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ จำนวนผู้ต้องขังที่อยู่ในความควบคุมจะต้องมีความสัมพันธ์ กับจำนวนเรือนจำหรือทัณฑสถาน และจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล เพื่อให้ เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและสามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานได้ แต่ปัจจุบันประเทศไทยต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นตามมา เป็นผล ทำให้มีการจับกุมผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้น ซึ่งสุดท้ายหน้าที่ในการจัดการกับผู้กระทำความผิด หลังจากที่ศาลพิพากษาลงโทษแล้วก็คือ งานราชทัณฑ์ ในขณะที่มีเรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวน 143 แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พิจารณาได้จากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 196,772 คน³⁵ เป็นชาย 169,121 คน หญิง 27,651 คน³⁶ ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศ มีอยู่เพียง 109,087 คน³⁷ พบว่ามีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุอยู่จำนวน 87,685 คน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.3.2 การบังคับโทษจำคุกในทัณฑสถานเปิด³⁸

การดำเนินงานในรูปแบบทัณฑสถานเปิดในประเทศไทยนั้น กรมราชทัณฑ์ได้พิจารณานำมาใช้เมื่อปี พ.ศ. 2500 เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ประสบกับปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำตลอดมา เรือนจำและทัณฑสถานมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งเป็นอย่างยิ่งที่จะดำรงดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วนเพราะปัญหาดังกล่าวทำให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้เป็นอันมาก และยังส่งผลให้สภาพแวดล้อมภายในเรือนจำและทัณฑสถานไม่เอื้ออำนวยต่อการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี กรมราชทัณฑ์จึงได้พิจารณาแนวทางโดยอาศัยแนวคิดหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ประกอบกับหลักการขององค์การสหประชาชาติที่ได้เสนอแนะให้กับประเทศสมาชิกอันได้แก่ หลักเกณฑ์ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

แต่เนื่องจากงบประมาณอันจำกัดกรมราชทัณฑ์จึงได้พยายามแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดการนำแรงงานผู้ต้องขังที่มีอยู่เป็นจำนวนมากมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยวิธีการคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ร่างกายแข็งแรง ให้ทำการ

³⁵ ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์

³⁶ ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2552

³⁷ ข้อมูล ณ วันที่ 11 มีนาคม 2552

³⁸ แก้วตา ทรงสัจย์. (2530). *การวิเคราะห์การดำเนินงานของทัณฑสถานเปิด*. หน้า 20.

บุกเบิกที่ดินหวงห้ามซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาสงวนไว้เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับกิจการราชทัณฑ์ โดยเฉพาะดำเนินการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราวขึ้นหลายแห่งทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของเรือนจำชั่วคราวช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างได้เป็นจำนวนมากและยังสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาระบบเรือนจำอีกด้วยแต่การ จัดตั้งเรือนจำชั่วคราวนี้จำเป็นต้องให้เป็นเรือนจำประเภทที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นเรือนจำเปิดตามหลักการของสหประชาชาติในอนาคต³⁹

ดังนั้น ในการดำเนินการจัดตั้งทัณฑสถานเปิดกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนกล่าวคือ ในระยะแรกทดลองจัดตั้งในรูปแบบของเรือนจำชั่วคราวโดยจัดสร้างแห่งแรกขึ้นที่ ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในปี พ.ศ. 2500 โดยการบริหารงานยังคงอยู่ในความดูแลของเรือนจำจังหวัดระยอง เนื่องจากลักษณะของเรือนจำชั่วคราวนั้นจะเป็นสาขาของเรือนจำใหญ่ในการฝึกอาชีพเน้นหนักในด้านเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์

เมื่อได้ดำเนินงานในรูปแบบของเรือนจำชั่วคราวและได้ประสบผลตามความมุ่งหมายคือเป็นประโยชน์ในการฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขัง อีกทั้งการดำเนินการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงตามโครงการ กล่าวคือ มีอาคารสถานที่ รั้ว มีบริเวณและการฝึกอาชีพที่แน่นอนและประการสำคัญมีโครงการบริหารที่เข้มแข็งพอสมควรแล้ว กรมราชทัณฑ์จึงเห็นสมควรที่จะแปรสภาพเป็นทัณฑสถานเปิดตามเป้าหมายต่อไป กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งที่ 876/2504 ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2504 ประกาศตั้งเรือนจำชั่วคราวห้วยโป่ง จังหวัดระยอง เป็นทัณฑสถานเปิดแห่งแรกของประเทศไทย เรียกชื่อว่า “ทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง”

การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งทัณฑสถานเปิดนี้เป็นที่ยอมรับเอาการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับความต้องการของประเทศซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการไปอย่างได้ผลดียิ่งจนกระทั่งกรมราชทัณฑ์ได้พิจารณาเปิดดำเนินการในลักษณะเดียวกันเป็นระยะๆ คือ

- 1) ทัณฑสถานเปิดอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2506
- 2) ทัณฑสถานเปิดบ้านนาวง จังหวัดพัทลุง เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2512
- 3) ทัณฑสถานเปิดโคกตาบัน จังหวัดสุรินทร์ เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2515
- 4) ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น จังหวัดนครสวรรค์ เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2524
- 5) ทัณฑสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2524

ทัณฑสถานเปิดเป็นเรือนจำประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่นักโทษเด็ดขาด โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ปลูกสวนป่า และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ ซึ่ง

³⁹ หลวงวรรณวิภาคไพศาล. (2504). “การจัดตั้งเรือนจำเปิดและเรือนจำชั่วคราว.” ในคู่มือการปฏิบัติงานราชทัณฑ์. หน้า 200.

ทัศนสถานเปิดของกรมราชทัณฑ์โดยทั่วไปจะมีความมั่นคงแข็งแรงต่ำ ไม่มีกำแพงและรั้วรอบขอบชิด ลักษณะงานมุ่งเน้นการฝึกอาชีพเกษตรกรรม และอยู่ใกล้กับชุมชน ผู้ต้องขังที่ได้รับคัดเลือกเข้าไปอยู่ประจำที่ทัศนสถานเปิดจะต้องเป็นผู้ต้องขังที่มีความประพฤติและใกล้ชิดพื้นที่โทษ ซึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอาชีพและพัฒนาจิตใจเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการปลดปล่อยมีโอกาสรับตัวเข้าสู่ชุมชนสังคมก่อนพื้นที่โทษและฝึกความรับผิดชอบต่อการควบคุมตนเองและปรับสภาพของตนเองให้พร้อมกลับสู่สังคม นอกจากนี้ทัศนสถานเปิดยังเป็นประโยชน์ด้านระบายความแอ็ดของผู้ต้องขังในเรือนจำอีกวิธีหนึ่ง

หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังไปทัศนสถานเปิด

- 1) เป็นผู้ต้องขังคดีเด็ดขาด ชั้นดีขึ้นไป
- 2) เป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก
- 3) เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของกำหนดโทษครั้งสุดท้าย
- 4) กำหนดโทษเหลือจำคุกต่อไปไม่เกิน 7 ปี
- 5) ลักษณะคดีเข้าข่ายพักการลงโทษและ ไม่เป็นผู้ต้องขังที่กระทำความผิดในคดีซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ เป็นกลุ่มมีจรรยาชีพ จับตัวเรียกค่าไถ่ กระทำชำเรา (ผู้เยาว์) หรือลักษณะโทรมหญิงมือปืนรับจ้าง หรือผู้จ้างวาน การฆ่าที่มีพฤติการณ์รุนแรง เข้มโหด และสะเทือนขวัญประชาชน
- 6) สำหรับคดีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์การพักการลงโทษ ในเรื่องของปริมาณสารเสพติดและไม่เป็นผู้กระทำความผิดร้ายสำคัญ
- 7) ไม่เป็นผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยโรคติดต่อเรื้อรัง หรือโรคเอดส์ โรคจิต โรคประสาท
- 8) ผ่านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการติดตามผลแล้วว่ามีคุณสมบัติมีความอดสาหะ ไม่เคยกระทำความผิดวินัยในเรือนจำ

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการคัดเลือกผู้ต้องขังไปอยู่ประจำทัศนสถานเปิด

- 1) ให้ดำเนินการคัดเลือกผู้ต้องขังภายในเขต โดยการประสานงานกันระหว่างเรือนจำและทัศนสถานภายในเขต หากผู้ต้องขังของเรือนจำในเขตมีไม่เพียงพอให้รายงานกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขังจากเขตอื่น
- 2) ให้เรือนจำหรือทัศนสถานตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้ต้องขังไปอยู่ทัศนสถานเปิด ประกอบด้วยหัวหน้าผ่านทัณฑปฏิบัติ หัวหน้าฝ่ายควบคุม/ปกครอง เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำและทัศนสถานที่จะย้ายผู้ต้องขังและผู้แทนจากทัศนสถานเปิด 1 คน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขัง

3) การคัดเลือกผู้ต้องขังในขั้นแรกให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติตรวจสอบและคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติรายตัวผู้ต้องขัง (รท.101) ตามเกณฑ์ที่กำหนดหลังจากนั้นเมื่อได้รายชื่อผู้ต้องขังแล้วให้เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังตรวจสอบประวัติข้อมูลผู้ต้องขังจากแบบสอบประวัติเพื่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (จน.1) แบบติดตามผล (จน.1/4) ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง (รท.101) และอื่นๆ (ถ้ามี) พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมราชทัณฑ์กำหนดและสรุปข้อมูลผู้ต้องขังลงในแบบสอบประวัติข้อมูลผู้ต้องขังไปอยู่ประจำทัณฑสถานเปิด(จน.2)

4) ประชุมคณะกรรมการการคัดเลือกผู้ต้องขัง (ตามข้อ 2) เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขังพร้อมทั้งคูตัวผู้ต้องขัง

5) นำรายชื่อผู้ต้องขังและข้อมูลผู้ต้องขังเสนอผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถานเห็นชอบ

6) ให้เรือนจำย้ายผู้ต้องขังขออนุญาตการย้ายไปยังผู้บัญชาการเรือนจำกลางประจำเขต พร้อมทั้งส่งบัญชีรายชื่อผู้ต้องขังย้ายเรือนจำ และแบบสอบประวัติผู้ต้องขัง (จน.2) ให้เรือนจำกลางประจำเขต เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตด้วย

7) ให้เรือนจำกลางประจำเขตพิจารณาอนุญาตการย้ายผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมราชทัณฑ์กำหนดและแจ้งผลการพิจารณาให้เรือนจำ/ทัณฑสถานที่เกี่ยวข้องตามแบบบัญชีรายชื่อและข้อมูลโดยย่อของผู้ต้องขังที่อนุมัติย้ายไปทัณฑสถานเปิดแล้วรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ

8) สำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถานซึ่งหัวหน้าหน่วยงานเป็นข้าราชการระดับ 9 และเรือนจำพิเศษมีนบุรีเมื่อดำเนินการตามข้อ 1-5 แล้ว ให้พิจารณาอนุญาตย้ายผู้ต้องขังไปทัณฑสถานเปิดได้ทันที โดยเป็นไปตามคำสั่งกรมราชทัณฑ์ที่ 638/2543 ลงวันที่ 20 กันยายน 2543 แล้วรายงานกรมราชทัณฑ์

9) ให้เรือนจำกลางประจำเขตบริหารความจุของทัณฑสถานเปิดภายในเขตให้เหมาะสมต่อไป

10) ในกรณีที่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานเปิด มีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจคิดหลบหนีก่อเหตุร้ายหรือกระทำความผิดวินัยให้ย้ายผู้ต้องขังนั้นกลับไปคุมขังในเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงที่อยู่ใกล้เคียงโดยขออนุญาตการย้ายไปยังประธานเขตและเรือนจำที่รับตัวผู้ต้องขังรายงานการรับตัวให้ประธานเขตทราบด้วย เพื่อเรือนจำกลางประธานเขตจักได้รายงานกรมราชทัณฑ์ทราบต่อไป

เมื่อทัณฑสถานเปิดได้คัดเลือกผู้ต้องขังที่เหมาะสมมารับการฝึกอาชีพในทัณฑสถานแล้วการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในทัณฑสถานเปิดจะเป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งทัณฑสถานเปิด กล่าวคือ ผู้ต้องขังจะได้รับการผ่อนคลายการควบคุมได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่

คล้ายคลึงกับภาพการดำเนินชีวิตภายนอกการฝึกอาชีพของทัศนสถานเปิดแต่ละแห่งจะถูกจัดไว้ให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่เจ้าหน้าที่จะใช้จิตวิทยาในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังตลอดจนให้การอบรมผู้ต้องขังให้รู้จักการระเบียบวินัยและควบคุมจิตใจตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและหมู่คณะ สร้างความพร้อมให้ผู้ต้องขังในการเตรียมสำหรับสังคมภายนอกหลังพ้นโทษ นอกจากนี้ทัศนสถานอาจเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม จิตวิทยา ศาสนา มาให้การอบรมเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังต่อไป

อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานทัศนสถานเปิดให้บรรลุเป้าหมายนั้นจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการอันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ ความร่วมมือของผู้ต้องขัง ฯลฯ หากองค์ประกอบส่วนหนึ่งส่วนใดขัดข้องก็จะเป็นอุปสรรคที่จะทำให้การดำเนินงานอาจไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งได้ โดยเฉพาะทัศนสถานเปิดในประเทศไทยซึ่งแต่ละแห่งอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจึงอาจมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากสภาพพื้นที่

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ลักษณะทั่วไปและคุณประโยชน์ของรูปแบบทัศนสถานเปิดแล้วการได้ศึกษาปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นได้พบสาเหตุแห่งปัญหาพร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ย่อมจะช่วยให้การดำเนินงานทัศนสถานเปิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถขยายงานทัศนสถานเปิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบทัศนสถานเปิดนี้ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง อันจะเป็นผลดีต่องานราชทัณฑ์ไทยต่อไป

ตารางที่ 3.3 สถิติผู้ต้องขังที่ถูกคัดเลือกเข้าไปอยู่ในทัศนสถานเปิด ปี พ.ศ. 2552-2554

ทัศนสถานเปิด	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554
ทส.ป.ทุ่งเบญจา(จันทบุรี) เอกเทศ	120	160	169
ทส.ป.ห้วยโป่ง(ระยอง) เอกเทศ	252	231	215
ทส.ป.บ้านเนินสูง(ปราจีนบุรี) เอกเทศ	73	108	94
ทส.ป.หนองน้ำขุ่น (นครสวรรค์)เอกเทศ	114	123	102
ทส.ป.บ้านนาวง(พัทลุง) เอกเทศ	96	88	25

ที่มา: ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์

ตารางที่ 3.4 สถิติผู้ต้องขังที่ถูกคัดเลือกเข้าไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวปี พ.ศ. 2552-2554

เรือนจำชั่วคราว	นักโทษเด็ดขาด (2552)		นักโทษเด็ดขาด (2553)		นักโทษเด็ดขาด (2554)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1. รจ.ช.เขาหมาก (นครศรีธรรมราช)	35		44		21	
2. รจ.ช.คลองโพธิ์ (นครสวรรค์)	36		23		36	
3. รจช.เขabin (ราชบุรี)	70		53		83	
4. รจ.ช.เขาพลอง (ชัยนาท)	40		73		103	
5. รจ.ช.เขาระกำ (ตราด)	65		114		201	
6. รจ.ช.บ้านบึง (ชลบุรี)	37		43		46	
7. รจ.ช.พิมาย (นครราชสีมา)	0		0		0	
8. รจ.ช.โคกมะตูม (บุรีรัมย์)	14		12		10	
9. รจ.ช.โลกด่าป็น (สุรินทร์)	30		15		17	
10. รจ.ช.รอบเมือง (ร้อยเอ็ด)	41		37		37	
11. รจ.ช.นาอ้อย (สกลนคร)	15		15		20	
12. รจ.ช.โลกคำม่วง (กาฬสินธุ์)	34		44		26	
13. รจ.ช.เขาน้อย (น่าน)	60		43		46	
14. รจ.ช.ห้วยหันฝน (แม่สอด ตาก)	0		0		0	
15. รจ.ช.แกน้อย (เพชรบูรณ์)		140		120		111
16. รจ.ช.หนองเรียง (สวรรคโลก)	16		23		18	
17. รจ.ช.วังตะกั่ว (นครปฐม)	0		0		0	
18. รจ.ช.กระบี่น้อย (กระบี่)	36		35		47	
19. รจช.เขากลิ่ง (เพชรบุรี)	92		95		108	
20. รจ.ช.ห้วยกลิ่ง (ชุมพร)	16		19		25	
21. รจ.ช.บ้านบางโจ (ภูเก็ต)	30		32		39	
22. รจ.ช.ทุ่งเขน (สุราษฎร์ธานี)	12		18		18	
23. รจ.ช.เขาทอย (พังงา)	26		17		19	
24. รจ.ช.เหรียญทอง (ตรัง)	28		27		25	
25. รจ.ช.โคกยามู (นราธิวาส)	21		15		17	
26. รจช.เขาไม้แก้ว (ระยอง)	79		80		79	
27. รจช.คอยราง (เชียงใหม่)	0		0		38	
รวม	1,488		1,535		1,700	

ที่มา : ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์

จากตารางในการแสดงสถิติของผู้ต้องขังที่เข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวต่างๆ ทั่วประเทศจะสังเกตเห็นได้ว่าจำนวนผู้ต้องขังที่เข้าไปอยู่ไม่ว่าในเรือนจำชั่วคราวหรือทัณฑสถานเปิดจะเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดและจากการศึกษาพบว่าเกณฑ์ในการนำผู้ต้องขังเด็ดขาดต่างๆ เหล่านี้เข้าไปทั้งทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวต่างใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่จะต่างกันก็ตรงที่ทัณฑสถานเปิดจะเป็นเอกเทศ แต่เรือนจำชั่วคราวจะขึ้นตรงต่อเรือนจำแม่ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวมีดังนี้

- 1) หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังไปทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวต่างๆ⁴⁰
 - (1) เป็นผู้ต้องขังคดีเด็ดขาด ชั้นดีขึ้นไป
 - (2) กระทำความผิดครั้งแรก
 - (3) ต้องจำมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของกำหนดโทษครั้งสุดท้าย
 - (4) กำหนดโทษเหลือจำต่อไปไม่เกิน 7 ปี สำหรับทัณฑสถานเปิดเอกเทศ และกำหนดโทษเหลือจำต่อไปไม่เกิน 5 ปี สำหรับทัณฑสถานเปิด/เรือนจำชั่วคราวไม่เป็นเอกเทศ
 - (5) ลักษณะคดีเข้าข่ายพักการลงโทษ และไม่เป็นผู้ต้องขังที่กระทำความผิดในคดีซึ่งมีลักษณะ ดังนี้
 - ก. เป็นกลุ่มมิจฉาชีพ
 - ข. จับตัวเรียกค่าไถ่
 - ค. กระทำชำเรา (ผู้เยาว์) หรือลักษณะโทรมหญิง
 - ง. มือปืนรับจ้าง หรือผู้จ้างวาน
 - จ. การฆ่าที่มีพฤติการณ์รุนแรง เขี้ยมโหด และสะท้อนขวัญประชาชน
 - (6) สำหรับคดี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ จะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์การพักการลงโทษในเรื่องของปริมาณสารเสพติด และไม่เป็นผู้กระทำความผิดร้ายสำคัญ
 - (7) ไม่เป็นผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยโรคติดต่อเรื้อรังหรือโรคเอดส์ โรคจิต โรคประสาท
 - (8) ผ่านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการติดตามผลแล้วว่า มีความประพฤติดี มีความ อุตสาหะ ไม่เคยกระทำความผิดวินัยในเรือนจำ

⁴⁰ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์.

2) ขั้นตอนวิธีปฏิบัติในการคัดเลือกผู้ต้องขังไปอยู่ประจำทัณฑสถานเปิด/เรือนจำชั่วคราวต่างๆ

(1) ให้ดำเนินการคัดเลือกผู้ต้องขังภายในเขตโดยการประสานงานกันระหว่างเรือนจำและทัณฑสถานภายในเขต หากผู้ต้องขังของเรือนจำในเขตมีไม่เพียงพอ ให้รายงานกรมราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขังจากเขตอื่น

(2) ให้เรือนจำ/ทัณฑสถานตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้ต้องขังไปอยู่ทัณฑสถานเปิด/ เรือนจำชั่วคราวประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ หัวหน้าฝ่ายควบคุม/ปกครอง เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑสถานที่จะย้ายผู้ต้องขัง และผู้แทนจากทัณฑสถานเปิด/เรือนจำชั่วคราว 1 คน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขัง

(3) การคัดเลือกผู้ต้องขัง ในขั้นแรกให้ฝ่ายทัณฑปฏิบัติตรวจสอบ และคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติรายตัวผู้ต้องขัง (รท.101) ตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้น เมื่อได้รายชื่อผู้ต้องขังแล้วให้เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังตรวจสอบประวัติข้อมูลผู้ต้องขังจากแบบสอบประวัติเพื่อการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขัง (จน.1) แบบคิดตามผล (จน.1/4) ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง (รท.101) และอื่นๆ (ถ้ามี) พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมฯ กำหนด และสรุปข้อมูลผู้ต้องขังลงในแบบสอบประวัติข้อมูลผู้ต้องขังไปอยู่ประจำทัณฑสถานเปิด/เรือนจำชั่วคราว (จน.2)

(4) ประชุมคณะกรรมการการคัดเลือกผู้ต้องขัง (ตามข้อ 2) เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ต้องขัง พร้อมทั้งคูตัวผู้ต้องขัง

(5) นำรายชื่อผู้ต้องขังและข้อมูลผู้ต้องขังเสนอผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน เห็นชอบ

(6) ให้เรือนจำที่จะย้ายผู้ต้องขัง ขออนุญาตการย้ายไปยังผู้บัญชาการเรือนจำกลางประจำเขต พร้อมทั้งส่งบัญชีรายชื่อผู้ต้องขังย้ายเรือนจำ และแบบสอบประวัติผู้ต้องขัง (จน.2) ให้เรือนจำกลางประจำเขต เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตด้วย

(7) ให้เรือนจำกลางประจำเขตพิจารณาอนุญาตการย้ายผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ กรมฯ กำหนดและแจ้งผลการพิจารณาให้เรือนจำ/ทัณฑสถานที่เกี่ยวข้อง ตามแบบบัญชีรายชื่อและข้อมูล โดยย่อของผู้ต้องขังที่อนุมัติย้ายไปทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวแล้ว รายงานให้กรมฯ ทราบ

(8) สำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานเป็นข้าราชการระดับ 9 และเรือนจำพิเศษมีนบุรีเมื่อดำเนินการตาม ข้อ 1-5 แล้ว ให้พิจารณาอนุญาตย้ายผู้ต้องขังไปทัณฑสถาน

เปิดและเรือนจำชั่วคราวได้ทันที โดยเป็นไปตามคำสั่งกรมฯ ที่ 638/2543 ลงวันที่ 20 กันยายน 2543 แล้ว รายงานกรมฯ

(9) ให้เรือนจำกลางประจำเขตบริหารความจุของทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวภายในเขตให้เหมาะสมต่อไป

(10) ในกรณีที่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราว มีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ คิดหลบหนีก่อเหตุร้ายหรือกระทำผิดวินัย ให้ย้ายผู้ต้องขังนั้นกลับไปคุมขังในเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงที่อยู่ใกล้เคียง โดยขออนุญาตการย้ายไปยังประธานเขต และเรือนจำที่รับตัวผู้ต้องขังรายงานการรับ ตัวให้ประธานเขตทราบด้วย เพื่อเรือนจำกลางประธานเขตจักได้รายงานกรมฯ ทราบต่อไป

จากหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ ตลอดจนการคัดเลือกผู้ต้องขังทำให้ไม่สามารถแยกกันได้ออกเลยว่าทั้งทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวมีความแตกต่างกันอย่างไรจะต่างกันก็เพียงความเป็นเอกเทศ จากปัญหานี้เองทำให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ถูกคัดเลือกไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวแทนที่จะ ไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดซึ่งเป็นสถานที่เตรียมความพร้อมก่อนที่จะปล่อยผู้ต้องขังออกสู่สังคม

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายบังคับโทษจำคุกในทัณฑสถานเปิด

กฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนกฎหมายบังคับโทษของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น กฎหมายต่างๆ ระหว่างประเทศ ปฏิญญาสากลต่างๆ สนธิสัญญา และอนุสัญญา พบว่า มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ครอบคลุมและชัดเจนกำหนดไว้แล้วในเรื่องของการบังคับโทษ มีหลักการและทฤษฎีที่ดีหลายประการ ที่ประเทศเราไม่ได้มีการนำมาใช้อย่างจริงจัง มีระบบบริหารจัดการขององค์กรและมีบุคลากรเกี่ยวกับการบังคับโทษที่เข้าใจการบังคับโทษเป็นอย่างดี เช่น มีการกำหนดสิทธิของผู้ต้องขัง สิทธิที่จะได้รับการดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ในทัณฑสถาน การกินอยู่หลับนอน การรักษาพยาบาล การรับทราบข้อมูลข่าวสาร มีมาตรการและกลไกในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เมื่อผู้รับโทษกลับคืนสู่สังคม ผู้นั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุขไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

4.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญกับการบังคับโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย

กฎหมายรัฐธรรมนูญของทุกๆ ประเทศจะมีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้เหมือนกัน ซึ่งแล้วแต่ว่าจะบัญญัติไว้เป็นประการใด อย่างกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นถึงแม้จะมีบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญเพียงแค่ 10 มาตรา แต่ก็ได้บัญญัติครอบคลุมไปในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ว่าแม้แต่สิทธิและเสรีภาพทางกระบวนการยุติธรรมและการศาลโดยจะกล่าวถึงการมีสิทธิและเสรีภาพของนักโทษไว้ต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะได้รับการดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว เปิดเผย และยุติธรรมต่อตัวจำเลย ยกเว้นการลงโทษที่โหดร้าย ทารุณ เป็นต้น

ในประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี กฎหมายรัฐธรรมนูญได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยมองว่าที่มาที่สำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพนั้นมีต้นกำเนิดมาจากกฎหมายธรรมชาติแนวความคิดของกฎหมายธรรมชาติมีบทบาทต่อแนวคิดในทางกฎหมายของยุโรปหลายประการ Thomas Aquinas นักปรัชญาศาสนาปลายยุคกลางได้จำแนกกฎหมายออกเป็น 3 ประเภท

ด้วยกัน คือกฎธรรมชาติ กฎสวรรค์ และกฎที่มนุษย์สร้างขึ้น Thomas Aquinas เรียกกฎที่มนุษย์สร้างขึ้นว่า “Mensura unensurata” ซึ่งกฎที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นหากได้แย้งกับธรรมชาติ กฎของมนุษย์ดังกล่าว ไม่อาจมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายได้ หรืออาจกล่าวได้ว่ากฎหมายธรรมชาติถือว่า มีสถานะที่เหนือกว่า (Norma superior) ซึ่งผูกพันต่อกฎหมายที่ออกโดยผู้มีอำนาจในการตรากฎหมาย การจัดความสำคัญของชั้นกฎหมายในลักษณะดังกล่าวของบุคคลทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่อง ลำดับชั้นของกฎหมายและความหมายของลำดับชั้นของกฎหมาย โดยประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี จะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีผลมาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ชาวิวในช่วงการปกครองของนาซี ซึ่งทำให้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญของเยอรมันเห็นว่าเป็นข้อผิดพลาด อย่างใหญ่หลวง ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงเจตจำนงของรัฐเยอรมันในอนาคตว่ารัฐเยอรมันจะ ให้ความสำคัญและคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รัฐจึงต้องมีการรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ไว้

ประเทศไทยในกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพเหมือนดัง ประเทศอื่นๆ เช่นเดียวกันว่าจะเป็นสิทธิความเสมอภาคความเท่าเทียมกัน การคุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ก็ตาม การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งหากจะมองสิทธิและ เสรีภาพต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะต้องคุ้มครองไปถึงผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือโดย พลังผลอก็ตามถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะตกสภาพอยู่ในฐานะที่เป็นนักโทษในเรือนจำแต่ก็ต้องไม่ลืม อย่างหนึ่งว่านักโทษเรานี้ก็เป็นประชาชนคนหนึ่งในประเทศเช่นเดียวกัน ดังนั้นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่า ด้วยเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพย่อมตามไปคุ้มครองนักโทษต่างๆ เหล่านี้เช่นเดียวกัน

4.2 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศไทย

การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นการดำเนินคดีอาญาที่เป็นระบบ ค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี หรือระบบคู่ปรปักษ์ กล่าวคือ คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเท่าเทียม กันในศาล การจะได้รับความจริงต้องอาศัยการโต้แย้งของคู่ความในคดีเพื่อโน้มน้าวจิตใจของคณะ ลูกขุนซึ่งเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงให้คล้อยตาม โดยผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้ควบคุมให้มีการต่อสู้ ในเชิงคดีอย่างยุติธรรม¹ ซึ่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศอเมริกาโดยทั่วไปแบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน โดยที่แต่ละส่วนจะมีกลไกอิสระอยู่ในตัวเอง โดยส่วนแรกได้แก่ขั้นวินิจฉัย ความผิด และส่วนที่สองได้แก่การพิจารณาคดีขึ้นกำหนดโทษ

¹ อภิรัตน์ เพชรศิริ. (2521). “การพิจารณาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา: ระบบพิจารณาแบบ ไบเฟอร์เลชั่น.” *วารสารนิติศาสตร์*, ปีที่ 10, ฉบับที่ 3. หน้า 436.

จากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบการปกครองเป็นแบบสหพันธรัฐทำให้แต่ละรัฐมีอำนาจบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้ภายในรัฐของตนเองโดยอิสระตราบท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นผลให้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาขาดความเป็นเอกภาพ ทั้งยังส่งให้กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาของรัฐแต่ละรัฐแตกต่างกันด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีกระบวนการกำหนดโทษที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การกำหนดโทษจำเลยมิได้อยู่ในอำนาจของบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยเฉพาะ หากแต่การกำหนดโทษจำเลยจะดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจำเลย ไม่ว่าจะเป็นอัยการ ทนายความ ผู้เสียหาย หรือการที่ยอมให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษจำเลยโดยทางอ้อมเป็นต้น

การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะเป็นวิธีการแบบไต่สวน โดยจะเริ่มที่พนักงานตำรวจจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและจับกุมเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงอันเป็นความจริงเบื้องต้นแล้ว ก็จะจัดส่งสำนวนการสอบสวนให้กับพนักงานอัยการ อัยการจะดำเนินการค้นหาความจริงเพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงแห่งคดี และเพื่อเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอต่อการเสนอฟ้องคดีต่อศาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าน้ำหนักพยานหลักฐานพอสมควรแก่การดำเนินคดีแล้ว ก็จะมีคำสั่งให้ฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป แต่ถ้าเป็นกรณีไม่ยุ่งยากหรือเป็นโทษปรับสถานเดียว นั้น อัยการจะใช้วิธีการทางอาญาแบบเร่งรัด โดยจะไม่เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ วิธีการนี้จะทำให้คดีระงับลงได้เป็นอย่างมากโดยกฎหมายจะให้อำนาจอัยการสามารถทำการร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอาญาต่างๆ โดยปราศจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาลตามขั้นตอนปกติ

ประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ เช่นเดียวกับประเทศในแถบภาคพื้นยุโรป มีการค้นหาความจริงแบบระบบไต่สวนหาความจริง โดยศาลเป็นผู้ไต่สวนค้นหา ในขณะที่เดียวกัน การค้นหาความจริงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ตำรวจ อัยการ และศาลเท่านั้น ทนายความและผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย ย่อมมีสิทธิในการค้นหาความจริงเช่นเดียวกัน ซึ่งการค้นหาความจริงจากสำนวนการสอบสวนเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

ประเทศไทยจะเป็นวิธีการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยจะถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาหลักก็คือพนักงานอัยการ โดยการดำเนินคดีอาญาของไทยจะเริ่มจากพนักงานตำรวจทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงต่างๆ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วก็จะส่งสำนวนให้กับพนักงานอัยการต่อไป หากพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีมูลก็จะส่งฟ้องต่อศาล หากเห็นว่าคดียังไม่มีมูลหรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอก็จะหาข้อเท็จจริงมาเพิ่มมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลจะเป็นผู้พิจารณาและพิพากษาคดีแต่ในประเทศไทยพบว่าระบบงานศาล

ของบ้านเรายังคงพบจุดอ่อนอยู่มากซึ่งศาลบ้านเราจะวางตัวนิ่งเฉยมากไม่มีความเป็นภาวะวิสัย ซึ่งจะต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงซึ่งจะต่างจากประเทศเยอรมนีที่ทั้งตำรวจ อัยการ และศาลจะมีความเป็นภาวะวิสัยมาก

4.3 กฎหมายบังคับโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย

สหรัฐอเมริกาออกแนวทางในการกำหนดโทษคืออาญาขึ้น เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งได้มีการคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญสองมิติ คือ ระดับความรุนแรงของการกระทำความผิด กับภูมิหลังประวัติดำเนินการของผู้กระทำความผิดประกอบกัน หากเป็นความผิดที่ร้ายแรงมากและมีประวัติกระทำผิดซ้ำมากโทษก็ยิ่งสูง ถ้ากระทำความผิดที่ร้ายแรงน้อย และมีประวัติการกระทำความผิดเล็กน้อยโทษก็จะต่ำลง ซึ่งเป็นการนำเอาภูมิหลังของผู้กระทำความผิดเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการกำหนดโทษอย่างชัดเจนในการกำหนดโทษของสหรัฐอเมริกาถูกสร้างมาโดยยึดหลักการสำคัญ 4 ประการคือ หลักความมีเหตุผล หลักความสอดคล้อง หลักความได้สัดส่วน และหลักความไม่มีอคติ โดยสหรัฐอเมริกาได้มีพระราชบัญญัติการปฏิรูปการกำหนดโทษปี 1984 โดยมีหลักการกำหนดโทษ 3 ประการ การกำหนดโทษจะต้องตรงต่อความเป็นจริง การกำหนดโทษจะต้องมีความเสมอภาคโดยปราศจากความลำเอียง และการกำหนดโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความผิดโดยระดับการลงโทษจะต้องมีความเหมาะสม

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเรียกว่ากฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อวิธีการความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976 ซึ่งในตัวกฎหมายนี้จะพูดถึงในเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การบังคับโทษจำคุกในเรื่องจำคุกตลอดชีวิตและการบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพซึ่งทำให้เห็นได้ว่าประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งบางประเทศอาจจะไม่ให้ความสำคัญหรือมองข้ามในส่วนนี้ไปซึ่งในการกำหนดโทษศาลจะชั่งน้ำหนักจากข้อเท็จจริง ทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนเสียของผู้กระทำความผิด โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นศาล อัยการ ตำรวจ หรือผู้เสียหาย ต่างก็มีหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม สำหรับอัยการจะมีความเป็นภาวะวิสัยมาก

ประเทศไทยนอกจากประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังมี พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไทย พ.ศ. 2479 ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับกฎระเบียบหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานราชทัณฑ์เอาไว้ซึ่งในตัวพระราชบัญญัตินี้ซึ่งหากจะมองเทียบกับประเทศอื่นอย่างเช่น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้วพบว่าของประเทศไทยยังมีบางเรื่องที่ยังไม่มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายและยังพบว่าบางส่วนมีความล้าหลังเป็นอย่างมาก

4.4 กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย

นับตั้งแต่ที่มีมติรับรองให้ใช้ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติขึ้นในปี ค.ศ. 1957 เป็นต้นมา องค์การสหประชาชาติได้พยายามที่จะให้ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ เป็นที่แพร่หลายและยอมรับไปปฏิบัติในประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้นในการประชุมใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในระยะหลังๆ เกือบทุกครั้งมักมีการพิจารณาถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในประเทศต่างๆ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่ามีประเทศใดบ้างที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้ในข้อกำหนดข้อใดที่มีประเทศต่างๆ ปฏิบัติได้มากและข้อใดที่ประเทศต่างๆ ไม่สามารถปฏิบัติได้ รวมตลอดถึงมีปัญหาอุปสรรคประการใด ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัย เพื่อประเมินการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติดังกล่าวด้วย ยังมีหลายๆ ประเทศส่วนใหญ่ที่ไม่มีการนำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไปกำหนดเป็นกฎหมายภายในประเทศแต่ยอมรับว่าข้อกำหนดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อประเทศต่างๆ ในการออกกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นอกจากนี้ยังพบว่า การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาจริงๆ ในเรือนจำ เป็นสำคัญมากกว่าการออกกฎหมาย แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับทรัพยากรและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่ในหลายๆ ประเทศได้ยอมรับว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในบางส่วนและยังมีอีกหลายส่วนที่ยังไม่อาจปฏิบัติตามได้ เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการขาดงบประมาณ ปัญหาการขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ ปัญหาการขาดอาคารสถานที่ และปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำทั่วประเทศ² ในการศึกษาในระดับโลกหรือระดับระหว่างประเทศนั้น D.L.Skoler³ ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในประเทศต่างๆ รวม 58 ประเทศ ผลการศึกษาปรากฏว่าข้อกำหนดที่ได้รับการปฏิบัติตามได้สูงสุดได้แก่ข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการทะเบียนผู้ต้องขังและการใช้เครื่องพันธนาการต่างๆ การเก็บรักษาทรัพย์สินของผู้ต้องขัง ส่วนข้อกำหนดที่ได้รับการปฏิบัติตามได้ต่ำสุดได้แก่ ข้อกำหนดในส่วนที่

² Benediet Alper and Jerry Boren. (1972). *Crime: Internation Agenda*. pp. 95-96.

³ D.L.Skoler. (1975). "World Implementation of the United Nations Standard Nimum Rules for Treatment of Prisoners". *Journal of International Law and Economics*. pp. 453-482.

เกี่ยวกับที่อยู่หลับนอนของผู้ต้องขัง พื้นฐานความรู้ของเจ้าพนักงานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี การทำงานของผู้ต้องขัง และการแก้ไขอบรมผู้ต้องขัง และข้อกำหนดเกี่ยวกับผู้ต้องขังคดีแพ่ง อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นคือประเทศที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้ในระดับสูงนั้นเป็นประเทศตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ตรงกันข้ามกับประเทศในโลกที่สามที่มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในระดับต่ำ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Bal-El-din ali⁴ ซึ่งได้ศึกษาถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ใน 9 ประเทศ คือ อิสราเอล ฮังการี อิตาลี คอสตาริกา สหรัฐออสเตรเลีย สเปน ฝรั่งเศสและอังกฤษ Ali ได้ใช้วิธีการศึกษารายงานของผู้เชี่ยวชาญที่ได้เดินทางไปตรวจสอบเรือนจำแทนที่จะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งกรอกโดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของแต่ละประเทศ จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดในประเทศทั้ง 9 ประเทศเพิ่มมากขึ้นในระหว่างปี 1955 ถึง 1968 แต่ประเทศที่พบว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดได้มากที่สุดคือ อิสราเอล (90%) รองลงมาได้แก่ฮังการี (87%) และอิตาลี (84%) ส่วนประเทศที่มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ต่ำสุดคือ คอสตาริกา (34%) สำหรับสหรัฐ (68%) และออสเตรเลีย (72%) ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของประเทศทั้ง 9 นี้พบว่าส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในส่วนทั่วไป คือ ใช้บังคับสำหรับผู้ต้องขังทั่วไปได้มากกว่าข้อกำหนดส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนที่ใช้บังคับผู้ต้องขังบางประเภท ส่วนในประเทศโลกที่สามที่อยู่ใน 9 ประเทศกล่าวได้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นในการปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ดีกว่าประเทศอุตสาหกรรมแม้ว่าประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ครบถ้วนมากกว่าประเทศในโลกที่ 3 ในปี 1968 แต่ประเทศกำลังพัฒนาก็กลับปฏิบัติตามข้อกำหนดได้มากขึ้นด้วย สำหรับประเทศโลกที่สามแล้ว ปัญหาที่สำคัญในการไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ก็คือ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านบุคลากร

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศต่างๆ ไม่สามารถปฏิบัติตามได้มากที่สุด ได้แก่ ข้อกำหนดในเรื่องการแยกผู้ต้องขังประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีจำนวนผู้ต้องขังน้อย ซึ่งการแยกจะมีอุปสรรคมาก เพราะต้องมีการสร้างเรือนจำหรือจัดหาสถานที่เพิ่มขึ้นสำหรับคุมขังผู้ต้องขังจำนวนน้อย ในขณะที่ในเรือนจำของหลายประเทศเช่น ประเทศไทย อินเดีย เกาหลี และอินโดนีเซีย เผชิญกับภาวะความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขัง ทำให้ไม่อาจปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องการจัดสถานที่นอนเป็นรายบุคคลได้ สำหรับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำอีกสองเรื่องที่หลายประเทศไม่อาจปฏิบัติตามได้คือ ข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการให้บริการด้านการแพทย์ และการจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติของสังคมที่มีต่องานราชทัณฑ์ในแง่ลบ

⁴ Lee H. Bowker. (1982). *Correction: the Science and the Art*. p. 291.

สำหรับประเทศในยุโรปและอเมริกัน แม้โดยทั่วไปจะกล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่มีระบบการราชทัณฑ์ก้าวหน้า มีงบประมาณในการจัดบริการด้านการราชทัณฑ์เป็นจำนวนมากแต่ละประเทศเหล่านี้ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายเรื่องที่ไม่อาจปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ครบทุกข้อ เช่น ในประเทศแคนาดา แม้การราชทัณฑ์ของประเทศแคนาดาจะยึดถือข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเป็นหลัก แต่ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการจัดหางานให้ผู้ต้องขัง การแยกผู้ต้องขังอื่นๆ รวมทั้งการใช้เครื่องพันธนาการเมื่อขนย้ายผู้ต้องขังนอกเรือนจำ

คณะกรรมการของเนติบัญญัติสภาของสหรัฐอเมริกา⁶ ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติในรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้โดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังรัฐต่างๆ 49 รัฐ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังว่ามีความสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพียงไร ผลของการศึกษาปรากฏว่าข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับอนามัยของผู้ต้องขัง และการติดต่อเยี่ยมเยียนจากบุคคลภายนอกของผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติตามได้สูงสุดคือ ทุกรัฐปฏิบัติตามสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อกำหนดที่มีการปฏิบัติตามสอดคล้องในระดับรองลงมาได้แก่ ข้อกำหนดเรื่องอาหาร การย้ายผู้ต้องขัง สิทธิและผลประโยชน์พิเศษ การแจ้งการเจ็บป่วยของผู้ต้องขังให้ญาติทราบ และการทำทะเบียนผู้ต้องขังซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้สอดคล้องกับการปฏิบัติในประเทศต่างๆ กว่า 40 รัฐ จากจำนวน 49 รัฐ ที่ทำการศึกษา สำหรับข้อกำหนดที่ได้รับการปฏิบัติตามได้ต่ำที่สุดคือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับที่อยู่หลับนอน การแยกผู้ต้องขัง การแพทย์ และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาท นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดอีกสองส่วนที่ไม่อาจประเมินได้ เนื่องจากเป็นข้อกำหนดที่ไม่อาจนำไปใช้ได้คือ ข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ต้องขังคดีแพ่ง และผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และยังมีสาเหตุที่ไม่อาจปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำได้นั้น เป็นผลมาจากการขาดงบประมาณ และข้อกำหนดด้านกฎหมายและทัศนคติในแง่ลบสังคม

⁵ J.W.Braithwaite. (1981). "Accreditation and International Status." paper presented at the Second Asian and Pacific conference of Correctional Administrators, July 6-10, Bangkok, Thailand. อ้างถึงใน อารีลักษณ์ สิ้นธพันธ์. (2531). การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำในประเทศไทย. หน้า 15.

⁶ American Bar Association Commission on Correctional facilities and Services, Survey of United States. (1975). *Implementation of the United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners.* อ้างถึงใน อารีลักษณ์ สิ้นธพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 15.

ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและต่างประเทศที่ทำการศึกษารูป สภาพ หรือลักษณะของกฎหมายบังคับโทษจำคุกที่ดีได้ว่าจะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นไปเช่นเดียวกับ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีด้วยเพราะการบังคับโทษเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา กล่าวคือ ต้องมีความเป็นเสรีนิยม มีความเป็นประชาธิปไตย และต้องเป็นการกระทำเพื่อ สังคม กล่าวคือ ความเป็นเสรีนิยม นั้นจะต้องยกระดับผู้ต้องขังให้เป็นประธาน ของการบังคับโทษ มีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องโทษ

สำหรับสถานะของกฎหมายบังคับโทษในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า เป็นกฎหมายที่ออกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของ บุคคล ตามรัฐธรรมนูญ การดำเนินการใดๆ ต่อบุคคล จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ออกโดยฝ่าย นิติบัญญัติเท่านั้น

ตามสภาพของกฎหมายไทย จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และ ประกาศกระทรวงฯ ระเบียบคำสั่งต่างๆ เกี่ยวกับความถูกต้อง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จากการบังคับใช้ กฎหมายบางส่วนยังใช้ได้ไม่ดีพอสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ และก็มี จำนวนน้อย ในขณะที่มีคนติดคุกมาก จึงมาเน้นการระบายออกด้วยการลดโทษ พักโทษ ที่ใช้อยู่ บทบัญญัติน่าจะเหมาะสมเพราะยืดหยุ่นได้ แต่ในขณะที่เดียวกันบทบัญญัติทั้งหลายก็ยังไม่เคร่งครัด ตามบทลงโทษ หรือยังไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ โทษยังไม่แรงพอ

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หมายถึง กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต่อเนื่องนับจากที่ ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำไปจนถึงปล่อยตัวผู้ต้องขังจึงครอบคลุมถึงภารกิจในการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังทั้งในด้านการจัดบริการอบรมแก้ไขและการดูแลควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัยและ ไม่หลบหนีภายใต้หลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ซึ่งสามารถพิจารณาขั้นตอน และมาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่

- 1) การรับตัวผู้ต้องขัง
- 2) การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำ
- 3) การปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งให้หมายรวมถึงในกรณีที่ผู้ต้องขังเสียชีวิต

ปัญหาของประเทศไทยในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำนั้น ปรากฏว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำคือ ปัญหาเกี่ยวกับการ ขาดแคลนงบประมาณ และปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรด้านการควบคุม ซึ่งไม่เพียงพอทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำงานหนัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาด้าน อาคารสถานที่ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้ต้องขัง เนื่องจากอาคารสถานที่ของเรือนจำ หลายแห่งมีความเก่าแก่ และทรุดโทรมหรือมีความคับแคบ สำหรับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ

ที่มีการกล่าวถึงคือปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐหรือนโยบายของกระทรวงหรือของกรมราชทัณฑ์ ปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของพื้นฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังไทยกับผู้ต้องขังของประเทศ ตะวันตก รวมถึงปัญหาความยากจนหรือความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศไทยและ ประเทศตะวันตก และปัญหาเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ ทักษะคติของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยไม่ยอมรับหลักประกันตามข้อกำหนด ความล้าหลังของกฎหมาย ราชทัณฑ์ไทยและความไม่ยืดหยุ่นของกฎหมาย สังคมไม่ยอมรับงานราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยี ตลอดจนนโยบายของรัฐ นโยบายของกระทรวงมหาดไทย และ นโยบายของกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ก็มีปัญหาอยู่หลายข้อที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา งานราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ คือ

1) ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดงบประมาณทำให้กรมราชทัณฑ์ต้องหันไปสู่วาระบง ึ่งตนเอง คือการมุ่งพัฒนาการศึกษาอาชีพและการอุตสาหกรรมในเรือนจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานลดน้อยลง

นอกจากนี้ปัญหาด้านงบประมาณยังส่งผลถึงการก่อสร้างอาคารสถานที่ที่ไม่สมบูรณ์ ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ และขณะเดียวกันอาคารสถานที่ที่ไม่สมบูรณ์ก็ส่งผลถึงการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังในด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การแยกขัง เป็นต้น

2) ปัญหาด้านการวัดความสำเร็จของงาน หรือการประเมินผล แม้กรมราชทัณฑ์จะมี นโยบายในการส่งเสริมให้เรือนจำปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ แต่งานราชทัณฑ์ในหลายเรื่อง โดยเฉพาะในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม หรือการเน้นในด้านการอบรมแก้ไขให้ ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมนั้น เป็นงานที่ยากในการที่จะประเมินผลงานการปฏิบัติของเรือนจำได้อย่าง แน่ชัด เช่น ในการที่จะประเมินผลสำเร็จของการอบรมแก้ไขให้กลับเข้าสู่สังคม โดยใช้กฎเกณฑ์ เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำมาวัดนั้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยจากสังคมภายนอก โดยเฉพาะ การยอมรับของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำเช่นกัน นอกเหนือจากการอบรมแก้ไขของ เรือนจำ ดังนั้นการใช้เกณฑ์ดังกล่าวมาประเมินการทำงานของเรือนจำได้ในเรื่องนี้เรือนจำก็จะหัน ไปเน้นในงานที่สามารถประเมินผลได้อย่างชัดเจน เพราะความเจริญก้าวหน้าในการทำงานของ ผู้บัญชาการเรือนจำจะอยู่ที่ผลงานในส่วนที่ประเมินผลงานได้

โดยสรุปปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ นับว่าเป็นปัญหาของทั้งฝ่ายเรือนจำและฝ่าย ส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำซึ่งจะเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญ โดยสรุปก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ปัญหาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์ว่า

จะเน้นในการพัฒนาเรือนจำไปในด้านใด แต่ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านแรงกดดันจากสังคมและนโยบายของรัฐ และปัจจัยด้านการประเมินผล

4.5 การบังคับโทษจำคุกในทัณฑสถานเปิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย

ระบบเรือนจำและทัณฑสถานได้ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดในสังคมมนุษย์มาเป็นเวลาช้านาน ในระยะแรกเรือนจำเป็นเพียงสถานที่สำหรับกักขังนักโทษเพื่อกักตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมและลงโทษแทนผู้เสียหาย โดยมีความเชื่อมั่นว่าการลงโทษอย่างทรมาณต่อผู้กระทำความผิดจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดหลายจำและแก้ส้นดานชั่วร้ายให้กลับเป็นคนดีแต่่นโยบายการราชทัณฑ์เช่นนั้นไม่บังเกิดผลดีต่อผู้กระทำความผิดและสังคมเท่าที่ควร การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในลักษณะทารุณโหดร้ายกลับทำให้จิตใจผู้กระทำความผิดกระด้างยิ่งขึ้นและกระทำผิดหนักขึ้นต่อไปอีก

โดยแรกแต่เดิมที่จะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนอย่างเดียวกันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะสามารถกลับคืนเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข นักทัณฑวิทยาหลายท่านได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลง และได้พยายามที่จะนำมามาตรการอื่นๆ มาทดแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดรวมทั้งการให้และจัดบริการทางสังคมอันจำเป็นให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิรูปเรือนจำและทัณฑสถานจากระบบยึดมั่นในหลักการควบคุมแบบดั้งเดิมไปสู่การจัดเรือนจำและทัณฑสถานในระบบที่แตกต่างกันในทางปฏิบัติดังนั้นกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยระบบเรือนจำและทัณฑสถานจึงจะต้องดำเนินการไปโดยประสานระหว่างความปลอดภัยของสังคมไปพร้อมกับการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้เป็นไปอย่างสอดคล้อง ซึ่งต่อมาระบบงานราชทัณฑ์ในประเทศต่างๆ ได้หันมาให้ความสนใจในเรื่องของการแก้ไขปรับปรุงระบบเรือนจำและทัณฑสถานเป็นอันมาก หากมีประเทศหนึ่งประเทศใดได้ค้นพบวิธีที่เชื่อว่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ได้และได้ทดลองปฏิบัติในกรณีที่ประสบความสำเร็จ ประเทศอื่นๆ ที่ให้ความสนใจก็จะดำเนินการตามแบบอย่าง

การที่จะควบคุมผู้ต้องขังไว้เพื่อการอบรมแก้ไขนั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดประเภทเรือนจำเพื่อแยกปฏิบัติให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังประเภทต่างๆ แต่การจะจัดเรือนจำแยกเป็นประเภทใดบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการที่นำมาใช้ในการจัดประเภท ซึ่งเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการจัดประเภทเรือนจำที่สำคัญ ได้แก่ เกณฑ์เกี่ยวกับระดับความมั่นคงของเรือนจำ และเกณฑ์การจัดประเภทเรือนจำตามวัตถุประสงค์ของงานเรือนจำซึ่งสามารถแยกการพิจารณาได้ดังนี้

การจัดประเภทเรือนจำตามระดับความมั่นคง จะยึดถือเกณฑ์ความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมที่ลดหลั่นกันไปตามความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำและความร้ายแรงของการกระทำผิด และระยะเวลาที่ถูกลงโทษ นิยมจัด 3 ระดับ คือ⁷

เรือนจำระดับความมั่นคงสูง เป็นเรือนจำที่เน้นการควบคุมเป็นหลัก ใช้คุมขังผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง มีโทษสูงหรือกระทำความผิดโดยสันดาน เรือนจำประเภทนี้จะก่อกำแพงสูง มีเรือนนอนที่เข้มแข็ง จัดห้องขังเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์แจ้งเหตุร้ายและเครื่องมือสังเกตความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดภายในเรือนจำอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราดูแลอย่างใกล้ชิด

เรือนจำระดับความมั่นคงปานกลาง เป็นเรือนจำที่มีระดับความมั่นคงรองลงมา เน้นการควบคุมพอสมควร แต่ยังไม่เป็นเรือนจำแบบเปิด ใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าประเภทแรก หรือผู้กระทำความผิดที่ผ่านเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงสูงมาแล้ว เมื่อโทษลดลงก็นำมาทำการควบคุมไว้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายการควบคุมมากกว่าเรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด การฝึกอาชีพแก่ผู้กระทำความผิดในเรือนจำระดับความมั่นคงปานกลาง จะเน้นหลักไปด้านอุตสาหกรรมภายในเรือนจำและมีเกษตรกรรมบางส่วน

เรือนจำระดับความมั่นคงต่ำ เป็นเรือนจำที่ไม่เน้นหนักการควบคุม ใช้คุมผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษโดยให้อิสระเสรีภาพในการเคลื่อนไหวแก่ผู้ต้องขัง โดยการใช้ระบบให้ผู้ต้องขังรักษาระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการตอบแทนคุณความดีของนักโทษ โดยจะคัดเลือกผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติดีและไว้วางใจได้ ไปควบคุมไว้เพื่อการเตรียมการปลดปล่อยในเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงต่ำสุด ซึ่งได้แก่เรือนจำเปิดหรือเรือนจำชั่วคราว เรือนจำประเภทนี้ไม่มีรั้วไม่มีกำแพงกรงขัง ไม่มีผู้คุมถืออาวุธ มีแต่รั้วลวดหนาม การฝึกอาชีพก็เน้นหนักในด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมเบาเป็นส่วนใหญ่

การจัดประเภทเรือนจำและทัณฑสถานตามระดับความมั่นคงแข็งแรง เป็นการจัดรูปแบบเรือนจำที่ยึดมั่นในหลักการควบคุมผู้กระทำความผิดแบบดั้งเดิม คือมุ่งเน้นคำนึงถึงการควบคุมผู้ต้องขังไว้อย่างมั่นคงแข็งแรงเพื่อป้องกันการหลบหนี ไม่เน้นমনเรื่องของการอบรมแก้ไขเป็นผลให้มีการคุมขังผู้ต้องขังให้อยู่ร่วมกันภายใต้ระบบการควบคุมที่เข้มงวดกดขี่มากเกินไปจนเป็นอุปสรรคต่อการปรุงแต่งแก้ไขจิตใจผู้กระทำความผิด

การจัดประเภทเรือนจำตามประเภทของผู้กระทำความผิด การจัดเรือนจำตามประเภทผู้กระทำความผิดนี้เป็นการจัดประเภทเรือนจำโดยมุ่งเน้นที่จะอบรมแก้ไขผู้ต้องขังเป็นหลัก ยิ่งไปกว่าความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุมโดยมุ่งควบคุมผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ไว้ด้วยกัน

⁷ ประเสริฐ เมฆมณี. เล่มเดิม. หน้า 192.

เพื่อให้การอบรมแก้ไขสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท การจัดประเภทเรือนจำตามประเภทของผู้กระทำผิดนี้แยกได้ดังนี้ เรือนจำชาย เรือนจำหญิง ทัณฑสถานวัยหนุ่ม ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ เรือนจำชั่วคราว เรือนจำพิเศษ และทัณฑสถานเปิด ซึ่งทัณฑสถานเปิดเป็นทัณฑสถานที่มีงเน้นในเรื่องการเตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษและจะกลับเข้าสู่สังคมชนบทให้ได้รับการฝึกอาชีพด้านการเกษตร สภาพของทัณฑสถานเปิดจึงแตกต่างไปจากเรือนจำปิดโดยทั่วไป กล่าวคือ ทัณฑสถานเปิดจะไม่มีกำแพงหรือป้อมยาม มีเพียงรั้วลวดหนามธรรมดา โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับสวนเกษตรโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมผู้ต้องขังแตกต่างไปจากเรือนจำโดยทั่วไป

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นกระบวนการในการที่จะทำความรู้จักกับผู้ต้องขังเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเหล่านั้นให้เหมาะสมมีขั้นตอนคือ

การศึกษาประวัติผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ซึ่งการศึกษาประวัติเป็นรายบุคคลจะทำให้เจ้าหน้าที่ได้รู้จักตัวคนที่แท้จริงอย่างลึกซึ้งของผู้ต้องขังแต่ละคน อาจทำได้โดยศึกษาจากเอกสารทางราชการ การสัมภาษณ์ จากการรายงานสืบเสาะก่อนการพิจารณาคดี การสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังในการใช้ชีวิตในเรือนจำ

การวิเคราะห์และการจัดประเภทผู้ต้องขัง โดยจะรวบรวมข้อมูลประวัติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง จะนำมาเป็นพื้นฐานที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุการกระทำผิดและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เหมาะสม ทั้งด้านการควบคุมดูแลและด้านการอบรมแก้ไขเพื่อให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กระทำความผิดขึ้นอีก

การติดตามประเมินผล จากการที่จัดประเภทผู้ต้องขัง รวมตลอดถึงการแยกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลหรือรายประเภทไปแล้ว ก็ต้องมีการติดตามประเมินผลว่าผลการดำเนินการในการอบรมแก้ไขเหมาะสมกับผู้ต้องขังเพียงไร หรือมาตรการในการควบคุมควรมีการผ่อนปรนเพียงไร เหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้เป็นการประเมินการวิเคราะห์และการใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหลังการวิเคราะห์ว่าเหมาะสมเพียงไร หากไม่เหมาะสมหรือมีข้อมูลเปลี่ยนไป ก็ต้องมีการจำแนกลักษณะซ้ำ

ประเทศสหรัฐอเมริกา จะแยกกระบวนการกำหนดโทษกับกระบวนการวินิจฉัยความผิดแยกออกจากกัน หน้าที่ของการกำหนดโทษเป็นของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งจะทำการกระบวนการไม่ว่าจะเป็นอัยการ ทนายความ ศาล และคณะกรรมการพักการลงโทษ โดยกฎหมายจะเป็นตัวกำหนดโทษไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ส่วนศาลคือผู้ทำหน้าที่กำหนดอัตราโทษที่เหมาะสมภายใต้กรอบของกฎหมาย สหรัฐอเมริกามีอัตราการกักขังสูงที่สุดในโลก ถึงแม้ว่าประชากรอเมริกันจะคิดเป็นเพียง 5% ของประชากรโลก แต่กลับมีจำนวนนักโทษสูงถึง 25% ของนักโทษทั่วโลกตาม

ข้อมูลรายงานของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา ตีพิมพ์ใน พ.ศ. 2549 ณ ขณะนั้น มีประชากรกว่า 7.2 ล้านคนอาศัยอยู่ในเรือนจำ อยู่ในระหว่างภาคทัณฑ์ หรือถูกคุมประพฤติ ตัวเลขดังกล่าวหมายความว่า ชาวอเมริกันทุก 32 คน จะมี 1 คนที่อยู่ในการควบคุมของระบบยุติธรรม ตามข้อมูลของศูนย์การศึกษาเรือนจำระหว่างประเทศที่คิงส์คอลเลจลอนดอน จากตัวเลข 7.2 ล้านคนนั้น 2.3 ล้านคนอาศัยอยู่ในเรือนจำ สาธารณรัฐประชาชนจีนตามมาเป็นอันดับสอง โดยมีนักโทษจำนวน 1.6 ล้านคน ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนประชากรมากกว่าสหรัฐอเมริกาถึงสี่เท่าไม่เพียงแต่มีจำนวนนักโทษสูงที่สุดแล้ว สหรัฐยังมีอัตราการกักขังสูงที่สุดด้วยเช่นกัน ประชากรทุกๆ 100,000 คน จะมีประมาณ 751 คนอาศัยอยู่ในเรือนจำ ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมอื่นแล้ว รัสเซียตามมาเป็นอันดับสองด้วยอัตรานักโทษ 627 คน ต่อประชากร 100,000 คนในจำนวนนักโทษผู้ต้องหาคดียาเสพติดคิดเป็นสัดส่วนนักโทษของรัฐ 21% ทั้งข้อมูลใน พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2546 สัดส่วนของนักโทษคดียาเสพติดในการควบคุมของรัฐบาลกลางลดลงจาก 63% ใน พ.ศ. 2540 เหลือ 55% ใน พ.ศ. 2546 ใน พ.ศ. 2552 กระทรวงยุติธรรมสหรัฐประกาศว่าอัตราการเติบโตของประชากรเรือนจำรัฐได้ลดลงต่ำสุดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2549 แต่ก็ยังมีอัตราการเติบโต 0.2% เมื่อเทียบกับประชากรเรือนจำสหรัฐทั้งหมด ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประชากรเรือนจำรัฐลดลงระหว่าง พ.ศ. 2552 เป็นครั้งแรกในรอบ 38 ปี

สาเหตุหลักของจำนวนนักโทษที่สูงนี้เนื่องมาจากระยะเวลาที่ถูกตัดสินโทษจำคุกในสหรัฐอเมริกา มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จำนวนมากระบุว่าระบบของสหรัฐอเมริกามีโทษจำคุกนานกว่าพื้นที่ส่วนอื่นใดของโลก

ถึงแม้ว่าประเทศอื่นบางประเทศจะมีจำนวนนักโทษต่อปีมากกว่าสหรัฐ แต่เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าสหรัฐเก็บนักโทษไว้ในเรือนจำนานกว่า ทำให้อัตราโดยรวมสูงขึ้น ยกตัวอย่างเช่น โทษจำคุกสำหรับข้อหาลักทรัพย์ในสหรัฐอยู่ที่ 16 เดือน เปรียบเทียบกับ 5 เดือนในแคนาดา และ 7 เดือนในอังกฤษ เมื่อดูจาสาเหตุของการถูกคุมขังแล้วจะยังกระจ่างว่าเหตุใดอัตราการกักขังและระยะเวลาของโทษจำคุกนั้นสูงมากเพียงใด

ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นอัยการระหว่างสงครามกลางเมืองบางคนเชื่อว่าการกวาดล้างดังกล่าวยิ่งทำให้การกักขังในสหรัฐอเมริกาเพิ่มสูงขึ้นมาก ราว พ.ศ. 2523 สหรัฐมีประชากรเรือนจำ 40,000 คน ที่ถูกจับกุมในอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด อิธาน นาเดลมันน์ แห่งพันธมิตรนโยบายยาเสพติด กล่าวว่า “เรากำลังจับกุมผู้กระทำผิดมากขึ้นในการละเมิดกฎหมายยาเสพติดมากกว่าประเทศอื่นใดในยุโรปตะวันตก (และยังมีประชากรอีกมาก) ที่ถูกคุมขังในการดำเนินคดีทุกรูปแบบ” ในอีกแห่งหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่นและสวีเดนที่ใช้วิธีการลงโทษอย่างเด็ดขาดสำหรับยาเสพติดผิดกฎหมาย ซึ่งทำให้ประเทศเหล่านี้มีประชากรเรือนจำน้อยและมีการใช้ยาเสพติดน้อยลง

ตามไปด้วย ดังนั้น ความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายอาเสพติดและประชากรเรือนจำจึงไม่ใช่แบบ
แผนที่ง่าย

ข้อมูลปี พ.ศ. 2549 พบว่า นักโทษเรือนจำรัฐ 49.3% หรือ 656,000 คน ถูกกักขังด้วย
โทษอาชญากรรมที่ไม่ร้ายแรง ข้อมูลปี พ.ศ. 2551 พบว่า นักโทษเรือนจำรัฐบาลกลางกว่า 90.7%
หรือ 165,457 คน ถูกกักขังด้วยโทษอาชญากรรมที่ไม่ร้ายแรง

ทัศนสถานเปิดหรือเรือนจำเปิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะแตกต่างกับทัศนสถานเปิด
ในประเทศไทยอยู่ตรงที่ในสหรัฐอเมริกาจะมีการเปิดเรือนจำเปิดออกเป็น 3 แห่ง โดยจะแบ่งแยก
ผู้ต้องขังออกเป็นผู้ต้องขังที่ต้องอยู่ในเรือนจำเปิดในระยะยาวซึ่งในเรือนจำเปิดนี้จะมีพื้นที่
กว้างขวางและมีการฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขังโดยให้ความรู้ด้านศิลปะ ช่างปั้นหม้อเครื่องดินเผา และ
งานหัตถกรรมขนาดเบา (Light handicraft groups) งานไม้ ห้างภาพ และด้าน โปรแกรมที่มี
เครื่องอำนวยความสะดวกด้านพลศึกษาอันเป็นสิ่งที่ดีมากแต่อาจต้องใช้เนื้อที่อยู่มากสักหน่อย
ยังมีโปรแกรมที่จัดห้องเรียนภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ระดับพื้นฐาน ตลอดจนชั้นเรียน A-level
(เป็นระดับชั้น ม.5 และ ม.6 เมื่อเทียบกับของไทย) เพื่อใช้สำหรับการเรียนในระดับชั้นสูงมากยิ่งขึ้น
แผนกการศึกษาของเรือนจำยังได้มีการดำเนินงานสอนช่างเชื่อมโลหะ และคอร์สฝึกอบรมด้าน
อาชีวศึกษาเกี่ยวกับงานทาสีและการประดับตกแต่ง ทั้งหมดนี้ยังเป็นการยากที่จะสรุปหลักเบื้องการ
ทบทวนสิ่งที่จัดสรรหาซึ่งเป็นไปโดยความตั้งใจที่จะจัดให้มีรางวัลมอบให้ อันเป็นวิธีที่จะ
ช่วยให้พวกเขาทั้งหลายได้ประโยชน์จากเวลาที่หมดไป ในสหรัฐอเมริกายังเปิดเรือนจำเปิดที่ขัง
ผู้ต้องขังในระยะสั้นและระยะปานกลางซึ่งพื้นที่ก็จะลดหลั่นกันไปตามขนาดหรือจำนวนของ
ผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามเรือนจำเปิดในสหรัฐอเมริกาก็จะมีวัตถุประสงค์คล้ายๆ กันคือ มีการฝึกอาชีพ
ให้แก่ผู้ต้องขัง และสังคมในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ก็จะให้การยอมรับแก่ผู้ต้องขังโดยจะเห็นได้
จากการที่ผู้ต้องขังนำสิ่งของที่ตนได้ฝึกอาชีพขณะอยู่ในเรือนจำไปจำหน่ายก็ได้การตอบรับจาก
สังคม และคนในสังคมส่วนใหญ่ก็ให้การยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ต้องขัง

ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรือนจำเปิดได้ถูกบัญญัติลงในประมวล
กฎหมายอาญา ตามมาตราที่ 10 วรรคย่อยที่ 1 นักโทษโดยพื้นฐานแล้วจะต้องถูกจองจำใน
เรือนจำแบบเปิด เมื่อพวกเขายินยอม ตกลง และ พวกเขาเพียงพอกับ “ข้อกำหนดขั้นพื้นฐานแบบ
พิเศษในเรือนจำแบบเปิดนั้น” ในทางกลับกันผู้ต้องขังในเรือนจำแบบปิดก็เช่นเดียวกันตามมาตรา
10 วรรคย่อยที่ 2 ได้กล่าวไว้ว่า จะให้ที่พักอาศัยหรือเข้าไปอยู่ได้ เมื่อคุณสมบัติของวรรคย่อยที่ 1
ไม่สามารถที่ทำได้เท่านั้น

จุดมุ่งหมายของการเรือนจำแบบเปิดคือ รับภาระในผู้ต้องขังเพียงแค่ว่าในประเภทที่มี
ผลข้างเคียงของการกักขังปิดที่ร้ายแรงมากให้ได้เร็วที่สุด ที่ซึ่งเป็นนักโทษที่ปราศจากที่พักอาศัยที่

ปลอดภัยกว่า จนถึงในส่วนของนักโทษที่เป็นภัย หรือมีความเสี่ยงในเรื่องของความปลอดภัยต่อสังคม ไม่ใช่ทั้งในเรื่องของรูปแบบในการกระทำความผิดทางกฎหมาย หรือการเคยต้องโทษมาก่อน รวมไปถึงในเรื่องของอายุของนักโทษ หรือระยะเวลา และรูปแบบของบทลงโทษที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการนำนักโทษแยกออกไปขังในเรือนจำแบบเปิดนั้น จะต้องถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วส่วนตัวแล้วสำหรับนักโทษ ที่มีการคาดการณ์ที่ไม่เป็นที่น่าพอใจนั้นเงื่อนไขที่ถูกเรียกร้องในเรื่องจำแบบเปิดนั้น ถือว่าเหมาะสม เพราะนักโทษ ที่อยู่ในเรือนจำเปิดนั้นต้องมีความรับผิดชอบมากกว่า สำหรับที่ต้องดูแล จัดการทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตัวเอง รวมทั้งความเห็นชอบของเขาต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูลไว้ด้วย การมีส่วนร่วมของเขาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักความคิดที่มีเหตุผล แต่อย่างไรก็ตาม นักโทษไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกร้องในเรื่องของการพักอาศัย หรือการเข้าไปอยู่ในเรือนจำแบบเปิด จะเป็นไปได้เมื่อเงื่อนไขทั้งหมดรวมกันนั้นตรงตามบทบัญญัติ แต่อย่างเดียวที่สามารถทำได้คือการใช้งานในการตัดสินใจของตัวบทกฎหมายที่ไม่มีข้อผิดพลาด

ภายในเรือนจำไม่จำเป็นต้องมีกฎในการสอดส่องดูแล อย่างสม่ำเสมอ และทันทั่วทั้งที่ในเรือนจำแห่งนี้นักโทษสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระ ในห้องพักของพวกเขาสามารถที่จะเปิดเอาไว้ได้ตลอด ยังรวมถึงประตูด้านหน้าของคอกที่ไม่ต้องปิดตายตลอดไป เพื่อที่จะทำให้นักโทษสามารถมีการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก รวมทั้งภายในเรือนจำได้อีกด้วย และยังรวมไปถึงยังสามารถได้เพิ่มการติดต่อกับโลกภายนอก และยังสามารถช่วยเปลี่ยนในเรื่องของการมีปฏิกริยาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อีกด้วย นอกเหนือจากการดูแลตรวจสอบความปลอดภัยที่มีน้อยมาก ยังต้องมีเรื่องของการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อตัวเองรวมเป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานที่ทำให้เป็นรูปร่างของเรือนจำแบบเปิด⁸ แต่อย่างไรก็ตามแล้วแต่ ไม่สามารถที่มองข้ามไปได้ในเรื่องของพฤติกรรมบังคับที่ต้องมี หรือต้องปฏิบัติเมื่ออยู่ในเรือนจำแบบเปิด และยังคงมีอยู่ในกรณีที่เขาถูกจำกัดอิสระเนื่องจากสาเหตุของความพยายามในการหลบหนียังไม่มียุทธวิธีตายตัวที่แน่นอนถ้าพูดถึงเรื่องเรือนจำแบบเปิด ในกรณีที่จะปล่อยให้ผู้ถูกตัดสินคดีโดยปราศจากการข่มขู่จากผลลัพธ์ไม่พึงประสงค์ให้เป็นอิสระถ้าเขาต้องการที่จะไปพักอาศัยที่อื่น

ซึ่งความแตกต่างในการอยู่ในเรือนจำแบบเปิดนักโทษจะได้รับความไว้วางใจเพื่อที่จะให้เขามีความรับผิดชอบในตนเอง รวมทั้งฝึกฝนที่จะเผชิญกับสถานการณ์ในการที่ต้องใช้ความพยายามต่างๆ ให้ผ่านไปได้ ในทางปฏิบัติที่ระดับของภาวะต่อเนื่อง จาก การอยู่ในเรือนจำแบบปิด ไปยังการอยู่ในเรือนจำแบบกึ่งเปิด และสุดท้ายจนถึงเรือนจำแบบเปิดรวมทั้งความ

⁸ Kaiser/Schöch. (2003). *Strafvollzug*. p. 272.

⁹ Die Einrichtungen des offenen Vollzugs sind vielfach auf weitgehend sozialisierte Gefangene zugeschnitten, (1986). *während weniger Gefestigte kaum die chance auf Erprobung in Freiheit habe*. p. 204.

ไม่เข้มงวด ของการกักขัง และ วันหยุดพักผ่อนก็มีได้ ตามมาตรา 11 และ 13 และเช่นเดียวกับ ความไม่เข้มงวดในการใช้ชีวิตในสถานที่พักอาศัย (เช่น ในระหว่างการทำงาน และเวลาว่าง) ก็สามารถมีได้ในเรือนจำแบบปิดเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะได้มีความแตกต่างที่ชัดเจนให้น้อยที่สุดหรือแทบจะไม่มีเลย ถึงแม้ว่า ถ้าดูในส่วนของความหมายทางปฏิบัติตามมาตราที่ 10 ที่จะน้อยไปเสียหน่อยก็ตาม แต่ก็สามารถเห็นได้ตั้งแต่การมองครั้งแรกว่า¹⁰ การอยู่ในเรือนจำแบบเปิดได้เสนอในเรื่องของสิ่งที่ดีที่สุด สำหรับการให้สิทธิในส่วนของความไม่เข้มงวดของจากอยู่ในการกักขัง และ ยังมีโครงสร้างที่สอดคล้องกันในเรื่องของการใช้ชีวิตโดยรวมอีกด้วย (ตามมาตราที่ 3 วรรคย่อยที่ 1) มันมีผลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงที่โดนขังและจำเป็นต้องนำลูกของตนเองเข้ามาอาศัยด้วย หรือที่เรียกกันว่า ที่สำหรับแม่ - ลูก¹¹ ที่สำคัญมาก คือ มีความเป็นไปได้สำหรับนักโทษที่ถูกปล่อยในช่วงกลางวัน ที่สามารถไปทำภารกิจของตนเองได้อย่างอิสระ¹²

ในขณะที่เรือนจำเปิดในประเทศไทยซึ่งมีจำนวน 6 แห่งทั่วประเทศ เกณฑ์หนึ่งที่เหมือนกันกับทุกๆ ประเทศคือเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังที่จะเข้าไปอยู่ในเรือนจำนั้นคือ จะต้องได้รับความยินยอมจากตัวผู้ต้องขังเอง แต่เท่าที่ผู้เขียนได้สอบถามจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานปรากฏว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่ยินยอมที่จะเข้าไปอยู่ในเรือนจำเปิดเหตุผลเพราะประการแรกคิดเพื่อนที่เป็นผู้ต้องขังด้วยกัน และอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือผู้ต้องขังส่วนใหญ่มองว่าไม่ว่าจะอยู่ในเรือนจำปิดหรือเรือนจำเปิดก็ได้พื้นที่ในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันจึงมองว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำเปิดอยู่ในเรือนจำปิดก็สามารถพื้นที่ออกไปได้เหมือนกัน และปัญหาที่สำคัญของระบบเรือนจำของประเทศไทยที่สำคัญมากๆ ประการหนึ่งคือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำทำให้ในการแบ่งแยกผู้ต้องไปตามประเภทของการกระทำ ความผิดเป็นไปได้อย่างทำให้เกิดการล่อหลอมวัฒนธรรมคุกเข้าไปแทนที่จะมีการแก้ไขผู้กระทำ ความผิดกลับกลายเป็นว่าคุณกลายเป็นโรงเรียนสอนอาชญากรรมชั้นดีเมื่อผู้ต้องขังเหล่านี้พื้นที่ออกไปนอกจากสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะไม่ให้การยอมรับแล้วผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยังมีการกระทำ ความผิดซ้ำทำให้ต้องกลับเข้ามาใช้ชีวิตในคุกอีก

เราจะเห็นได้ว่า แนวทางในการกำหนดโทษของศาลไทยนั้นมีหลักเกณฑ์ที่ละเอียดอ่อน และเป็นหลักเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้เป็นคู่มือของศาลในการกำหนดโทษได้ เพียงแต่ว่าหลักเกณฑ์พวกนี้ยังไม่มีสภาพบังคับ หมายความว่า ผู้พิพากษาไม่ได้ถูกบังคับให้ต้องใช้หลักเกณฑ์เหล่านี้ จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคนที่จะใช้กฎเกณฑ์ใดกฎเกณฑ์หนึ่ง

¹⁰ Kaiser/Schöch. Op.cit. p. 143.

¹¹ Ibid. p. 143.

¹² Ibid. p. 143.

หรือนำมาใช้ทั้งหมด ทำให้ดุลพินิจของศาลไทยยังไม่ชัดเจนแน่นอนว่าจะต้องมีการวางกรอบการใช้ดุลพินิจอย่างไร ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า โดยเนื้อหาของกรอบการวางกรอบดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลนั้นจะประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์สำคัญๆ 3 ข้อ คือ

- 1) พฤติการณ์ในการกระทำความผิด
- 2) ลักษณะของผู้กระทำความผิด
- 3) กระแสสังคม

ซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านี้ก็จะคล้ายกับเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกา เพียงแต่ของสหรัฐอเมริกาเขาออกมาเป็นกฎหมายเพื่อบังคับให้ผู้พิพากษาจำต้องใช้กฎเกณฑ์เหล่านี้มาพิจารณาประกอบการกำหนดโทษ ศาลในสหรัฐอเมริกาก็จะพิจารณากฎเกณฑ์เหล่านี้ไปพร้อมๆ กัน โดยให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์เหล่านี้เท่าเทียมกัน ซึ่งในศาลไทยยังเห็นว่าไม่ชัดเจน ศาลบางท่านก็ให้ความสำคัญกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิดมากกว่าลักษณะของผู้กระทำความผิด หรือไม่นำเอากระแสสังคมเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย และจากการที่ได้ศึกษาจะพบว่าศาลไทยมีการกำหนดโทษให้มีความหนักเบาไปตามข้อเท็จจริงแต่ละคดีไป ไม่ได้มีการกำหนดจำนวนโทษที่ระบุแน่นอนตายตัวเหมือนอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวความคิดของศาลไทยที่ให้ความสำคัญในการกำหนดโทษที่พิจารณาไปตามข้อเท็จจริงในแต่ละคดี ซึ่งถือได้ว่ามีความละเอียดอ่อนกว่าในสหรัฐอเมริกา แต่ที่เห็นควรพัฒนา ก็คือ หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษให้ชัดเจน โดยออกมาเป็นกฎหมายเพื่อให้เกิดสภาพบังคับเพื่อศาลจะได้เกิดสภาพบังคับเพื่อศาลจะได้กรอบที่ชัดเจนแน่นอนในการกำหนดโทษทางอาญา และได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศถึงการให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างชัดเจนและเป็นธรรม

จากการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติสถานเปิดระหว่างของต่างประเทศและประเทศไทย จะพบว่าในระบบของต่างประเทศจะให้ความสนใจเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษเป็นอย่างมาก ซึ่งจะแตกต่างจากของประเทศไทยซึ่งมักจะให้ความสำคัญเท่าไรนักเพราะเป็นระบบกฎหมายสุดท้ายซึ่งมักจะถูกลดลืม แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่าในส่วนของกฎหมายบังคับโทษมีความสำคัญมากไม่แตกต่างจากกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะจากการบริหารงานยุติธรรมทางอาญากระบวนการขึ้นตอนสุดท้ายก็คือกฎหมายบังคับโทษซึ่งมีราชทัณฑ์เป็นผู้คอยกำกับดูแล และจากปัจจุบันก็ได้พบว่าประเทศไทยกำลังพบกับวิกฤตราชทัณฑ์ว่าผู้ต้องขังล้นเรือนจำซึ่งเป็นเช่นนี้ทำให้สามารถรู้ได้ว่าระบบจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมีปัญหา ดังนั้นเราจึงต้องตรวจสอบกระบวนการหรือระบบเพื่อหาจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดที่แท้จริงอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจจะต้องดำเนินการ 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกันคือ ส่วนแรก การแก้ปัญหภายในหน่วยงานนั้นเอง เช่น การใช้มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง

ในชั้นราชทัณฑ์ ได้แก่ การลด-พักการลงโทษ การอภัยโทษ ฯลฯ ใช้มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้การแก้ไขในทางกายภาพอาจได้แก่ การสร้างเรือนจำ/ทัณฑสถานเพิ่ม เพิ่มงบประมาณ เพิ่มบุคลากร ฯลฯ ส่วนที่สอง คือทบทวนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในส่วนต่างๆ ก่อนที่จะมาถึงงานราชทัณฑ์ พิจารณาในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของหน่วยต่างๆ เหล่านั้น ทั้งในทางทฤษฎี และทางปฏิบัติ ตลอดจนการนำมาตรการพิเศษต่างๆ มาใช้ เช่น มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก การผันคดี เป็นต้น¹³

ทัณฑสถานเปิดของประเทศไทยพบว่าทั่วประเทศมีเพียง 5 แห่งซึ่งจะแตกต่างจากของสหพันธรัฐอเมริกา และสหพันธรัฐสาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมีเรือนจำเปิดทั่วประเทศเยอะมาก จากการศึกษาทำให้พบว่าเหตุที่ประเทศไทยมีจำนวนทัณฑสถานเปิดเพียง 5 แห่งทั่วประเทศพบว่าประเทศไทยจะมีการนำผู้ต้องขังเด็ดขาดที่เข้าหลักเกณฑ์ไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวซึ่งเรือนจำชั่วคราวจะเป็นเรือนจำที่ขึ้นตรงกับเรือนจำแม่ไม่มีความเป็นเอกเทศเหมือนเช่นเดียวกันกับทัณฑสถานเปิด นอกจากนี้ยังพบอีกว่าจำนวนเรือนจำชั่วคราวก็มีมากกว่าทัณฑสถานเปิดจากเหตุผลนี้ทำให้ทราบคำตอบได้ว่ากรณีที่เรือนจำชั่วคราวมีจำนวนและมีการขยายพื้นที่ออกเป็นเรือนจำชั่วคราวออกมานั้นเป็นเพราะเหตุว่าขยายออกมาจากเรือนจำแม่ซึ่งจำนวนงบประมาณจำนวนเจ้าหน้าที่ก็จะจัดสรรปันส่วนออกมาจากเรือนจำแม่ทำให้เรือนจำชั่วคราวมีการขยายออกไปอย่างมากมาย ทำให้ทัณฑสถานเปิดลดความสำคัญลงไปทั้งที่แท้จริงแล้วทัณฑสถานเปิดเป็นศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปลดปล่อยผู้ต้องขังออกสู่สังคมที่เหมาะสมมากที่สุด จากการศึกษาจึงเกิดคำถามขึ้นว่าแล้วเหตุใดประเทศไทยจึงไม่ผลักดันเรือนจำชั่วคราวขึ้นเป็นทัณฑสถานเปิดจะได้มีอำนาจเต็มในการจัดการดูแลผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ไม่ต้องขึ้นตรงกับเรือนจำแม่ คำตอบได้กลับมามีการที่ไม่สามารถผลักดันเรือนจำชั่วคราวขึ้นเป็นทัณฑสถานเปิดได้เพราะมีอำนาจของคณะปฏิรูปงานราชการกำหนดห้ามมิให้เพิ่มหน่วยงานราชทัณฑ์และจำนวนเจ้าหน้าที่ ทำให้กรมราชทัณฑ์ต้องแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะระบายผู้ต้องขังที่เข้าหลักเกณฑ์โดยการจัดตั้งขึ้นเป็นเรือนจำชั่วคราวออกมาซึ่งทั้งเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิดต่างมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเพื่อการดำเนินงานด้านการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่นักโทษเด็ดขาดโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ปลูกสวนป่า และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ ซึ่งทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวของกรมราชทัณฑ์โดยทั่วไปจะมีความมั่นคงแข็งแรงดี ไม่มีกำแพงและรั้วรอบขอบชิด ลักษณะงานมุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม และอยู่ใกล้กับชุมชน ผู้ต้องขังที่ได้รับคัดเลือกเข้าไปอยู่ประจำที่ทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวจะต้องเป็นผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีและใกล้จะพ้นโทษ ซึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอาชีพและพัฒนา

¹³ ธาณี วรภัทร์ ข เล่มเดิม. หน้า 18-19.

จิตใจ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการปลดปล่อย มีโอกาสปรับตัวเข้าสู่ชุมชนสังคมก่อนพ้นโทษ และฝึกความรับผิดชอบต่อการควบคุมตนเองและปรับสภาพของตนเองให้พร้อมกลับสู่สังคม นอกจากนี้ทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวยังเป็นประโยชน์ด้านการระบายความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำอีกวิธีหนึ่ง

จากการไปศึกษาดูงานของผู้เขียนที่ทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง พบว่า ทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งมีเนื้อที่ทั้งหมดที่รังวัดออก น.ส.ล. 769-3-55.4 ไร่ โคนใช้เนื้อที่ตั้งเป็น ศูนย์ราชการไป 158 ไร่ เนื้อที่ตั้งโรงเรียนมาตาศุดพันพิทยาคาร 33 ไร่ พื้นที่ให้การไฟฟ้า 2-2-95.6 ไร่ พื้นที่ให้เทศบาลสร้างสวนสาธารณะ 30 ไร่ และพื้นที่ให้กระทรวงยุติธรรม 20 ไร่ ปัจจุบันทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งคงเหลือพื้นที่ใช้ประโยชน์ในราชการ 454-0-71.9 ไร่ จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ประเทศไทยไม่ได้ประสบปัญหาในการจัดหาพื้นที่ที่จะเปิดทัณฑสถานขึ้นมาเลยแต่กลับพบว่าทางราชทัณฑ์มีเนื้อที่มากมายที่จะสร้างเรือนจำขึ้นใหม่แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่หลายๆ ท่านพบว่า การที่ขยายพื้นที่เรือนจำไม่ได้เป็นเหตุเพราะขาดงบประมาณ ผู้เขียนได้สัมภาษณ์คุณสุรทิน เถาว์ทิพย์ ผู้อำนวยการทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง คุณมาโนช พลเชื้อ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาทัณฑสถานห้วยโป่ง คุณสิทธิพร ศรีลัมภ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งมียอดผู้ต้องขังที่อยู่ในทัณฑสถานเปิดห้วยโป่ง 279 คน ซึ่งทางทัณฑสถานสามารถรับได้ถึง 300 คน และยังพบนักโทษคดียาเสพติดจำนวน 36 คน จากการสอบถามทราบมาว่าทุกทัณฑสถานเปิดทั่วประเทศจะมีผู้ต้องขัง ยาเสพติดมาอยู่ในทัณฑสถานเปิดด้วยเพราะเหตุจากพระราชบัญญัติฟื้นฟูยาเสพติดได้บัญญัติว่า ผู้เสพคือผู้ป่วย แต่ทางทัณฑสถานก็ได้มีการจัดระบบการป้องกันที่ไม่ให้นักโทษคดียาเสพติด หลบหนีโดยการติดลวดหนามและขังผู้ต้องขังเหล่านี้แยกไว้ต่างหากไม่ให้ปะปนกับนักโทษที่อยู่ในทัณฑสถานเปิด นักโทษที่อยู่ในทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งจะได้รับการมาเยี่ยมจากญาติพี่น้อง โดยทางทัณฑสถานเปิดจะแบ่งการเยี่ยมออกเป็น 3 แบบกล่าวคือ

1. เยี่ยมวันทำการปกติช่วงเที่ยงวันละ 1 ชั่วโมง
2. เยี่ยมในวันหยุดทำการจะเปิดให้เยี่ยมได้ตั้งแต่เวลา 09.00-12.00 น.
3. เยี่ยมพิเศษกรณีมีคู่สมรส โดยจะต้องมีหลักเกณฑ์ คือ ต้องเป็นคู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องยื่นหนังสือต่อทางทัณฑสถานเปิดเพื่อกำหนดการวันเวลาในการเยี่ยมโดยสามารถมาค้างคืนได้ 1 คืน

ส่วนในเรื่องของอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ช่วงที่เปิดทัณฑสถานเปิดช่วงแรกจะมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ราชการจำนวน 40-50 คนซึ่งเพียงพอต่อการควบคุมนักโทษแต่ปัจจุบันพบว่าเหลือเจ้าหน้าที่เพียง 20 คนซึ่งทัณฑสถานเปิดในประเทศไทยทั้ง 5 แห่งก็ประสบกับปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอมาจากตัวปฏิรูปราชการที่ห้ามเพิ่มหน่วยงานและจำนวนเจ้าหน้าที่

เรื่องของอาหารจะมีการส่งอาหารเข้ามา คนประกอบอาหารก็จะให้นักโภชนาการเอง โดยจะแบ่งหน้าที่กันออกไปเลยแบ่งไปตามความถนัด เช่น ช่างเชื่อม ล้างรถ ตัดผม เกษตรกร ประกอบจักรยาน ถ้าวายกเรียนหนังสือก็ส่งเรียนหนังสือใครชอบหรือถนัดอย่างไรก็ไปฝึก เป็นต้น ทางทัศนสถานเปิดจะให้สิทธิแก่นักโภชนาการเต็มที่

ทัศนสถานเปิดห้วยโป่งจะมีการฝึกด้านเกษตรกรรม ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ปลูกผลไม้ งานบริการ คาร์แคร์ ช่างตัดผม ซักรีด เงินที่ได้จากการที่นักโภชนาการได้นำมาไว้ส่วนกลางและจะมีการปันผลทุกเดือน

ส่วนนักโภชนาการเสพติดจะมาอยู่ชั่วคราวครั้งชั่วคราวรอผลทางวิทยาศาสตร์มาอยู่แค่ 45 วัน จะไม่ได้อยู่ตลอดตามพระราชบัญญัติเสพติด

ทางผู้อำนวยการทัศนสถานเปิดห้วยโป่งได้กล่าวถึงข้อดี ข้อเสียของการมีทัศนสถานเปิดในประเทศไทยดังนี้

ข้อดี

1. เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการปล่อยตัวนักโทษและให้นักโทษได้มีการปรับตัวก่อนพ้นโทษออกไปโดยสภาพแวดล้อมจะมีลักษณะคล้ายๆ กับข้างนอก
2. เพื่อที่จะฝึกวิชาชีพ ช่างไม้ ช่างเชื่อม รับจ้าง
3. ในการเยี่ยมผู้ต้องขังจะแตกต่างจากการเยี่ยมในเรือนจำปิดโดยทัศนสถานเปิดจะมีการเยี่ยมที่ถึงตัวทำกิจกรรมกับญาติร่วมกันเช่น ทานอาหารร่วมกัน เป็นต้นและมีการเยี่ยมแบบชีวิตคู่ซึ่งทางเรือนจำปิดจะไม่มี
4. ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยไม่มีอะไรกีดกัน
5. ด้านการปกครองไม่เคร่งครัดต่อกฎระเบียบขบขู่กันแบบผ่อนปรนแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย
6. สถานที่อยู่เรือนนอน ไม่มีกำแพงกีดกัน ไม่มีอุปกรณ์เสริมความมั่นคงไม่ใช้เครื่องพันธนาการ

ข้อเสีย

1. เจ้าหน้าที่ไม่มีความยุติธรรมไม่เป็นธรรมจะเปิดโอกาสให้นักโทษหลบหนีเพราะทัศนสถานเปิดไม่มีกำแพงกั้น

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ
2. ที่อยู่ของนักโทษคับแคบ
3. กำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย

นอกจากนี้ทางผู้อำนวยการทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งได้แจ้งว่าปัญหาที่ทางราชทัณฑ์ไทยกำลังประสบปัญหาคือในเรื่องของงบประมาณ และตัวกฎหมายบางตัวที่ยังไม่มีความทันสมัย ยิ่งถ้าหลัง

และจากการไปศึกษาดูงานครั้งนี้ทำให้ทราบอีกว่าทัณฑสถานเปิดที่เปิดจำนวน 5 แห่งทั่วประเทศไทยนั้นไม่มีนักโทษหญิงเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานเปิดเลยแต่นักโทษหญิงที่เข้าคุณสมบัติที่สามารถเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดได้จะโดนให้ไปอยู่ในเรือนจำชั่วคราวซึ่งนี่ก็เป็นอีกหนึ่งช่องโหว่ที่ทางราชทัณฑ์ในประเทศไทยควรจะมีการจัดตั้งทัณฑสถานเปิดขึ้นมาอีกเพื่อรองรับและจัดเกล้าเตรียมความพร้อมที่จะปล่อยให้ให้นักโทษสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนอย่างคนปกติทั่วไป

เช่นนี้จะเห็นได้ว่าการที่มีทัณฑสถานเปิดนั้นมีประโยชน์มากต่อราชทัณฑ์ไทยนอกจากจะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังแล้วยังฝึกฝนอาชีพและเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขและไม่หันกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ทัณฑสถานเปิดยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการบังคับโทษจำคุกเพื่อเป็นการแก้ไขอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขังอีกด้วย

ปัญหาอีกหนึ่งประการที่พบว่าในทัณฑสถานเปิดมีจำนวนผู้ต้องขังที่ผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าไปอยู่มีจำนวนน้อยมากจากการที่ศึกษาสถิติมา จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ซึ่งทำหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปในทัณฑสถานเปิดให้คำตอบกลับมาว่าส่วนหนึ่งคิดเพื่อนทำให้ไม่ยินยอมเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดถึงแม้ว่าตัวเองจะเข้าหลักเกณฑ์ก็ไม่ยอมเข้าไปอีกประการหนึ่งคือการรอรับอภัยโทษซึ่งผู้ต้องขังแจ้งว่าจะอยู่ในเรือนจำเปิดหรือเรือนจำปิดก็ได้รับอภัยโทษเหมือนกันทำให้ไม่ยอมเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดเป็นต้น

บทที่ 5

ข้อสรุปและขอเสนอแนะ

5.1 ข้อสรุป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม และในการปราบปรามและการป้องกันในการทำความผิด รวมถึงการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย และการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ จึงเป็นกระบวนการที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคมของประเทศต่างๆ ในโลกปัจจุบัน โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นหลักการที่ปรากฏเป็นสากลในเรื่องนี้มี 3 ส่วน คือ กฎหมายส่วนที่เป็นสารบัญญัติ ส่วนที่เป็นอาญาวิธีบัญญัติ และส่วนอาญาบังคับโทษ

ส่วนอาญาบังคับโทษถือเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของกระบวนการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเทศไทยในขณะนี้กำลังประสบกับปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ กล่าวคือ มีจำนวนผู้ต้องขังมากเกินกว่าที่เรือนจำจะรองรับได้ นอกจากนี้ยังพบกับปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ที่พบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเกณฑ์มาก

ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติมีความชัดเจนมากสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์และความชอบธรรมของโทษจำคุกหรือมาตรการการลงโทษอื่น คือ เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม และสามารถที่จะดำรงชีวิตในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง และช่วยเหลือตนเองได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำต้องเป็นไปเพื่อลดความแตกต่างระหว่างชีวิตในเรือนจำกับชีวิตที่เป็นอิสระ

ทัณฑสถานเปิดเป็นศูนย์เตรียมความพร้อมในการปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมมาก ทั้งนี้ควรจะมีรูปแบบที่สอดคล้อง และตอบสนองกับตัวแปรต้น เพื่อป้องกันการกลับมาทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ โดยทัณฑสถานเปิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดกระบวนการขัดเกลาทางเรือนจำทำให้ทัณฑสถานเปิดส่วนใหญ่เป็นสถานที่คล้ายกับบ้าน ไม่มีกำแพงสูงใหญ่ มีการลดระดับของสภาพแวดล้อม เช่น กฎระเบียบตารางเวลาการใช้ชีวิตของผู้ต้องขัง ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง การมีทัณฑสถานเปิดเป็นการกระจายผู้ต้องขังออกจากเรือนจำซึ่งกำลังประสบกับสภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ แต่ถึงกระนั้นก็ตามประเทศไทยยังมีการนำตัวผู้ต้องขังเด็ดขาดไปคุมขัง

ไว้ในเรือนจำชั่วคราวเช่นเดียวกันกับทัณฑสถานเปิดโดยทั้งทัณฑสถานเปิดและเรือนจำชั่วคราวต่างมีหลักเกณฑ์เดียวกันในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย แต่ถึงกระนั้นก็ตามเรือนจำชั่วคราวก็ยังคงขึ้นตรงต่อเรือนจำแม่ซึ่งเป็นเรือนจำปิด แต่ลักษณะพื้นที่ของเรือนจำชั่วคราวก็จะมีลักษณะคล้ายกับทัณฑสถานเปิดมากไม่ว่าเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่แล้วก็จะมีการฝึกฝนอาชีพต่างๆ ให้กับผู้ต้องขังเพื่อที่เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปแล้วสามารถมีวิชาชีพติดตัวออกไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเรือนจำชั่วคราวทั่วประเทศมีจำนวนมากกว่าทัณฑสถานเปิดซึ่งมีเพียง 5 ทัณฑสถานซึ่งแตกต่างจากเรือนจำชั่วคราวมากซึ่งเรือนจำชั่วคราวบางแห่งพบว่าไม่มีผู้ต้องขังเข้าไปอยู่เช่นนี้ทำให้พื้นที่ที่เปิดเป็นเรือนจำชั่วคราวป่าวประโยชน์แทนที่จะได้ใช้ประโยชน์ในการขัดเกลาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีและเมื่อพ้นโทษออกไปก็จะไม่หันกลับไปกระทำความผิดอีก และจากการศึกษาผู้เขียนได้สงสัยว่าหากเรือนจำชั่วคราวมีปริมาณจำนวนไม่ว่าจะเป็นตัวของเรือนจำชั่วคราวเองหรือจำนวนผู้ต้องขังที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าไปอยู่มีจำนวนที่มากกว่าทัณฑสถานเปิด เหตุใดทางกรมราชทัณฑ์จึงไม่ผลักดันเรือนจำชั่วคราวต่างๆ เหล่านี้ที่เปิดขึ้นมาเป็นทัณฑสถานเปิดเพื่อที่จะได้มีความเป็นเอกเทศไม่ต้องมาขึ้นตรงกับเรือนจำแม่ซึ่งเป็นเรือนจำปิดได้คำตอบกลับมาว่าการที่เรือนจำชั่วคราวไม่ได้ผลักดันให้เปิดเป็นทัณฑสถานเปิดเพราะสาเหตุคณะปฏิรูปงานราชการ (คปร.) ได้ห้ามมิให้เพิ่มหน่วยงานราชการขึ้นมาอีก นอกจากนี้ยังรวมถึงตัวเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาควบคุมดูแลผู้ต้องขังด้วยเพราะเรือนจำชั่วคราวจะใช้เจ้าหน้าที่จากเรือนจำแม่ซึ่งมีจำนวนมากกว่าทัณฑสถานเปิดที่มีความเป็นเอกเทศและมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ถูกจำกัดจำนวนไว้ หากมีการเปิดเรือนจำชั่วคราวขึ้นเป็นทัณฑสถานเปิดก็จะต้องเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่เข้ามาควบคุมดูแลผู้ต้องขังอีก จากประเด็นปัญหานี้จึงเป็นเหตุให้ประเทศไทยไม่สามารถที่จะเพิ่มจำนวนทัณฑสถานเปิดขึ้นมาได้อีก ทั้งที่ทัณฑสถานเปิดหากจะพิจารณาแล้วมีประโยชน์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย นอกจากนี้ยังเป็นการลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังที่อยู่ในทัณฑสถานเปิดอีกด้วยซึ่งในทัณฑสถานเปิดจะมีลักษณะให้ผู้ต้องขังมีความรู้สึกที่ตัวเองไม่ได้ถูกจองจำไม่มีอิสระเหมือนเช่นที่อยู่ในเรือนจำปิด นอกจากประเด็นปัญหานี้แล้วผู้เขียนยังพบกับปัญหาที่ว่าเพราะเหตุอันใดผู้ต้องขังที่จะเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดจึงมีจำนวนน้อย จึงได้คำตอบกลับมาว่าผู้ต้องขังส่วนหนึ่งด้วยความเคยชินและได้เพื่อนที่อยู่ในเรือนจำปิดจึงเกิดความสนิทสนมกันหรือที่เรียกง่าย ว่าติดเพื่อนแม้ตัวเองจะเข้าหลักเกณฑ์ทุกอย่างที่จะเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานเปิดแต่ก็ไม่ยอมมา ซึ่งผู้ต้องขังบางคนอาจจะมองว่าอยู่ที่ไหนก็ได้รับอภัยโทษเหมือนกันด้วยเหตุผลใดจึงจะไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดบางครั้งอยู่ในเรือนจำปิดยังได้รับอภัยโทษและพ้นโทษเร็วกว่าการที่เข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดด้วยซ้ำนี้เป็นปัญหาที่พบอยู่ในกรมราชทัณฑ์

และปัญหาหนึ่งก็คือว่าสำคัญมากในส่วนของทัศนสถานเปิดคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ยังมีความล้าหลังอยู่มากเพราะอย่างไรในเรื่องของทัศนสถานเปิดก็ไม่ได้มีระบุและกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไว้ในตัวพระราชบัญญัติ ซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในทัศนสถานเปิดไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าไปอยู่หรือว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องใดๆ ก็ตามจะทำกันเป็นหนังสือขึ้นภายในกรมราชทัณฑ์ ซึ่งหากมีการพัฒนาตัวกฎหมายบังคับโทษให้มีความทันสมัยหรือกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้ชัดเจน เช่นนี้ผู้ต้องขังที่ต้องโทษในประเทศไทยอาจจะลดจำนวนลงก็เป็นได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินงานของทัศนสถานเปิดมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมต่อการเป็นศูนย์เตรียมความพร้อมเพื่อปลดปล่อยผู้ต้องขังให้ออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติและไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้ลดน้อยลง ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ดังนี้

1) ในเรื่องของคณะปฏิรูปงานราชการที่มีคำสั่งห้ามมิให้มีหน่วยงานราชการเพิ่มนั้น ในส่วนนี้ควรมีกฎหมายที่เข้าไปกำหนดกฎเกณฑ์ที่สามารถมีคำสั่งของคณะปฏิรูปงานราชการให้มีการตั้งเพิ่มหน่วยงานราชการและจำนวนเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปทำงานในทัศนสถานกล่าวคือ ผลักดันเรือนจำชั่วคราวขึ้นเป็นทัศนสถานเปิด เพื่อที่จะได้มีความเป็นเอกเทศไม่ต้องขึ้นตรงอยู่กับเรือนจำแม่ซึ่งเป็นเรือนจำปิด ซึ่งอาจจะกำหนดไว้ในกฎหมายบังคับโทษ หรือ กฎหมายบริหารราชการแผ่นดิน

2) ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 นั้น ในส่วนของทัศนสถานเปิดไม่ได้มีกำหนดไว้ให้เห็นชัดเจน ดังนั้นจึงควรบัญญัติในส่วนของทัศนสถานเปิดให้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะทัศนสถานเปิดก็เป็นเรือนจำที่สามารถลดจำนวนผู้ต้องขังลงได้

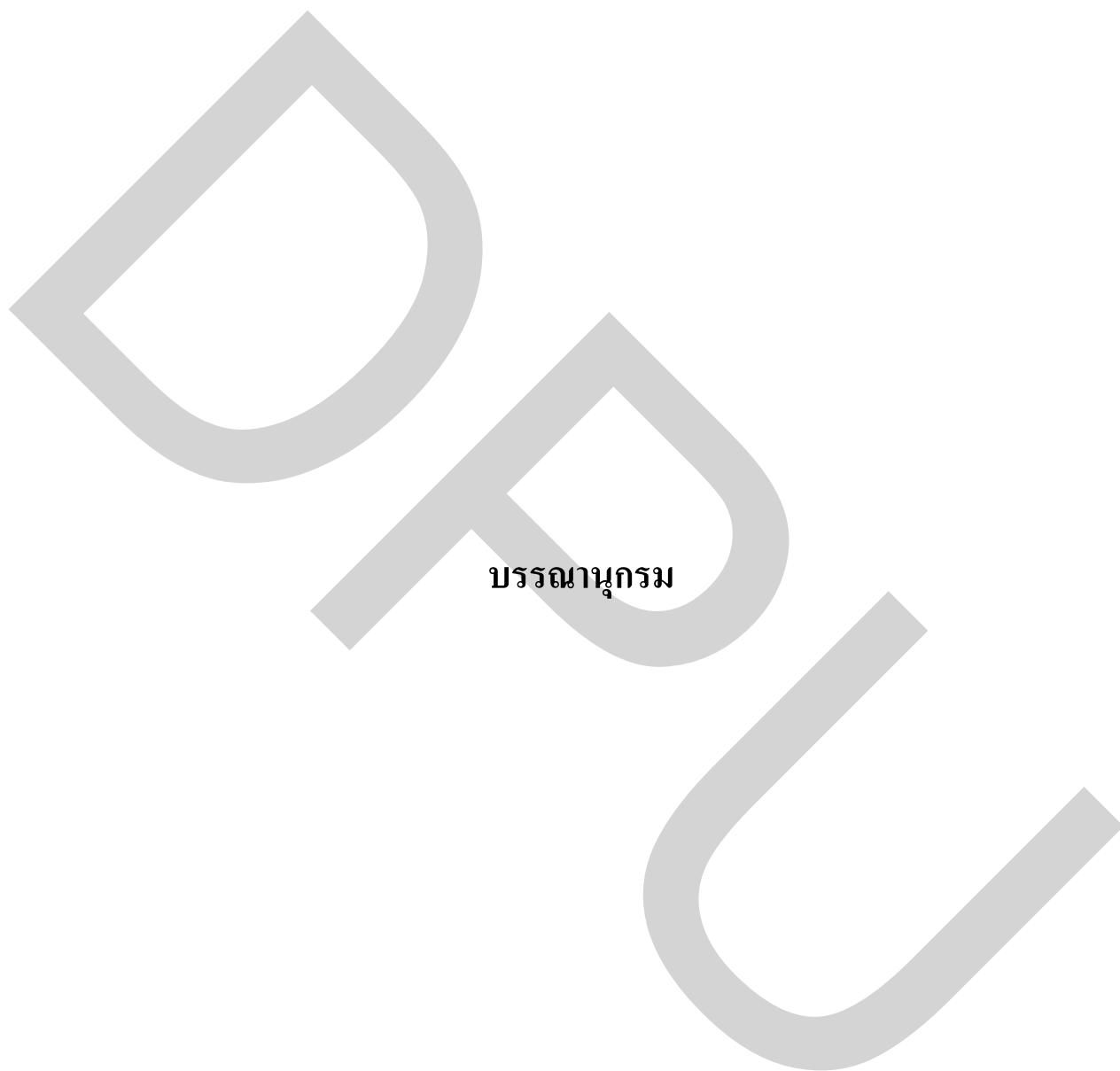
3) ในเรื่องของกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ต้องขังที่จะเข้าไปอยู่ในทัศนสถานเปิดควรจะกำหนดให้ชัดเจนและอาจจะมีเพิ่มเติมในส่วนที่ว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดอาจจะเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรกและจากการสืบประวัติเป็นผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน แทนที่จะนำตัวผู้ต้องขังเหล่านี้แยกออกมาจากเรือนจำปิดเพราะในเรือนจำปิด ด้วยเหตุที่ผู้ต้องขังในตอนนี้มีจำนวนมากกว่าเรือนจำและผู้ต้องขังแต่ละคนอาจจะเพิ่งกระทำความผิดครั้งแรก หรือผู้ต้องขังบางคนอาจจะกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง การที่ผู้ต้องขังต่างๆ เหล่านี้มาอยู่รวมกันอาจจะมีการแลกเปลี่ยนและวิธีการในการกระทำความผิดแทนที่ผู้ที่เคยกระทำความผิดครั้งแรกจะหลบจำกลับกลายเป็นว่าเมื่อพ้นโทษออกมาก็ไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกซึ่งอาจจะใช้วิธีการที่ได้ไปเรียนรู้

ตอนอยู่ในเรือนจำออกมา นอกจากนี้ยังพบว่าทัณฑสถานเปิดในประเทศไทยทั้งหมด 5 แห่งไม่มีนักโทษหญิงเข้าไปอยู่เลยซึ่งนักโทษหญิงจะอยู่ในเรือนจำชั่วคราวซึ่งทางกรมราชทัณฑ์ควรจะทำให้มีการคัดเลือกนักโทษหญิงเข้าไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดด้วย

4) การจัดระบบแก้ไขฟื้นฟูในทัณฑสถานเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ควรจัดการอบรมให้ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง เพราะสามารถที่จะแก้ไขผู้ต้องขังนั้นได้ผลอย่างจริงจัง และให้โอกาสที่เขาจะออกไปประกอบอาชีพสุจริตต่อไปได้ ซึ่งจะมีผลต่อตัวผู้ต้องขังเองในการที่ฝึกฝนอบรมวิชาชีพ รวมทั้งขยายที่คุมขังและเพิ่มงบประมาณ จำนวนเจ้าหน้าที่ให้มีความสอดคล้องกัน และเข้ากับหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานขั้นต่ำกำหนดไว้

5) ควรจัดให้มีการติดตามผู้ต้องขังและประเมินผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปแล้วว่าเขามีการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขหรือไม่ แต่จากปัจจุบันในสังคมไทยจะขาดการให้โอกาสแก่นักโทษที่พ้นโทษออกมาแล้วเป็นเหตุให้นักโทษต้องหันไปกระทำความผิดซ้ำอีกเพราะไม่ได้การยอมรับจากสังคม

จากข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับตัวนักโทษซึ่งจะได้รับประโยชน์จากมาตรการดังกล่าวโดยตรงทั้งต่อตัวนักโทษเองและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่กรมราชทัณฑ์นั่นเอง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมและให้โอกาสนักโทษให้กลับตัวเป็นคนดีและไม่หันไปกระทำความผิดซ้ำอีกและสามารถให้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติ ประกอบกับเป็นการปลุกจิตสำนึกของนักโทษว่าสังคมยังคงให้โอกาสและพร้อมที่จะยอมรับนักโทษนั้นกลับคืนเข้าสู่สังคมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติภูมิ แสงศศิธร. (2523). *กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ.
- คณิต ฅ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2551). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2552). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ติงศภัทย์. (2515). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1*. กรุงเทพฯ: แสงทองการพิมพ์.
- _____. (2521). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ชาย เสวกุล. (2511). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยเจริญ สันติศิริ. (2506). *คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาค 2*. พระนคร: โรงพิมพ์พิทยา.
- ธานี วรภัทร์. (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2554). *วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2531). *การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.) *หลักทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
- เบ็ญจะ เพ็งดิษฐ์. *การควบคุมผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์*.
- บุญมา โกมลเปลิน. (2509). *หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ มล.วรพจน์ ทัศนาวรรุฒิ และม.ร.ว. หลิ่งแสงอาภรณ์ ชัยทิพย์ (วรุฒิ)*.
- ประธาน วัฒนาวาณิชย์. (2521). *กฎหมายอาญา 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2526). *สิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทฤษฎีวิทยา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ภารดร ภคพัฒน์. (2521). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิริวัฒน์ นนทะโชติ. (2553). *ทัณฑสถานเปิดกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- วิจิตร ลุลลิตานนท์. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หลวงอรรถวิภาคไพศาล. (2504). “การจัดตั้งเรือนจำเปิดและเรือนจำชั่วคราว.” ในคู่มือการปฏิบัติงานราชทัณฑ์.
- หยุด แสงอุทัย. (2520). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

- นัทธี จิตสว่าง. (2524, มกราคม – กุมภาพันธ์). “แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ.” *วารสารราชทัณฑ์ 29*,
- อภิรัตน์ เพชรศิริ. (2521). “การพิจารณาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา: ระบบพิจารณาแบบไบเฟอร์เคชั่น.” *วารสารนิติศาสตร์ 10*.

วิทยานิพนธ์

- แก้วตา ทรงสัดย์. (2530). *การวิเคราะห์การดำเนินงานทัณฑสถานเปิด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาติ ศรีนวนนัต. (2502). *การลงโทษจำคุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธานี วรภัทร์. (2552). *กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีรรัตน์ สัมมา. (2546). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีการลดวันต้องโทษจำคุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เศรษฐชัย อันสมศรี. (2547). *ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อารีลักษณ์ สนิทพันธ์. (2531). การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมราชทัณฑ์จังหวัดระยอง. (ม.ป.ป.). บรรยายสรุปกิจการทัณฑสถานเปิดห้วยโป่งห้วยโป่ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2554, www.correct.go.th/odchoyp

กฎหมาย

กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตราแห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479.

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.

กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ. 1976

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479.

เอกสารอื่นๆ

กรมราชทัณฑ์. (2524). ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ. กรุงเทพฯ: ราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. รายงานภารกิจประจำปี 2553. ฉบับที่ 6 ประจำเดือนมิถุนายน

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2554). รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 3 โครงการ ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนาารูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษ จำคุกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ.

คณะทำงานศึกษาด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑสถาน ปฏิบัติ สำนักวิจัยและพัฒนาาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. (2552). สารานุกรม การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ. กรุงเทพฯ.

คณะสังคมสงเคราะห์ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2520). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง อาชญากรรมกับการป้องกันสังคม ว่าด้วยการนำระบบคุมประพฤติมาใช้ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ.

มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง. (1995).

มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย (เสนอต่อคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2547). *กฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ.

ศูนย์ทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์.

อุทิศ แสนโกสิก. (2515). *หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ*. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ดร.อุทิศ แสนโกสิก. วัดธาตุทอง. นครหลวงกรุงธนบุรี. กรมสรรพสามิต.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Abadinaky H. (1988). *Crime and Justice illinois: Nelson – Hall Publishers* Clemens

Bartollas. (2002). *Invitation to Correction*. Boston: USA. Allyn & Bacon.

Benediet Alper and Jerry Boren. (1972). *Crime: Internation Agenda*. D.C.Health and Company: Mass: Lexington Book.

Clemens Bartollas. (2002). *Invitation to Corrections*. Boston: USA. Allyn&Bacon

D.L.Skoler. (1975). "World Implementation of the United Nations Standard Nimum Rules for Treatment of Prisoners," *Journal of International Law and Economics* .

Kaiser/Schöch. (2003). *Strafvollzug*. 5 Auflage. Heidelberg: Germany.

Elmer Hubert Johnson. (1964). *Crime, Correction, and Society* (1st ed). Printing. Homewood, Illionois: The Dorsey Press.

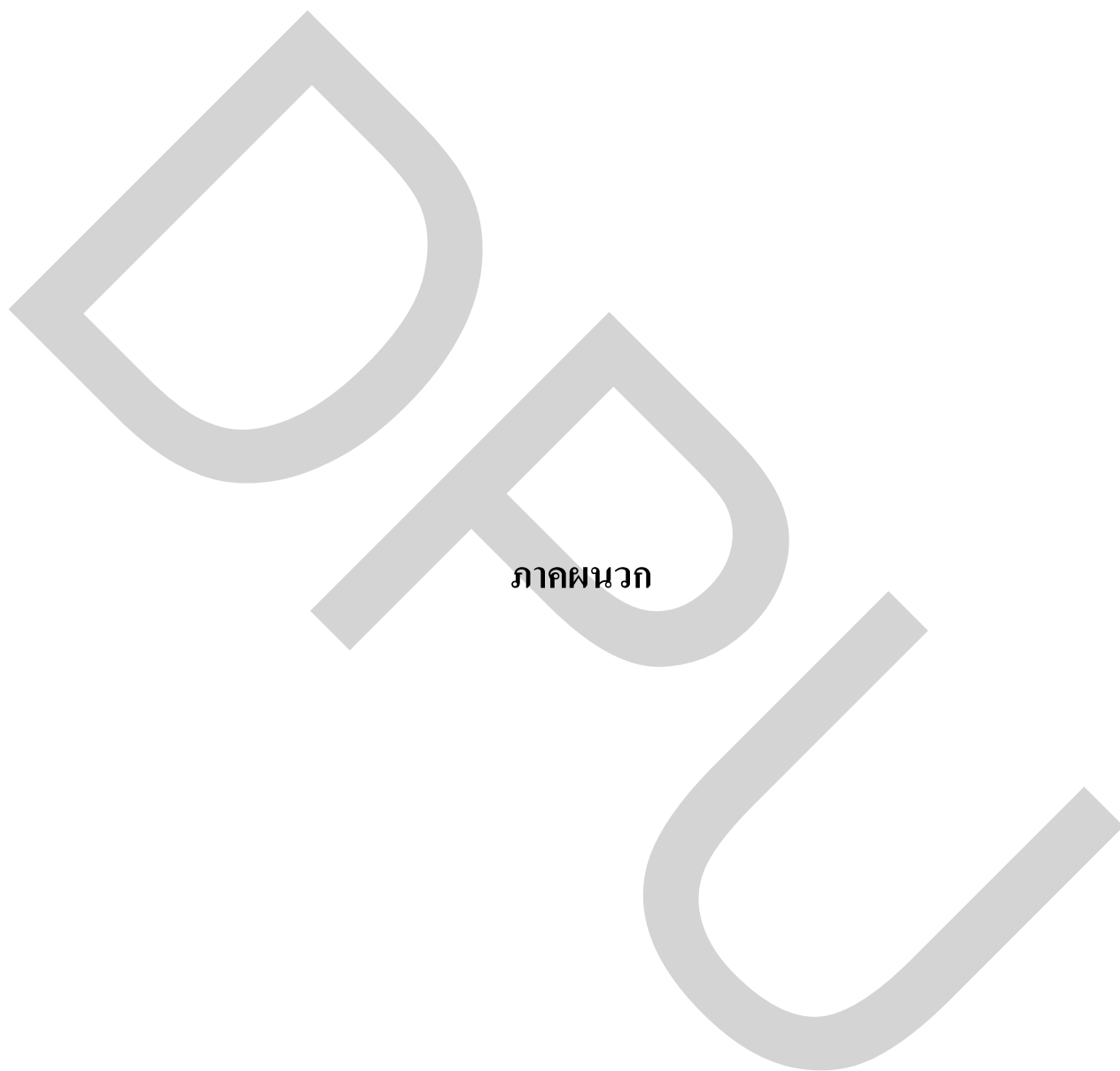
Harry Elmer Barns Negley K. Teeters. (1959). *New Horrizons in Criminology* (3rd ed). Englewood Cliffs, N.J.: prentice-Hall.

H.J&P.C.&R.S. *Open prisons*. Their origin and aims. (N.P)

Howard Jones and others. (1977). *Open prison*. London: Routladge & Kegan Paul.

John Petersilia. (2003). *When Prisoners Come Home*. New York: Oxford.

Lee H. Bowker. (1982). *Correction: the Science and the Art*. New York: Macmillan.

ภาคผนวก

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๑๗/๒๕๓๑

เรื่อง ตั้งทัณฑสถานเปิดเนินสูง จังหวัดปราจีนบุรี

ด้วยปรากฏว่า เรือนจำชั่วคราวเนินสูง ตำบลเนินหอม อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๒๐/๒๕๒๘ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ ได้ดำเนินการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในทางเกษตรกรรม ปลูกสร้างสวนป่าไฟ และอื่นๆ ได้ผลดี สมควรยกฐานะขึ้นเป็นทัณฑสถานเปิด ตามนัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อต้องขังของสหประชาชาติ เพื่อให้ผู้ต้องขังที่ประพฤติตนดี ได้มีโอกาสไปอยู่ทำงาน รับการอบรมและฝึกวิชาชีพ รักษาวินัยด้วยตนเอง และรู้จักรับผิดชอบมากขึ้น ก่อนที่จะได้รับการปลดปล่อยออกไปเป็นพลเมืองดีเป็นอิสระเป็นขั้นสุดท้าย

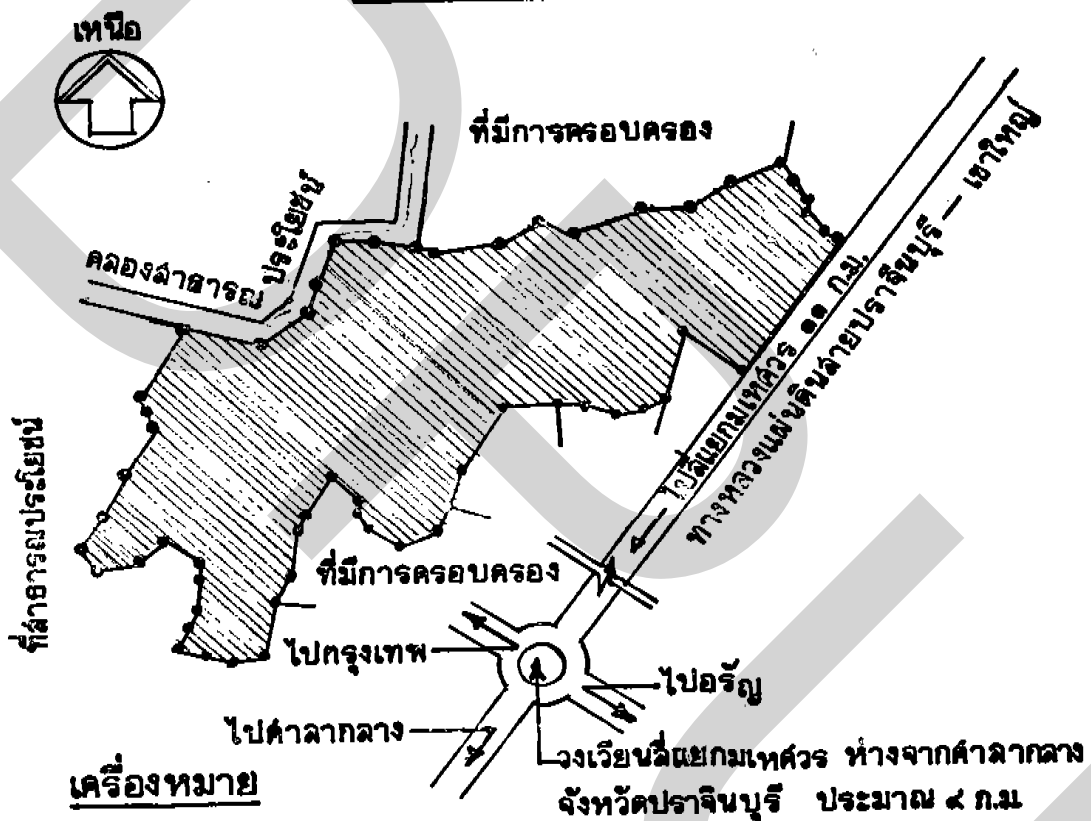
ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงกำหนดให้เรือนจำชั่วคราวบ้านเนินสูง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๓๒๕ ไร่ ๕๐ ตารางวา กับที่ดินส่วนติดต่อด้านหน้าเรือนจำอีกประมาณ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา ตั้งเป็นเรือนจำประเภททัณฑสถานเปิด เรียกชื่อว่า ทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง มีเนื้อที่ประมาณ ๓๒๕ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา เพื่อดำเนินการอบรม แก้ไข และฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมายของทางราชการ ตามนัยดังกล่าวข้างต้นต่อไปและให้ทัณฑสถานเปิดแห่งนี้มีอาณาเขตตามแผนที่แนบท้ายคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๓๑

พลเอก ประจวบ สุนทรางกูร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แผนที่แสดงอาณาเขตที่มณฑลสถานเปิดบ้านเนินสูง
ตำบลเนินหอม อำเภอเมืองฯ จังหวัดปราจีนบุรี
มาตราส่วน ๑:๑๖,๐๐๐

เครื่องหมาย

- — แนวเขตที่ดินของมณฑลสถานฯ
- ▨ บริเวณที่มณฑลสถานเปิดบ้านเนินสูง เนื้อที่ประมาณ ๓๒๔ ไร่ ๓ งาน - ๑๐ ตารางวา.

จำลอง
ตรวจ
๔ ธ.ค. ๓๐

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๖๒๑/๒๕๕๔

เรื่อง กำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดบ้านนาง

ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๘๒/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๑๒ กำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดบ้านนาง ที่ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองพัทลุง เนื้อที่ประมาณ ๘๐๕ ไร่ เพื่ออบรม แก่ใจ และฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขัง นั้น

เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยได้เสนอพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ขึ้นเป็นอำเภอ และได้มีการโอนย้ายตำบลบ้านนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของทัณฑสถานเปิดบ้านนาง จากอำเภอเมืองให้เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอศรีนครินทร์ ประกอบกับได้มีการสำรวจและรังวัดพื้นที่ทัณฑสถานเปิดบ้านนาง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการบุกรุก ปราบปรามได้เนื้อที่เพิ่มขึ้น จึงมีผลทำให้สถานที่ตั้งและอาณาเขตของทัณฑสถานเปิดบ้านนางไม่ตรงตามจำนวนเนื้อที่ที่ได้ประกาศกำหนดอาณาเขตไว้เดิม ดังนั้น เพื่อให้สถานที่ตั้งและอาณาเขตของทัณฑสถานเปิดบ้านนางถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นปัจจุบันและเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย

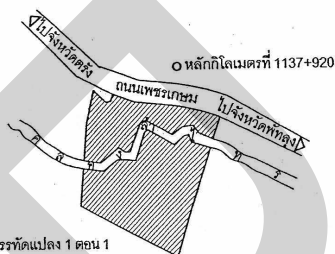
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ (๑) และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงให้ยุบเลิกการกำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดบ้านนาง ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๘๒/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๑๒ และกำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดบ้านนางขึ้นใหม่ ณ ที่ตั้งเดิม ที่ตำบลบ้านนางขึ้นใหม่ ณ ที่ตั้งเดิม ที่ตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เนื้อที่ ๘๑๕ ไร่ ๓ งาน ๕๘ ตารางวา มีอาณาเขตตามแผนที่แนบท้ายคำสั่งนี้ เพื่อควบคุม อบรมและฝึกอาชีพผู้ต้องขัง

ทั้งนี้ นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

แผนที่แสดงอาณาเขตทัศนสถานเปิดบ้านนาวง
ตำบลบ้านนา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง
เนื้อที่ 835 ไร่ 3 งาน 98 ตารางวา
มาตราส่วน 1:50,000

เครื่องหมาย

- อาณาเขตทัศนสถานเปิดบ้านนาวง เนื้อที่ 835 ไร่ 3 งาน 98 ตารางวา
- ทางหลวงแผ่นดิน, ทางสาธารณประโยชน์
- หลักกิโลเมตร
- แม่น้ำ, ลำคลอง

 (นายธีระ รัชชาประเสริฐกุล)
 ผู้อำนวยการส่วนโยธาและสิ่งแวดล้อม

 (นายอายุตม์ สินธพพันธุ์)
 ผู้อำนวยการสำนักทัศนศึกษา

 (นายฐานิส ศรียะพันธ์)
 รองอธิบดีปฏิบัติการแทน
 อธิบดีกรมราชทัณฑ์

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๔๕๘/๒๕๕๑

เรื่อง กำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น

จังหวัดนครสวรรค์

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่ง ที่ ๔๓๓/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๑ กำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น ขึ้นในที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ นว. ๒๐๕ ณ ตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เนื้อที่ประมาณ ๑๕,๐๐๐ ไร่ เพื่อดำเนินการอบรม แก้ไข และฝึกวิชาชีพในด้านเกษตรกรรมให้แก่ผู้ต้องขัง นั้น

เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ได้ส่งคืนพื้นที่ส่วนใหญ่ของทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่นให้แก่กรมธนารักษ์เพื่อดำเนินการตามนโยบายจัดที่ดินทำกินแก้ไขปัญหาคความยากจนให้แก่ราษฎรของรัฐบาลจึงทำให้เหลือพื้นที่ซึ่งกรมราชทัณฑ์สงวนไว้ใช้ประโยชน์ในกิจการของทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่นตามวัตถุประสงค์เดิม จำนวน ๗๗๘ ไร่ ๒ งาน ๘๘ ตารางวา และเพื่อให้ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่นมีอาณาเขตตามความเป็นจริงจากการที่จำนวนเนื้อที่ได้เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว

ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงให้ยุบเลิกการกำหนดอาณาเขตทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น ที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๓๓/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๑ และกำหนดอาณาเขตใหม่ ณ ที่ตั้งเดิมที่ตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เนื้อที่ ๗๗๘ ไร่ ๒ งาน ๘๘ ตารางวา โดยเรียกชื่อว่า “ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น” มีอาณาเขตตามแผนที่แนบท้ายคำสั่งนี้ เพื่อการควบคุมอบรม และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวพ้นโทษ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

พระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

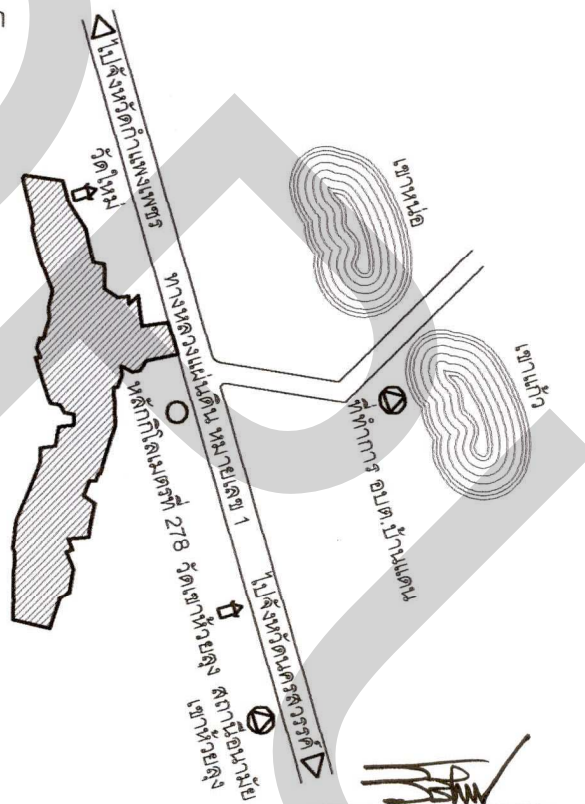
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

แผนที่แสดงอาณาเขตที่ก่อสร้างสถานเปิดหนองน้ำชุมชน

ตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

เนื้อที่ 778 ไร่ 2 งาน 88 ตารางวา

มาตราส่วน 1:50,000

เครื่องหมาย

- อาณาเขตที่ก่อสร้างสถานเปิดหนองน้ำชุมชน เนื้อที่ 778 ไร่ 2 งาน 88 ตารางวา
- ทางหลวงแผ่นดิน, ทางสาธารณประโยชน์
- ส่วนราชการ
- วัด

(นายวิรัตน์ จงศิริภิญโญ)

ผู้อำนวยการส่วนออกแบบและก่อสร้าง

Signature

(นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์)

รองอธิบดีปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมราชทัณฑ์

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๑๕๓/๒๕๔๒

เรื่อง กำหนดอาณาเขตทัศนสถานเปิดห้วยโป่ง

ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๘๗๖/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๐๔ กำหนดอาณาเขตทัศนสถานเปิดห้วยโป่ง ที่ตำบลห้วยโป่ง (ปัจจุบันเป็นตำบลมาบตาพุด) อำเภอเมืองจังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ ๓๘๕-๐-๐๐ ไร่ เพื่อดำเนินการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังทางด้านเกษตรกรรม นั้น

เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ได้แบ่งพื้นที่ที่ทัศนสถานเปิดห้วยโป่งให้ส่วนราชการอื่นใช้ประโยชน์ไปบางส่วน ทำให้พื้นที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องกำหนดอาณาเขตใหม่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงให้ยกเลิกคำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ ๘๗๖/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๐๔ และกำหนดอาณาเขตทัศนสถานเปิดห้วยโป่ง ที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง ขึ้นใหม่ เนื้อที่ ๕๗๒-๑-๑๗ ไร่ ตามแผนที่แนบท้ายคำสั่งนี้ เพื่อดำเนินการควบคุม อบรม และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

วัฒนา อัสวเหม

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

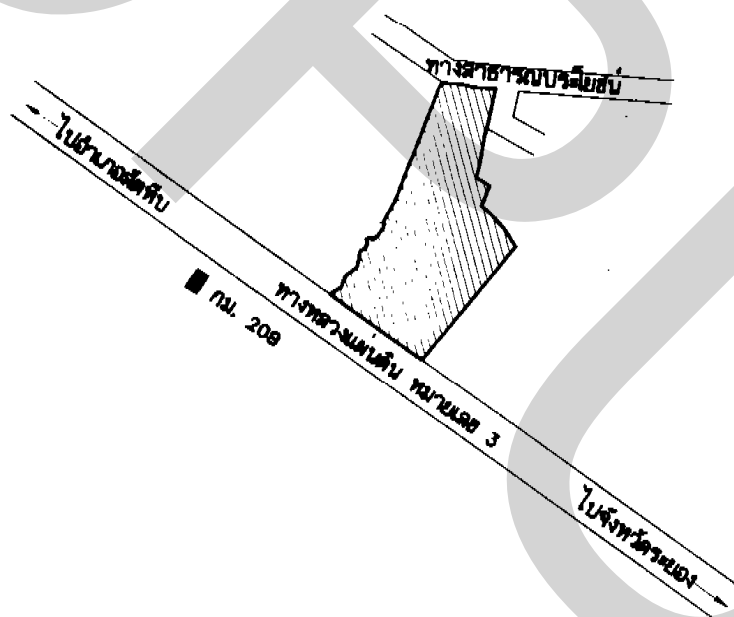
แผนที่แสดงอาณาเขตที่ดินสถานเปิดห้วยโป่ง

ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

เนื้อที่ 572 ไร่ 1 งาน 17 ตารางวา

มาตราส่วน 1:50,000

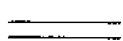
เหนือ
ตะวันออก
ตะวันตก
ใต้

เครื่องหมาย

อาณาเขตที่ดินสถานเปิดห้วยโป่ง

ทางหลวงแผ่นดิน ทางสาธารณประโยชน์

(Signature)

(นายนิวัต กอสุราษฎร์)

ผู้อำนวยการส่วนออกแบบและก่อสร้าง

(Signature)

(นายสมบุรณ์ ประสพเนตร)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมราชทัณฑ์

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๕๕๖/๒๕๒๓

เรื่อง ตั้งทัณฑสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี

ด้วยปรากฏว่าเรือนจำชั่วคราวทุ่งเบญจา ตำบลทุ่งเบญจา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๕๘๒/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๐๔ มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๘๐๐ ไร่ นั้น ได้ดำเนินการอบรมและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ได้ผลดี สมควรยกฐานะขึ้นเป็นทัณฑสถานเปิด ตามนัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ เพื่อให้ผู้ต้องขังที่ประพฤติดี ได้มีโอกาสไปอยู่ทำงานรับการอบรมและฝึกวิชาชีพ รักษาระเบียบวินัยของตนเองและรู้จักรับผิดชอบมากขึ้น ก่อนที่จะได้รับการปลดปล่อยออกไปเป็นพลเมืองดีเป็นอิสระเป็นขั้นสุดท้าย

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ จึงกำหนดให้เรือนจำชั่วคราวทุ่งเบญจา เป็นเรือนจำประเภททัณฑสถานเปิด เรียกชื่อว่า ทัณฑสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๘๐๐ ไร่ เพื่อดำเนินการอบรม แก้ไข และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ให้บังเกิดประโยชน์สมความมุ่งหมายของทางราชการสืบไป และให้ทัณฑสถานเปิดแห่งนี้ มีอาณาเขตตามแผนที่แนบท้ายคำสั่งนี้

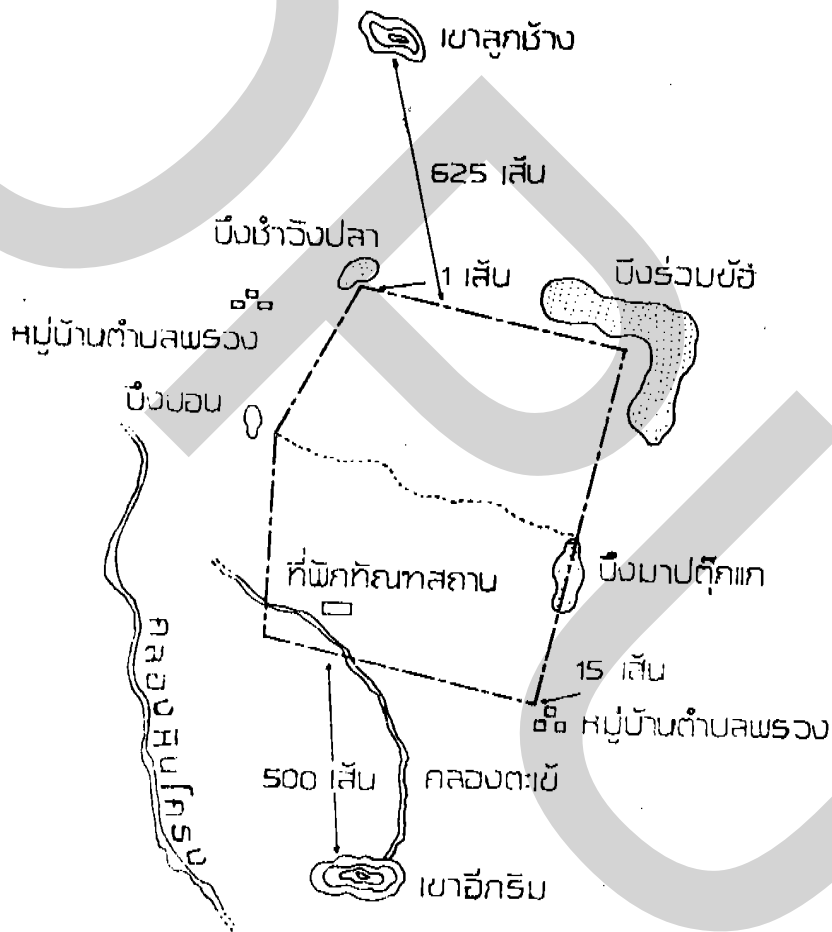
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๔

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แผนที่แสดงอาณาเขตทัศนสถานเปิดทุ่งเบญจา
ตำบล ทุ่งเบญจา อำเภอ ท่าใหม่ จังหวัด จันทบุรี
มาตราส่วน 1 : 64000

----- ทัศนสถานเปิดทุ่งเบญจา
เนื้อที่ทั้งหมด 4800 ไร่

จ่าลอง
ตรวจสอบ

15 พ.ค. 2524

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

นางสาวมณฑิรา แสงสว่าง

2546 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

